

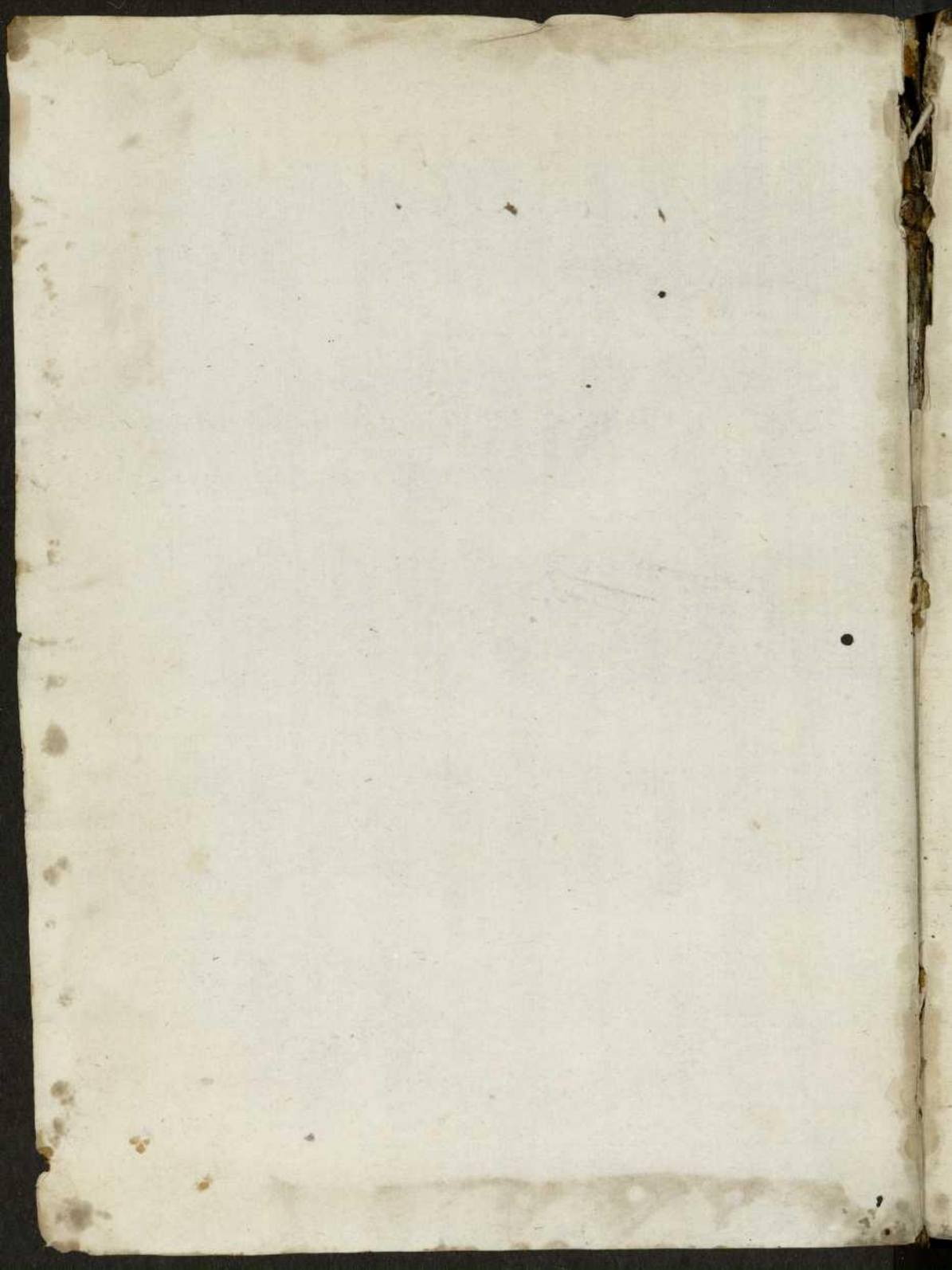
16

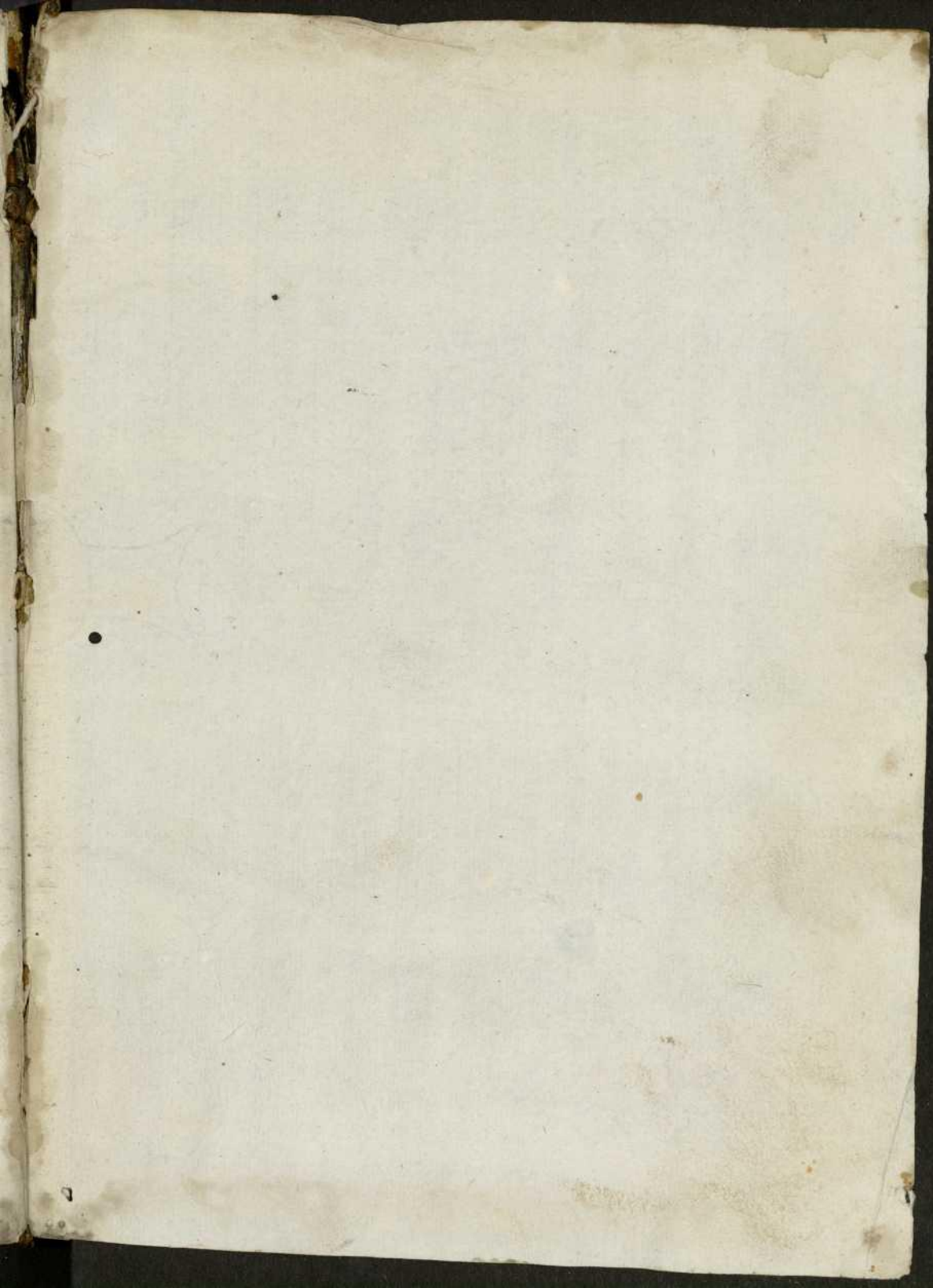
7452

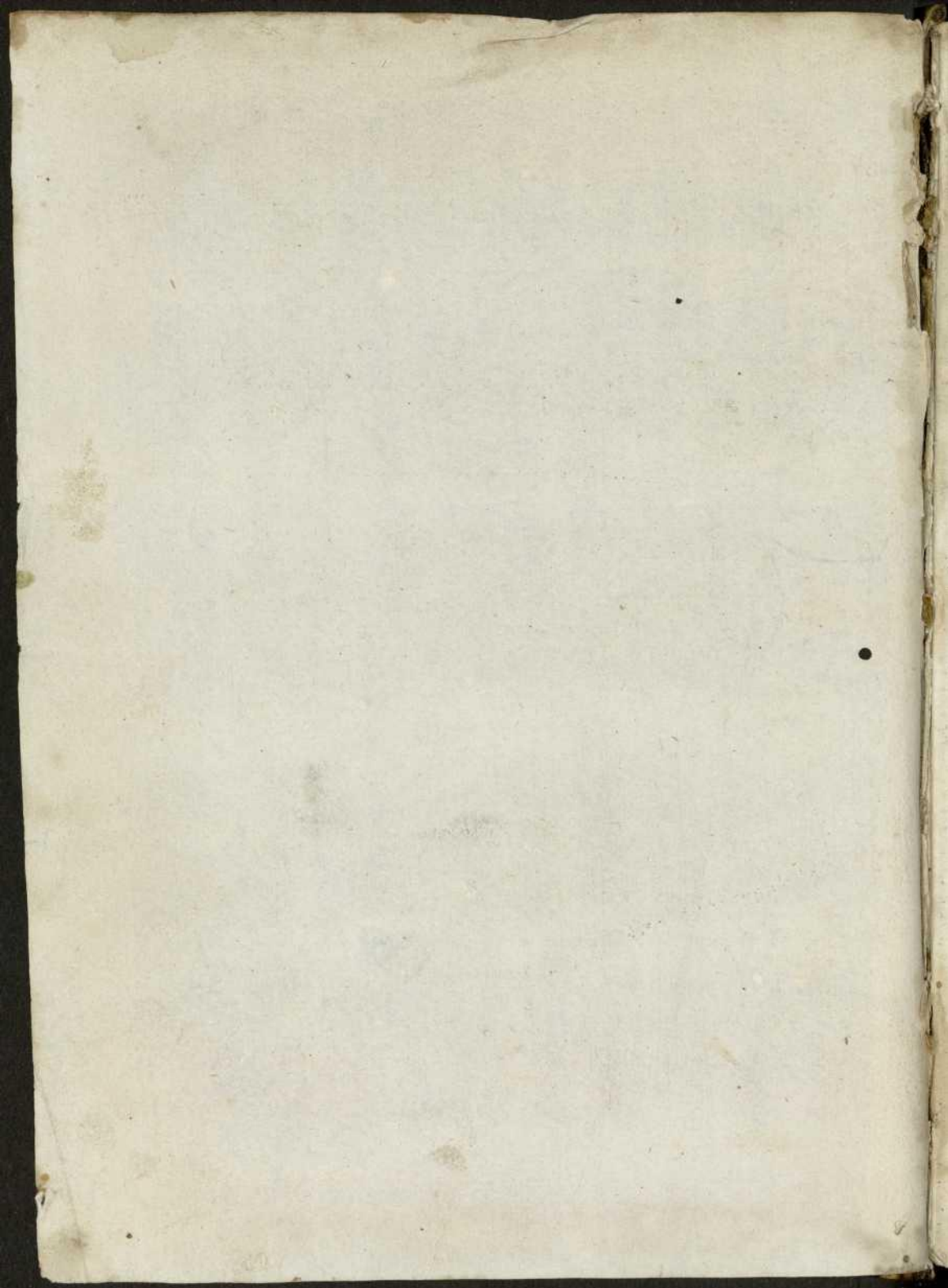
N. J. L. E.

Textinet ad conventum Burgensem Agutimaru^m

Cap. 6. ~~L. 12.~~

Incipit tractatus super psalmum quicumque vult nomina-
tum qui alio nomine dicitur symbolus Athanasij Episcopi
alexandrie Copilatus per fratrem Petrum de castro vol
ordinis fratrum minorum. ac sacre theologie magistrum.

Quamuis michi laboriosus

fit tamē tui studij me cogit caritas carissime
vt sic libris philosophie naturalis deseruiui. ita
circa diuina mysteria necnon et articulos fidei
ab Athanasio Episcopo alexandrie in suo sym-
bolo scriptos. aliquod breue ppendium scribere proposui
Idcirco istud opus circa psalmū quicumque vult nominatum
ab Athanasio cōpositū scribere decreui. vt quod circa diuina
mysteria in predicto psalmo cōtēta perlegi vestigijs docto-
ris subtilis Johānis scoti inherēdo. hic pōita tibi sine la-
bore oblata sint. Et istis intellectis absque labore ad senten-
cias magistri Petri lōbaridi accedere possis. Tamē vt dixi in
oibus scriptis philosophie naturalis. si nōnulla minus be-
ne dicta iuxta veritatē catholicā quam firma fide cōfiteor
hic assero: aut alit fortassis quā formanda ppono caritas
christi me sufferendo toleret atque indulgeat. et talia reuo-
co et pro nō dicta confirmo: subiciens me determinationi
sancte matris Romane ecclesie. Denique et si aliqua aliorū
doctorū dicta hic posita fuerint: illa tanquā consona dictis
doctoris subtilis Johannis scoti hic conscribo.

Et antequam ad ea que dicenda

Sunt de articulis fidei in simbolo athanasij prētis
deueniā: de causa efficiēti et de cā finali huius sym-
boli dicēdū est. Causa efficiēs huius symboli fuit
Athanasius episcopus ciuitatis Alexandrie. qui anno trecente-
simo quinquagesimo a natiuitate christi persecutionē Con-
stantij imperatoris heretici filij cōstantini (qui constantinū
patrimoniu dedit ecclesie) fugiēs in treueriz. a beato Aha-
ximo episcopo ciuitatis fuit receptus vbi symbolū istud quod

canq; vult nominatū cōposuit. quod s̄mbolum postea ab ecclesia fuit receptum et approbatū. In quo Athanasius articulos fidei quos sabellius et arriani negabant scripsit vt impietati eorum resisteret. ac eorum heresim exprobraret. Quod quidem s̄mbolum distinguit per versus ⁊ cantatur in choro ad modū psalmoz. ⁊ sic psalmus cōmuniter appellat̄. ¶ Finis autem hui⁹ s̄mboli fuit resistere impietati hereticoꝝ et precipue sabellij ⁊ arrianoꝝ. de quozū numero erat cōstantius imperator supradictus. qui iter alia dicebant non esse eandem essentiam trium personarum et similiter dicebant filiū et spiritū sanctū esse creaturas: negabant etiā in eisdē easdez perfectiones esse q̄ sūt in patre. Quoz secta vt dic̄ ysidor⁹ durauit plusq; p̄ quingētos ānos.

Quicumq; vult saluus esse ante oīa op⁹ est vt teneat catholicā fidē. Quas nisi quisq; integrā inuolatāq; seruauerit: absq; dubio in eternum peribit.

In isto enim s̄mbolo athanasi⁹ tria facit: Primo ponit veritatē fidei quo ad effectū. in principio ibi. quicumq;. Secūdo ponit veritatē q̄stū ad ea que pertinet ad fidem catholicam q̄stū ad vnitatē diuinitatis ⁊ distinctionem personaz ibi fides autem catholica. Tertio vero ponit ea que p̄tinent ad fidem catholicam quantum ad christum humanum ibi. sed necessarium est. Circa primam partem que ē de veritate fidei quo ad effectū determinat Athanasius quomodo sine fide catholica null⁹ potest saluari. Pro quo sunt aliqua notanda. Et primo est notandum q̄ natura rationalis cum habeat immediatum ordinem ad deum eius perfectio nō solum consistit in eo quod ei competit secundum suam naturam. s̄ etiam in eo q̄ ei attribuitur ex quadam super naturali perfectione diuine bonitatis. que

estyltia btitudo hominis que p̄sistit in quadā sup̄ naturali
dei visioe et p̄fecta fruitioe. ad quā quidē visioe et perfe-
ctam fruitioe homo p̄tigere nō potest nisi per modū addi-
scntis a deo doctore. sc̄bz illud q̄ dicitur. Jo. vi. omnis q̄
audit a patre et didicit venit ad me. hui⁹ autez discipline
fit hō p̄iceps nō statī s̄ successiue. sc̄m modū nature sue.
Dis aut̄ talis addiscēs. oportet qd̄ credat ad h̄ q̄ ad perfe-
ctam scientiā peruēiat. qz oportet etiam sc̄m philosophū
addiscētem credere. Et sic ad hoc quod homo pueniat ad
perfectā visioe z fruitioe beatitudinis p̄exigitur q̄ cre-
dat deo tanq̄ discipulus maḡo docenti. ¶ Secūdo est no-
tandum q̄ p̄mū fundamētum ad p̄sequēdam vitam eternā
est fides catholica vt d̄r ad hebre. xj. fides est s̄ba rerū spe-
randaz argumentū non apparentiuz. Dicitur enim fides
argumentū nō apparentiū. qz sicut argumentū sillogisti-
cum facit assentire conclusioni: sic fides illūiat intellectum
et facit assentire intellectū rebus nō apparentiuz. Causa
hui⁹ est qz cum intellect⁹ noster vt dicit philosophus sit li-
gatus virtute naturali ad sensibilia. et deus z omnia q̄ sūt
in eo sunt supra naturalia. et a sensib⁹ n̄is remotissima nō
potest in ip̄a nisi illustretur lumine fidei. q̄ est lumē supra-
naturale: Dicitur enī fides s̄ba id est fundamētum rez sperā-
darum scilicet gl̄ie. z bonoz eius q̄ speramus. Secūdo pa-
tet p̄ illud q̄ dicit Augusti. q̄ fides est virtus z auriga om-
nium virtutū virtus quidē est qz habentē p̄ficit z om̄e op⁹
eius bonum reddit. hoc enī ē de esse virtutis. sc̄m philo-
sophū. ij. ethicoz. Est enī auriga omnium virtutum vt dicit
Augustinus. quia quicquid est meriti. quicquid vere bea-
titudinis. anima susceptura est. ex illa p̄cedit et quelibet
opa licet bona videantur nulla sunt. si ab ip̄i⁹ soliditate dis-
tingūtur. ¶ Tertio patet p̄ illud q̄ dicit bernardus ad eu-
genium fides est rectitudo vite z regula iusticie captiuans
nostrum intellectum vt subiaceat sūme veritati. vt affect⁹
subiciatur summe bonitati. Non enī potest esse anima re-
cta nisi intellectus assentiat sūme veritati. p̄pter se z super
omnia et affectus seu volūtas subiciatur summe bonitati:

et hoc facit fides et sic dicitur fides necessaria ad consequen-
dam vitam eternam. **I**stis presuppositis pono istam con-
clusionem quod fides catholica est ita necessaria ad salutem quod
de lege communi nullus potest saluari sine ea ut dicit Athana-
sius in principio symboli quicumque vult saluus esse ante om-
nia opus est ut teneat catholicam fidem. Quam nisi quisque i-
tegram inuolatamque fuerit absque dubio in eternum peribit
Ista conclusio probatur. Et primo per dictum christi in Mattheo. **Q**ui
crediderit et baptizatus fuerit saluus erit. qui vero non credide-
rit condemnabitur. Super quo dictum christi dicit Augustinus in libro
de verbis domini. fides catholica est. quam peccatores homines sal-
uat. fideles iustificat. penitentes reparat. et in eterna heredi-
tate collocat. **S**ecundo probatur conclusio per dictum Pauli ad hebraeos.
xj. sine fide impossibile est placere deo. sed sine hoc quod homo placeat deo
nullus potest saluari. et per prophetas sine fide catholica nullus potest sal-
uari. **T**ertio probatur conclusio per rationes sic. nullus potest saluari si
non diligit deum. sed sine fide nullus potest diligere deum er-
go etc. maior nota est. ut patet per dictum christi in Luca. xix. ubi di-
citur. quod christus dixit cuidam iuueni qui eum interrogauit
quid faceret ut vitam eternam possideret. Respondit christus
ei. diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo. maior vero pro-
batur per dictum Augustini. inuisa quidem diligere possumus.
incognita vero minime. sed deum sine fide non possumus
cognoscere sicut est trinus et unus et huiusmodi ergo etc.
Primo enim dicit Athanasius quod quicumque vult saluus esse
id est saluari. hoc est ire ad vitam eternam. ante omnia opus est
ut teneat catholicam fidem. per hoc quod dicit ante omnia opus
est. dicit necessitatem non necessitatem absolutam que conue-
nit rei secundum suam naturam. nec necessitatem coactionis. sed
dicit necessitatem medij. sicut dicimus quod qui vult transire
mare necesse est quod habeat nauem. sic est in proposito. quod qui-
cumque vult saluus esse id est saluari. necesse est eum habere fi-
dem catholicam. id est vniuersalem. catholicum enim grece dici-
tur latine vniuersale. **U**bi fides catholica dicitur vniuersalis
propter duo. Primum est. quia omnes obligat ut patet per dictum
christi superius allegatum. Secundum est quia est omnium articulo-
rum

tā ad diuinitatē quā ad hūanitatē xp̄i ptinētū. Ratio ē ista
qz oēs articuli fidei eqliē artāt ad sentiēduz et equalitē se hnt
ad fidē credētis. quāuis ptinētes ad diuinitatē artēt p̄mo. z
ptinētes ad hūanitatē artēt nō p̄mo. Probat istud a simili
de obediētia. nā sic obediētia ē respectu p̄ceptoz. ita fides
respectu credēdoz. sed obedientia vera ē respectu oīuz p̄-
ceptoz. vt d̄r ad galathas. v. testifico: omni hōi circūciden-
ti se qd̄ sit debitor oīs legis faciēde. Et similr Jacobi. v. d̄r
qd̄ q̄ totā legē fuauerit si offendat in vno factus est omni-
um reus. ergo z fides oīum credēdozū quia non erit vera
fides: nisi assentiat oīibus articulis. Et iā pbat a simili d̄ ca-
ritate. Nā sicut se h̄z caritas ad diligibilia sic se hēt fides ad
credibilia s̄ caritas q̄tūcumqz pua sit. z i quocūqz sit. facit a
mare oīe amabile ex caritate. s. deū. seipm. z pximū: ergo
pari rōne vera fides q̄tūcumqz pua s̄da ē: facit credere oēs
articulos fidei. z h̄ ē q̄ dicit Athanasius i sc̄do x̄su quā nisi q̄s
q̄ itegrā. zc. declarauit q̄ fides fidelū d̄z eē oīuz articulozū
qz alr credēs p̄bit. Et p̄ h̄ aut q̄ dixit inuolatāqz fuauerit.
oīdit q̄ nō ē itelligēdū alr d̄ articulis fidei q̄s ecclia fidelū i
telligit. h̄o aut dixit p̄ h̄eticos z p̄cipue p̄ arrianos qz alr itel-
ligebāt scriptaz sacra q̄s ecclia fidelū q̄ ē ecclia romana itel-
ligit Nā illd̄ dictū xp̄i. Jo. xiiij. p̄ maior me ē. ecclia itelligit
qd̄ xp̄s ē mior p̄e sc̄oz hūanitatē. z nō sc̄oz ditatē z Arri⁹ in-
telligebat q̄tū ad suū totū eē. qz dicebat filiū eē purā crea-
turā Et iā illud dictū xp̄i. ma. xxiiij. d̄ die aut illo nemo scit
nec fili⁹ s̄ sol⁹ p̄. ecclia fidelū itelligit q̄ fili⁹ d̄r nescire p̄p̄
h̄. qz noluit nob̄ osidere: z sic noluit dicere q̄ nō sciebat illū
diē. s. diē iudicij. vt nob̄ illū oīderet qm̄ erit. Et iā ecclia itel-
ligit illud dictū sic. nā xp̄s dixit se nescire illuz diē. vt daret
nob̄ itelligere: q̄ nō sciebat illū diē a se: s̄ a patre. quia si-
cut esse filius habet a patre: ita et scire habet a p̄e. Nam
pater cōicando sibi essentiam cōmunicat sibi omnē perfe-
ctionē. Et p̄pter h̄ dixit vt habet. Jo. viij. doctrina mea nō
est mea s̄ eius qui me misit pater Arri⁹ vero et sui sequa-
res i p̄tinatia erroris cōstituti i hac itelligētia assētire nolu-
rūt z sic in eternū perieit h̄y sine fine. ¶ Instat p̄tra istam

conclusionē z cōtra dictū Athanasij. Et p̄bā q̄ sine fi-
de omnīū articulozū fidei: q̄ dicitur fides catholica. i. vni-
uersalis potest aliquis saluari. Et p̄io sic. nā pueri baptisati
si moriūtur anteq̄ habeant iudiciūz ratōis in actu saluā-
tur. s̄ tales pueri. nō habēt fidē catholicā q̄ ē respectu om-
niū articulozū ergo r̄c. maior nō ē. minor patet. qz secundūz
Aplū ad roma. x. fides est ex auditu. ¶ Secundo sic. naz
multi in lege nature z in lege scripture salui facti sunt qui
nō habuerūt fidē oīūz articulozū q̄ r̄c. ¶ Tertio sic nā si fi-
des catholica esset necessaria ad salutē de necessitate pau-
ci essent qui saluarentur. hoc patet qz pauci sūt nisi sint be-
ne p̄iti in theologia qui sciāt articulos simboli apostolorūz
et alios qui nō cōtinētur ibi bene distinguere z numerare
Et p̄ cōsequēs si omnes tenerētur habere fidē omnium ar-
ticulozū oēs tenerentur scire omnes articulos: z sic pauci sal-
uarentur q̄ ē valde crudele dicere. ¶ Respondeo ad ista.
¶ Ad primū dico vt dicit scotus li. iij. di. xxiiij. q̄ duplex est
fides. s̄. infusa et acquisita. Fides infusa datur fidelibus a
deo in sacramento baptisimi. Fides vero acquisita est illa
que habetur ex auditu. s̄ qua intelligit dictū pauli. z sic di-
co q̄ pueri saluātur nō p̄ fidē acq̄sita. s̄ p̄ fidē infusam quā
repperūt in baptismo. z si querat̄ si iste due fides sint eius-
dem rationis Dico vt dicit petrus de aq̄la li. iij. di. xxiiij. q̄
non sunt eiusdem rationis ex eo quia si essent eiusdē ratio-
nis altera sup̄fueret. quia scōz̄ philosophū. j. phisicōz. fru-
stra fit p̄ plura q̄ potest fieri p̄ pauciora. Et iā si eēnt eiusdē
rationis sequeretur q̄ sicut fides acq̄sita pōt acq̄ri natura-
liter. ita fides infusa q̄ ē fallū. ¶ Ad scōz̄ dico vt dicit Augu-
stin⁹ ad optatū eadē fides q̄ nos saluat saluos ātīquos fa-
ciebat. Omnes enim credebant que nos credimus z si nō
explicite saltem implicite. Dico omnes scilicet qui salui fa-
cti sunt patriarche enim et prophete et alij legis periti nō
solum credebant implicite que nos credimus. sed etiaz ex-
plicite. Licet aliqua aliter crederent quam nos. vt dicit ibi
dem augustinus quia aliqua credebant s̄ futuro que nos
credimus de preterito. ¶ Ad tertium dico quod credere

omnes articulos fidei potest esse tripliciter vt dicit sanctus
doctor seraphicus bonauentura li. iij. di. xxv. quia aut om-
nes explicite. aut oēs iplicite. aut aliqs explicite. et aliqs
iplicite. Credere aut oēs iplicite est fidei diminute q̄ fides
non sufficit ad salutē habentibus vsu rationis. ex eo qm̄
noticia quorūdam articulorum manifesta est tam ex predi-
catōne quā etiam ex ecclesiastico vsu et consuetudine. sicut
est de vnitāte dei. et trinitate personarum. quam possunt
christiani cognoscere ex actu p̄signatiōis. dicendo in nōie
patris. et filij. et spūs sancti. Etiam sicut est de natiuitate xp̄i
et de passione. et huiusmōi. quos scire possūt ex ip̄is solen-
nitatibus quas ecclesia celebrat. ab istorū cognitiōe nullus
ratione vtēs excipitur nec aliqua ignorantia excusatur. qz
nō potest esse talis ignorātia sine negligentia et cōtemptu
dei et sue salutis. Credere autem quosdā explicite et quos-
dam implicite est de necessitate fidei ad salutem. hoc enī
potest sufficere fidei simplicium. ad illos enim tenent expli-
cite credēdos quos manifestat eis p̄dicatio. et ecclesiasticus
vsus et cōsuetudo. Credere enī iplicite voco. vt in generali
credat homo vniuersali. q̄ credit sc̄tā mater eccl̄ia: ita q̄ in
p̄dicti a nullo illoꝝ dissentiat. nec aliquē articlū discredat.
Credere x̄o oēs articulos fidei explicite et distincte. est fidei
iam p̄fecte. et hoc nō est de necessitate fidei. nisi illis q̄ i co-
gnitiōe fidei proferunt. et maxime illis qui fidem explicare
et manifestare tenentur alijs. vel in ecclesia officium predi-
candiz docendiz assumunt sicut sunt habentes curā anima-
rum: et predicatorēs verbi dei: et doctores sacre scripture.
Et sic dico ad argumentum. quod omnes fideles possunt
saluari. licet non habeant fidem explicitam nec sciant disti-
cte distinguere articulos. sufficit enim fidelibus maxie sim-
plicibus quod aliquos articulos credant explicite. et ali-
quos implicite. Et hec de isto capitulo (in quo tractatur de
veritate fidei quo ad effectum ipsius) dicta sufficiant.

**Fides autē catholica hec est: vt vnū
deum in trinitate et trinitatē in vni-**

tate veneremur. Neq3 confundētes
p̄sonas: neq3 substantiā separantes

Postquā Athanasius determinauit de veritate fidei quan-
tum ad effectum eius. Consequenter determinat d̄ illis cir-
ca que versatur fides catholica. Pro quo sunt aliqua no-
tanda. Et primo est notandum secunduz quod dicit ma-
gister sententiarum li. iij. di. xxiij. quod fides accipitur tri-
pliciter. Primo pro eo quo creditur et hoc tamen meri-
torie. et isto modo fides est habitus in anima informatus ca-
ritate mediāte quo credimus meritoze ea q̄ nō videmus et sū-
me x̄itati adheremus. Dico aut̄ informatus caritate p̄ t̄to.
qz caritas ē p̄fectio x̄ritutū sine q̄ nlla ē x̄t̄ vera q̄tū ad eē
merēdi. Secūdo mō accipit̄ fides p̄ eo q̄ credit̄. s̄ nō meri-
torie et isto mō etiā ē habitus existēs in aīa. nō tñ ē informa-
tus caritate mediāte quo hitu mali xp̄iani adherēt sūmē x̄i-
tati. istis duobus mōis nō intellexit Athanasius in suo simbo-
lo d̄ fide. Tertio mō accipit̄ fides p̄ eo q̄ credit̄ et sic fides
accipit̄ p̄ articulis fidei. et isto mō accepit Athana. fidē i suo
simbolo. Secūdo ē nōndū q̄ obiectū fidei (qd̄ ē illud quod
credit̄) pōt accipi dupl̄. Uno mō p̄ illo circa qd̄ ip̄a fides: q̄
est hitus x̄sal̄. tanq̄ circa illud qd̄ credit̄ eē v̄ez siue illi affe-
ctat̄ p̄ se siue propter aliud. et isto mō obiectū fidei nō so-
lum est verum increatum. sed etiā multa facta q̄ a vero in-
creato dictātur. quia intellectus nō tñ p̄ fidē adheret ip̄i di-
uine x̄itati. s̄ etiā hijs q̄ sibi ab ea dictāt̄. Alio mō pōt acci-
pi obiectū fidei scōz p̄p̄riā acceptionē. s̄. p̄ vt obiectū h̄z p̄
se rōnē motiui et sic obiectū fidei ē v̄ez increatū. Cū ip̄a ve-
ritas sūma dupl̄ mouet̄ intellectū p̄ fidē illūiatū. Uno mō
p̄ se sicut ē in articulis fidei spectātibus ad ip̄m deū scōz diui-
nitatē. Alio mō mouet̄ vt ynita creature sicut ē in alijs ar-
ticulis respiciētibus deū in hūanitate sua assūpta. vt in opa-
tiōe ab ip̄a creata: sicut est in creatiōe et gloriificatiōe et hu-
iusmōdi. Istis p̄suppositis pono istam cōclusionē q̄ fi-
des catholica vt eā accipit athanasius in suo simbolo. scz
pro illo q̄ creditur. et pro vt habz rōnē motiui p̄ se sunt

articuli spectātes ad ip̄s deū scōz vnitatē diuinitatis ⁊ trinita-
tez p̄sōaz. vt dicit athanasi⁹ expresse in simbolo. fides aut̄
catholica hec ē vt vnū deū in trinitate. et trinitatē in vnita-
te veneremur. nec cōfundētes p̄sonas nec sbam sepantes.
Ista cōclusio p̄bat̄ Et p̄mo sic. nam fides vt est habitus in
anima exis: est virtus theologica. s; omnis virtus theolo-
gica habet idēz p̄o obiecto ⁊ fine. s; finis virtutū theologi-
caz est quid increatū ⁊ non quid creatū ergo fides vt est
virtus theologica versatur circa deū trinum ⁊ vnum p̄o
et p̄ncipaliter q̄ est qd̄ increatū ¶ Scō sic. fides ē virtus
qua assentiū ip̄i credito p̄opter se ⁊ super oīa. s; nlli vero ē
p̄opter se ⁊ super oīa assentienduz: nisi qd̄ est summuz ve-
rum ⁊ vey increatum. et istud verum est deus trinus ⁊ vn⁹
ergo ⁊cē ¶ Tertio probat̄ cōclusio p̄ determinatiōez san-
cte matris ecclie q̄ est maxia auctoritas: vt dicit augustin⁹
in epla fūdamēti. vbi dicit q̄ euāgelio non crederet nisi qz
ecclia illud approbauit. Unde de sūma trinitate ⁊ fide ca-
tholica in capi. firmiter credim⁹. dicitur firmiter credim⁹
et simplr cōfitemur. q̄ vn⁹ ē sol⁹ verus deus pater et filius
et sp̄s sct̄s. tres quidē p̄sone s; vna eēntia omnino. P̄o
enī dicit Athanasi⁹ q̄ fides catholica hec ē. i. res p̄tinētes
ad fidē catholicā sunt iste que sequūtur. Illic accipit atha-
nasi⁹ fidez p̄ reb⁹ creditis scilicet p̄o articlīs fidei et nō
p̄o habitu fidei quo credim⁹: vt declarat vltra scilicet vt
vnum deum in trinitate: id est vnum deum in tribus p̄sōis
: et trinitatem in vnitate id est tres p̄sōas in vno deo ve-
neremur. Generari enim deū trinū et vnū: est non solum
credere corde: sed etiā ore confiteri. vnde dixit paulus ad
romanos. x. corde enī creditur ad iusticiāz: oris aut̄ p̄fessio
fit ad salutem. Et ideo dicit Athanasi⁹ veneremur. quia
non solum debemus corde credere sed etiam ore confiteri
vnū deum in trinitate: ⁊ trinitatem in vnitate. ¶ Scō de-
clarat quomodo debemus credere trinitatē in vnitate: et
vnitatem in trinitate. Dicit nō cōfundētes personas: nec
substātiā separātes. sed vt dicit Augustinus credamus
patrem et filium et sp̄itū sanctum vnū esse naturaliter de-

um: nō tñ ipm patrē eē qñi filius ē: nec filius esse qui pater
vel spūssanct⁹ est. nec spūsanctum eē qui pater vel filius
est: sed esse vnā essentiā patris ⁊ filij ⁊ spiritussancti. Cōfū
dere enim personas est eas non distinguere: sicut faciebat
sabellius heretic⁹: qui dicebat qđ in deo nō erant tres per
sone. sed vnica persona tantū: et dicebat quod illa nomia
pater et filius et spūssanct⁹ erant nōia sinonima sicut sunt
ista marcus tullius cicero. Cōtra quē sabellū hereticū est
illud quod dicit beat⁹ Johannes in prima canonica capi
tulo. v. tres sunt qui dant testimoniū in celo pater et ver
bum et spūssanctus. ⁊ sic in eternum perijt ipē sabellius cū
suis sequacib⁹. Et ideo dicit. Athanasius ne cuz sabellio ī
eternum pereamus. nec cōfundentes personas: dicit vltra
nec substantiā separantes id est nec essentiam diuidentes:
sicut faciebant arriani qui filiū dicebant aliū in essentia a
patre et a spūsancto et spiritūsanctum similtē dicebāt ali
um in essentia a patre et filio et sic perierūt in eternū. Nos
vero vt dicit athanasi⁹ ne pereamus cum arrianis non di
camus essentiam esse distinctam in personis. Sed dicam⁹
quod dicit brūs Johannes quod hij tres vnū sunt. Nōiat
enim athanasius essentiam substantiam ex eo quia essētia
diuina multis nōib⁹ appellatur. Dicitur enī diuinitas. dei
tas. essētia. natura. et substātia: Licet enim vt dicit Augu
stinus libro septimo de trinitate. ⁊ Magister sen. li. pri. di.
xxiij. nomen substātie apud grecos cū absolute significet
substantiam vt est suppositum: sed tamen apud latinos si
gnificat substantiam communem. que est essentia diuina.
In fuit vt tres ypostases grece absolute dicuntur tres sbe
Sed latine nō tres sbe sed tria supposita vt tres subsistētes
et magis specialiter tres pfone dicūtur. Instatur contra
cōclusionē ⁊ cōtra dictū Athanasij. Et probatur qđ fides
catholica nō sit aliquis articuloꝝ fidei nec vt dicit athana
sius in littera. Et primo sic: vñ augustinus diffiniens fidez
dicit: qđ fides est virtus qua creduntur que non videntur
et psequēs si est virtus est habitus exis in aia ⁊ non est
articuli fidei. Secūdo sic. nā Damascenus diffiniens fidez

dixit. q̄ fides est inq̄sitū⁹ p̄sensus circa p̄mā veritatē: s̄ ar-
 ticuli fidei nō sūt p̄sensus inq̄sitū⁹ ergo. Tertio sic nā apo-
 stolus ad hebreos. xj. diffiniēs fidē dixit. q̄ fides est s̄ba rē-
 rum sperādaz argumentū nō apparētū. sed articuli fidei
 nō sūt tale argumentū ergo. Quarto sic nā l̄hugo li. de sa-
 cramētis dicit: q̄ fides est certitudo q̄dā de reb⁹ absētib⁹
 supra opinionē et infra scientiā cōstituta. s̄ articuli fidei nō
 sūt illa certitudo sed certitudo illa est habit⁹ p̄ quē habetur
 noīcia de eis ergo. r̄c. Respōdeo ad ista: et dico q̄ fides
 a diuersis diuersimode p̄siderat et sic diuersimode eā acci-
 piūt et d̄ finit Et sic dico ad p̄mū. q̄ Augustin⁹ p̄siderauit
 fidem q̄tum ad habitum propriū. et sic diffinit eam dicēs
 q̄ fides est virtus qua credūtur que nō videntur. Ad secū-
 dum dico q̄ Damascenus cōsiderauit eam q̄tum ad actū
 propriū. et sic dixit q̄ fides erat inq̄sitū⁹ consensus circa
 primā veritatem. Ad tertium dico q̄ Aplus p̄siderauit
 eam q̄tū ad habitū p̄prium et q̄tū ad finem vltimū. et sic
 dixit q̄ fides est s̄ba rerum sperandaz et hoc q̄tū ad finē
 et argumētum non apparētum. q̄tum ad habitum. Ad
 quartū dico q̄ l̄hugo cōsiderauit eam vt est habit⁹ distin-
 ctus a scientia et opinione et sic dixit q̄ fides est certitudo q̄
 dam de reb⁹ absētib⁹ supra opinionē et infra scientiaz con-
 stituta. P̄ter istas cōsiderationes. Athanasius cōsidera-
 uit eā q̄tū ad res q̄ credūtur que sunt articuli fidei et res q̄
 important per illos. Ideo dixit quod fides catholica hec
 est vt vnū deū in trinitate. r̄c. Et hec dicta de isto capitulo
 in quo tractatur de fide q̄tū ad illa q̄ credūtur sufficient.

Alia est enim p̄sona patris
 alia filij: alia spiritus sancti:
 Postq̄ athanas⁹ determinauit q̄modo fides
 catholica p̄mo cōsistit circa articulos fidei p̄-
 tinētes ad vnitatē diuine essentie et distinctionē p̄sonarū.
 Cōsequēter determinat quomodo p̄sone inter se sunt di-
 stincte: ita qd̄ vna nō sit alia sicut dicebat sabell⁹ heretic⁹.

Pro quo sunt aliquid notanda. Et primo est notandum quod in diuinis propter essentialia sunt aliqua que dicuntur essentialia. et aliquid que dicitur personalia: Essentialia enim sunt illa que competunt tam essentialiter quam omnibus tribus personis ratione essentialiter eque et equaliter. Et ista sunt in duplici differentia: quia quedam sunt per modum quantitatis. ut sunt immensitas. et eternitas. Et quedam sunt per modum qualitatis ut sunt bonitas sapientia et cetera attributa. Personalium vero sunt que competunt personis et non essentialiter. Et ista sunt in triplici differentia: quia tres sunt que dicuntur proprietates personales. et quatuor relationes. et quinque notiones. Tres proprietates personales sunt paternitas. filiation. processio passiva: quarum quilibet constituit unam personam et facit eam distinguere ab alia. Quatuor relationes sunt quebus persone referuntur adinuicem: que sunt tres proprietates personales supradicte. et spiratio actiua que est communis patri et filio. Ista enim relatio non dicitur proprietas personalis: ex eo quia non constituit aliquam personam. Sed aduenit patri et filio iam preconstitutis. tamen pater et filius referuntur per eam ad spiritum sanctum: et sic dicitur relatio sicut alie tres proprietates. Quinque vero notiones sunt ille quibus persone diuine notificantur: que sunt quatuor relationes supradicte. Et innascibilitas que conuenit tantum patri proprie accipiendo innascibilitatem: prout ingenitum dicit non esse ab alio. Proprietates enim personales dicuntur quia per eas persone constituentur et distinguuntur. Dicuntur vero relationes quia per eas persone referuntur adinuicem. Notiones autem dicuntur quia per eas persone notificantur. Secundo est notandum quod inter essentialiam et proprietates personales seu relationes est non ydempritas ex natura rei. quam non ydempritatem quidam vocant distinctionem modalem. Scotus vero dicit eam non ydempritatem formalem libro primo distinctione secunda patet hoc primo quod persone conueniunt in essentialia et distinguuntur proprietatibus relationalibus. Secundo quia essentialia non multiplicatur et relationes sic. Tertio quia essentialia est in qualibet persona et non que libet relatio: quod tamen non essent ista vera nisi aliqua non ydempritas ex natura rei esset

inter essentia & proprietates. Ex isto. n. sequit̃ q̃ opinio illo-
rum qui dicunt q̃ essentia & proprietates rei sunt omnib⁹ mo-
dis idem: & solū distinguntur scōm rationē intelligibilē: per
intellectū n̄m est falsa. Et si dicatur q̃ tūc sequerēt q̃ rela-
tiones essent creature ex quo nō sūt omnib⁹ modis idēz cū
essentia ex natura rei. Secūdo sequerēt q̃ esset in deo cō-
positio ex re & re. Dicendū est. q̃ p̄mum nō sequit̃ vt dicit.
Scotus ex eo: quia licet essentia & relationes sint nō idēz
formalit̃. sunt tamen idem realiter et essentialiter. Nec se-
cundum sequitur q̃: cū prius possit esse sine posteriori. et
distinctio sit prior: p̄positione potest bene stare aliqua disti-
ctio: et non facere cōpositionē vt dicit Petrus de aquila li.
pri. di. xxxiiij. nec est ibi res & res. sed res & modus formal.
et licet res & res faciāt cōpositionē nō tū res cū modo for-
mal. Et si dicat̃ vltra. q̃ cum omne ens sit reale aut ratio-
nis: scōz philosophū ois distinctio d̄z eē real̃ aut rōis cū di-
stinctio sit passio entis. Dicendū ē q̃ nec ista ratio valz. ex eo
quia ens reale habet latitudinem cū accipiatur tam pro re
fundamentali quā pro modo formali entis. & secundum q̃
fit multiplicatio modorum formalium. ita fit multiplicatio
non ydemptitatū seu distinctiōnū. Tertio est notanduz
q̃ duo faciunt proprietates p̄sonales. Primū est quia cōsti-
tuunt p̄sonas in esse personali. Secundum est quia faciūt
personas distingui vna ab alia. vt patet per Damascenuz
li. primo vbi dicit q̃ omnia sunt vnū in deo p̄ter genera-
re & generari & spirari. quibus ab inuicēz differūt tres ypo-
stases. hoc etiam dicit. Boeci. li. de trinitate q̃ essentia cō-
tinet vnitatem. relatio multiplicat trinitatē. Et si dicatur
q̃ si relatio distinguit & constituit personā. sequeretur quod
distinguitur realiter ab essentia. sicut forma a materia. Ad
hoc dicendum est quod relatio non est in essentia sicut ac-
tus in potentia scilicet sicut forma in materia quia rela-
tio nō determinat seu distinguit essentiam. sicut forma de-
terminat materiam: s̄ determinat ip̄am personam quā cō-
stituit. vt dicit Damascen⁹ et sic non sequitur illud. nam p̄-
prietates p̄sonales dicuntur actus personales: et nō act⁹

essentie. Istis p̄suppositis pono istam cōclusionē. q̄ in diu-
nis sunt tres p̄sone realiter distincte ab inuicem. ita q̄ vna
p̄sona non est alia. quax̄ vna est pater. z alia filius. et alia
sp̄ssanctus. vt dicit Athana. in simbolo. alia est enī p̄sona
patris. alia filij. alia sp̄ssancti. Ista p̄clusio p̄batur primo
per dictū X̄pi. Athat. vltimo. vbi dicitur q̄ X̄ps dixit disci-
pulis suis. ite z p̄dicare baptizantes om̄s gentes: in nomi-
ne p̄ris z filij z sp̄ssancti. Secūdo probatur p̄clusio per di-
ctum Iohannis in canonica. .i. capi. v. vbi dicit̄. tres sunt q̄
testimonium dant in celo pater. z verbum. .i. filij. z spiritus
sanctus. Tertio probatur conclusio per determinatiōez
ecclesie. vt habetur de summa trinitate z si. catho. capi. . fir-
miter credim⁹. vbi d̄z. q̄ firmiter credimus z simplr cōfite-
mur q̄ vnus est solus d̄s pat̄ z filij z sp̄ssanctus. tres qui
dem p̄sone. .i. realiter distincte. vt dicit Augusti. q̄ nec pat̄
est filius nec sp̄ssanctus. nec filius est p̄r nec sp̄ssanctus.
nec sp̄ssanctus est pater nec filius. Dicit enī Athana. q̄
alia est enī p̄sona patris. Pro quo est Sciendum qd̄ pa-
ter aliquñ essentialit̄ dicit̄ de tota trinitate vt habet̄. Athat.
vj. vbi dicitur. pater noster qui es in celis: sic nō accipitur
hic. Aliquñ d̄z p̄sōaliter vt hic dicit Athana. alia ē enī p̄-
sona patris. Et notāter dicit alia z non aliud: quia aliud in
neuro dicit diuersitatez in natura. ali⁹ in masculino z alia
in feio dicit diuersitatez in suppositis. Et sic pater est alia
persona a persona filij z non aliud. Dicit vltra z alia sp̄s-
sācti Pro quo sciendum est qd̄ nomē sp̄ssancti nomē est
totius trinitatis. qz q̄libet persona est sp̄ssanct⁹: s̄ qz ter-
tia persona in trinitate. innominata erat. noiatur noīe cō-
muni. .i. sp̄ssanct⁹. Et alie due p̄sone nominantur noībus
pprijs. qz vna dicitur pater z reliqua filius. Et si queratur
quare attribuitur istud nomē spiritussanctus tertie p̄sone
cum sit commune omnib⁹ p̄sonis. Dicēdū est vt dicit Ipe.
de tharantasso. li. pri. di. x. qz t̄do tertie p̄sone attribuitur h̄
nomē sc̄ris qz sanctitas ē p̄ditio volūtatis. et ip̄a tertia p̄-
sona cum sit amor patris et filij. vt dic̄ Aug. p̄cedit p̄ actū
reclū volūtatis z sic pp̄rie dicitur sanct⁹. Hoc nomen sp̄s

attribuitur illi vt dicit Richard⁹ in eadē di. qz sp̄s d̄r a spiratioe z spiratio in corpe ē act⁹ vitalis. z tertia psona in trinitate cū sit amor p̄ris z filij pcedit p spirationē q̄ ē signuz vite: z sic d̄r sp̄us. ¶ Instat h̄stā p̄clusionē z d̄ dicitū Atha. Et pbat q̄ in dō nō p̄t eē pluralitas psonaz cū scōz vita tem nō sit nisi vn⁹ de⁹. ¶ Et p̄mo sic. q̄cūq̄ vni z eidē simplr sunt idē in se sūt omnino eadē. s̄ p̄dōe diuine sūt oīno simpliciter idē eēntie diuine. q̄ est oīno in se simplr eadem. s̄. zc. maior pz qz p illā r̄az tenet oīs forma silogistica. minor pz qz essētia diuina p suā simplicitatē est q̄cquid hēt. ¶ Scōdo sic essentialē et accitale diuidūt totū ens. ideo quicquid ē in aliquo: aut ē idē sibi essentialr aut idē sibi accidet aliter. sed illud q̄ distiguit p̄dōas nō est accis essētie qz nichil sibi accidit. ergo est idē sibi eēntialr sed qd ē idē eēntialr eēne si multiplicat. etiā multiplicat eēntia. qz si eēntia nō multiplicatur et illud qd ē in ea. sic videt qd eēntia et illud distigūt realit. z p̄ns si sūt p̄s p̄dōe. z p̄s relatōes reales est plures eēntie. ¶ Tertio sic. nō possūt eē plura necesse esse. secundūz Auicēnā in. j. sue metha. s̄ p̄dōa dīna ē necesse esse q̄ nō possūt eē p̄s p̄dōe in dīnis. maiorē pbat Auicēna vbi supra sic si. n. sūt plura necesse eē q̄ro. q̄b⁹ formalr distigūt et sint a. z b. aut ille rōes q̄b⁹ formalr distigunt sūt necesse esse aut nō. et si sūt necesse eē cū i aliquo cōueniāt z in aliq̄ differāt. aliqd est necesse eē per duas rationes quod est in conueniens quia altera remota nichilominus ē necesse eē Si aut ille rōes quib⁹ realiter distigunt non sunt necesse eē: ergo necesse eē in sua ratione includit possibile esse. q̄ est incōueniens. ¶ Quarto sic. nichil est ponēdū in entib⁹ maxime in sūmo bono: quo non posito nichil. p̄fectōis deficit in vniuerso. s̄ aliq̄ psona diuina nō existente in eēntia diuina: nichil p̄fectōis deēt vniuerso. ergo pl̄alitas talū nō est ponenda in deo. maior patet. minor vero p̄batur. Si enī secūda p̄dōa nō eēt quicquid p̄fectōis eēt in ea eēt in p̄ma. z ita nichil p̄fectōis de eēt vniuerso. Et si dicat q̄ non sub omni modo quicquid p̄fectionis est in vna psona est in alia. Contra. nā iste mod⁹ habendi vel essendi.

aut ē pfectōis. aut nō. si sic eēt in deo. ⁊ p pns pma p fōa nō
eēt simplr pfecta. nisi hēat illū modū. Si nō stat scōz q non
existēte scōa p fōa manet tota ei⁹ pfectio in pma. ¶ Rū deo
ad ista. ¶ Ad p mū dico vt dicit Scot⁹ li. p. di. ij. q. vltia. q
maior ē x̄a saluat⁹ duab⁹ p ditiōib⁹. Pma ē identitas mediū
in se. Et scōa idētitas formalis extremoz cū medio vl saltē
vni⁹ extremi: qz pncipiū silogisticū tenetybici⁹ eis aditis
s̄ nūc mior ē falsa. qz p fōe diuine nō sūt idē eēntie: idētita-
te formali. ¶ Pter istas duas p ditiōes ē alia cōditio scilicet
qz mediū regulē p dici de omī q nō ē in deo. qz nō omīe q
ē de⁹ vl eēna diuina ē p f. Et si dicat q licet nō sint idē fōa
vel saltē ex identitate reali extremoz ad essentiā pclude-
tur vera idētitas realis psonarum inter se. Ad hoc respon-
det Scotus q si p fone essent cum essentia edem identita-
te subsistentie posset cōcludi idētitas personaz qua subsi-
sterent inter se. sed hoc ē falsum. quia licet essentia habeat
vnicam existētiā non tamē hēt vnicam subsistentiā qua
sunt p fone eedem. qz subsistentia: q̄ est ratio supposita: dicit
duplicē in cōicabilitatē. essentia vero ē cōicabilis trib⁹ sup-
positis: ⁊ ideo non pōt concludi idētitas realis inter se. qz
media non sunt eadez subsistentia. Et si q̄rat quomodo sub-
sistentia: q̄ ē ratio suppositalis: dicit duplicē incōicabilitatez.
Dico vt dicit Scot⁹ li. p. di. ij. qd aliqd d̄r cōicabile alteri
duplr. Vno mō per idētitatē sicut natura cōicat suppo-
sitis vel vniuersale singularibus. Alio modo p informatio-
nem sicut dicim⁹ qd forma cōicat materie. ratio. n. supposi-
ti. nullo istoz modoz ē cōicabilis. qz nec p idētitatē vna p
sona cōicat alteri. s̄ bñ eēna cōicat psonis p idētitatē sicut
natura suppositis. nec etiam psona cōicat alteri p informati-
onē sicut nec essentia tali mō cōicat p fōis. et sic ratio sup-
positalis dicit cōsistere in dupplici incōicabilitate. ¶ Ad se-
cundū dico qd accitale si accipiat p pzie p eo qd ē de gene-
re accitis. sic accipiēdo accitale nō diuidit imediate omīe
ens. Si aut accipiat accitale p extraneo. qd ē extra ratōez
alic⁹ eo mō q accipit accitale in falla accitis. ⁊ sic dicitur q
differētia est accitālis generi qz est extra rationem generis
sic bene cōcedo qd est extra rationē eēntie q̄libz ratio seu

pprietas psonalis. r sic stat qd sint idē eēntialit. sed non de
eēntia r vnū esse extra rationē alteri. Et ad illud qd dicit
qd si vnū multiplicat et reliquū debet multiplicari. si vnus
est eēntiale alteri. Dico q hoc tenet xpm si esset de essentia
eius. i. de ratioe quiditatiua ei. qd tñ nō ē sic hic. Et ad il-
lud quod dicitur qd seqret qd eēntia r relatio distiguerent
realit si eēntia nō multiplicat r relatio sic. Dico vt dicit Pe-
trus de aq. li. pri. di. xxxiij. qd licet eēntia diuina r relatioes
sint idē realit tñ. ppf illā nō idētitatē formalē q ē inter eēn-
tia r eas: aliquid pōt ppetere eēntie q nō ppetit relatioib
et sic bene pōt stare qd eēna de se dicat pfectioez simplicif
et non relatio r eēna sit immultiplicabilis et relatio non.
eēna vna numero cōicet pluribus r nō relatio. Ad terci-
um dico q illa ppria qb⁹ psone distingūt sūt necesse esse p
eādez necessitatē eēndi nō p diuersaz. sicut imaginat. Qui
eēna de duob⁹ dijs eēnalr distinctis. etiā realatioes nō sunt
fofaliē necesse eē. s. tñ identice. nec seqf. s. sūt formalit pos-
sibiles eē: qz relatio formalit abstrahit a necesse eē r a pos-
sibile esse. Ad quartū dico q argumētū presuppōit im-
possibile. suppōit. n. q nō sit nisi vna persona in diuis sicut
dixit. Sabel. ideo isto^o impossibile poito sequent mltā i-
possibilia r sic argumētū nō valet. Petr⁹ de aq. r 3o. sco.
dicūt q cōcessa maiore pōita possibilitate. mior ē falsa r i-
possibilis. qz si scōa persona deesset in diuinis sūmū bonuz
et sūma pfectio deēt qz deēt nāra cōicabilis. Et si dicat
q illa sūma pfectō eēt in pfe Dico q si illa persōa deēt. sū-
ma pfectio deēt in pfe: qz si illa deēt: pfezeē includit cō-
tradictioez. Et hec de isto capitulo: in quo tractat de disti-
ctione personarum: dicta sufficiant.

**Sed patris r filij r spūscī vna ē di-
uinitas: eqlis glia coeterna maiestas.**

Postq Atha. defmīauit quō psōe erāt ples s. Sabeliū he-
reticū Lōseqnt defmīat de vnitae eēntie triū psonaz. p-
pter h ne forte Sabel. heretic⁹ r sui seqces putarēt. q sicut
erant tres psōe indiuis realit distincte. q ita putarent esse
tres eēntias. Pro q sūt aliqua notāda. Et pzo ē nōndū

¶ **P**hs in xi. metha. dicit qd plalitas principatū nō ē bōa
et cōcludit in fine libri qd vn⁹ ē pnceps toti⁹ vniuersi. Et in
viii. ethicoz dixit qd regnū est optia pollitia ex eo qd in re-
gno principat⁹ vn⁹. meli⁹ ergo est vniuerso eē vnū pncipez
q̄ ples. Ex istis dictis p̄hi pōt inferri vnū eē deū. et p con-
sequēsvnā tñ eē eēnaz dinā. Auicē. x. j. metha. ca. vi. dixit
qd erat ipossibile. vt qd ē necesse eē sit ppar aliud necesse eē
et vocat necesse eē deū Et ix. metha. ca. j. dixit qd vniuersi-
tas hēt pncipiū. et subdit qd ē vnū inq̄tū nō ē cōicās ei ali-
ud nullo mō in suo eē qd ē eiz. p̄p̄ hāc vnitatē ē ipar. Ex q̄
bus dictis Auicē. satis clare patz qd nō ē nisi vn⁹ ds. et si nō
est nisi vn⁹ ds nec ē nisi vna eēntia. ¶ **S**cdo ē nōndū qd ali-
quid d̄: cōicāble alteri dupl̄. Vno mō p idētitatē et sic na-
tura cōicāf suppositis. Alio mō p informatōez sicut dicim⁹
qd forma cōicāf materie. p̄mo mō dicit pfectiōez. scdo mō.
nō **E**na diuina nō cōicāf p̄ois p informatiōē. s̄ sicut na-
tura cōicāf suppositis. s. p idētitatē. ¶ **T**ertio ē notādū. qd
q̄uis eēntia diuina cōicēf sup̄ōitis diuinis p idētitatē nō
tñ cōicāf illis sicut natura specifica cōicatur suis suppositis
seu singlarib⁹ hoc enī pz qz qñ natura cōis specifica cōicāf
diuersis sup̄ōitis determiāf et indiuiduāf vt dicit **S**co. p
differentias indiuiduales sicut gen⁹ specificāf et de termi-
natur per differentias specificas et hoc dicit ip̄fectiōz. eēna
diuina de se ē hec et singlaris q̄ nec deteriāf nec indiuiduāf
p̄ relatiōes qd ē perfectiōis qz vna numero ē in qualibet p
sona. relatiōes enī solū deteriāt ip̄as personas vt dicit **D**a-
ma. ¶ **Q**uarto ē notādū qd in deo licz ponātur eēntia et re-
latiōes **E**na rōne cur⁹ q̄libz p̄sōa sit de⁹ ¶ Relatiōes x̄o q̄
bus p̄sōe p̄stituūt in eē p̄sonali nō tñ ē imaginādū qd in dō
sit p̄positio sicut aliqui imaginati sūt q̄ dixerūt p̄sōas in
diuinis eē p̄positas ex eēntia et relatiōib⁹ p̄p̄uis. h̄ enim
patz. ¶ **P**rio qz deo repugnat h̄fe partez et partē secūduz
qd dicit **P**hs. iij. phisicoz qd infinito repugnat esse partem
qz tūc. extra infinitū eēt aliquid et omne p̄positū hēt p̄tem et
partē. ¶ **S**cdo qz omne cōponibile cum altero non habet
omnē perfectionē. et eēntia diuina habet de se omnez per

perfectionē. Et si dicat qđ p̄suppōitū istū ratiōis ē fallū qz
 p̄suppōit q̄ simplicitas dicat maiorē p̄fectōez q̄ p̄positio. qđ
 videt fallū. ex eo qz illd qđ de se dicit p̄uatiōez nō dicit p̄fe
 ctioez simplr s̄ simplias dicit p̄uatiōez. qz simplex ē fm̄ p̄h̄z
 xij. metha. indiuisibile actu z potētia. et p̄ p̄ns videt qđ nō
 sit p̄fectō simplr. Dicēdū ē ad istud. vt dicit Lādul⁹ li. p̄i.
 di. viij. qđ negādū ē qđ simplias sit p̄uatio. z ad dictū p̄h̄i
 qđ dicit qđ simplex ē indiuisibile potētia z actu. dicit Lādū. qđ
 quāuis ista desc̄ptio sit p̄ p̄uatiōez fm̄ vocē nō tñ simplr ē
 p̄uatiō s̄ ē qđā mō⁹ idēpratiōis sibi ip̄i positi⁹ p^o. z p̄ istū se
 cūdo sibi sp̄pugnat diuidi potētia z actu. vt p̄intelligat ista
 idēpratiō poitua ad quā seq̄tur ip̄a sp̄pugnātia negatiua
 Et si dicat qđ si sic eēt. qđ simplias dicat ēritatē poitua. q̄
 entitas dicit p̄fectioez: seq̄retur qđ materia dicit maiorē p̄
 fectioez quā p̄positū. qz materia simplicitoz ē p̄posito. sed hoc
 tñ est falluz et per p̄ns videtur qđ simplicitas nō dicit rem
 potia sed p̄uatiua. Ad hoc ē dicēdū vt dicit Sco. z s̄lr
 Land. in. di. p̄alegata materia esse imp̄fectioez p̄posito
 p̄t̄ p̄uenire ex duob⁹. vel ex simplicitate vel ex limitatiōe
 annexa simplicitati p̄mo^o. materia nō ē imp̄fectoz quāz
 p̄positū. qz p̄ simplicitatē p̄cise materia absoluit a multis de
 p̄dētis a q̄b⁹ nō absoluit p̄pōitū. s̄ qđ matia sit imp̄fectioez
 cōpōito p̄ueit ex limitatione materie qz cōpōitū includit
 actuz z potētia. materia tñ potētia. et per p̄ns claudit in
 fra limitatiōez ēritatis imp̄fectioez. ¶ Istis p̄suppōitis po
 no istā p̄clusiōez. qđ quāuis indiuisis sint tres p̄sone distin
 cte tñ illaz personarū nō sūt tres essentie s̄ vna eētia tñ
 vt dicit Atha. i simbolo suo. s̄ patris et filij z sp̄s̄s̄ acti vna
 est diuinitas et equalis gloria coeterna maiestas. ¶ Ista
 p̄clusio probat p^o. per auctoritates scripture veteris legis
 ¶ In deutro. vi. dicit. audi israhel qz dñs de⁹ tu⁹ vnus est.
 Et in ps. lxxx^o. dicit ego suz dñs de⁹ tuus qui eduxi te de
 terra egipti z nō erit tibi ali⁹ de⁹ p̄ter me. z p̄ p̄ns si nō ē
 nisi vn⁹ de⁹ nō ē nisi vna eētia diuina. ¶ Scōdo p̄batur p̄
 dictū Xpi Jo. x. vbi dicit qđ dixit xps. ego z pater vnū su
 mus nō est dicēduz qđ intellexit dicere qđ erāt vnū in p̄so

na. s̄ vnū in essentia. Tertio probatur p̄ dictū Jo. in p̄ma
cano. ca. v. vbi d̄r q̄ tres sūt q̄ testimoniū dant in celo. pa-
ter z verbū z sp̄ssanct⁹. z hi tres vnum sunt. s. in essentia.
Quarto pbat̄ p̄ dictū Augu. in epla. ij. ad cōsentū vbi di-
cit. teneam⁹ in cōcussa fide patrē z filiū z sp̄ssanctū esse tri-
nitatē z t̄i vnū deū. nō q̄ sit eorū cōis quasi q̄rta diuinitas.
s̄ q̄ ip̄a est ineffabilis trinitas. Quito pbat̄ p̄ determina-
tionē ecclie vt h̄etur de sūma trinita. z si. ca. c. firmiter cre-
dimus. vbi d̄r q̄ firmiter credim⁹ z simpliciter p̄fitemur. q̄
vn⁹ est sol⁹ ver⁹ de⁹ etern⁹ imensus oipotēs pater z fili⁹
z sp̄ssanct⁹. tres quidē p̄sone s̄z vna essentia simplex om-
nino. p̄ hoc. n. q̄ dicit Athana. s̄z p̄ris z filiū z sp̄ssancti
vna ē diuinitas ostēdit Atha. v̄ritatē q̄ntū ad vnitatē essen-
tie in trib⁹ p̄sonis: p̄tra Sabellū q̄ negabat esse tres perso-
nas. Et p̄tra Arrianos q̄ dicebāt q̄ hi tres erāt vnū nō in
diuinitate s̄z in volūtate s̄m q̄ amici dicūtur esse vnū. p̄p̄
hoc q̄ idem volūt et idē nolūt. Et sic vt errorē eorū. tam sa-
bellū q̄ arrianorū excluderet: dixit athana. s̄ patris et filiū
et spiritū s̄cti vna est diuinitas. Et sicut vna est diuinitas
ita est eqlis gloria. i. eqlis honor vel laus. s. illis tribus. Et
hoc est q̄ sicut diuinitas est vna indiuisa i trib⁹ p̄sonis. ita
honor debet eē vn⁹ et vna laus triū p̄sonaz. Ratio ē ista.
q̄ honor et laus nō debētur p̄sonis ratione p̄prietatis p̄-
sonalis. s̄ ratiōe deitatis. p̄prietatis. n. p̄sonalis de se vt
dicit Scotus nec dicit perfectionē nec ip̄fectionez. Et p̄
cōsequens cū essentia sit indiuisa vna in oibus trib⁹ perso-
nis vn⁹ honor et vna laus debent eis trib⁹. Hoc aut̄ dixit
Athana. cōtra arrianos q̄ dicebāt q̄ maior honor et laus
debet patri q̄ filio et spiritū s̄cto. Cōtra quē errorē ecclie
in fine hymni beate virginis Ave maris stella. dicit ex-
presse trib⁹ honor vn⁹. Et in ofone s̄ctissime trinitatis ec-
clesia dicit etne trinitatē gloriā. i. honorez agnoscere z in po-
tētia maiestatis adorare vnitatē. Et sequit̄ vltra qd̄ dicit
Athanas⁹. z coetna maiestas. i. coetern⁹ p̄ncipat⁹ vel po-
testas. Dicit. n. maiestas a maiori. z sic maiestas idem est

q̄ maior potestas. Un̄ in ciuitate potestates ⁊ ꝑcipue ma-
 iores. maiestates dicuntur. vt maiestas impatoris vl̄ regia.
 Cū enī vna itaq̄ sit essentia indiuisa triū ꝑsonarū. ratione
 cui⁹ debetur maiestas vt dicit augustin⁹. ⁊ simili magister
 li. ꝑi. di. xix. in deo idē est esse ⁊ magnū esse: ⁊ esse deuz est
 necesse. Et cū sit vna maiestas triū ꝑsonarū nō poterit esse
 q̄ maiestas vni⁹ ꝑsone sit ante maiestatem alteri⁹ cuz idem
 ante seipm̄ esse nō potest. s̄ patris ⁊ filij ⁊ sp̄s sancti. vt di-
 cit Athanasius est vna coeterna maiestas. Et hoc dicit atha-
 nasius cōtra arrianos q̄ dicebāt q̄ maiestas patris est ab
 eterno. et q̄ maiestas filij ⁊ sp̄s sancti est ex patre. Contra
 quod dictum hereticorum ecclesia in ꝑreparatione missę
 dicit. Et in ꝑsonis ꝑꝑrietates et in maiestate adoretur
 equalitas. quam laudant angeli. ⁊c. Non enim dicitur q̄
 adoretur ꝑꝑrietates ꝑsonalis ex eo quia ꝑꝑrietates ꝑ-
 sonalis vt ꝑꝑrietates est non est adoranda ꝑo tanto vt di-
 xi superius. quia nec dicit de se ꝑfectionem nec imperfe-
 ctionem. Sed dicitur q̄ adoretur equalitas maiestatis.

Constat contra istam conclusionem et contra dictum
 Athanasij. Et probatur q̄ si in deo sunt plures ꝑsone q̄
 similiter sunt plures essentie et non vna essentia tantum
 trium ꝑsonarum. **E**t primo sic. nam opposita non ꝑ-
 sunt eē siml. sed vnū et plura sunt opposita. ergo si in deo
 sunt plures ꝑsone: in deo nō est vnitas indiuisa essentie.
Secundo sic. nam plura bona paucioribus bonis sunt
 meliora secundum philosophum tertio thopicoꝝ. sed
 quecunq̄ sunt meliora sunt ponenda in vniuerso. ergo si
 sunt plures ꝑsone in diuinis. ponende sunt plures essen-
 tie diuine. **T**ertio sic. nam dicit Anselmus in monolo-
 gion. capitulo quindecimo. omne quod melius est ipsum
 q̄ non ipsum in deo est ponendum. sed melius est esse plu-
 res diuinas essentias q̄ non esse sicut patet ꝑ dictum
 philosophi ꝑreallegatum. et ꝑ consequens videtur q̄
 in diuinis si sunt plures ꝑsone. q̄ sunt plures essentie di-
 uine. **Q**uarto sic. secundum philosophum quarto

metheorum tūc vñm q̄siodq̄ perfectū est cum pōt Gene-
rare sibi simile. s̄ diuina essentia est perfectissima. ergo po-
test essentiam sibi similez pducere. sicut persona producit
personā. s̄ secūdu p̄hm. iij. phisicoz in ppetuis nō differt
eē a posse. s̄ in diuis si sūt ples p̄de sūt ples eēntie. ¶ Qui
to sic. vbiq̄q̄ ē pluralitas ibi sūt plures vnitates. s̄ in deo
est p̄alitas. qz ibi sūt plures p̄de. ergo ibi sūt plures vnita-
tes z si sunt plures vnitates sunt plures essentie. quia secū-
dū p̄hm quarto metha. ens z vnū ouertunf. z p̄ p̄is si sūt
plures vnitates sūt ples entitates z si sūt ples ētitates sūt
plures eēntie. ¶ R̄ideo ad ista. ¶ Ad p̄mū. nego q̄ semp
multū z vnū opponātur. qz licz opponātur respectu eiusdē
nō tñ respectu diuersoz. z sic est in dō. qz vnitas ē respectu
eēntie diuine. z mltitudo ē respectu sup̄dōtoz seu p̄dōaz
q̄ sunt alio modo distincte ex natura rei ab eēna diuina
et sic pōt stare bene vnitas eēntie cū pluralitate personaz
sine aliq̄ repugnātia. ¶ Ad sc̄dm. dicūt aliqui ad maiorē
q̄ p̄la bona finita sūt meliora pauciozib⁹ bonis finitis non
aut p̄la bona infinita. Alij x̄o respondēt ad miorē z dicūt.
q̄ illa mior. s̄. q̄ q̄cunqz meliora sunt ponēda in vniuerso ē
x̄a pōita possibilitate eoz. h̄ autē ē impossibile esse in diui-
na essentia. ¶ Ad terciū (in quo dicitur q̄ esset meli⁹ ponē-
ples eēnas in diuinis q̄ynā dico q̄ falsū est qz h̄ esset quā-
libet illaz limitatam z in pluribus bonis limitatis nō pos-
set esse. tñ de bonitate q̄tū in vno bono infinito. Unde x̄
bum p̄hi vt dicit richardus li. pzi. di. ij. intelligēdū est de
plurib⁹ bonis p̄sup̄dōta equalitate boitat⁹ in quolibz bo-
no plurū: z in quolibet bono paucoz. ¶ Petr⁹ x̄o de aq̄la i
eadē di. dicit q̄ est intelligendū posita eoz possibilitate vt
dictū est in responsiōe p̄cedēti. ¶ Ad quartū dico q̄ dicitur
p̄hi ē intelligendū in gñabilib⁹ z corruptibilib⁹. s̄ quibus
loq̄bat̄ ip̄e. p̄hus ibidez. qz nō enī p̄p̄ hoc dicim⁹ solē eē
imp̄fectū. qz non pōt aliū solē gñare. Et sic dico. q̄ s̄ sit no-
bilitas: in natura inferiori gñabili z corruptibili: gñare sibi
sile. nō sequit̄ p̄p̄ h̄ q̄ sit nobilitas in eēntia diuina. Unde
aliquid est nobilitas in natura inferiori q̄ nō est nobilita-

tis in natura superiori. Sicut patet ut dicit Dionysius de di-
uinis nominibus. quod esse iracundum est nobilitatis in cane et tamen non
est nobilitas in homine. Ad quartum dico. quod duplex est unitas
scilicet unitas eternalis et unitas personalis. et sic procedo in deo sunt
plures unitates personales. sed nego quod propter hoc sequitur ibi sint
plures eterne. quia non est ibi nisi una unitas eternalis. Et ad illud
quod dicitur quod ens et unum convertuntur. dico quod verum est de unitate
essentiali. et sic nichil ad propositum. Et hec dicta de isto capi-
tulo: in quo tractatur de unitate eterne diuine. sufficiant.

Qualis pater: talis filius: talis spi- ritus sanctus.

Postquam Athanasius determinauit de unitate diuine essentie
in tribus personis. Consequenter determinat de perfectio-
bus personarum et equalitate earum in perfectionibus attributi-
bus. Pro quo sunt aliquid notanda. Et primo est notandum quod propter pri-
uities personales in personis diuinis. sunt attributa seu per-
fectiones attributales. ut sunt misericordia. iusticia. sapien-
tia. bonitas. veritas. et huiusmodi. que perfectiones attribu-
tales sunt aliquo modo non indez formaliter et ex natura rei
cuius ipsa diuina essentia ut dicit Scotus li. pri. di. viii. ut pa-
tet per rationem Augustini. factam contra maximus li. tertio
dicebat enim Maximus hereticus: qui fuit de secta Sabellij: quod deus non erat simplex. si in eo erant tria supposita rea-
liter distincta. Contra quem arguebat Augustinus Si
potes intelligere deum magnum bonum. etc. sine oppositione
Quomodo non potes intelligere patrem et filium et spiritum
sanctum in una simplici essentia. Ista. nam ratio Augustini non
valeret. ymo esset fallacia consequentis. nisi esset aliqua disti-
ctio ex natura rei inter attributa. patet etiam per Damascenum.
libro quarto ubi dicit. si iustum: si bonum: et si tale dixeris
non naturam dices dei. sed que circa naturam sunt. Hoc
etiam patet ratione. nam distinctio attributorum est funda-
mentum emanationum in diuinis. nam filius producitur
per intellectum. et spiritus sanctus per voluntatem. et

essentia nō est ratio distinctionis istarum productionum.
cū sit vna nūero in ambabus personis. ⁊ simul cōcurrat cū
intellectu et volūitate in ratione obiecti. et p consequens
videtur q intellectus et volūtas nō solū inter se. sed etiaz
cū essentia diuina sunt nō idem. nō ē dicendū realiter sed
formalr seu ex natura rei. ¶ Scōdo est notandū q dictum
anselmi i monologio qd est quicqd de sūma essentia dicit
vno mō vna p̄sideratio est. Et sūr dictū Augu. li. de tertio
habitaçlo qd est. q sapiētia in deo nō est magis sapiētia q̄
bonitas debēt itelligi vt dicit Sco. li. pri. di. viij. de idēpti-
tate fundamētali et nō de idēptitate formali siue modalī.
Et si dicat q tūc eēt ibi p̄positio Dicēdū ēvt dixi i penultio
et i āte penultio ca° q nō seq̄t p̄p̄ h̄ p̄positio in dō ex diuī
na eēntia cū illis attributis. qz lz ex re ⁊ re fiat p̄positio nō
tū ex re ⁊ mō formali. ¶ Tertio ē notādū. vt dicit petr⁹ de
aq̄la li. pri. di. xxxij. q ad hoc q inter aliq̄ sit distinctio for-
malis. seu nō idēptitas formalis ex natura rei sine distin-
ctioe reali requirūtur q̄ttuoꝝ. Primū est q vnū nō sit in a-
lio sicut i potētia materiali. qz act⁹ ⁊ potētia. s. materia dif-
ferūt realr. Scōz ē q nō sit i alio vtualit. qz alia ē p̄tinetia
vtual ⁊ alia p̄tinetia foal. nā cā vtualit p̄tinet effectū. ⁊ cā
⁊ causatū d̄nt pl⁹ q̄ foalr qz realr ⁊ eēntialr ¶ Tertiu q vnū
nō sit in alio sicut in quodā cōfuso. i. nō sit in alio sicut ps i
suo toto. qz pres si sumātur sil̄ sūpte sunt de eēntia toti⁹ ⁊
nō d̄nt ab eo formalr s̄ solū modalr. seu ex natura rei siue
nō idēptitate formali. si vō accipiat̄ quelibet ps p se respe-
ctu toti⁹. tūc inter totū et talē partē est d̄na realis. vt vide-
tur dicere p̄hs p° phisicoꝝ. ¶ Quartū est q vnū nō includa-
tur i p̄ceptu q̄ditatiuo alteri⁹. qz q̄ sic se h̄nt sunt idē forma-
liter distincta solū modalr seu ex natura rei. attributa enīz
nullo istoꝝ modoz sūt in eēntia diuina. ¶ Quarto ē notā-
dū q p̄hs. v°. metha. facit d̄naz inter relationē idēptitatis
⁊ silitudinis et eq̄litas. Et dicit q illa sūt eadē qz sba est
vna. Silita vō qz q̄litas est vna. Eq̄lia aut̄ qz quātitas est
vna. q̄libet istaz relationū hēt duo fūdamēta. s. p̄p̄inquū.
et remotū. Fūdamētū. n. remotū idēptitatis est sba. Et p

pinquū ē vnitas sbe. Fūdamētū. n. remotū silitudinis ē q̄
litas. Et ppinquū ē vnitas qlitatis. Fūdamētū autē remo-
tuz eq̄litas est quātitas. et ppinquū est vnitas q̄ntitatis
¶ Istis p̄suppositis pono istā cōclusionem q̄ omnes tres
persone sunt eque perfecte in p̄fectionib⁹ attributalibus q̄
se habent ad mōm qualitātū in ipso deo ratiōe quarū per-
sone dicuntur similes vt dicit Athanasius in simbolo. q̄lis
pater talis filius talis sp̄ssancus. ¶ Ista conclusio p̄ba-
tur p̄rio per Augusti. li. viij. de trini. ca. j. vbi dicitur. nec pa-
ter nec filius similis magis aliqd est quā ipse sp̄ssctūs. Ex
quo dicto patet. q̄ om̄s tres p̄sone sūt eque p̄fecte. ex quo
p̄les p̄sone siml nō sunt aliqd magis quā vna. Sc̄do p̄bat̄
per ratiōē sic naz illa sunt eq̄ p̄fecta. q̄ h̄nt eadē p̄fectōes
eque ⁊ equalr. s̄ in om̄ibus trib⁹ p̄sonis sunt eedez p̄fectio-
nes attributēs. q̄ eadem sapiētia q̄ est in patre ē in filio ⁊
in sp̄ssctō. et sic de alijs attributis ⁊ eq̄ ⁊ equalr. s̄ ⁊ ⁊. ma-
ior nō ē. minor vero p̄bat̄ i. ca. imediate seq̄nti. Tertio p̄-
bat̄ conclio per determinatiōz ecclesie vt habet̄ d̄ sūma tri-
ni. ⁊ si. catho. ca. firmiter credim⁹ vbi dicit̄ q̄ tres p̄sone sūt
vna eētia simplex om̄io cōsbales ⁊ coeq̄les. s̄. in p̄fectiōi-
bus: sc̄dm q̄ dixit Athana. q̄ q̄lis est p̄f talis ē fili⁹ talis ē
sp̄ssctūs hoc autē dixit Atha. p̄tra arrianos q̄ dicebāt q̄ pa-
ter erat melior ⁊ sapiētior ⁊ iusticior. et huiusmōi p̄fectiōi-
bus. quā fili⁹ ⁊ sp̄ssctūs. Cū sicut negabāt vnitatē eētie
ita negabāt eq̄litatē p̄sonaz i p̄fectiōib⁹ attributorz. ¶ In-
stat̄ cōtra istā p̄clusiōz ⁊ d̄ dictū Atha. Et p̄bat̄ q̄ in perso-
nis diuinis nō sunt p̄fectiōes attributales. Et dato q̄ sint.
p̄bat̄ q̄ p̄sone nō sunt eq̄ p̄fecte in eisdez. ¶ Et p̄rio sic. nā
in deo nō ē aliq̄ qlitas de ḡne qlitatis. sed attributa sup̄i⁹
q̄ in deo nllz cadit accūs. q̄ q̄cqd est in deo ē idē realr q̄
ipe de⁹. m̄ior vero p̄z. q̄z boitas ⁊ sapiētia sunt denoiatiua
p̄ mōz q̄le. s̄ talia sūt qlitates. q̄z qlitas ē sc̄dm p̄hm fm q̄
q̄les eē dicunt̄. s̄ ⁊ ⁊. ¶ Sc̄do dato q̄ attributa sint in dō p̄-
bat̄ q̄ p̄sone nō sūt eq̄ p̄fecte. ⁊ h̄ sic. nā p̄sone diuie sunt nō
eq̄les. in p̄fectiōib⁹. s̄ nō sunt eque p̄fecte. p̄na tenet de se

alis deo probat. vbi non est fundamentum qualitat' ibi non est equalitas
sed in personis diuinis non est fundamentum equalitatis sed. maior
nota est. minor vero probat. nam fundamentum equalitatis
secundum philosophum est quantitas. sed quantitas non est in deo. vt
dicit Augustinus. li. vi. de trinitate vbi dicit quod deus est sine
quantitate magnus. ergo etc. Tertio sic. illud quod dicit
imperfectionem non est ponendum in deo. sed equalitas per-
fectionum dicit imperfectionem ergo etc. maior patet. minor
vero probat. quia quod repugnat perfectioni creaturarum dicit in-
perfectionem. sed equalitas quecumque sit repugnat perfectioni
creaturarum. secundum quod dicit Augustinus. li. lxxxij. q. vbi dicitur
quod si omnia essent inquit equaliter: iam non essent om-
nia. et per personam equalitas dicit imperfectionem Quarto
sic. nam vbi cumque est equalitas aliquorum ibi est comen-
suratio eorum. quia equale alteri est quod nec excedit nec exce-
ditur. sed in personis diuinis non potest esse mensuratio sed etc.
Quinto sic. nam secundum philosophum. v. metha. capitulo de si-
mili. similia dicuntur quorum qualitas est vna. et per consequens
equalia sunt quorum quantitas est vna. sed si in diuinis esset
quantitas. illa esset quantitas virtutis. quia molis quantitas
non potest esse in deo. sed quantitas virtutis non potest esse
in deo. sicut nec quantitas molis. vt patet quia quantitas
virtutis est virtus. et virtus est qualitas sed qualitas non est
nec potest esse in deo ergo etc. Respondeo ad ista. Ad
primum nego minorem et ad probationem nego. quod licet
attributa que sunt in deo. sicut sapientia. bonitas. et huius
modi. se habeant ad modum qualitatum. quia propter hoc sunt rea-
liter qualitates. Unde est sciendum. secundum quod dicit Boetius. li.
pri. de trinitate. quod substantia et relatio reperiuntur in
deo secundum rationem generis. quia ratio generis substā-
tie est subsistere. id est non esse in alio per modum acciden-
tis. que ratio omnibus que sunt in deo conuenit cum nul-
lum eorum sit accis. Ratio generis relationis est esse ad ali-
ud suppositum quia tamen realiter conuenit personis diuinis
Pater enim refertur ad filium. et pater et filius ad spiritum
sanctum. Genus vero quantitatis et qualitatis quantum ad

rationē generis in deo non sūt realiter sicut sunt substantia
et relatiōes. qz attributa realiter nō qualificāt sicut faciūt
qualitates. nec magnitudo eoz quātificat quātitatē sicut
facit quātitas molis predicamēti quātitatis. s̄ solū sūt i dō
ad modū q̄litatū z ad modū quātitatis. s. in denōiando qz
denōiant ad modū quo q̄litates denōiant in creaturis. Et
ideo Athana. declarādo quō psone erāt eq̄ perfecte in per
fectionib⁹ attributoz. dixit qual̄ p̄r talis fili⁹ talis sp̄ssan
ctus. ex eo qz licet in deo tale et quale nō dicāt qualitates
sicut in creaturis. dicunt tamen attributa et perfectiōes. q̄
se habent in denōiando ad modū qualitatum licet non in
essendo. Nō enī ē intelligendū p̄r hoc q̄ dixi q̄ substantia
et relatio sunt in deo scōz ratiōez generis substantie et rela
tionis. q̄ p̄r hoc intelligam dicere q̄ ponantur in gene
re scilicet in predicamēto ex eo quia nec deus nec aliqd̄ q̄
est in eo ponitur in aliquo genere seu p̄dicamēto. p̄r illi
mitationē et infinitatē ipsius dei z om̄iuz que in eo sunt vt
omnes doctores theologi dicunt li. pri. di. viij. Ad secun
duz. nego antecedēs. z ad p̄bationē nego miōrē. et ad pro
bationē eius nego. q̄ in deo non sit fundamētum equalita
tis. z ad illud q̄ dicitur q̄ fundamētū equalitatis est quā
titas concedo. et ad illud q̄ d̄r q̄ in deo non est quantitas.
Dico q̄ quantitas est duplex scilicet quātitas molis z quā
titas virtutis Dico q̄ licet in deo non sit quātitas molis ē
tamē quātitas virtutis. Ad tertiū dico q̄ cōcedo q̄ illud
quod dicit imperfectionē nō est ponendū in deo si dicit im
perfectionē de se. non tamē si de se nō dicit imperfectionē
sed per respectū: quia aliquid pōt eē perfectiōis in vno qd̄
tamen nō est perfectiōis in alio. qd̄ patet quia rationale
est perfectiōis in homine. non tamē in cane: quia destrue
ret naturaz eius ita in proposito vult Augustinus q̄ equa
litas non sit perfectiō in creaturis. qz destrueret naturam
vniuersi. propter hoc. quia creature sunt diuersarum na
turarum et p̄fectionū. in personis autē diuinis est eq̄litas
perfectiōis: ex eo qz est ibi vna natura numero: z p̄ con
sequēs eedez perfectiōes numero p̄sequētes illā naturā

Ad quartū dico q̄ eqlitas q̄ ē ex pueniētia in vna quāti-
tate vnitae pportōis z nō vnitae numerica cōmēsurati-
onē includit nō autē est sic de eqlitate q̄ fūdat sup eandem
quātitatē numero pprie loquēdo d̄ cōmēsuratiōe qz cō-
mēsuratō icludit tria scz cōmēsuratōz fmiatōz z adeq̄tiōez
Terinatio enīz ī diuis nō pōt eē. nec etiā cōmēsuratō pro-
prie loquēdo. Equalitas vero d̄ suo significato nō impor-
tat nisi adeq̄tiōē z ideo ī diuis bene ē eqlitas q̄uis ibi nō
sit cōmēsuratō. Ad quitū nego q̄b ī diuis nō sit quātitas
virtutis. Et ad illud q̄ dicit q̄ quātitas virtutis cū sit virt⁹
est qualitas. Dico q̄ virtus creata bene est qualitas p cō-
paratiōez ad illud cui⁹ est. tamē per cōparatiōez ad ob-
iecta in que potest: pōt h̄e modū quātitatis virtus tamē
in deo nō est aliquo⁹ qualitas. cuz sit idem realiter cū ipsa
eēna diuina. licet sint nō idem formalit̄ seu ex natura rei.
vt dicit Scot⁹. ideo silitudo z equalitas in deo sunt idem.
Licet similitudo dicatur de diuinis psonis ratione attribu-
torum vt habent modum qualitatis in denominādo et eā-
litas dicatur de eis ratione illorum attributorum vt habēt
modum magnitudinis et quantitatis. Et hec de isto capi-
tulo (in quo tractatur de perfectionibus attributalibus di-
uinarum personarum) dicta sufficiant.

Increatus pater: increatus filius: increatus spiritus sanctus.

Postq̄ Athanasius determinauit q̄ persone sunt eque p-
fecte in perfectionibus attributalibus. Consequenter cōtra
Arrianos determinat q̄ nulla persona indiuis est crea-
tura nec hēt eē per creatiōez vt dixerūt Arriani asserētē
filii z sp̄s sanctū nō esse similes in perfectionibus attribu-
talibus patri. Pro quo sunt aliqua notanda. Et p̄io⁹ est
notandum q̄ creatio est factio de nichilo. non sic intelligē-
do q̄ nichiluz sit quasi materia de quo fiat aliquid per cre-
atiōez. sed sic intelligendo q̄ creatio est factio non de ali-
quo. Unde Anselmus in monologion capitulo octauo di-

cit q̄ aliquid fieri de nichilo p̄t̄ intelligi tripliciter. Uno
ita q̄d nullo mō fieret sc̄dm̄ cōsuetudinē qua dicim⁹: q̄ ta-
cens loquit̄ de nichilo. Alio ita q̄ nichilū sit aliqd̄ ex his ex
quo aliquid fiat. Tertio mō cū aliqd̄ fit. ⁊ non ē aliqd̄ de q̄
fiat. ⁊ vult ibi Anselm⁹ q̄ p̄rio ⁊ secūdo mō nō ē intelligen-
dum aliquid creari ex nichilo vel fieri. sed bene tertio mō.
¶ Secūdo est notādū q̄ aliquid p̄duci in esse stat quadru-
plicit̄ q̄daz enī est p̄ductio d̄ nichilo ⁊ ista ē creatio. qz crea-
tioni nichil p̄suppōit̄ nec tanq̄ pars nec tanq̄ subiectū nec
aliquid aliud ex q̄ fiat. p̄ducatur. Alia est p̄ductio de ente
in potētia ad formā sbalē p̄ naturā. ⁊ hec ē ḡnatio sim-
plicit̄ in creaturis. s̄m̄ p̄hm̄ p̄ de ḡnatioe. Alia est p̄ductio
de ente q̄tū ē in potētia ad formā acc̄nālē n̄m̄: et hec ē ḡnatio
s̄m̄ q̄d̄ s̄m̄ p̄hm̄ ibidē p̄ de ḡnatioe. siue illa forā acc̄nāl̄
sit nat̄ralis siue artificialis. Alia ē p̄ductio de ente ī actu
quod quidem ens in actu est terminus formalis illius ⁊ sic
sunt productiones personaz in diuis̄ taz ḡnatio filij q̄z pro-
ductio sp̄s̄sancti de quib⁹ productionibus et de termino
formali earuz dicam in suo loco scilicet quomō essentia di-
uina est terminus formalis generationis filij et productio-
nis sp̄s̄sancti. ¶ Tertio est notandum q̄ in diuinis filius
producit̄ a patre de substantia ei⁹. ⁊ sp̄s̄sanctus a patre
⁊ filio de eoruz essentia. non intelligendo quod essentia p̄-
supponatur illis sicut materia. vt dixit hereticus. sed vt ter-
minus formalis vtriusqz productionis Et est sensus vt di-
cit Augustinus contra Abarimū. q̄ filius originat̄ a pa-
tre cui tamen est cōsubstantialis: ⁊ sp̄s̄sanctus producit̄
a patre et a filio quibus est consubstantialis. quorum pro-
ductionum terminus formalis communicatus illis p̄sonis
est essentia diuina. de quo dixi ī precedentiē notabili ⁊ dicā
in suo loco scilicet in illo vsu. deus est ex substantia patris
¶ Istis p̄suppōitis pono istā cōclusionē q̄d nec filius est
a patre p̄ creationem nec spiritussanctus a patre ⁊ filio est
similiter per creationem nec creature dici possunt. vt dicit
Athanasius in simbolo. increatus pater increat⁹ fili⁹ icre-
at⁹ sp̄s̄sanct⁹. Ista cōclusio patet primo quia fili⁹ p̄ducit̄

de eētia patris. ⁊ spūsanct⁹ de eētia p̄ris et filij ⁊ creati
est aliqd de nichilo fieri. ¶ Scō conclusio pbat p rationem
sic. nā illa q̄ hēt eē p pductōes necessario pcedētes creati
onē q̄rūcunq; creaturaz nō hēt eē p creatiōez: nec illa sūt
creature. sed fili⁹ in diuinis ⁊ spūsc̄tus sūt huiusmōi. ḡ rē.
maior nō ē. minor x̄o pbat. ¶ Et p̄mo sic. p̄ncipiū. n. duarū
pductionū quaz vna ē necessaria: altera ptingēs: prius se
habz ad pductionē necessariā q̄ ad productionē cōtingē-
tem: s̄ productio psonaz in diuinis ē necessaria. ⁊ pductio
creaturaz ptingēs. ḡ p̄ncipiū in diuis p̄us se habz ad pro-
ductionē psonaz q̄ creaturaz. nā p̄ncipiū pductiōis filij
est intellectus secūdus. et p̄ncipiū productionis spūsc̄ti
est volūtas/ qui intellect⁹ ⁊ q̄ volūtas sunt p̄ncipiū creatu-
rarū. ¶ Scō sic. potētia prius fertur supra obiectum pri-
mariū q̄ supra obiectū secundarium. ¶ Sed primarium
obiectum intellectus ⁊ volūtat̄is diuine est essentia diuina
Creature vero sunt obiecta secundaria. ergo iste potentie
prius respiciunt essentia diuinā q̄ sit pductio creaturaruz
sed in illo priori ē emanatio psonaz qz intellect⁹ diuin⁹ ex-
primit noticiam adequatā sibi cū obiecto. ⁊ sic ē noticia ge-
nita ifinita q̄ est fili⁹. eodē modo de volūtate respectu spi-
ritus sc̄ti. ḡ rē. ¶ Tertio pbat̄ur cōclusio p dictū Augustini
li. p̄ri. de doctrina xp̄iana vbi dicit. Res qb⁹ fruēdū est q̄s
eternas ac incōmutabiles commemoram⁹ sūt p̄ ⁊ filius ⁊
spūsanctus. Ex quo dicto Augustini patet expresse q̄ fili-
us ⁊ spūsanctus non sunt creature cum sint eterni sicut p̄
¶ Quarto probatur conclusio. p determinationē ecclesie. vt
habet̄ de sūma trini. ⁊ si. catho. ca. firmiter credimus vbi di-
citur q̄ vn⁹ est solus d̄s et̄nus p̄ ⁊ filius ⁊ spiritus sanctus.
absq; initio parit̄ ac sine p̄ generās. filius nascens. spirit⁹
sanctus pcedēs. cōsubstātiales ⁊ coequales. Ex qua de-
cretali habetur expresse q̄ filius ⁊ spūsanct⁹ nō sunt crea-
ture cum absq; initio producātur et sint cōsubstātiales p̄ i
¶ Et ppter h̄ dixit Athanasī⁹ increatus p̄. increatus filius.
increatus spūsanct⁹. hoc autē dixit Athanasius vt exclu-
deret errorē arrianoz qui dicebant q̄ filius et spūsanctus

Erant creature vt dicā in capitulo sequēti. Instat̄ p̄tra istā
 p̄clusionē ⁊ cōtra dictū Atha. ⁊ p̄bat̄ q̄ fili⁹ ⁊ sp̄s̄s̄ct̄s̄ sit
 creature ⁊ habeāt eē p̄ creatōez. Et p̄ sic. n̄llm̄ p̄ductum ē
 ex se necessariū / sed quicq̄d est deus est ex se necessarium
 ergo nichil productū est necessariū / nec deus: sed q̄ nō est
 deus et est productū est creatura / ergo cum filius et sp̄i-
 tuss̄sanctus sint p̄ducti / ergo sunt creature. ¶ Secūdo sic.
 om̄e p̄ductū possibile fuit p̄duci / sed possibilitas produci
 repugnat necessitati: ergo nullū p̄ductū ē necessariū. ⁊ per
 p̄ns̄ erit cōtingens s̄ q̄d est cōtingēs ē creatura: ⁊ fili⁹ et
 sp̄s̄s̄ct̄s̄ sunt creature. ¶ Respōdeo ad ista. Ad primū.
 dico q̄ nego illā p̄positōez q̄ nullū p̄ductū ē ex se necessa-
 riū quāuis nō sit a se necessariū. Vñ fili⁹ ex se ē necesse eē
 formaliter / licet sit a patre p̄ductiue necesse eē. ¶ Ad s̄m̄
 vero dico q̄ possibile dicitur tripliciter. Vno mō dicit̄ pos-
 sibile q̄ opponitur impossibili / et isto modo possibile est de-
 um esse. Secūdo modo dicitur possibile / pro vt diuidit̄ cō-
 tra necessariū / et est contingēs / ⁊ istud possibile non cadit
 in deo. Tertio modo dicit̄ possibile in relatione ad agens
 et isto modo omne producibile dicitur possibile. Et sic di-
 co ad argumētū q̄ isto tertio modo accipiēdo possibile in
 relatione ad agens non repugnat necessario ex se forma-
 liter. ⁊ sic nego q̄ nullū productū sit necessariū. Et hec de
 isto capitulo dicta sufficiant. quia de ista materia in sequē-
 tibus capitulis largius dicitur.

Immēsus pater: immēsus fili⁹: immēsus sp̄itus̄sanctus.

Postq̄ Athanasius determinauit quō nec filius / nec sp̄i-
 tuss̄sanctus / s̄ūt create Lōsequēter d̄teriat̄ p̄tra Ariāos immē-
 sitatē ⁊ interiabilitatē p̄fectōm̄ attributoz̄ eā et eāliter eē
 in oibus trib⁹ p̄onis s̄m̄ q̄ntitatē virtutis ⁊ magnitudinez̄
 illorū attributoz̄. ¶ Pro q̄ sunt aliq̄ notanda. Et p̄rio est
 notādū. q̄ quāritas seu magnitudo ē duplex. Vna ē mo-
 lis et ista ē de p̄dicamēto quāritatis / vt ponit̄ p̄bus. in se-
 cūdo de generatiōe / ca° primo admirabilis. Alia est quā-

titas virtutis de qua dicit Augustinus li. v. de trinitate quod in his
quae non sunt mole magna idem est melius et quod maius est. In deo enim
non ponitur prima quantitas sed secunda scilicet quantitas virtutis.
¶ Secundo est notandum quod perfectio quantitatis seu magnitudi-
nis virtutis stat per distantiam a non gradu: et quanto est propin-
quior non gradui: tanto est minoris perfectionis ex eo quod quanto est pro-
pinquior non gradui: tanto magis distat a summo gradu: et
quanto est remotior non gradui: tanto est maioris perfectio-
nis. cum habeat plures gradus perfectionis: et plus appro-
pinquet ad summum gradum. et tunc est simpliciter perfe-
cta quando ei non potest fieri additio ex qua surgat ma-
ior perfectio intensiue et essentialiter. ¶ Tertio est notandum
quod ad hoc quod aliquid dicatur perfectum simpliciter requiruntur
tria. Primum est quod sibi nichil deficiat. Secundum est quod sibi
non possit fieri additio. Tertium est quod non sit aliquid perfe-
ctius eo. si enim aliqua istarum conditionum defuerit illud est
perfectum secundum quid: et non erit perfectum simpliciter. quan-
titas enim seu magnitudo virtutis in deo est simpliciter per-
fecta continens omnes illas tres condiciones. ¶ Quarto
est notandum quod in personis diuinis est equalitas perfectio-
num fundata in quantitate seu magnitudine virtutis. Et non so-
lum in eis est una equalitas sed sunt in eis plures equalitates. ut
dicunt Landolphus et Petrus de aquila li. pri. di. xix. ex eo quod
equalitas pluralificatur in eis secundum pluralitatem attributo-
rum quae sunt plura in deo et inter se sunt non idem formaliter.
Et si dicatur quod in deo est solum unicum fundamentum equali-
tatis quod est magnitudo perfectionum quae dicitur quantitas vir-
tutis: et per consequens si fundamentum est unum: relatio quae
est equalitas: videtur quod sit una tantum. Ad hoc est dicendum
(secundum Scotum et Landulfum et Petrum de aquila li.
primo di. xix.) quod licet fundamentaliter in deo non sit nisi una
magnitudo perfectionum: tamen formaliter quodlibet attributum
habet suam propriam magnitudinem: et hec formaliter non est
illa: nam magnitudo perfectionis sapientie non est formaliter
eadem cum magnitudine perfectionis bonitatis. Unde se-
cundum istos supradictos doctores si in deo sunt infinitae

attributa perfectionum et infinite erant magnitudines for-
 maliter sumptae. licet fundamentaliter et realiter et essentia-
 liter non sit nisi una magnitudo que est magnitudo essentie
 diuine. **C**istis pre-suppositis pono istam conclusionem. q
 quelibet persona in diuinis habet quantitate[m] et magnitu-
 dine[m] p[er]fectionu[m] immensa[m] seu sine termino / vt dicit Athan.
 in simbolo. immensus pater / imensus fili[us] / immensus sp[iritu]s sanctus
Cista conclusio p[ro]batur p[ri]mo p[er] illud q[ue] dicitur in psalmo clyiii.
 magnus d[omi]n[us] et laudabilis nimis et magnitudinis ei[us] non e[st]
 finis scilicet magnitudinis perfectionis. **C**Sec[un]do p[ro]batur
 conclusio p[er] dictu[m] anselmi libro p[ri]mo soliloquior[um]. et etiam
 in secundo libro vbi dicitur. q[ue] deus est q[ui] nichil mai[us] cogi-
 tari potest. et p[er] consequens magnitudo p[er]fectionis dei est
 qua nichil maius cogitari potest. et si nichil maius cogita-
 ri potest illa magnitudine sequit[ur] q[ue] est immensa / et sine ter-
 mino: sed cum in qualibet persona sit eadem essentia diui-
 na / ergo in qualibet persona est ead[em] magnitudo perfecti-
 onum. Et p[er] consequens sicut pater est immensus in ma-
 gnitudine p[er]fectionu[m] / et quelibet alia persona est immen-
 sa: seu habet illa[m] magnitudine[m] immensa[m] illa[m] p[er]fectionu[m]
CTertio p[ro]batur conclusio p[er] ratione[m] sic. naz magnitu-
 do p[er]fectionu[m] e[st] simpliciter p[er]fecta que e[st] in qualib[et] perso-
 na sed magnitudini p[er]fectionu[m] simpliciter p[er]fecte nichil
 deficit / nec ei potest fieri additio / nec aliquid est p[er]fecti[us]
 ea: ergo talis magnitudo est immensa seu sine termino.
CQuarto p[ro]batur conclusio. p[er] determinatione[m] eccle-
 sie vt habetur de s[um]ma trinitate et fide catholica capitulo
 firmiter credimus. vbi dicitur q[ue] firmiter credimus et sim-
 pliciter confitemur q[ue] vnus est solus ver[us] deus. immensus
 pater / et filius / et sp[iritu]s sanctus. **C**In Athana. immensus
 pater id est pater habes immensam p[er]fectionem et sine ter-
 mino. Et sicut filius habet immensam p[er]fectionem sicut et pa-
 ter. et sp[iritu]s sanctus similiter habet immensam p[er]fectio-
 nem. Immensitas enim dicit p[er]fectione[m] sine termino v[el] me-
 sura. Et quia eadem p[er]fectiones attributales sunt in qua-
 libet persona equalit[er] / cu[m] equalit[er] ead[em] e[ss]entia sit in oib[us] p[er]so-

nis necesse ē q̄ si pater ē immēsus q̄ etiā fili⁹ et spūssanct⁹
sūt immēsi. hoc aut̄ posuit Athanasī⁹ cōtra Arrianos qui
dixerūt q̄ pater erat immēsi⁹ in p̄fectionib⁹ seu i magnitu-
dine p̄fectionū. sed nō fili⁹ nec spūssanct⁹ erāt immēsi sicut
pater. Et sūdabāt errozē suū i hoc: qz dicebāt filiū ⁊ spūssac-
tū eē puras creaturas / et q̄ sol⁹ pater erat increatus. ⁊ sic
solus pat̄ habebat magnitudinē p̄fectionū immēsz. Et cū
filius et spiritussanctus sint creature nō habebāt nec pote-
rāt habere magnitudinē immēsz: quia repugnat creatu-
re habere talem magnitudinē p̄fectionū. Etiam dicebant
aliū errozē scilicet q̄ spiritussanct⁹ nō solū erat creatura
Sed etiā dicebāt q̄ est seru⁹ patris et filij. Et sic negabant
omnimodaz equalitatez inter p̄sonas diuinas. Athanasī⁹
vero vt excluderet p̄suppositū falsū. Arrianozum / ⁊ per
cōsequens vt excluderet istos errores posuit vnū versum
ante istū versum intermedium inter versum illū. Qualis
pater. ⁊c. et istum versum. scilicet. Immēsus pater. ⁊c. qui
versus intermedius est. increatus pater. increatus filius.
increatus spiritussanctus. Unde illud dicitur creari qd̄ de
nichilo producit̄ esse post nō esse. ergo cum vnū sit idēz
esse trium personarum / cum sit eadem essentia indiuisa in
omnibus tribus: necesse est q̄ sicut pater est increatus q̄
filius ⁊ spiritussanctus sint increati. ⁊ per consequēs est ne-
cesse q̄ sint equales: et habeant equaliter magnitudinem
immēszam p̄fectionum seu sine termino. ¶ Instatur con-
tra istam conclusionē et contra dictum Athanasij. Et pro-
batur q̄ in nulla persona i diuinis sit magnitudo p̄fectio-
num immensa. Et primo sic. nā in dō nulla est magnitudo.
ergo in deo nulla est magnitudo p̄fectionū. consequen-
tia nota est. antecedens vero probatur. Et primo sic. nam
magnitudo est quantitas continua. sed quantitas conti-
nua non est iu deo. ergo ⁊c. ¶ Secundo sic. nam magnitu-
do est in rebus per naturam materie. sed in deo nō est ma-
teria. ergo nec materialis conditio. ergo ⁊c. ¶ Secūdo p̄-
cipaliter probatur sic. nam in deo non est nisi quātitas vir-
tutis. sed quantitas virtutis nō est nisi quantitas potestā

ris. et per consequens in deo non est nisi magnitudo potestatis: ergo videt q̄ in deo nō ē nisi magnitudo imēsa pfectionū. **¶** Respondeo ad ista. Ad p̄mū nego antecedēs et ad p̄mā p̄bationē dico q̄ v̄ez ē q̄ magnitudo corporalis seu molis est q̄ntitas cōtinua / et p̄cedo q̄ talis nō ē in deo q̄ talis magnitudo est q̄ntitas molis tū p̄ter istā magnitudinē est alia magnitudo sp̄ūalis q̄ nō est q̄ntitas p̄tinua / et istam ponim⁹ in deo. Et sic dico ad argumētū / nā cū d̄r q̄ magnitudo ē q̄ntitas cōtinua: dico q̄ v̄ez ē de magnitudine molis / et nō de magnitudine v̄tutis. Ad scōdaz v̄o p̄bationē (in q̄ d̄r q̄ magnitudo est in reb⁹ per naturā materie) dico q̄ hoc est intelligēdum de magnitudine molis: talem autē magnitudinem non ponim⁹ in deo. Ad secūduz p̄ncipale (in quo dicitur q̄ quāntitas virtutis est magnitudo potestatis) dico q̄ diuina essentia vno modo p̄paratur ad duratiōez sui esse / et sic q̄ntitas v̄tutis in deo est eternitas / seu magnitudo eternitatis. Alio modo comparatur ad exteriorē operatiōez et sic quantitas virtutis in deo est magnitudo omnipotentie quam **A**magister libro primo distinctione. xix. nominat nomine potestatis. Comparatur etiam diuina essentia ad suam perfectionem et sic quantitas virtutis in deo est immensitas perfectionum: quam **A**magister ibidem libro primo distinctione. xix. nominat magnitudinem. Unde quia perfectio diuine essentie est infinita / ideo magnitudo diuine essentie est infinita. Et sic dico ad argumentum / q̄ quāntitas virtutis in deo non tantum respicit diuini esse duratiōem. nec tantum ipsius dei operationem / sed etiam respicit diuini esse perfectionem. Et licet esse dei et potestas et perfectio in deo sint idē realiter / tamen ex natura rei sunt nō idem formaliter. Et hec de isto capitulo (in quo tractatur d̄ immensitate perfectionum diuinarum personarum) dicta sufficiant.

Eternus pater: eternus filius: eternus spiritus sanctus: Et tamen non

tres eterni: sed vnus eternus. Sicut
non tres increati. nec tres immensi:
sed vn⁹ increatus et vnus immensus.

Postq̄ Athana. determinauit de p̄fectōib⁹ attributalibus
diuinarū personarum. et de increabilitate passiuā earum.
et de immensitate perfectionū in oibus trib⁹ p̄sōis. Conse-
quenter determinat de eternitate oim̄ triū personarū con-
tra arrianos. qui dicebant filiū et sp̄m̄ sc̄m̄ nō esse et̄nos
p̄pter hoc qm̄ nlla creatura ē eterna. et dicebāt filiū et sp̄m̄
sc̄m̄ eē creaturas. Pro q̄ sūt aliq̄ notāda. Et p̄^o ē notādūz
q̄ quattuor sunt genera mensurarū applicando mensurāz
scilicet instans. tempus. euum. et eternitas. Instans men-
surat indiuisibilia. sicut sunt subite mutationes et mutata
esse in motu. Tempus enī mensurat motū et mobile dum ē
sub motu et hoc de per se. et quietem mensurat de per acci-
dens ratione motus. et generaliter omnes duratiōes om-
nium rerum habentiū principii et finē. Euum vero est mē-
sura entium. creatorum permanentium. in eo q̄ p̄manētia
sunt habentia principium et non finem p̄cisa ratiōe mo-
tus. vel mobilis vel quietis. solum enī mensurat duratiōez
talīs rei permanētis. Eternitas autem est mensura diuine
permanentie existentis que est interuicibilis taz a parte an-
te q̄ a parte post. ¶ Secundo est notādū q̄ temp⁹ et euum
et eternitas differunt abinuicem. Nam tempus differt ab
eternitate in hoc. quia tempus (secūduz q̄ dicit p̄phus. iiii.
p̄hysicoz.) mensurat res successiuas secundum prius et po-
sterius. Eternitas vero dicit p̄uatiōē p̄ioritatis et poste-
rioritatis: nam illa res mensurat eternitate que nō potuit
habere principium. nec potest habere finem: sicut est deus
Tempus vero differt ab euo: quia tempus mensurat mo-
tum et quietem. et durationem rerum temporalium secun-
dum prius et posterius. Euum vero mensurat durationez
rerum permanentium que habuerunt principium. et non

habebunt finem sicut sunt intelligentie et anime rati-
ales et huiusmodi. Euum enim differt ab eternitate. qz eum
mensurat durationem rei permanentis non per carentiaz
principij sed per carentiam finis solum. vt dixi superius.
Eternitas vero mensurat existentiam rerum permanenti-
um seu durationem per carentiam principij et finis. non so-
lum actu sed etiam de possibili. Tertio est notandum (vt
dicit Boecius libro quinto de consolatione) qd eternitas e
interminabilis vite tota simul et perfecta possessio. Unde
nichil imaginor eternitatem esse nisi ipsuz existere dei hñs
simul totam suam permanentiam sine initio et sine fine. hoc
enim patet qd illud proprie est eternum quod est. et tamen
nec incepit esse nec pot nō esse nec potest desinere eē post
esse. nec aliquo modo sibi in essendo succedit esse et existe-
re. sed habet existere et esse cum tota permanentia simul.
huius autem existere est existere dei quia deus nō potest
non esse nec tamen incepit esse. nec aliquo modo potest de-
sinere esse post esse nec esse succedit sibi in essendo. Et sic
ipsum existere dei est ipsa eternitas. Istis presuppositis
pono istam conclusionem quod omnes tres persone eque
et equaliter sunt eterne vt dicit Athanasius in simbolo et-
nus pater. eternus filius. eternus spiritussanctus. Ista cō-
clusio probatur primo per rationes. Et primo sic. quod ca-
ret principio et fine illud est eternum. sed omnes tres per-
sone carent principio et fine durationis ergo et cetera. ma-
ior nota est. minor vero probatur per dictum Augustini.
libro primo de doctrina christiana. vbi dicitur. res quibus
fruendum est quas eternas ac incommutabiles cōmemo-
ramus sunt pater et filius et spiritussanctus. Secundo
sic quorum duratio est vna si vnuz e eternum et reliquum
est eternum. sed duratio trium personarum est vna. ergo
si pater est eternus et filius et spiritussanctus sunt eterni.
maior nota est. minor vero probatur: nam quorum est
vnum esse existentie est vna duratio. quia duratio respicit
esse existentie sed patris et filij est vnum esse existentie.
licet non sit vnum esse subsistentie ergo eorum est vna

duratio. sine vna eternitas. ¶ Tertio sic agens ex se sufficiens. in nullo depēdēs pducēs per mōz nature z sine motu hēt pductiōz sibi coeuam. s̄ tale agens ē deus p̄ respectu generatiōis filij. ergo hēt illā generationē coeuā sed ipse p̄ est eternus. ḡ illa generatio est eterna. maior p̄. quia si agens nō potest hēre effectū coeuū hoc ē vel quia depēdēs. vel q̄a insufficiens. vel quia nō agit per mōm nature. vel q̄a agit per motū vel p̄ mutationē. s̄ om̄s iste circūstantie excludūtur in maiori Et q̄ tale agēs sit deus pat̄ manifestus est ergo habet generatiōem eternā: sed quod generatur generatione eterna est eternus. ergo filius est coeu⁹ patri. et per consequēs eternus sicut pater. per istam rationem potest p̄bari. q̄ spūs sanctus est coeuus patri z filio z per cōsequens est eternus sicut pater z filius. om̄s ratōes que p̄bant eternitatē filij p̄bant similiter eternitatē spūs sancti. excepto q̄ non dicitur produci per mōm nature. ¶ Secūdo p̄bat̄ p̄ctio p̄ d̄terminatiōz ecclie vt habet d̄ sūma tri. et fide catholi. capi. firmiter credimus. vbi dicitur firmiter credimus et simpliciter cōfitemur q̄ vnus est solus verus deus immensus eternus pater et filius et spiritus sanctus. absq̄ initio pater semp generās. et filius nascens. spiritus sanctus p̄cedens. cōsubstantialia et coequales. ¶ Primo enim dicit Athanasius eternus pater id est pater habet durationez sine initio et sine fine. ¶ Secūdo dicit. etern⁹ fili⁹ et eternus spūs sanctus. ex eo quia eandēz duratiōem habent cuz patre. Ratio est ista q̄z filius et spūs sanctus habent idem esse et existere cuz patre. hoc autēz dixit contra Arrianos qui dicebant q̄ solus pater erat eternus et non filius et spiritus sanctus. Dicebant enim filium et spūs sanctūz esse creaturas et sic dicebant eos esse ex tpe z nō esse eternos. Et ne cogitarēt Arriani q̄ sicut dicebat Athanasius q̄ omnes tres p̄one erant eterne q̄ p̄pter hoc eēt tres eterni subiūgit Athanasius Et tamen non tres eterni sed vnus eternus: quasi diceret quia sicut non sunt tres essentie diuine. sed vna tātum. in eis non sunt tres essentie. sed solum vna essentia numero indiuisa. ita nec sunt tres eter

nitates sed vna est eternitas trium personarum . sicut non sunt tres eentie habentes eternitatem . sed vna essentia habens vnā eternitatem . et sic sunt omnes tres persone vnus deus eternus . Dicitur ultra Athanasius nec sunt tres increati scilicet tres dii increati . sed vnus increatus id est vnus deus increatus . nec tres immenses : sed vnus immensus . i . vnus deus immensus . Ratio est ista . quia si omnes persone sunt tantum vnus deus : cui competit esse eternum . et esse increatum et esse immensum non habent nisi vnam eternitatem et non tres eternitates . nec tres immensitates sed vnā tantum . sicut non habent tres essentias sed vnam tantum . Dico vnam immensitatem realiter et fundamentaliter : et respectu cuiuslibet attributi . ¶ Instatur contra istam conclusionem . et contra dictum Athanasij Et primo probatur . quod nulla persona sit eterna . ¶ Et primo sic . in deo non est eternitas . ergo persone diuine non sunt eterne . Consequentia nota est de se . antecedens vero probatur per illud quod dicitur in commento super secundam propositionem de causis . vbi dicitur : quod esse quod est ante eternitatem : est causa prima . quoniam est causa eius . ex quo dicto videtur quod in deo non est eternitas . sed eternitas est aliquid effectum ab eo .

¶ Secundo sic . nam in exodo capitulo quindecimo . dicitur dominus regnavit in eternum et ultra . sed in deo nulla est duratio ultra quam sit alia . et per primum in deo nulla est eternitas . ¶ Secundo instatur contra conclusionem et contra dictum Athanasij Et probatur . quod dato quod in deo sit eternitas . et quod pater sit eternus quod non propter hoc sequitur quod filius et spiritus sanctus sint eterni . ¶ Et primo sic . vbi est idem esse et duratio . si esse habet principium et duratio sibi habet principium sed in filio dei et in spiritu sancto est idem esse et duratio . et esse eorum habet principium . quia esse filij est a patre : et spiritus sancti . est a patre et filio ergo et duratio eorum habet principium sed duratio que habet principium non est eterna . ergo filius et spiritus sanctus non sunt eterni . ¶ Secundo sic nam generatio et corruptio sunt mutationes opposite : sed corruptio necessario precedit esse . ergo ante generationem necessario precedit non esse : sed nullus reale est eternus ergo . etc .

Tertio sic. p̄cipiū ē ante p̄ncipiātū. s̄ p̄ est p̄cipiū fi-
lij. ⁊ p̄ et filius sunt p̄ncipiū sp̄s̄cti. s̄ p̄ est prior filio. ⁊
filius ē prior sp̄s̄ctō. ⁊ per p̄s̄ nō sunt om̄es p̄sone coe-
ne. **R**ūdeo ad ista ⁊ p̄ ad duo prima argum̄ta q̄ p̄bāt
in deo nō eē eternitatē. **A**d primū nego aīcedēs **E**t ad
dictū comēti sup̄ secūdā p̄positionē de causis dico q̄ ibi ac-
cipitur eternitas pro euo et sic nihil ad p̄positum. **A**d
secundum dico ad auctoritatē alegatam q̄ ibi accipitur et-
nitas pro sc̄o quod est p̄riodus cuiuscunq̄ durationis fi-
nite: quasi dicat q̄ d̄s̄ regnabit vltra quācunq̄ duratiōez
finitam. volens dicere q̄ durante quacūq̄ re de⁹ durat et
vltra quācunq̄ rem aliam que habet finem et sic nihil fa-
cit ad p̄positum. **S**ecūdo respōdeo ad alia tria argum̄-
ta **A**d primū dico q̄ maior ē vera vbi esse geniti p̄cedit nō
esse. ita q̄ ante esse ē nō esse q̄d non creditur in p̄posito
quia nullo modo est intelligendū in filio non esse ante esse
Instat̄ur contra istam respōsionē. et probatur q̄d in filio
et in spiritus̄sancto nō esse p̄cedat esse **E**t hoc sic. nihil ac-
cipit quod iam habet: sed filius accipit esse a patre: ⁊ spiri-
tus̄sanctus a patre ⁊ filio. ergo filius et spiritus̄sanctus ali-
quādo non habuerunt esse. sed q̄d accipit esse p̄ non esse
non est ab eterno genitū nec productū ergo. ⁊c. **R**ūdeo
ad istud vt dicit Richardus. li. p̄i. di. ix. q̄ illa maior hēt i-
stantiam in diuinis quia licet in creaturis sit vera non ta-
men in diuinis quia filius ⁊ sp̄s̄ctus ab eterno h̄nt esse et
ab et̄no accipiūt eē ⁊ vnū nō fuit p̄ius t̄p̄e alio: licet secū-
dū ratiōē intelligēdi poss̄z dici q̄ fuit p̄us accipere esse q̄
hēre eē. **A**d s̄m̄ dico. (vt dicit Scotus. li. p̄. di. ii. et di. ix)
q̄ ḡnatio i creatis duo diē sc̄ilic̄z mutatiōz ⁊ p̄ductiōem. ⁊
istorū s̄nt alie et alie rōes formales ab inuicē sine cōtradi-
ctione separabiles. quia mutatio est actus subiecti muta-
bilis q̄ transit de potentia ad actū vt patet per ip̄s̄m sex-
to phisicorum. **P**roductio aut̄ est formaliter actus ipsius
termini producti cui accidit q̄ sit cum mutatione. **A**pplicā-
do ista ad p̄positum dico q̄ generatio non ponitur in di-
uinis sub ratiōe mutatiōis quia vt sic dicit imperfectionem

• ppter imperfectiōem āneraz et nihil tale ponēdū ē in deo:
ponit tñ in diuis sub rōe pductiōis vt est actus termini p
ducti r nō sub ratiōe mutatiōis vt ē act⁹ subiecti mutati.
Et sic dico q argu^m bene vadit d gñatiōe sūpra sub rōe mu
tatiōis. s nō de gñatiōe sumpta sub rōe pductiōis. Et isto
mō ponit in deo gñatio. s. s rōe pductiōis non tñ sub rōe
mutatiōis. ¶ Ad ter. dico ad ma. q pncipiū et pncipiatum
pōt cōsiderari duplr vel sñ illd q sunt vel sub habitudine
pncipij et pncipiati. ¶ Primo in creaturis pncipiū precedit
tempore pncipiatum: in deo autē non quia pater secun
dum illud quod est non precedit filiuꝝ duratione: sed in qñ
tum pncipium et pncipiatum pater precedit filium ori
gine: quia pater est prius origine filio: et filius similiter est
prius origine spiritus sancto et non duratione temporis: nā
in deo cum simultate durationis seu cuz eternitate potest
stare: et stat prioritas et posterioritas originis ē a quo ali
ud: sicut filius a patre: et spiritus sanctus a patre et filio.
Quidam arguunt contra istam respōsionem r dicunt q ē
falsuz in hoc q dicit in deo eē pōritatē originis. Et probāt
in deo non esse talem prioritatem: sicut nec ē prioritas du
rationis. Et primo sic. qz cuiuscūq; repugnat esse possibile:
• ei repugnat esse posterius: sed deo et cuiuscūq; ad intra in
deō repugnat esse possibile cū sit summe necesse esse. g. rē.
¶ Secūdo sic. p̄us inq̄tū prius: potest intelligi sine poste
riori: s pater nullo modo potest intelligi sine filio. ergo rē.
¶ Tertio sic. q̄cunq; sunt simul naturali intelligētia: nunq̄
vnū ē prius origine alio: sed p̄ et filius originās: r origina
tum: cum sint relatiua sunt simul naturali intelligentia. er
go. rē. ¶ Quarto sic. quecunq; habēt vnaz r eādē essenti
am omnino in diuisam: nullo modo vnum est prius alio.
sed persone diuine habent omnino eandem essentiam pe
nitus indiuisaz et semper eodem modo se habentez. g. rē.
¶ Respondeo ad ista. Ad primū dico. q possibile accipit
tripliciter. Vno modo vt opponit impossibili: et isto mō
possibile est deuz esse. ¶ Secūdo modo pro vt distinguit
cōtra necessariū: et tunc possibile est cōtingens: r isto mō

in deo nō est possibile. Tertio mō dicitur possibile in relatione ad agēs / et isto mō filio et spū sancto nō repugnat eē possibile. Et cū dicitur q̄ sūt necesse eē. dico q̄ pcedo q̄ sūt necesse eē ex se s̄ nō a se. Ad scōz pcedo maiorez. si p̄ ē absolutū: et si autē est r̄tū nego. qz q̄cūqz nouit vnū / nouit et aliud r̄tū. s̄m̄ p̄bz in p̄dica r̄tōis. Ad tertiu dico q̄ illa q̄ sūt s̄l naturali itel ligētia: ita q̄ vnū nō sit pductiuū alteri? vnū nō ē p̄ alio. nūc autē: licet p̄ et fili? sint s̄l intelligētia: p̄ tñ pducit filium. Tñ dico q̄ cū s̄ltate nature et s̄ltate intelligentie stat pōritas originis. sicut pōit Auicē. vj. sue metaphi. de cā et cau sato. Ad quartū dico q̄ cū sūma vnitae essētie diuine stat trinitas psonaz q̄rū vna est p̄or alia: et sic stat s̄l vnitae essētie: et p̄ et posteri? ōrines. Et hec de isto ca^o (in quo tractat de eternitate triū psonaz) dicta sufficiant.

**Similiter omnipotēs pater: omni-
potens fili?: oīpotēs spū sanct? . Et
tamē nō tres omnipotentes. sed vn?
omnipotens.**

Postq̄ Athanasi? determinauit de eternitate triū psonarū. Lōsequēter s̄ arrianos deteriat d̄ eglitate triū psonaz in oīpotētia. Pro q̄ sūt aliq̄ notāda. Et p̄mo ē notandū q̄ fin p̄bm v. et xj. methaphisice. potētia sumit q̄druplici. C̄ p̄ri mo p̄ potētia mathematica in geometris sicut mathematici dicūt p̄ctuz eē in potētia ad lineā. C̄ scōdo p̄ potentia logica: q̄ ē nō repugnātia t̄minor. C̄ Tertio mō p̄ potētia obiectiua: q̄ ē d̄ntia entis: sicut pōit p̄bus. ix. methaphisice. q̄ ens diuidit̄ p̄ actū et potētia. et istis trib? mōis nō q̄rit̄ hic d̄ potētia q̄ ē in deo. C̄ Quarto mō sūit potētia p̄ p̄ncipio alicui? act? seu actōis: et isto mō q̄rit̄ i isto ca^o si in deo ē aliq̄ potētia. C̄ scōdo ē nōndū. q̄ potētia sūpta p̄ p̄ncipio alicui? act? seu actōis ē duplex. qz vno mō sumit pro p̄ncipio passiuo: et isto modo dicit̄ imp̄fectionē: ex eo qz q̄ est in potentia ad aliquid q̄ nō habet caret illa p̄fectione. Alio modo sumit̄ pro p̄ncipio actiuo: et isto mō dicit̄ per-

fectionē ¶ **P**rimo modo scilicet vt pō sumit p principio passio
nō ponit in deo. ex eo qz in deo nihil ponit q in se dicit in
pfectiōz. ¶ **S**ecundo modo pō vt sumit p principio actiuo pōi
tur in deo. ex eo qz in deo ponit omne q dicit de se pfectiōz
cū sit maxie in actu. ¶ **T**er° ē notādū q pō hic sūpra p pñ
cipio actiuo respicit possibile p pmo. put possibl ē ptingē
ad extra z qñ respicit omne possibile tle dī oīpō. Possibile tñ
accipit duplr. ¶ **U**no° vt oppōit iposibili. ¶ **A**lio° vt oppōit ei
q ē necessariuz. et sic possibile ē cōtingēs: potentia autē vt
hic sumitur non se extendit ad possibile primo modo. quia
illo modo deum esse est possibile/ et tamen deus non ē ter
minus alicuius potētie actiue vt hic sumitur potētia actia
Extendit se autē potentia actiua (vt hic sumitur) ad possi
bile. ¶ **S**ecundo modo scilicet pro vt possibile opponitur ne
cessario ex se. Et notanter dico vt potentia actiua sūmitur
hic ppter potētia generandi. que licet sit potentia actiua
nō tamē est potētia actiua vt ei correspōdeat: vt dicit Sco
tus: possibile pro termino vt possibile opponitur necessa
rio. quia possibile tale correspondens potentie actiue di
cit impfectiōez cum sit cōtingens: terminus vero correspō
dens potentie generandi in deo est necessarius: et sic po
tentia generandi in deo est ad filium non tanq̄ ad possibi
le sed tanq̄ ad principiātū / seu sub ratione principiati/ et
non sub ratione possibilis. nisi accipiatur possibile per re
spectuz ad agens vt dixi superius. ¶ **I**stis p̄suppositis po
no istam cōclusionē. om̄s tres p̄sone diuine sunt om̄ipotē
tes/ et eque omnipotentes respectu oīm possibilium/ vt di
cit Athana. in simbolo. Similiter om̄ipotens pater / oīpo
tēs filius/ om̄ipotens sp̄s sanctus. ¶ **I**sta cōclusio p̄baē
primo per ratiōes. Et primo sic. naz pater aut genuit filiu
equalem sibi in potentia/ aut nō. si sic habetur p̄positum
si nō/ aut hoc fuit qz noluit: z tūc fuit inuidus/ aut qz nō po
tuit: et sic fuit impotens. ¶ **S**ecundo sic. naz pater gñando
filii cōicat sibi quicqd habz p̄ter relatōes originis/ vt p̄
per illō dictuz Saluatoris Johan. x. oia inqt q̄ patris mei
sūt mea sūt. s̄ p̄ hēt potētia respectu oīm possibilium q̄ nō

dicūt relatōz originis ḡ cōicat eā filio . Ex q̄ rōe arguit̄
sic. sup̄pōita hūtia eādē pōz numero z omnimō habēdi eā
p̄fecte ī ratiōe p̄ncipij s̄t eḡles ī pō: sup̄pōita diuīa seu plo
ne diuīe sunt huiusmodi: ḡ rē. ¶ Tertio sic. sicut pater cōi-
cat filio sapiētiaz/ ita cōicat ei pōz qz vtraqz dicit p̄fectōez
attributalē : s̄ pat̄ cōicat filio oēz sapiētīā ḡ cōicat ei oēm
pōm: et sic sūt eḡles in oipō . ¶ Iste ratiōes possūt fieri de
spūs sancto ex eo qz sicut pater cōicat filio oipotētīā/ ita pa-
ter et filius p̄mūicāt spūs sancto oīpotentiā. ¶ Secundo
p̄batur p̄clusio p̄ dictum Augustini de fide ad petrum lo-
quens de tribus p̄sonis sic ait: nullus inquit hoz̄ alius pre-
cedit eternitate/ aut sup̄at potestate: et per cōsequēs sunt
eḡales in oīpotētīa. ¶ Tertio p̄batur conclusio p̄ de-
terminatiōz ecclie vt habetur de sūma trini. z si. catho. ca.
firmiter credim⁹. vbi dicitur firmiter credimus z simplici-
ter confitemur q̄ vnus est solus ver⁹ deus eternus/ immē-
sus/ oīpotēs pat̄ z filius z spiritus sanctus consubstan-
tiales z coeuales . Unde dicit Athana. similiter oīpo-
tens pater/ oīpotens filius/ oīpotens spiritus sanctus. q̄-
si dicat q̄ sicut pater est oīpotens/ ita filius est oīpotens
et ita spūs sanctus est oīpotēs. Et causa est ista (secūdum
q̄ dicit Ioh̄. v. metha.) qz potētīa dicit seu respicit ope-
ratiōez. operari vero (s̄m qd̄ dicit Augusti. i. li. de tri.) non
cōuenit p̄sonis ratiōe p̄prietatis s̄ rōe nat̄e diuīne: q̄ nat̄a
vna indiuisa est in trib⁹ p̄sonis et p̄ p̄s vna z eadez potē-
tia est in trib⁹ p̄sonis respectu possibilīū Et sic dicit Atha.
si p̄r est oīpotēs nccē est q̄ filius sit oīpotēs : et simili-
ter est necesse q̄ spūs sanctus sit oīpotēs. hoc autē dixit
Athanasius p̄tra arrianos qui asserēbant soluz pat̄ez oī-
potentem. filium et spiritus sanctum dicebāt habere poten-
tiam limitatam. propter hoc q̄ dicebant eos esse creatas:
Et ne daret occasio errandi ex sup̄iori mō loquēdi subiun-
git Athanasius/ et tamē non tres oīpotentes/ sed vnus
oīpotens: quasi dicat nō sunt tres habentes tres omni-
potentias/ sed sunt tres habentes vnā oīpotentiā: ex eo
quia non sunt tres p̄sone h̄sītes tres essētias/ s̄ tres p̄sone

vnā eētā: rōe cui⁹ cōueit eis h̄re oipōz. Dictū. n. Atha. ē
intelligēdū substātiue z nō adiectiue q̄a adiectiue dici pōt
q̄ s̄t s̄s oipotētes / licz substātiue sit vnū oipotēs Et si q̄raf
ratio q̄re adiectiue p̄sone diuine possūt dici s̄s oipotētes z
nō substātiue. Dicēdū ē vt dic̄ Richard. li. p. di. xij. qz adiecti
ua q̄tū ad mōz significādi accipiūt numex a suis suppositi
substātiua vero a se ip̄is s̄m̄ formā significatam. Et ideo pp
ter pl̄alitatē suppositoꝝ pater z filius et sp̄s̄sanct⁹ pos
sunt dici tres omnipotentes: accipiēdo adiectiue li oipo
tens. s̄ p̄pter vnitatez oipotentie q̄ est vnā potētia actiua
q̄ p̄sone diuine pducūt possibilīa dicunt̄ oīs tres p̄sone
vnum oipotens. ¶ Unde est sciendū qz q̄uis adiectiue
oīs tres p̄sone possunt dici tres oīpotētes / nō t̄n̄ est di
cendū ne aures pie offendātur / ex eo qz non omnes sciūt
facere d̄ram de omnipotentia / substātiue sumpta / et adie
ctiue sumpta. ¶ Instatur contra istam cōclusionē z cōtra
dictū Atha. Et p̄bat p̄ qz p̄sone diuine non sint omni
potentes. Et hoc sic. nam in deo non est omnipotentia. s̄
p̄sone diuine non sunt oipotentes: cōsequētia tenet de se
aīcedēs vero p̄batur. qz oīpotentiā respicit oīpossibi
le fieri p̄ terminō. s̄ sūt m̄lta q̄ deus nō potest facere q̄ nos
• possumus facere / vt ābulare comedere z huiusmodi. Etiā
non potest facere mūdum infinitū: z p̄ consequēs non hēt
potentiāz infinitā / z si non habet potentiā infinitā: nec hēt
oipotētiā. qz oīpotentiā est potentiā infinita. Secūdo
p̄batur qz dato qz pater sit oipotens non t̄n̄ filius est oī
potens nec sp̄s̄sanctus. Et. p̄ri. sic. non possunt esse pl̄es
oīpotentes: s̄ nec pl̄es p̄sone eque oīpotentes. aīce
dens vero p̄z per Richardū. li. p̄ri. de. tri. cōsequētia etiāz
p̄z qz p̄batio Richardi ita tenet / qnō sūt plures p̄sone eq̄
oīpotētes: ip̄e. n. p̄bat qz non sunt duo omnipotentes.
qz vnus faceret aliū nullipotentē. s̄ ita potest argui in p̄
posito de duab⁹ p̄sonis h̄ritibus equalē potentiā siue oī
potentiāz. ¶ Secūdo sic. nam cā p̄ma plus influit quā cā
sc̄da. vt patet ex p̄ma p̄positiōe de cāis / sed p̄r est p̄oz filio
z filius p̄ioz spiritus sancto / ergo pater plus influit q̄ filius

z filius q̄ spū sanctus cū sit p̄or eo. ¶ Tertio sic. q̄ accipit
virtutē ab alio nō hēt eāle virtutē cū illo ; s̄ fili⁹ accipit virtutē
a p̄re z spū sanctus a p̄re z filio; s̄ nō hūt eāle virtutē. ¶ Qu^o
sic nā p̄r hēt p̄m generādi / z nō fili⁹ / pat̄ z fili⁹ habēt po-
tētā spirādi z nō spū sanctus; s̄ om̄s tres p̄sone nō sūt eāles
in potētia. ¶ Respōdeo ad ista z p^o. Ad p̄mum q̄ p̄bat q̄
in deo non est omnipotentia. z dico q̄ aīcedens est falsum.
Et a probatiōz dico q̄ cōcedo q̄ deus nō potest facere il-
la: ex eo q̄a nō sunt factibilia ab ip̄o: naz oīpotētia nō respi-
cit om̄e factibile / sed soluz factibile possibile fieri et non im-
plicās p̄dictionē nec imp̄fectiōez. Et sic dico q̄ d̄m ē talia
deū non posse facere in se. qz talia : vt dicit Ricard⁹ li . p^o.
di . xxxij : de rōe sui includūt imp̄fectiōez ex eo qz ista illa
non possunt eē in aliqua re nisi in q̄tū in ea est aliqua im-
p̄fectio. et sic deus in se ip̄o illa non potest facere. licet ipsa
deus faciat in creatā. ¶ R̄s̄dit Magister li. p̄i. di. xxxij.
ca. iij. q̄ per istas actōes diuine potentie non detrahūt ali-
quid: qz et hoc potest facere om̄ipotēs deus non in se sed
in creatura: nec potest deus maluz culpe facere / qz tale fie-
ri dicit imp̄fectiōez cum sit potius deficere q̄ aliquid fieri.
Nec etiā potest facere p̄terituz non fuisse. ex eo qz hoc nō
est factibile qz implicat contradictionez. Nec potest face-
re mūdum infinitū: qz talem mūdum fieri est rep̄gnantia
nō ex p̄te dei sed ex p̄te talis mundi factibilis. ¶ Secūdo
respōdeo ad illa quatuor argumēta q̄ p̄bat q̄ fili⁹ et spū
sanctus non sunt eā oīpotētes cum patre. ¶ Ad primū ne-
go cōsequētiā. nec p̄batio aliqd̄ valet. qz ratio Richardi
probat q̄ non sunt duo om̄ipotētes eēnaliter distincti qui
habent duas virtutes distinctas: sed nō est sic in propo-
sito: qz persone diuine sunt idem in eēna / et hūt eādem vir-
tem actiuam numero. ¶ Ad secūm dico q̄ maior habet v̄i-
tatem quādo causa p̄ma z causa sc̄da habēt aliaz et aliam
virtutez actiuaz. quādo aut̄ habent eandez virtutez actiuam
sicut ē in p̄posito / maior non ē vera. ¶ Ad tertū concedo
q̄ recipiens virtutē ab alio qd̄ nō equatur ei in potētia si
recipit virtutē distinctā / s̄ quando est eadem virtus nume-
ro in recipiente et dante tunc non oportet. ¶ Ad quartuz

dico (vt dicit Scot⁹ li. p^{ri}. di. viij.) qđ potētia gñandi potest
 p̄siderari dupl^r. vno mō sūdamētal^r. Et isto mō potētia ge
 nerādi ē ip̄a mēoria secūda in deo: q̄ memoria secūda ē (vt
 dicit idē Sco.) intellect⁹ hīs essentiā dīnā obiectatā. Alio
 modo accipit potētia generādi foſliter vt dicit respectum
 ad geituz / z sic accepta est respectiua. Et p^o mō accepta ē
 qđ absolutū / z pōit in filio sic in p̄re. s̄ scđo mō nō. Et nec
 p̄p̄t h̄ fil⁹ dz min⁹ oīpotēs q̄ p̄ / ex eo qz vt dicit Sco. li. p^{ri}.
 di. ij. potētia gñandi nō cadit sub oīpotētia / nec potentia
 spirādi vt hic sumit oīpotētia: q̄ respicit possibile p̄ terio vt
 possibile oppōit nccio qđ ē p̄tingēs. Accipiēdo potētiā ge
 nerādi p̄mo mō nō solū ē in p̄re z in filio / s̄ etiā in sp̄scō
 qz in oib⁹ trib⁹ p̄oīs ē eadē mēoria secūda. Et qđ dico de
 potentia generādi intelligendū est de pot̄tia spirādi sp̄m
 sc̄m q̄ est ip̄a volūtas secūda: q̄ est ip̄a voluntas diuina s̄
 cum essentia. Et sic dico qđ equalis virt⁹ generandi est in
 patre z in filio. licet filius nō habeat eam sub actu sicut hēt
 p̄. Et si q̄rat q̄ est cā qđ p̄ potest generare. z non filius / si
 in ambob⁹ est eadem virtus scilicet eadem potētia generā
 di que est memoria secunda. Ad hoc dicit Petrus de aq̄la
 li. p^{ri}. di. ij. qz suppositū recipiēs formā p̄ productōz adeq̄
 • tam illi forme / non potest p̄ illaz formā producere: fil⁹ aut
 recipit memoriā secundam p̄ productionem adequatāz
 ei vt dicit Scotus li. p^{ri}. di. ij. ideo nō potest gñare / cū me
 moria secunda in patre habeat terminum adequatuz. qui
 termin⁹ est filius: et hoc est dicendū de sp̄sancto qui hēt
 voluntatē secundam p̄ p̄ductionē adequatā ei. Et si argu
 atur contra respōsionem argumēti contra illud quod fuit
 dictum in eo scilicet qđ potētia generādi nō cadit sub omni
 potētia. etiā vt dicit respectū ad geitū. nā Augusti. cōtra
 Amaximum dixit li. iij. q̄ si pater nō posset gñare filium nō
 eēt oīpotens: z p̄ cōsequēs videt qđ potentia gñandi vt ē
 sub actu cadat sub oīpotentia. Ad hoc est dicendum qđ
 Augusti. arguebat contra Amaximum qui erat de secta ar
 rianorum qui dicebant filium esse creaturam. Hoc autem
 posito inferebat Augusti. q̄ si pater non potest gñare filiū

non esset omnipotens: quasi dicere quod pater non haberet diuinam naturam conuicibilem et sic non esset deus pro eo quod non haberet in se omnem perfectionem quia comunicabilitas nature de se dicit perfectionem licet diuidi in plura supposita seu singularia dicat imperfectionem sicut in creaturis: et sic pater non esset omnipotens. Et hec de isto capi. (in quo tractatur de omnipotentia trium personarum) dicta sufficiant.

Ita deus pater: deus filius: deus spiritus sanctus. Et tamen non tres dii: sed vnus est deus.

Postquam Athana. determinauit de equalitate perfectionum et immensitate et de eternitate et de omnipotentia trium personarum. Consequenter determinat de esse earum scilicet ostendens quid omnes tres persone sunt unde proueniebat eis esse equales in omnibus supradictis. Et hoc declarans quod quasi in principio dixerat scilicet quod patris et filii et spiritus sancti vna est diuinitas. etc. Pro quo sunt aliqua notanda. Et primo est notandum quod secundum Scotum. li. pri. di. iiii. cuilibet quo. i. cuius nature correspondet suum proprium quod vel quod. i. suum proprium singulare cui primo est conuicibilis dico singulare et non suppositum pro eo quod sunt multe nature quarum singularia non sunt supposita sicut sunt nature accidentium declarat istud dictum Scoti etiam in reportatione. li. pri. di. iiii. ubi dicit quod illud singulare cui primo est conuicibilis natura de se non dicit rationem inconuicibilitatis que est ratio suppositi et dato quod illud singulare cui primo est conuicibilis natura in se sit determinatum singulare quod fuit in esse illius nature dicitur tamen indiuiduum vagum pro eo quod inter singularia eiusdem nature est ordo accidentalis et non essentialis et sic nullum habet de se quod sit primum hoc est de sua ratione. Et sic dato quod adam fuerit primus homo cui primo fuit comunicata natura humana non tamen fuit illud de ratione eius scilicet ad eum. Et si queratur quis fuit cui primo fuit comunicata natura humana est respondendum quod fuit homo vel aliquis homo vel hic homo et non est dicendum adam quauis ipse fuerit primus. Et si in diuinis queratur cui primo est conuicibilis

cata eēntia diuina. respondendum est q̄ est deus vel hic deus
et non debet responderi pater quāuis prioritate originis
ip̄i est primo cōdicata p̄ eo q̄ non est de ratione patris vt p
sona seu suppositum talis nature ē q̄ ip̄e fuerit primus p
eo q̄ inter supposita alicuius nature est ordo accidentalis et
non eēntialis. quāuis vt aliqui dicūt q̄ inq̄stum sunt relati
ua pōt dici q̄ inter illa sit ordo eēntialis et hoc idez est dice
dum de quocunq; alio quo respectu sui quod vel quis.

Secundo est notandum q̄ aliter essētia diuina est i suis
suppositis / et aliter eēna creata in suis suppositis seu singu
laribus. Nam eēntia creata non est vna numero in omni
bus suis suppositis. sed determinata et indiuiduata p̄ suas
differētias indiuiduales est in quolibet supposito. et illa nu
mero que est in petro non est in iohanne / sed alia numero
Et ideo non est verum dicere plures homines sunt vnus
homo / nec vnus homo plures homines. Essentia autēz di
uina vna numero et singularis est in suis suppositis et ideo
conceditur q̄ vnus de⁹ est pater et fili⁹ et sp̄s sanct⁹ et ecōtra
scz p̄ et fili⁹ et spiritus sanctus sunt vn⁹ deus. Et similiter cō
ceditur ista deitas est pater et filius et spiritus sanctus / et ecō
tra pater et fili⁹ et sp̄s sanct⁹ sunt deitas. Et negatur illa hu
manitas est plures homines / et similiter plures homines
sunt humanitas. Et si queratur quomodo est vera prima
de essentia diuina / et non secūda de humanitate cuz in vtra
q; sit predicatio in ultimate abstracto. Dicendum est q̄ pri
ma est vera idētica / que predicatio est q̄ alteruz extremo
rum est infinitum / vel ambo vel saltem transcendēs / q̄ nō
est sic in secūda scilicet de humanitate. **T**ertio est notan
dum q̄. cum dicitur deus est pater et filius et sp̄s sanct⁹ ibi
deus non supponit pro aliquo supposito / sed tantum pro
singulari natura diuinitatis / nō vt suppositata: quia aliter
propositio esset falsa: quia deus inq̄stū stat pro supposito
p̄ris nō ē fili⁹ nec sp̄s sanct⁹ **Q**uarto ē nōndū q̄ omne p̄di
catū dictū de deo vt p̄petit tribus personis nō dicit de deo
vt supponit tantū p̄ vno solo supposito determinate vt cū
dicit de⁹ creat. de⁹ saluat. de⁹ est immensus / de⁹ est omni-

potens / z huiusmodi. Hoc eni patet p tato qz q est comune
tribus personis no supponit solum pro vno quia aliter no
esset vera pro alijs. **Q**uinto est notandū q omne tale p
dicatur pperit psonis diuinis eqne z eqliter roe eene dine
que est vna equaliter in oibus persōis. Nam cū dicit de p
sona p̄ris q est immensa v̄l oipotēs Et similiter de filio et
de sp̄sc̄to q̄libet istoz dicit de eis ratione eēntie ratione
cur̄ q̄libet persona est de⁹. **I**stis p̄suppōitis pono istam
p̄clusionē q sicut pater est deus ita fili⁹ est deus z spiritus
sanct⁹ ē deus z nō sūt oēs tres persone tres dīj s̄ sunt vn⁹
deus vt dicit Athanasi. in sim. ita deus pater de⁹ fili⁹ de⁹
sp̄sanctus non tñ tres dīj s̄ vnus deus. **I**sta cōclusio p
batur. Et p̄rio p̄ ratios Et p̄rio sic nā pat̄ gñando filium
cōicat sibi suaz eēntiā z omnē p̄fectionez q̄ hēt. Et pat̄ et
fili⁹ producendo sp̄m̄ctm̄ cōicant sibi eēnam diuinā quaz
hūt s̄ om̄ie suppositū habēs diuinā eēnaz ē de⁹. q̄ q̄libet p
sona est de⁹ z cuz om̄is habeant eādē eēnaz diuinā vnaz
numero z indiuisam oēs tres p̄sone sūt vn⁹ deus. **S**ecū
do sic. nā pat̄ genuit filium / aut genuit filiu⁹ deum aut nō
si sic habet p̄positū / q̄ fili⁹ est de⁹ sicut p̄r / si nō hoc ē vel
quia nō potuit / z tūc pat̄ (vt dicit Augusti. p̄tra Maximū)
esset impotens / vel qz noluit / et tunc (vt dicit idem Augu.
contra eundem Maximū) pater fuit inuidus. Etiaz si pat̄
nō genuit filiū deū sequerē q̄ aliqd est in deo qd nō sit de
us / qd est falsuz: z per p̄ris genuit filiū deuz: z cum non sint
dandī plures dīj seq̄tur q̄ p̄r generans z filius genit⁹ sunt
vnus de⁹. **I**sta ratio potest fieri de sp̄sancto. **S**ecundo
probat cōclusio p̄ Augusti. Et p̄rio in p̄o li. de trini. ca. vlti.
vbi dicitur recte ip̄e de⁹ trinitas intelligit̄ beatus / et solus
potens. Sc̄do in. v. li. de trini. ca. iiii. vbi dicit̄ nō tres deos
dicimus eē ip̄am p̄stantissimaz trinitatē. **T**ertio in li. de
fide ad petrū. vbi dicit̄ satis est xp̄iano rez creataz causā
visibiliū siue invisibiliū nō nisi bonitatē credere creatoris
q̄ ē de⁹ vn⁹ z ver⁹ nullāqz eē naz q̄ nō aut ip̄a sit aut ab
ip̄so eūqz scz deū eē trinitatem p̄rem scz filiū z sp̄m̄sanctuz.
Et istis dictis Augu. satis clare ostēdit̄ q̄ oēs tres persōe

sunt de⁹ et q sunt vn⁹ deus. ¶ Tertio pbat^r conclusio per
 determinationē ecclesie vt habet de summa tri. 7 fi. catho.
 ca. firmiter credim⁹. vbi d^r: firmiter credimus 7 simpliciter
 p^ritemur q vn⁹ est solus verus de⁹ pater 7 filius et spirit⁹
 sc^rtus tres quidē p^rone. s̄ vna eēna simplex omnino. P^rio
 enī dicit Athana. ita de⁹ pater deus fili⁹ deus spūssanctus.
 Hoc autem dixit contra arrianos. qui dicebant q solus pa
 ter erat deus. 7 nō filius nec spūssanctus propter hoc qz dī
 cebāt eos eē creaturas. Et ne ex isto versu habeatur occa
 sio errādī / scz qz aliquis possz cogitare q sicut omnes tres
 persone sūt deus / q eēnt tres dīj Secūdo dixit immediate
 Athana. et tū non tres dīj sed vnus est deus. quia sicut nō
 est in deo aliquid q realiter distiguat ab eēna diuina (vt dī
 xit supra Athana. in tertio vsu) ita est necesse q ipse tres p
 sone sint vnus deus. ¶ Instat cōtra istā conclusiōē 7 p^rtra
 dictū Athana. Et pbat primo q filius et spiritussanct⁹ nō
 sint deus. Et primo sic. nā si filius et spūssanctus essent de⁹
 sicut pater seqret q de⁹ genuit deū s̄ hoc est falsum. s̄. 22.
 Consequētia nota est. sed q psequens sit falsum / probatur
 quia si deus genuit deum: aut genuit se deū / aut aliū deuz
 Non se deū qz secundū Augusti. nichil est q seipm̄ gignit.
 • Nec genuit aliū deuz: cum non sint plures dīj: 7 per p^ris
 deus non genuit deum. ¶ Scōdo sic. nam hec est vera deus
 non genuit deum: ergo hec est falsa: deus genuit deum: cō
 sequentia tenet per legē cōtradictoriaz et ille ppositōes
 sunt cōtradictorie: quia terio singulari non refert p^repone
 re negationem vel postponere secundum logicos: qualis
 terminus est h̄ nomē de⁹: q aīis sit verū p^rbatur. naz deus
 nō genuit deū q est pater: qz p^r ē ingenit⁹. nec genuit deū
 q nō est p^r qz h̄ implicat q deus nō est pater q est falsum.
 Et per cōsequens deus non genuit deū: et sic constat q fi
 lius non est d^r: et si fili⁹ nō est deus nec per cōsequens spi
 ritussanctus. ¶ Secundo p^rbatur q si omnes tres persone
 sunt deus: q sunt plures dīj et non vnus tantū. Et hoc sic
 Omne q melius est ipm̄ q̄ non ipsum in deo est ponendū
 secunduz Anselmū in monologion capi. xv. sed si sunt plu
 d. iij

res persōe q̄ sūt de⁹ est meli⁹ eē plures dōs q̄ nō eē. vt p̄
per ᵱhm scio ethicoꝝ. plura bona pauciorib⁹ bōis sūt me
liora. ⁊ p̄ p̄is videt q̄ sūt plēs diꝝ si plēs psōe diue sūt q̄ sint
deus. **R**espōdeo ad ista Et p̄mo ad duo prima argumē
ta / que probant q̄ filius et spiritus sanctus non sunt deus.
Ad p̄imum dico q̄ consequētia est vera / qui a verū ē q̄ de
us genuit deū Et ad illud q̄ dicit aut genuit se deum: aut
aliū deum dicit **A**basister. li. p̄i. di. iiii. q̄ neutra pars est
danda. Et si dicatur contra / quia aut genuit eūdem aut ali
ū. quia secundum ᵱhm decimo methaphisice idem ⁊ di
uersum dicūtur de oi et reducūtur ad cōtradictoria. Ad h̄
dico q̄ dōs scz. pater genuit aliū: scilicet aliū personalit̄
distinctum / quia pater genuit filium / sed non aliū in dei
tate distinctum. Etiam potest cōcedi (vt dicit **P**etrus de a
quila li. p̄i. di. iiii.) q̄ genuit eundem deum / s̄ non se deum
quia genuit filium qui est idem deus cum patre / cū sit vna
natura diuinitatis amboꝝ. **U**nde committitur fallatia
figure dictionis dicendo q̄ deus genuit eundem deū ergo
genuit se deū. ex eo quia mutat quale quid in hoc aliquid
Lū enī dicit genuit eundem deū nlla est reciprocatio. **L**ū
autem d̄z genuit se deū ibi est reciprocatio. Et si dicat q̄ si
illa admittit q̄ de⁹ genuit eundē deū q̄ veri⁹ d̄z amittit cō
cedi q̄ deus genuit se deum vt patet per Augustinū p̄tra
Abasimū q̄ dixit q̄ de⁹ genuit d̄ se alter se. Etiam sup̄ illō
dictū. mittēs p̄ filiū suū in mūdū dicit Augu. mittēs p̄ fi
liū se alter misit. Ad ista d̄ctā Aug dicit **L**and. li. p̄i. di. iiii
q̄ Augustin⁹ loq̄bat sic stricte propter errorem arrianorū
q̄ illo t̄pe vigeat / qui dicebāt filiū esse minozē p̄re. ⁊ disti
ctum ab eo in natura. **U**nde vt illū errozē elideret appone
bat illud relatiuū se reciprocum. non vt denotaret supposi
tum patris / sed vt denotaret vnitatē nature patris et filij.
Quasi diceret Augusti. q̄ pater genuit se alterum. i. alter
in persona qui est eiusdē nature cum illo. **U**nde illud rela
tiuū se nō stat ibi in accusatiuo sed in ablatiui. ⁊ denotat
principiū productiuū. Et si vltra dicat q̄ aliquo modo nō
potest stare nec vere dici. de⁹ genuit deum. ex eo qz cuz dōs

supponat pro natura. si competeret sibi generare sequeretur
q̄ vbiq̄cūq; eēt sibi competeret / z sic generare competeret
filio et spiritui sancto quod est falsum. Ad hoc dicit Petrus
de aquila libro primo distinctione quarta q̄ illa / deus genuit
deum est vera non ex vi terminorum propter rationē
factam in obiectione: sed ex vi alicuius exponentis naz illa
propositio exponit sic. deus genuit deum id est habēs dei
tatem genuit habentem deitatem. quia pater hīs deitatez
genuit filiū habentē deitatem. Ad secundū nego q̄ hec sit
vera d̄s non genuit deū. ex eo vt dicit Bonauentura Et si
militer Richardus li. p̄i. di. iij. q̄ hoc nomen de⁹ inq̄tum
significat naturā non est pluralificabile. nec sc̄dm rem nec
sc̄dm app̄hensionē. si tñ vere apprehēdat habz naturā tm̄ini
singularis / cui p̄ponere vel postponere negationē nō licet.
Et ideo dicendo de⁹ nō genuit deū negat ḡnare non tan-
tūmodo de filio. sed de quolibet supposito diuine essentie. Et
sic stat q̄ ei⁹ p̄dictoria est vera. scilicet deus genuit deū. Et
ad probationem antecedentis / que est q̄ deus non genuit
deū qui est pater. r̄c. Dico q̄ relatiuum refert aīis suū sub
eodem modo supponendi sub quo antecedēs precessit ip-
sum relatiuum / nisi faciat simplicem relationem. Sed cū d̄z
deus genuit deum hoc q̄ dico deum: stat pro supposito fi-
lij. eo modo quo dictum est superi⁹ scilicet non ex vi termi-
norum / s̄ ex vi alicuius exponentis. et ita stat pro d̄o geni-
to. et ideo hoc relatiuum: qui refert deū genitū q̄ nō ē pater
Uñ sensus est q̄ de⁹ genuit deū genitū: qui deus genitus
nō est pater / z hoc est verum: z nec propter hoc licet infer-
re q̄ d̄s nō est pater. ¶ Secūdo d̄o ad aliud argumentū
q̄ probat q̄ si omnes tres p̄sone sunt de⁹ q̄ est dicendum
q̄ sunt plures dii. illud nego. Ad illud q̄ dicitur q̄ melius ē
esse plures deos q̄ vnum. r̄c. Dico (vt dicit Richardus li.
p̄i. di. ij.) q̄ falsus est / quia hoc esset ponere quēlibet illoz
limitatū z in plurib⁹ bonis limitatis non potest eē tantum
de bonitate q̄tum in vno bono infinito. Et ad dictū p̄bi.
dicit q̄ intelligitur de plurib⁹ bonis p̄supposita equalitate
bonitatis / in quolibet bonoz plurium; z in quolibz bonoz

patroꝝ. Petr⁹ d̄ aq̄la li. pri. di. ij. dicit q̄ illud dictam p̄bi
intelligit p̄oita possibilitate eoz: hoc autē est impossibile ita
eē in deo. Et hec de isto capi. (in quo tractat de eē persōa
rum. et vnitate ipsaz in esse diuine eēne) dicta sufficiant.

Ita dominus pater: dominus fili⁹: dominus spiritus sanctus.

Postq̄ Athana. determinauit quō q̄libet p̄sona est de⁹.
et oēs tres sūt vnus de⁹: et sic stat in veritate q̄ q̄libz est im
mēsa/et eterna/et oipotēs. Cōsequēter determinat quō q̄li
bet p̄sōa habz dominiū sup om̄s creaturas: et hoc est quia
om̄s tres p̄sone produxerūt mūdum: et non magis vna q̄
alia. C̄p̄o quo sunt aliqua notāda. Et p̄mo est notādum
q̄ dominiū ex iure p̄uenit alicui sup aliquā rem h̄cē dupl̄
sc̄z v̄l rōe efficiētie v̄l rōe dignitatis. et excellētie seu eminē
tie. Rōe efficiētie sic. nā cū aliq̄s facit aliquā rem p̄p̄ se na
turali ē dñs illi⁹ rei. Rōe d̄o excellētie et eminētie sic. nā
nat̄alit̄ debet dominiū illi q̄ natura excellēti⁹ ē. C̄sc̄do ē
notandum q̄ ex iure cōuenit d̄o et debet dominiū om̄niū
creaturarum p̄mo ratione creatiōis et p̄ductiōis earū
q̄z vt dicit̄ gen̄. j. deus in principio creauit celum et terram
et oia que in eis sunt. nō tñ auctoritate nec ex p̄cepto alte
rius/ sed auctoritate propria et propria et libera voluntate
vt dicitur in psalmo cxlviii⁹ q̄z ipse dixit et facta sunt/ ipse
mandauit et creata sunt. Et secundū q̄ dicitur p̄uerbioꝝ
xxvj. fecit ea p̄pter semetipsum. et sic ex iure naturali ipse
deus est dñs om̄. C̄sc̄do ratiōe excellētie seu eminentie
nature. quoniā ip̄e deus est p̄mum efficiēs et primus finis
et vltimus om̄. et est nature ineffectibilis. ratiōe cui⁹ om̄
nia facta et creata sunt. C̄Tertio est notādū q̄ oēs creatu
re sunt a deo qui ē p̄ma cā p̄ creatiōez: et a nulla alia cā sūt
nec eē possūt. sicut dixit Athaniche⁹ h̄etic⁹ q̄ dixit q̄ erant
due cause p̄me: et duo dij essētiāl̄ distincti: vn⁹ erat cā lucis
et ali⁹ cā tenebrax. etiā vn⁹ erat cā maloz/ et ali⁹ cā bono
rum. Q̄d aut̄ oia sint a deo per creationē patet per illud q̄
dicit Anselmus in monologion capi. viij. vbi dicit q̄ crea

tio ē alicui rei de nichilo productio. facere enim aliquid d
nichilo nulli potentie cōuenit nisi potētie infinite: vt dicit
Richardus li. secundo di. p. ex eo quia quāto de quo p
ducēdus est effect⁹ magis distat ab actu / tanto minus p
porzionat ei ⁊ p cōsequēs requirit maior potētia ad illud
ad pducendum s̄ nō aliquid de quo facte sūt create nullas
habebat proportionez ad ens: nec propinquitatem: et per
cōsequēs ad productionē rez de nichilo necessario fuit re
quisita potentia infinita / et talis est potentia dei et non al
terius cuiuscunq; cause. Et ideo dixit Augusti. li. iij. de tri.
ca. vij. q. non erat fas putare angelos nec bonos nec ma
los esse creatores. **Q**uarto est notandum. q. false dicūt
illi qui dicunt q. non omnes creature sunt a deo pducte p
creatiōez / ppter hoc q. multe creature sunt facte de mate
ria preexistente / et generate a causis secūdis. **A**d quod
est dicendum (vt dicit Richardus. li. ij. di. x. q. aliquid esse
creatum potest cōsiderari dupliciter. vel scdm se totum / vt
secūduz pma principia ex quibus est cōstitutuz. **P**rimo
omnes angeli et ipsa materia prima (quā p̄bus in primo
de generatiōe noiat yle) et omnes anime intellectiue seu ra
tionales habent esse p creationem **S**ecōdo modo omnia alia
entia producta dicunt esse creata: que licet scdm aliquem
respectum dicantur generata: tamen q̄tuz ad principiuꝝ ma
teriale dicuntur creata. et siue sint creata p̄mo modo siue di
cantur creata secundo modo: omnes creature sunt produ
cte a deo. **Q**uedam enī immediate vt om̄s angeli: et ani
me intellectiue: et materia prima: et corpora primo produ
cta. **Q**uedaz vero mediate vt sunt creature q̄ ab ipso me
diantibus causis secundis producantur per generatiōez.
Quinto est notādum q. illud dictum Anselmi d̄ creatio
ne scilicet q. creatio est de nihilo aliqd̄ facere nō ē intelligē
dū vt dicit idē Anselmus in monologion capitulo octauo
q. nihilum sit aliquid existens q. sit materia de quo fiat ali
qd̄ p creatiōez. s̄ est intelligenduz q. creatio est productio
seu factio non tamen de aliquo. **S**exto est notanduz. q.
deus qui est causa rerum et productionis earum produ

rit res / et pducit p intellectū et volūtate: ita q intellectus
et volūtas sunt duo pncipia partialia faciētia vnū pnci-
piū totale: quaz potētiaz pncipali⁹ pncipium ē (vt dicit
Scotus) volūtas q̄ intellect⁹. p̄mū enīz p̄z ex hoc. qz de-
us ē causa rez nobilissimo mō pductiuo: z talis modus p-
ducēdi ē p intellectuz z volūtate. Scōz etiā p̄z. p̄z. qz intel-
lectus ē pncipiu representatiuū z volūtas elicitiuū. secundo
qz volūtas ē dñā sui actus et nō intellectus. tertio qz licz d-
us cōtineat res in sua sciētia / tamē pncipali⁹ cōtinet eas
per volūtate q̄ per intellectuz: qz per intellectum cōtinet
representatiue z p volūtate elicitineet pductiue. quarto
quia licet intellectus dirigat volūtatem p modum consiliū
volūtas tamē dirigit itellectū per modū imperij / que vo-
luntas se ipsam libere determinat ad productionē rerum.
Scōo est notandū. q pater pducendo filiū coicat ei suam
eēnam et oēm pfectiōez quā habet. et sic coicat ei potētā
producendi creaturas. Et pater z filius producendo spūz
sanctum cōicāt ei similiter eēnam quam habent et similiter
oēm perfectionem / et sic coicant ei potentiam producendi
creaturas ita q sicut in omnibus tribus personis est vna
essentia ita est vna potentia productiōis reruz. Et ideo in
superiorib⁹ dixit Atha. omnipotens pater / omnipotens filius
omnipotens spūssanctus. et postea subiunxit causam: quia
sicut pater erat deus ita filius erat deus et spūssctūs erat
deus. ostendens q cuilibet p̄sone cōuenit pducere creatu-
ras: cum sint omnes eque omnipotentes / et habeant vnā
et eādez oipotētā sic hñt vnā z eādē eēnā. ¶ Istis p̄suppo-
sitis pono istā p̄clusionē q nō solus p̄ iure creatiōis z emi-
nētie ē dñs creatūz vt dicebāt arri / s̄ etiā filius z spūssan-
ctus iure creatiōis z eminētie sunt dñs eaz vt dicit Atha.
in simbolo ita dñs pater dñs filius dñs spūssctūs. ¶ Ista cō-
clusio probat̄ p illud dictū. Moysi gene. p̄z. in p̄ncipio cre-
auit deus celum z terram. vbi nos dicimus deus littera he-
braica dicit heloim. Unde est sciendum q hoc nomen he-
loim est p̄sale de hel. hoc nomen hel in hebraico idem ē qd
deus in latino. vbi moyses denotauit p̄lilitatem in deo nō

essentie. qm̄ ipsemet Moyses dixit deutronomij. vj. audi
israhel quia dñs deus tuus vnus est. Videtur ergo q̄ de-
uotauit pluralitatem personarum. Et sic videtur q̄ om̄es
tres persone creauerūt celuz ⁊ terrā ⁊ cum creare cōpetit
eis ratione essentie diuine sequit̄ q̄ dominiū creaturaruz
cōpetit filio et spūsfacto iure creatiōis. ⁊ iure eminētie na-
ture sicut cōpetit patri. **C**Secūdo probatur cōclusio pra-
tiones Et primo sic. nā quicqd̄ de se est principiuꝝ pducti-
uum in quocunq̄ ponitur sine impfectione si in aliquo nō
habet terminum adequatū est principium productiuum
et habens illud per illud principiuꝝ potest pducere: sed in
tellectus et voluntas sunt in deo vnū principiuꝝ producti-
uum de se creaturaruz ⁊ sunt in om̄ibus personis sine im-
pfectione ⁊ nulla illaz habet terminū adequatuz: qz nul-
la creatura potest esse terminus adequatus pductiōis in
tellectus et voluntatis in deo. ergo in omnibus sunt prin-
cipiū et vnū principium productiuū creataz: et per conse-
quens om̄es persone equaliter producūt creaturas. **C**Se-
cundo sic. omnipotentia est respectu possibilū produci. s̄
cum in omnibus psonis sit eadem essentia: et similiter est
eadem omnipotentia: et per cōsequēs omnes tres p̄sone
• producunt possibilια produci sed mundus secūdam veri-
tatem catho. fuit qd̄dā possibile pducī per creationē. ergo
omnes tres p̄sone produxerunt mundum ⁊ per psequēs
iure productiōis q̄libet p̄sona est dñs mundi: ⁊ cū q̄libz p̄-
sona rōe eēne diuine sit emmētissima iure eminētie est sūt
dñs mundi. **C**Tertio pb̄at cōclusio p̄ determinatiōz ecclē-
sie vt hēt̄ur de sum. trini. ⁊ si. catho. cap. firmiter credimus
vbi d̄r q̄ vnus ē solus deus p̄f ⁊ filius ⁊ spūsfctūs omnipo-
tēs creator oim̄ visibilium ⁊ in visibilū corpaliū ⁊ spūaliū
hic p̄pa deteriat duo. p̄m̄ ē q̄ oēs tres p̄sone sūt vnus
deus ⁊ sic oēs tres p̄sone sūt p̄ naz̄ eminētissime ⁊ sic q̄
libet p̄sona iure eminētie ē dñs mundi. Scdm̄ est q̄ om̄es
tres p̄sone creauerunt ⁊ produxerunt mundum ⁊ om̄es
creaturas tā spūales q̄ corpales: ⁊ sic quelibet p̄sona iure
creatiōis ē dñs mūdi et oim̄ creataz. **Dicit. n. Athanasius**

ita dñs pater: dominus filius: dñs spiritus sanctus. unde li
ita ē cōparatiuū eqlitatī sicut est sic/sicut et quēadmodum
et sic hic li ita dicit eqlitatē personarū in creādo ⁊ pducen-
do creaturas hoc enī p̄ per illud q̄ superius dixit Atha.
scilicet q̄ sicut erat oipotēs p̄f erat omnipotens filius ⁊ oi-
potēs spūssanctus ⁊ hoc erat q̄ sicut pater erat deus ⁊ si-
militer filius erat deus et similiter spūssctūs erat deus. Ex
istis subiunxit q̄ sicut pater erat dñs creaturarū tā iure cre-
ationis / q̄ iure eminētie nature ita filius erat dñs creaturā
et similiter spūssanctus eisdē iuribus. Hoc autē dixit Atha.
contra Athanicheum qui dixit q̄ sicut mundus superior est
factus a deo bono q̄ ita iste mundus inferior est factus a
deo malo: et sic dixit istum mundum esse malum : et omnia
que in eo sunt: et sic dixit deum malum esse dominum isti-
us mundi. Et similiter Athanasius dixit hoc contra Arria.
qui dicebāt q̄ solus pater erat dominus mūdi et creaturā
et non filius nec spūssanctus: ex eo vt dicebāt quia filius
et spūssanctus erāt create et per p̄ns eis non compete-
bat creare creaturas. Dicebant enī q̄ solus pater creauit mū-
dum / et sic soli patri compete-
bat dominium mundi. ¶ In
statu contra istam conclusionem / et contra dictum Atha-
na. ¶ Et primo probatur q̄ nulla persona diuina habeat
dominium supra istum mūdum et creaturas eius. ¶ Et p̄
sic. nam Saluator n̄r Jo. xiiij. dixit loquēs de diabolo ve-
nit princeps mūdi huius: et per cōsequens si diabolus ē p̄n-
ceps huius mundi / deus non creauit illum nec ē dñs eius
¶ Secūdo sic. omne factuz a deo est diligēdum / s̄ hic mun-
dus non est diligendus vt dicitur prima Johan. capi. secū-
do. nolite diligere munduz nec ea que sunt in mundo / et p̄
p̄ns hic mundus non est a deo / q̄ deus non est dñs eius.
¶ Tertio sic. nam deus est ab eterno / ergo si deus causet
mūdū: mundus esset ab eterno: cōsequentia ista pbatur p̄
cōmētatozem octauo phisicoꝝ vbi dicit q̄ deus est agens
non impedituz. ergo si aliqñ creauit mūdum et antea non
erat mūdus de⁹ fuit mutatus ⁊ deteriatuz ad agēdū: s̄ hoc
est falsum: q̄ de⁹ non mutatur / ergo de⁹ nō p̄duxit mūdū

in tpe. ¶ Scdo pbat. q̄ dato q̄ p̄ sit dñs et creator creatu-
rū nō tñ filius nec spūsc̄tūs. ¶ Et primo sic. nā X̄ps loq̄ns
d̄ se ip̄o (vt habet̄ Johā. xvij.) dixit Pilato regnū meū nō
ē de hoc mūdo ḡ videt̄ q̄ x̄ps non erat dñs mūdi. ⁊ p̄ p̄ns
videt̄ q̄ hic mūduſ nō sit p̄duct⁹ ab illo ⁊ si nō est p̄duct⁹
a filio nec a spūsc̄tō. ¶ Scdo sic q̄ accipit̄ v̄tutē ab alio nō
hēt equalē v̄tutē cū illo: s̄ filius ⁊ spūsc̄tūs hñt v̄tutē a p̄re
cū ab eo hēant eē ḡ nō hñt eq̄lē v̄tutē cū illo ⁊ si nō hñt eq̄-
lē v̄tutē cū p̄re nō potuerūt creare mūdū: cū hēant v̄tutē
finitā et creare requirit̄ v̄tutem infinitā. ¶ Respondeo ad
ista. ¶ Et primo ad prima tria argumēta q̄ p̄bant deū nō
eē creatorē huius mūdi q̄ argumēta sūt. Ahanichei hereti-
ci q̄ dixit q̄ iste mūdus erat malus ⁊ oīa q̄ in eo sunt sunt
mala: ⁊ per p̄ns nō poterāt fieri a deo bono. ¶ Ad primuz
dico q̄ mūdus potest accipi q̄drupliciter. Uno° p̄ vniuer-
sitate creaturaz. Et sic accipit̄ Johan. p̄mo vbi d̄r q̄ mund⁹
p̄ ip̄m factus est scilicet p̄ filium. Et gene. primo vbi Ahoi-
ses dicit q̄ deus creauit mūdum ⁊ oīa q̄ in eo sunt: ⁊ sic
accipiēdo mūdū tā mundus q̄ creature oēs sunt valde
bone. vt dicitur gene. pri. vidit deus cuncta que fecerat et
erant valde bona. Et sic errauit Ahaniche⁹ et in eternum
perijt. ¶ Scdo modo mundus accipit̄ p̄ statu nostre con-
uersatiōis fm̄ q̄ habet̄ annexaz miseriam et sic accipit̄ Jo-
han. xvij. cuz dixit Ihesus discipulis hū in mundo sunt.
¶ Tertio accipit̄ mūdus p̄ vt habet̄ annexaz culpam ⁊ sic
accipit̄ p̄ma Johan. ca. v. vbi dicit̄ rotus mundus in mali-
gno positus ē. ¶ Quarto° accipit̄ mūd⁹ p̄ mltitudine re. p̄
boz. ⁊ sic accipit̄ iohā. xvij. cuz dixit x̄ps ego pro eis rogo
nō p̄ mundo. Dico ad argumētuz q̄ diabol⁹ dicit̄ p̄iceps
mundi huius secūdu q̄ mūdus accipit̄ p̄ statu cōuersatio-
nis in peccato quia peccatū non est a deo sed a diabolo/
non q̄ diabolus possit cogere hoīes ad peccandum sed qz
ipse primo peccauit et suadet hominibus peccare ⁊ sic di-
citur p̄ncip̄ status peccati. et peccatores eum quasi p̄ri-
cipem imitant̄. ¶ Ad secūduz dico. q̄ in dicto illo nolite di-
ligere mūdum. ⁊c. accipitur mūdus p̄ cōuersatiōe in pec-
catis: qui in quātuz talis nō est a deo nec ex hoc sequitur.

quoniam omnes creature sint a deo: quia deformitas peccati non est
 creata ut dicit Augustinus in quodam sermone martini. **Ad** tertium
 nego prius. quia cum deus agat libere agit quoniam vult et pro quoniam vult.
Et ad illud quod dicitur quod tunc esset mutatus nego quia deus antiqui vo-
 litione potest novum effectum producere sicut et ego volitione
 modo hita et continuata possum velle comedere ad animum si velle
 meum esset ita efficax ad hoc producendum ista volitione antiqui
 produceret comestione. **Et** ad illud quod dicitur quod deus esset tunc de-
 terminatus dico quod precedo quod deus se determinavit producere mu-
 dum tamen illa deterioratio fuit ab eterno non tamen ad semper sed pro illo
 nunc quo produxit sicut et ego deterior modo comedere ad animum
 pro illo nunc solo. De hoc autem largus dixi in viij. phi. **Scdo**
 respondeo ad alia duo argumenta que probant quod licet pater sit deus
 creatur non tamen filius nec spiritus sanctus. **Ad** primum dico quod dictum
 christi sic exponi debet (ut dicit Richar. li. ij. di. xij.) regnum me-
 um non est de hoc mundo. id est non super rex eo modo quo de rege tu i-
 terdis. scilicet habendo in hoc mundo possessiones temporales et honores ad
 vanam gloriam et homines ministros ad expugnandum armis corpora
 liberos inimicos meos quos non posses me vindicare sine illis. sed
 regno in hoc mundo per omnipotentiam quam in me non advertis.
Ad secundum precedo quod recipiens virtutem ab alio non equat ei
 in virtute nec in potestate si recipit virtutem distinctam a virtute da-
 tis sed quoniam est eadem virtus numero in recipiente et dante tunc non
 oportet quia ita est infinita in recipiente sicut in dante. **Et** hec de isto ca. (i. qua-
 ctas quod quilibet persona in divinis est deus creatur) dicta sufficiat.
Et tamen non tres domini: sed unus est
deus. Quia sicut sigillatim unamquamque
personam deum ac dominum confiteri chri-
stiana veritate compellimur: ita tres
deos ac dominos dicere: catholica
religione prohibemur.

Postquam Atha. determinavit quod quilibet persona deus creatur
 iure creatiois et eminentie nature. ne error aliquis in audientibus

cordib⁹ oziret. s. q^o ne audiētes plitarēt eē ples creatores
Lōseqnt deteriat q^o oēs ts pstone sūt vn⁹ dñs qā nō ts sūt
creatores s̄ vn⁹ creator. ¶ Pro q̄ sūt aliq̄ notāda. Et prio
ē notādū. qd̄ in ētib⁹ ē dare vnū ens simplr pri⁹z fñm efficiē-
tiā z ineffectibez qd̄ ē cā eēndi oīm rez hoc eni p³ p̄ p̄hos
q̄ ponūt vnā cāz simplr primā in ordine eēnali causaz: q̄ ē
cā z nullo mō causata ex eo qā in ordine eēntiali nō ē da-
re pcessuz in infinitū: s̄ ē deueniēdū ad vnū primū. vt pro-
bat p̄hos secūdo metha. Et Auicen. septimo metha. hoc
etiā patet p̄ rationē: quia certū est qd̄ aliquid est effectibi-
le/ aut est a se/ aut a nullo/ aut ab aliquo alio. Non a se qz
scdm Augusti. pri. de trini. nihil ē q^o se ipm gignat. Nec est
a nullo quia scdm p̄hm in scdo de anima. q^o nihil est nul-
lius est causa ergo est ab alio: tunc querendum est de illo
a quo est. sicut prius/ et cum non sit pcessus in infinituz in
causis efficientibus essentialiter ordinatis/ nec etiā est cir-
culus scdm p̄hm primo posteriorum: z per consequens ē
deuenire ad aliquam vnā cām priam que habeat naturaz
simpliciter ineffectibilem. ¶ Scdo est notanduz. q^o illa cau-
sa prima (que est scdm naturā simpliciter ineffectibilis) est
vna secundum naturā et q̄dditatez. ex eo quia talis est ne-
• cesse esse et non potest non esse. Et scdm q^o probat Auice-
pri. metha. sue. ca. pri. nō possunt eē pla necesse esse. et per
cōsequens illud ens simpliciter primū est vnum secunduz
naturā et quiditatem. ¶ Tertio est notandum q^o sicut ē da-
re ens primum in entibus quod est simpliciter primum se-
cūdū efficiētiā/ ita est dare aliqd̄ ens simplr primū fñm rōem
finis. p³ hoc qz fñm p̄hm. ij. metha. qz si eēt pcessus in infi-
nitum in finibus tolleret bonū ex eo quia bonum cōsistit ī
ordine: sed pcessus in infinitū tollit ordinē z per p̄ns tollit
bonum. sed ordo nō est sine priori z posteriori: z in pcessuz
infinito nō ē pri⁹ z posteri⁹: s̄ ē dare aliquod ens p̄mū sim-
plr fñm rōez finis. ¶ Quarto ē notādū q^o sic ē aliqd̄ ens p̄-
mū fñm efficiētiā z ineffectez z sic fñm rōez finis ita aliquod
ē ens simplr primū fñm eminētiā. hoc patet quia si aliqd̄ ē
ens simpliciter primū secūdū efficientiam cuz illud non sit

efficiens vniuocum tale efficiens est equiuocum : sed tale
efficiens equuocum est eminentissimum. et p̄ns ē aliquod ens
simpliciter primū sc̄dm eminentiā. ¶ Quinto ē notandū
q̄ iste p̄mitates cōpetūt vni et eidez patet enīz hoc q̄ cum
om̄e agēs agat p̄pter finem seq̄tur q̄ primū efficiens agit
p̄pter vltimū finem. s̄ nō agit p̄pter aliud a se sicut prop̄-
ter finē / et per p̄ns primū efficiēs ē primus finis: q̄ aut̄ pri-
mū efficiēs sit eminentissimum patet ex precedēti notabili.
¶ Istis presuppositis pono istā cōclusionē q̄ quīs sint tres
p̄sone creantes et producētes mūduz nō s̄n sunt tres crea-
tores / nec tres dñi sed vnus creator et vnus dñs. vt dicit
Atha. in sim°. non tamen tres dñi sed vnus est dñs. ¶ Ista
cōclusio pbatur et p̄mo per rōes. ¶ Et p̄mo sic. nā secūdū
Auiicē. p̄ sue metha. vnūz solum ē necesse esse absolute. s̄
om̄ia alia sunt ab eo producta productione q̄ non cōpetit
nisi ei. consequētia patet q̄ si creare nō competit nisi p̄io
efficienti illud est necesse esse et p̄cise omnia alia producy.
¶ Sc̄do sic. nā minor connexio est productoz adinuicem
et ad vnū primū q̄ sit illoz q̄ sunt ad finem: sed ista omnia
cōnectunt ad vnū finez s̄ ad vnū primū p̄ducens : minor
est p̄hi. xij. metha. maior vero probatur. nā si est vnus fi-
nis primus est vnūz agens primum cuz actio sit p̄pter fi-
nem Etiam q̄ causa agens ē h̄ns p̄fectionez in ordine vni-
uersi: ideo ad connexiōem vniuersi facit q̄ om̄ia respiciāt
vnum agēs. ¶ Tertio sic. vnde p̄h⁹ xij. metha. dicit q̄ pla-
litas p̄ncipatūū non est bona. si p̄les dñi eēt a q̄bus vni-
uersuz h̄eret esse / esset plalitas p̄ncipatūū: quia vnus dñs
non esset sub alio / ergo non possunt esse plures dñi vniuer-
si / nec plures creatores. Unde p̄hus in fine vij. metha.
loquens de p̄ncipe tocius vniuersitatis concludit q̄ vn⁹
est princeps. ¶ Quarto sic. Unde Dionisius libro de diui-
nis nominibus capitulo sexto dicit q̄ om̄is multitudo ab
vinitate trahit originē s̄ tota mltitudo vniuersitatis reruz
vnum habent primū p̄ncipiū tantum: illud aut̄ primum ē
vnus deus. Et hoc est q̄ dicit Plato in timeo. q̄ mundus
est vnus quia iuxta vnūz exemplar formatus est. ¶ Sc̄do

pbatur conclusio p definitionē eccle vt habet d sum. trinit.
 et si. catho. ca. firmiū credim⁹ vbi dicit q p̄r z fili⁹ z spūscit⁹
 sūt p̄substāiales z coeque synū vniuersoz p̄ncipiū creator
 oim visibiliū z invisibiliū. corpaliū et spūaliū. q̄ sua oīpotē
 tia sūt ab initio t̄p̄is vtrāq̄ de nichilo cōdidit creaturā spū
 alem et corpale. Cū dicit Athana. et tū nō tres dñi s̄ vn⁹ ē
 dñs. hoc aut dicit Athana. p̄p̄ h̄ qz ex supiori vsu in quo
 dixit q p̄r erat dñs z fili⁹ erat dñs z spūscit⁹ erat dñs. po
 terat aliq̄s cogitare q̄ tres erāt dñi z tres creatores. vt istū
 errozē excluderet subiūxit statim et tamē nō tres dñi s̄ vnus
 est dñs. Sūdat istud dictū Athana. in h̄ qz dñiuz rez debe
 tur p̄sōis dñis rōne creatiōis z creare cōuenit eis ratiōe ef
 sentie. z nō ratiōe p̄prietatū p̄sōaliū. z qz eēna ē vna indi
 uisa in oib⁹ trib⁹ p̄sōis. idō omnes tres persone sunt vnus
 dñs. Et si dicatur q si creare cōuenit personis ratiōe ef
 sentie sequeretur q̄ creare diceretur de essentia. Ad hoc
 dicit Pet̄⁹ de aquila li. p̄ri. di. v. q̄ licet creare conueniat
 personis ratiōe essentie non tamē dicitur de essentia sed
 soluz de personis: ex eo quia actiones sunt suppositorum
 et non nature secunduz p̄hm. Et q̄ oīs tres persōe sint
 vnus dñs/ et vn⁹ creator/ et non tres dñi/ nec tres creato
 res patet ex superius dictis/ scilicet quia patris z filij z spī
 ritus sancti vna est essentia et sic vt in alio versu continetur
 non sunt tres dii/ sed vnus deus. Et si vnus deus/ sunt vn⁹
 dominus et non tres domini. Confirmat istud dictū Atha
 nasis vltra in versu immediate sequenti dicēs quia sicut
 sigillatim vnamquāq̄ personam deum ac dominum con
 fiteri veritate chustiana cōpellimur/ ita tres deos aut do
 minos dicere catholica religione prohibemur. Dicit enim
 q̄ sigillatim vnamquāq̄ personam deum aut dñm compel
 limur veritate chustiana confiteri. quia non solum d̄ neces
 sitate obligamur corde credere vt saluemur sed etiam ore
 confiteri: quia hec est veritas chustiana secundum q̄ dicitur
 prima ad chozinthios. x. Corde enim creditur ad iusticiā
 oris autem confessio fit ad salutem. hoc dictum Pauli pa
 tet eē verum: per dictum saluatoris nostri Athabei x. qui

confitebitur me coram hominibus / confitebor et ego eum coram
patre meo qui est in celis. Et si dicatur quod ore confiteri est preceptum
affirmatiuum: et preceptum affirmatiuum non obligat per se semper: et
per se non confiteri ore unquamque personam deum ac dominum non com-
pellimur de necessitate. Ad hoc est dicendum ut dicit scriptus
Thomas secunda secunde questione. iij. articulo. secundo. quod verum est quod preceptum de
confessione fidei cum sit preceptum affirmatiuum non obligat per se semper
sed per tempore deteriorato quod urgentem inducit necessitatem. scilicet quia per ob-
missionem fidei huius confessionis obmitteretur et subtraheretur
honor debitus deo. vel etiam utilitas proximi impendenda
ut puta si aliquis interrogatus de fide taceret crederetur
ex hoc vel quod non haberet fidem ipse tacens: vel quod fides non
est vera. et ex hoc esset causa quod alij propter eius taciturni-
tatem auerterentur a fide In huiusmodi casibus confessio fidei est
de necessitate salutis. Et sic intellexit Athanasius. Dicit ultra
ita tres deos aut dominos dicere catholica religione prohibemur
vult dicere / quia sicut confitemur unamquamque personam esse
deum aut dominum: ita per oppositum negamus tres esse deos aut
dominos. et hoc catholica religione id est doctrina catholicorum.
Tamen doctrina catholicorum deus religio quod vere docet deum cole-
re. Instatur contra istam conclusionem. et contra dictum Athanasii. Et pro-
batur quod si creare et dominum uniuersi conueniat tribus personis quod
non est tamen unum dominum uniuersum: nec tamen unum creatorum sed tres. Et
primo sic. nam cum actio sit suppositi plures suppositorum non
est una actio: sed pater et filius et spiritus sanctus sunt distincta
supposita ergo non producant creaturas nec creaturas una actione
Nec per se unum principio et sic non producant creaturas in quibus
tamen unum sed in quantum distincti / et sic sunt tres domini et non unum dominum
quod sunt tres creatores et non unum creatorum. Secundo sic. qui-
cumque creant et producant creaturas. sunt creantes et producentes:
ergo si omnes persone producant et creant creaturas: omnes sunt
creantes et producetes: et si sunt creantes et producentes: ergo
sunt creatores: et si sunt creatores non sunt unus creatorum.
nec unum dominum. Et si dicatur quod non sequitur illud quod si persone
sunt plures creantes quod sint plures creatores: quia creans est
participium et creator nomen verbale. Contra. nam partici-

pium et nomen verbale videntur idem significare. et per consequens si participium numeratur secundum supposita: et similiter nomen verbale. ¶ Respondeo ad ista. Ad primum dico quod concedo quod plurium suppositorum non potest esse vna actio si agunt principiis distinctis accipiendo participium pro principio quo. Si tamen agunt eodem principio quo sicut est in proposito tunc talium suppositorum est vna actio. Unde ratio quare personis conuenit creare est essentia que est vna indiuisa in omnibus personis in quibus est vna omni potentia et idem intellectus et voluntas que sunt vnum principium quo productionis rerum. ¶ Ad secundum concedo quod persone sunt tres creantes sed nego quod sint tres creatores: quia licet creans numeretur ad numerationem suppositorum non tamen creator sic numeratur. Ratio est ista quia creans est adiectiuum et adiectiua quantum ad modum significandi numerum habent a suis suppositis: substantiua vero a se ipsis secundum formam significatam seu formam sibi innatam. Et sic propter pluralitatem suppositorum pater et filius et spiritus sanctus sunt tres creantes: sed propter unitatem entis que est ratio in personis creandi. et propter unitatem omnipotentie significate per hoc nomen creator. et propter unitatem intellectus et voluntatis: que sunt in tribus quae eterna et qua omnipotentia: et quo intellectu et qua voluntate persone creant omnes tres persone dicuntur vnum creator. Et ad illud quod dicitur quod participium et nomen verbale videntur idem significare: dico quod licet idem videantur significare non tamen omnibus modis significant idem quia nomen verbale cum sit substantiuum dicit principium actus per modum habitus et quies: et ut sic dicit independentiam ab altero. Participium vero dicit actum ut est in fieri et conuenit tempus. et sic dicit dependentiam et ut dicit dependentiam non potest determinare dependentiam alterius: nomen verbale cum dicat independentiam potest determinare dependentiam. Et sic stat quod tres persone sunt tres creantes sed non tres creatores: sed vnum creator. ¶ Et si dicatur contra istas responsiones quod si omnes tres persone creant ut vnum et sunt vnus

creator. sequeretur q̄ vna persona non creat mediāte alia
 sed hoc est falsum quia creature procedūt a filio mediante
 spiritu sancto et a patre mediante filio et spiritu sancto et p̄
 p̄ns nō procedūt ab eis vt ab vno nec p̄ vnū principiu existens
 in eis. Ad hoc dicit Richardus. li. ij. di. j. q̄ licet crea
 te. p̄cedūt a p̄re mediante filio et sp̄sctō et a filio mediante
 sp̄sctō nihilomin⁹ p̄cedunt ab ip̄o p̄re immediate q̄ illa
 mediatio nō excludit immediatōez q̄ potest declarari aliq̄
 liter a fili. Un̄ sp̄sctūs p̄cedit a p̄re et filio in q̄rū fili⁹ hēt
 a p̄re p̄ōz spiratiuaz et nihilomin⁹ p̄cedit a patre immediate
 Un̄ non p̄cedit immediatius ab vno q̄ ab alio q̄ cum ab
 eisdē p̄ducatur p̄ vnā potentiā spiratiuā ab eisdem p̄ce
 dit sic ab vno p̄cipio. Et hec de isto ca. (in quo tractatur
 quō om̄s tres p̄sone sūt vn⁹ dñs vniuersi) dicta sufficiant.

Pater a nullo est. nō factus. nec cre creatus: nec genitus.

Post q̄ Athana. deteriauit d̄ vnitāte eēne et distinctiōe p̄sona
 rū et de eq̄litate eaz in oib⁹ p̄fectōib⁹. Lōse q̄nter deter
 minat p̄ Arrianos et similit̄ cōtra alios grecos d̄ p̄ductio
 ne duaz p̄sonaz. Et ante q̄ deterinaret quō fili⁹ et sp̄sctū
 ctus p̄cedūt: deteriat de p̄re quō ē a se et a nullo alio p̄ce
 dens. ¶ Pro quo sunt aliqua notāda. Et primo ē notādū
 q̄ in deo (p̄ter eēnaz diuinaz q̄ nec ḡnat nec ḡnat: nec pro
 ducit nec p̄cedit: vt d̄ de sūma trimi. et si. catho. ca. damp
 namus.) oportet ponere vnā p̄sonā in p̄ductaz et a se. de
 qua dicit Athana. in sim. p̄ a nullo ē nō fact⁹ nec creat⁹ nec
 geitus. ¶ Primo. n. dicit q̄ pater est a nullo vt ostēderet q̄
 p̄ ē a se et nō ab alio: q̄ si eēt ab alio aut eēt factus: et hoc
 nō q̄ q̄ fit ab alio ē effectus eius. et fit de materia aliq̄: q̄
 factio est. p̄ductō rei de materia exteriori: aut esset ab alio
 p̄ creationez: et hoc non: quia creatio est productio rei de
 nihilo: aut est ab alio p̄ productionē aliquā: et hoc non vt
 dicit hic Athana. nec genit⁹. hic enī nec genitus: accipitur
 pro improducto q̄cunq̄ productione. ¶ Secundo est no
 tandum. (vt dicit Petrus de aquila. li. pri. di. xxviii.) q̄ in
 genitum dicitur tripliciter. Uno modo prout dicit nega

tionē infra generationē idest scōz q̄ negat vnū modū pdu
cēdi q̄ dicit generatio : et sic spūſſctūs potest dici ingenit⁹
q̄a nō generat et isto mō nō intellexit Atha. Alio mō dicit
tur ingenitū p̄vt dicit negationē productionis in ratione ē
mini p̄ducti totaliter vt totalitas aspicit suppositū puta ī
cōicabilez subsistētā : et sic essentia potest dici ingenita. q̄a
productum isto modo et supposituz et ingenitū sic accep
tum vt dicit negationem productionis non est supposituz
nec isto modo intellexit Athanasius. Tertio modo accipi
tur ingenitum secūdum q̄ dicit negatiōem extra genera
tionē infra q̄cunq̄ p̄ductionē de natura p̄ducētis siue sit
per assilatiōez siue nō. Et isto mō ingenituz cōueit soli p̄ri
q̄z isto igitū dicit suppositū siue p̄sonā ⁊ significat caren
tiā ḡnatiōis geniti siue p̄ductiōis p̄ducti p̄pe sūpti. et no
tāter dico p̄ducti p̄prie sūpti. q̄z productū accipitur triplr
Uno° large p̄ q̄libet p̄ducto. Alio° coiter pro termino for
mali siue p̄ forma hita p̄ productōez. Tertio° proprie pro
terio totali p̄ducto sic p̄oit p̄hus vii. meth. vbi dicit q̄ so
lū p̄oitum p̄ se ḡnat : et sic intellexit Athana. q̄n̄ dixit lo
quēs d̄ p̄re q̄ ē prima p̄sona in trinitate nec geitus. Ter
cio est notandū q̄ non repugnat in deo cum vnitate essen
tie stare p̄ductio ad intra p̄ actum intellectus seu memo
rie secunde : hoc enī patet q̄z q̄ncunq̄ aliquid de sua rōe
est principiū productiuū illud in quocūq̄ est sine imp̄fecti
one ⁊ a se si nō hēt terminū adequatū ē p̄ncipiū p̄ductim
tale enim principiū est memoria secunda patris / que me
moriam secunda est intellectus cum obiecto quod est eēna
nam memoria secunda est principiū productiuum noticie
genite ⁊ cū in deo sit memoria secunda in deo est p̄ncipi
um productiuū noticie infinite ⁊ cum illa noticia nō sit
accidens sicut in nobis. quia in deo nullum potest esse ac
cidens oportet q̄ sit per se subsistens et sit p̄sona. Quar
to ē notandū (vt dicit sanctus Thomas in p̄ri. p̄te. q. xxvij
ar. iij.) q̄ processio illa que est in diuinis que attēditur se
cundum rationem intellectus seu memorie secunde est se
cunduz ratiōem silitudinis et cum sit scōm rōem similitu
e. iij.

diuis habet ratioem generationis cum omne generans ge-
nerat sibi simile et sic productio noticie genite in diuinis de-
generatio et noticia producta dicitur genita et filius cum
producatur per modum similitudinis de essentia patris gis-
nentis. ¶ Quinto est notandum. quod ad hoc quod aliqua pro-
ductio dicatur per modum nature tria requiruntur. Primo
quod principium sit determinatum ad unum. Secundo quod sit a-
similatiuuz quia natura est vis insita rebus ex similibus filia pro-
creans. Tertio quod illud principium in sua operatione non requirat intel-
lectionem dirigentem in operando sed illud ex se exiit in operationem ista
etiam facta sunt in memoria patris scilicet in memoria que est in patre
et sic noticia genita que dicitur filii dicitur produci per modum nature.
¶ Sexto est notandum quod memoria in deo habet duos actus scilicet
intelligere et dicere que actus sunt eternaliter ordinati sicut
sunt lucere et calefacere respectu corporis luminosi. Nam in-
telligere est potest et dicere seu gignere est posterior potestate na-
turalis intelligentie et non potestate duratiouis. Per primum non
gignitur noticia sed per secundum. Nam primus communis est
omnibus tribus personis et non secundus sed solus patri com-
uenit. Nam per primum actum intellectus diuinus intel-
ligit se et lapidem et omnia alia et illa dicitur intellectio essen-
tialis seu noticia essentialis: que noticia non est genita: sed so-
lus dicitur pullulare ex secunditate intellectus. ¶ Istis presup-
positis pono istam conclusionem quod propter personam que est in diuinis im-
producta (que dicitur pater) est alia persona que procedit per modum
nature a patre per eternalem generationem ut dicit Athanasius
in simbolo. filius autem a patre solo est non factus nec creatus
sed genitus. ¶ Ista conclusio probatur. Et primo per rationes
nam memoria secunda est principium productiuum na-
turaliter seu per modum nature sed noticia genita que dicitur
filius producitur per memoriam secundam patris / ergo
producitur a patre per modum nature. minor manifesta
est ex eo quia filius in diuinis producitur ut verbum:
ut dicitur Johan. primo quod in principio erat verbum. et
ut dicit Augustinus in sermone sancti Johan. baptiste et

būm est q̄ intra mentem concipimus. maior vero patet ex hoc quia memoria patris ē determinatū principium ad vnum / et est principium assimilatiuum et non requirit intellectionem intrinsecam dirigentem sicut facit voluntas sed se ipsa exit immediate in intellectionem .et per consequens est principium productiuum per modum nature.

¶ Secundo probatur conclusio per dictum Augusti. libro xi. de trinitate capitulo .xxiij. vbi dicit credimus et tenemus et firmiter predicamus q̄ pater genuit verbum hoc est sapientiam per quam facta sunt omnia vnigenitum filium vnus vnus / bonus equaliter bonum / eternus coeternum. Ex quo dicto Augusti . patet conclusio scilicet q̄ filius per modum nate ē . pduct⁹ a p̄fe. ¶ Tertio p̄bat̄ cōclusio p̄ deteriatiōē ecclie vt habet de sum. tri. et si. catho. ca. firmiter credim⁹. vbi dicit q̄ p̄f est a nullo filius a patre solo absq̄ initio pariter ac fine semp̄ pater generans fili⁹ nascēs. Hec em̄ v̄ba sunt q̄ dixit Athanasius in sum ; nā primo dixit p̄f a nullo ē nec factus nec creatus nec genit⁹. Et Et statim subiunxit filius a patre solo est non factus nec creatus sed genitus . hic athanasius ostendit primo q̄ filius procedit a patre. Secundo quomodo procedit : et dicit q̄ non factus nec creatus quia esse factum et esse creat⁹ creature conuenit quia factio est productio rei de materia exteriori . et creatio est productio rei de nihilo . filius autem non est creatura et sic non procedit a patre factus nec creatus . hoc autem dixit Athanasius contra arianos qui dicebant filium esse puram creaturā : sed quomodo procedit a patre dicit sed genitus : generatio enim est productio de natura gignentis in similitudinem nature : et sic quia filius producit⁹ per modum nature habet esse per generationē et dicitur genit⁹ cū pducatur per modum similitudinis de essentia patris gignentis . ¶ Instatur cōtra istam cōclusionē et cōtra dictum Athana. Et p̄batur q̄ in deo non potest esse talis productio filij. Et primo sic. null⁹ pduct⁹ est ex se necessari⁹ / s̄ quicquid est

in eēna diuina est: ex se necessariū ergo nichil est ibi produ-
ctum. minor nota ē: maior vō probat tripliciter. Primo sic nichil
est necario ex se et ab alio. s̄ pductū si ē necariū est necariū
ab alio q̄ nō a se. Secōdo probat illa maior sic. omne produ-
ctū possibile fuit produci sed possibilitas repugnat necessi-
tati ergo nullū pductum ē necariū. Tertio probat illa ma-
ior sic. species includit gen⁹: s̄ gñatio ē spēs mutatiōis scōz
p̄hm in post p̄dicamētū q̄ nō est sū mutatiōe: sed in dō nlla
est mutatio q̄ nec gñatio. ¶ Secōdo p̄ncipalit̄ sic. nā in dō nō
pōt eē alteratio ergo nec gñatio. añs patz de se: p̄na vō pro-
bat: nā veri⁹ dz negari in deo gñatio q̄ alteratio et loci mu-
tatio ex eo qz loci mutatio et alteratio requirūt p̄fecti⁹ sub-
iectū q̄ gñatio cū ille requirāt ens in actu et gñatio ens in
potētia s̄m p̄hm. ¶ Tertio sic productio nō ē sine depēdē-
tia. s̄ in diuinis nlla ē depēdentia ergo in diuinis nulla ē p-
ductio. maior enī pz qz alit̄ nata eēt ex eq̄ in pducēte et p-
ducto et nō p̄xigere in pducēte q̄ ē p̄ rōez pductōis. mi-
nor vō probat qz depēdens ē imperfecti⁹ illo a q̄ dependet.
¶ Quarto sic. nā si t̄lis pductio eēt in diuinis. seq̄ret̄ q̄ fi-
lius gñaret̄ de s̄ba p̄ris: s̄ h̄nō ēxm. q̄ nō ē talis gñatio nec
pductio in diuinis: p̄na ē nō d̄ se qz gñatio ē pductio alie⁹
de s̄ba gignētis: s̄ q̄ p̄ris sit falsū probat. nā si fili⁹ in diuinis
est de s̄ba p̄ris: aut li de dicit distinctionē essentie. aut nō. si
dicit distinctionem essentie. ergo essentia est distincta in pa-
tre et in filio: q̄ est falsum. si autem non dicit distinctionem
essentie sequeretur q̄ sicut filius est de substantia patris q̄
ita pater esset de substantia filij q̄ est falsum. ¶ Quinto sic
nam si talis productio seu generatio esset in diuinis seque-
retur q̄ esset naturalis: sed in deo non potest esse aliqua p-
ductio naturalis cum omne quod est in deo sit supra om-
nem naturam ergo et cetera. ¶ Sexto sic. si talis productio
seu generatio eēt in diuinis esset necessaria. sed productio
talis necessaria non potest esse in deo: ex eo quia si eēt ne-
cessaria non esset voluntaria et si non esset voluntaria eēt
tristis: q̄ secundum philosophum v. methaphisice omne
involuntarium triste. sed in diuinis nichil est triste: ergo ni

chil est ibi inuoluntarium. ergo pater si generat filium ge-
nerat eum voluntate. ⁊ per consequens non necessitate qz
voluntas est libera: sed hoc est falsum qd aliquid sit in deo
quod non fit necessarium. ergo in deo non est talis produ-
ctio. **R**espondeo ad ista. Ad primū nego maiore scilicet
qd nullum productum est ex se necessarium quous non fit a
se necesse esse sed ab alio. Unde filius est ex se necesse esse
formaliter sed a patre productiue est necessario esse cum
quo haberet eandem entitatem et necessitatem. Et sic si-
militer nego maiorem prime probationis maioris. Ad se-
cundam probationem illius maioris dico qd possibile acci-
pitur tripliciter. Unomodo dicitur possibile quod oppo-
nitur impossibili et isto modo possibile est deum eē. Secū-
do modo dicitur possibile pro vt diuiditur contra necessa-
rium et est contingens et istud possibile non cadit in deo.
Tertio modo dicitur possibile in relatiōe ad agens: et isto
modo omne producibile dicitur possibile Et sic dico qd pos-
sibile vt dicitur in relatione ad agens non repugnat neces-
sario ex se formaliter. Ad tertiam probationem dico. qd mu-
tatio duo dicit scilicet terminum productum et subiectum
mutabile: Primum dicit perfectionem. Secundum vero di-
cit imperfectionem. In creaturis generatio includit in se
mutationem quā ad ista duo propter imperfectionem
eius. In deo autem generatio dicit primum quod dicit p-
fectionem et non secundum qd dicit imperfectionem. Et sic
dico qd in creaturis generatio est species mutationis non
tamen in deo. **A**d secundum argumentum principale di-
co (vt dicit Scotus li. pri. di. ij.) qd mutationes alie a gene-
ratione ex ratione sua formali sunt imperfectiores genera-
tione: quia termini inducti sunt imperfectiores quam ter-
mini generationis tamen alie mutationes quā ad illud
qd presupponunt non requirunt tantam imperfectionem i
subiecto quā requirit generatio: et hoc vt generatio est
mutatio quia generatio talis requirit subiectum in poten-
tia Alie autem mutationes requirunt subiectum in actu.
Ad propositum applicando dico qd generatio non trāsserf

ad diuina secundum illud quod presupponit generatio puta subiecti
mutabile : sed transferretur ad diuina in quantum est productio sub
ratione quam productio est alicuius termini substantialis qui ter
minus est perfectior quam termini aliarum mutationum ¶ Ad ter
tium nego maiorem quod non sequitur est ab alio quod dependet. Et cum pro
batur per independentiam procedo quod eam independentem est natura
in productum et productum. Et cum dicitur quod non est preteritio nature
et nego maiorem quod dependentia sequitur entitatem formalem et quod in diuinis
est eadem entitas absoluta ideo nulla est dependentia sed tamen est ibi pre
teritio originis quod patet habet eentiam a se et filii a patre. ¶ Ad quatuor
tum dico quod filium produci de substantia patris dicitur sic intelligi ut licet de non
dicat precise originem quod isto modo creature essent de substantia dei
nec quod dicat precise substantialitatem quod tunc patet esse de substantia filii : sed debet
intelligi per licet de dicitur originem et substantialitatem sicut ut sit talis sen
sus filius est de substantia patris id est filius originatur a patre ut
substantialis ei. Et sic argumentum non procedit quia non sequi
tur propter hoc quod eentia sit distincta in eis : nec sequitur quod
patet sit de substantia filii. ¶ Ad quintum dico quod naturale distinguitur
¶ Uno modo contra violentum. alio modo contra supra naturale.
tertio modo contra voluntarium. quarto modo contra artificiale. Et sic
dico quod generatio in diuinis non est naturalis secundo modo
ut naturale distinguitur contra supra naturale : ex eo quod est summe
supra naturalis. sed accipiendo alijs tribus modis productio
filii est naturalis quod non est violenta nec libera nec artificia
lis. Et licet filius dicatur ars patris non tamen producit per mo
dum artis nec proprie dicitur ars sed appropriate dicitur ars quia per
ipsum et mediante ipso pater omnia operatur : cum dicatur sa
pientia genita patris. Ideo dicitur Ioh. primo. omnia per ipsum
facta sunt et sine ipso factum est nichil. et sic dico ad argumentum
quod licet illa productio sit super omnem naturam creatam non ta
men est supra naturam increatam : et simpliciter illimitata et sic dicitur na
turalis. ¶ Ad sextum dico quod productio filii est necessaria nec proprie libe
sequitur quod sit inuoluntaria. nec tamen sequitur quod si patet non genuit filium
in uoluntarie quod propterea sequitur quod genuit eum uoluntate. multa
enim facimus que non in uoluntarie ideo facimus ea uolentes : et tamen uo
luntas non est principium elicitiuum respectu illorum. Et sic dico (ut

dicit Sco. li. j. di. vij.) q̄ p̄r̄ gignit filiū volēs non q̄ volun-
tas sit p̄ncipiū elicitiuū filij s̄ h̄ mo° q̄z p̄r̄ in p̄o signo origi-
nis formalr̄ intelligit / r̄ tūc hēt etiā actū volēdi. In secūdo
autē signo originis p̄r̄ gignit filiū r̄ vult illā gignitionē voli-
tiōe hita in p̄rio signo originis. Et hec de isto ca. (in q̄ tra-
ctatur q̄modo fili⁹ procedit a p̄re) dicta sufficiant.

Spūsc̄tūs a patre r̄ filio: non fact⁹: nec creat⁹: nec genitus: s̄ procedens

Postq̄ Athana. deteriauit quō fili⁹ p̄cedit a p̄re per naſa-
lem gñatiōez. Consequēter deteriat quō spūsc̄tūs (qui est
tertia p̄sona in trinitate) p̄cedit a p̄re r̄ a filio. C̄p̄ro q̄ sūt
aliq̄ noranda. Et p̄rio est notandū. q̄ sicut cum vnitate esse
tie stat productio ad intra ī dō per actū memorię secunde/
sic potest stare r̄ stat alia productio ad intra per actū volū-
tatis secunde. Hoc enī p̄z. ex eo q̄z quicunq̄ aliquid de sua
ratiōe formali est p̄ncipiūz productiuū / illud in q̄cūq̄ est
sine imperfectiōe si nō h̄z teriūz adēqtum est p̄ncipiū p̄o-
ductiuū: tate p̄ncipiū est volūtas secunda / q̄ est volūtas
h̄is obiectū amabile infinitū q̄ volūtas secūda est p̄nci-
pium productiuum amoris infiniti / et est in deo. et p̄ n̄is i
deō erit p̄ncipiū productiuū amoris infiniti. Et cū in deo
amor nō sit acc̄s sicut i nob / sequit̄ q̄ est amor per se substi-
stens / et sic videtur q̄ non repugnat in deo cum vnitate ef-
sentie simul cū productione q̄ ē per actū memorię secūde sta-
re aliā p̄ductionē p̄ actū voluntatis secūde. Et Sc̄do est no-
randū q̄ ille due p̄ductiōes q̄ sunt in diuinis nō sūt eiusdē
rōis vt p̄z. q̄z vna ē per actū memorię secūde. per mōz naſe
r̄ similitudinis. Et alia p̄ actū volūtat̄is secūde p̄ modū i aliū
r̄ edētis: q̄z fili⁹ p̄ducit vt noticia seu verbum spūsc̄tūs vt
amor. Et si dicat̄ q̄ p̄ncipiū productiuum in dō respectu
ābāz p̄ductionū est eiusdē rōis. Et sicut terminus formalis
eaz̄ est eiusdem rationis. vt p̄z q̄z eēna diuina est p̄ncipi-
um productiuum r̄ teriūz for̄alis eaz̄. et p̄ n̄is videt̄ q̄ ille
p̄ductiōes sint eiusdē rōis. Ad h̄ dicit̄ p̄e. de aq̄. li. j. di. ij. q̄
p̄ncipiū p̄ductiuū illaz̄ p̄ductiōz nō est eiusdē rōis for̄a-

lis p̄tato q̄z in vna p̄ductiōe ē meōria secūda vt includit
intellectū et eēnaz ⁊ in alia volūtas secūda vt includit vo
lūtatē ⁊ eēnaz ⁊ ista nō sunt eiusdē rōis formalis. Et quā
uis terminus formalis ambay p̄ductionū sit eadē eēna non
tū p̄pter hoc debēt dici eiusdē ratiōis ex eo q̄a nō eodem
mō cōmunicat illis p̄sonis per vnā p̄ductiōez et per alias
sicut p̄z in motibus. naz idē termin⁹ ad quē potest acquiri
per motū rectū et per motū circularē et tamen illi motus
sunt diuersay ratiōnū propter modū diuersuz procedendī
Tertio est notandum q̄ principiū producens quod ista
rum productionū siue sit per actuz memorie secunde siue
sit per actum voluntatis secunde non est essentia diuina.
vt dicit **A**magister li. p̄ri. di. v. vt patet. per determinatiōez
ecclesie vt habet de sum. trini. ⁊ si. catho. ca. dampnamus.
vbi dicit. **M**os aut̄ sacro approbante concilio credimus ⁊
confitemur cuz **P**etro lōbardo. s. cuz **A**magfo sententiaꝝ
q̄ vna quidem res ē q̄ est incōprehensibilis ⁊ ineffabilis.
Et illa q̄dez res nec est ḡnans nec genita nec p̄cedens. oꝝ
ergo q̄ p̄ncipiū q̄d haruz p̄ductionum sint persone diui
ne quaz p̄sonarū vna est producens et nō producta. vt ē
persona patris qui (secundum q̄ dicit **A**ugustinus) est p̄n
cipium totius trinitatis. Et alia persona est producens et
producta / producens simul cum patre spiritum sanctum
producta tamen a patre. Et alia persona producta et nul
lo modo producens. **Q**uarto est notādum q̄ sicut me
moriam habet duos actus essentialiter ordinatos in deo q̄
sunt intelligere et dicere: vt dictum est in precedēti capitu
lo: Ita voluntas in deo habet duos actus essentialiter or
dinatos qui sunt velle et spirare. **V**elle enim est p̄rior act⁹
q̄ spirare p̄rioritate naturalis intelligentie: ⁊ non tamē du
ratiōe. p̄ primuz actuz non producitur spūs sanctus s̄ p̄ s̄m
primus actus ē cōis om̄ibus tribus p̄sonis: ⁊ dicitur act⁹
eēnalis qui pullulat ex secunditate voluntatis. **S**ecūdus
actus solum conuenit duabus p̄sonis scilicet patri et filio.
Istis p̄suppositis pono istā cōclusionē. q̄ (p̄ter personam
patris que est improducta: ⁊ p̄ter p̄sonā filij que p̄ducit

pactū memorie fecūde) ē i diuinis alia psona pducta a pā
tre z a filio p actū vnlūtatis fecūde. vt dicit Atha. iu simbo
lo spūssctūs a p̄re z a filio nō fact⁹ nec creat⁹ nec genitus s̄
pcedēs. ¶ Ista p̄tio probat. Et p̄o probat. q̄ in diuinis sit
psona pducta p actū volūtatis fecūde. Et p̄o p August.

¶ Cū Aug. xv. d̄ trini. dicit q̄ spūssctūs erit quodāmodo da
tus s̄ exire p mōm doni ē exire p actū volūtatis. ergo zc.

¶ Secūdo probat p ratiōem sic. sicut intellectus se hēt ad
gñatiōem filij. ita voluntas ad productionē spūssancti. sed
gñatio filij est p actum intellectus qz producit vt verbum
ergo pductio spūsscti est per actum volūtatis et pducit
vt amor vt dicit Augu. q̄ spūssctūs amor est patris z filij.

¶ Tertio probatur. per determinatiōez ecclesie. vt habet
de sūma. trini. et. fi. catho. ca. firmiter credim⁹. vbi dicit q̄
filius a solo p̄re ē spūssctūs pariter ab vtroqz absqz initio
pariter ac sine pater semp gñans filius nascens et spūssan
ctus procedens. Et notanter dicit procedens qd̄ idem est
vt hic accipit q̄ alio modo q̄ natus vel genitus. pcedere
enim cōe est ad omnes origines. Et qm̄ processio spūssan
cti erat innoīata vocat̄ noīe cōi et dicit̄ processio: z ip̄e spi
ritussanctus dicit̄ procedens. q̄ processio ad doctorib⁹ theo
logis vocat̄ spiratio. q̄ est processio per actuz volūtatis.

• Et ideo spūssctūs d̄r spūs z d̄r sanctus. Dicit̄ enī spūs ex
eo (vt dicit sc̄tūs Tho. in p̄ri. p. q̄. xxvij. ar. iij. qz processio
que attēditur secundum actionem volūtatis cum nō sit
fīn̄ rōez similitudinis ē fīn̄ rōem impellentis et mouentis in
alud: et sic q̄ sic pcedit nō pcedit vt genitū s̄ procedit vt
spiritus. Dicit̄ etiā sc̄tūs ex eo vt dicit Petrus d̄ tharātha
li. p̄ri. di. x. qz sc̄titas est cōditio volūtatis z nō intellect⁹. z
sic (q̄ pcedit p actum rectuz volūtatis) sanctum proprie
dicitur. ¶ Sc̄do pbat̄ p̄clusio q̄stuz ad illud q̄ dicit̄ in ea. s.
q̄ spūssanctus pcedit a patre z a filio. Et primo sic Unde
Aplius ad gala. iij. dicit misit deus spūz filij sui i corda v̄sa
hic Paul⁹ ostendit qd̄ spūssctūs pcedit a p̄re in q̄stum di
cit misit deus. s. p̄ Etiam q̄ pcedit a filio in q̄stuz dicit spiri
tum filij sui. ¶ Sc̄do probatur p ratiōem sic. quicunqz est

aliquod suppositū perfectū hñs pncipiū pductim pfectū
aī q̄ pductio ponat in eē pōt illā pductioez pncipiare et
sic necesse esse nēcio pncipiat: s̄ fili⁹ ē huiusmōi ḡ filius nēcio
pducit sp̄m̄ sc̄tūz. maior pz. mior vero probat qz fili⁹ ē sup
positū pueniēs spiratiōi / z hēt volūtate pfectā hñtez obie
ctū diligibile p̄sens q̄ ē pncipiū pductiuū sp̄scti / qz sp̄s
ctūs producit in tertio signo / filio autē coīcat q̄cquid hēt i
sc̄do signo. et in illo hēt q̄cquid ē nēcām pncipio pductiuo:
z p̄ p̄ns hēt pncipiū q̄ pducitur sp̄sctūs anteq̄ sp̄sctūs
producat. z p̄ p̄ns sp̄sctūs procedit nō solū a p̄e s̄z etiā
a filio / Sc̄tus Tho. in p̄i. par. q̄. xxxvj. ar. ij. probat istam
p̄tē cōclusiōis sic / qz cum p̄sone distinguantur per relatio
nes originis si sp̄s sanctus nō procederet a filio sicut a p̄e
non distingueretur re aliter ab eo qd̄ est falsum. Ad hoc di
cit Sco. et etiā Landul. et p̄e. de aq̄la q̄ ista ratio nō cō
cludit de necessitate ex eo qz nō ē verū qd̄ dato qd̄ sp̄s s̄
ctus nō procederet a filio qd̄ propter hoc non distinguere
tur ab eo realiter. Un̄ licet mō p̄sone distinguātur p̄ rela
tiones originis tñ si sic eēt qd̄ sp̄sctūs non procederet a
filio non distinguerent̄ per relatiōes originis s̄ per relatio
nes dispatas. ¶ Tertio p̄batur q̄ sp̄s sanctus p̄cedat a
p̄e z a filio per determinatiōez ecclie. et per decretalē pal
legatā sup̄ius in p̄cedētibus probationib⁹ q̄ p̄bant sp̄m̄
sc̄m̄ procedere p̄ actuz voluntatis. ibi papa dicit q̄ sp̄s s̄
ctus p̄cedit p̄ter ab ytroq̄. ¶ Sc̄do p̄batur p̄ decretalem
fidei de sum. tri. et si. catho. li. vj. vbi d̄r̄ fidei ac deuota p̄
fessione fatemur q̄ sp̄s sanctus a p̄e et filio non tanq̄ duo
bus pncipijs s̄ tanq̄ ex vno pncipio nō duabus spira
tionib⁹ s̄ vnica spiratione p̄cedit. Et hoc est q̄ dicit Atha.
sp̄s sanctus a patre z filio h̄ocaūt dixit s̄ aliquos grecos
q̄ dicebāt sp̄m̄ sc̄m̄ a solo patre p̄cedere qd̄ est contra d̄ter
minatiōez ecclie romane vt allegatū est Dicit vltra quō
p̄cedit ab eis z dicit non factus nec creat⁹. hoc autē dixit s̄
arrīa. q̄ dicebāt filium z sp̄m̄ sc̄m̄ eē puras creaturas. Dicit
etiā nec genit⁹ sicut filius. s̄. p̄ actū mēozie fecūde. h̄oc pa
ter qz sp̄sctūs est a patre et filio simul et nullus potest eē

filii natus vel genitus duorum nisi patris et matris quod in diuinitate non est ponendum non est generatus a patre et filio natus vel genitus sed procedens. scilicet per actum voluntatis ut declaratum est superius. quia in diuinis non sunt alij modi procedendi quam per intellectum et voluntatem / et ideo si spiritus sanctus procedit per alium modum quam per intellectum sequitur quod procedit per actum voluntatis. **I**nstat contra istam conclusionem et contra dictum Athanasii. Et primo probatur quod spiritus sanctus non procedat a patre et a filio. Et primo sic: nihil est ponendum circa articulos fidei quod non est expressum in euangelio. sed spiritus sanctus procedere a filio non est expressum in euangelio. ergo etc. **S**ecundo sic. nam sicut est in imagine creata / ita est in imagine increata: sed in imagine creata scilicet in nobis amor non procedit a verbo ergo similiter in deo amor non procedit a verbo / sed amor dicitur spiritus sanctus / verbum autem dicitur filius. ergo etc. **T**ertio sic. nam spiratio passiva est propria vni persone: ergo et spiratio / actiua debet esse propria vni persone. antecedens notum est. consequentia vero probatur. quia quelibet istarum relationum est eque perfecta et eque communicabilis. **Q**uarto sic. nihilominus simplex est a pluribus eque et immediate / quia aliter esset maior simplicitas in principio quam in principio seu in principio sed spiritus sanctus est omnino simplex. ergo non est a pluribus suppositis. **Q**uinto sic. aut pater sufficienter spirat spiritum sanctum aut insufficienter. non est dicendum quod insufficienter. ergo sufficienter spirat. et sic non producit eum filius: quia dicit Iesus primo philosophorum Frustra est fieri per plura quod potest fieri per pauciora. ergo. **S**exto sic: non est minoris perfectionis in filio intellectus quam voluntas. sed per intellectum non producit verbum. ergo per voluntatem non producit spiritum sanctum. **S**eptimo sic. Unde damascenus libro primo. dicit spiritum inquit sanctum ex patre dicimus. ex filio omnino non dicimus. videtur ergo secundum istud dictum Damasceni. quod spiritus sanctus solum procedit a patre et non a filio. **S**ecundo probatur quod spiritus sanctus non procedit per actum voluntatis. Et primo sic. vnus enim nature vnicus est modus communicandi finem commentatorem

octauo phisicoy: si natura diuina cōicaf p actū intellect⁹ er-
go nō per actū voluntatis. ¶ Scō sic natura est vis insita
reb⁹ ex similib⁹ similia pcreās. s̄ spūssctūs est filis patri in
natura s̄ pducit per moduz nature ⁊ nō p actū voluntatis.
¶ Tertio sic. nichil ē volitum per actū voluntatis nisi preco-
gnitū. s̄ Augusti. xv. de tri. sed spūssctus nō ē precogni-
tus p̄cognitiōe abstractiua: qz illa ē imperfecta nec intuiti-
ua: qz illa ē obiecti inquātū existēs ē sed spūssctūs nō exi-
stit anteqz pducit. ¶ Quarto sic. nā pductio spūsscti ē
necīa: s̄ si pducere p actū voluntatis ei⁹ productio nō eēt
necessaria. s̄. ⁊. maior nota ē. minor dō pbat: nā pductio
q̄ est p actū voluntatis est libera ⁊ ad opposita. s̄ talis nō
est necessaria ex eo: qz necessariū et libez ex oppōito disti-
guntur. ¶ Respōdeo ad ista. Et p̄mo ad argumēta p̄ma q̄
pbat spūssctū nō pcedere a filio. ¶ Ad p̄mū nego maio-
rem. nā xpm descēdisse ad inferos est articulus fidei. ⁊ tñ ex-
presse nō habet in euāgelio. ¶ Tñ multa tradita sūt q̄ nō fu-
erūt exp̄ssa in euāgelio. v̄ p scripturā. vel p̄suetudinē se-
cundū q̄ necessitas requirebat qñ noue hēses insurgēbāt.
¶ Etia pōt dici ad miōrez q̄ licet expresse nō habeat in euā-
gelio spūssctūz pcedere a filio: habet tñ subintellecte. ¶ Tñ
Johan. xiiij. dicit q̄ dixit xps apostolis. paraclet⁹ autē spiri-
tus sanct⁹ quē ego mittā vob a p̄e qui a p̄e procedit. ¶ Per
hoc enim q̄ dixit quē ego mittāz vob a p̄e. ostēdit spiritū
sanctū ab eo pcedere: qz missio est processio t̄p̄alis a per-
sona mittēte p̄supponēs p̄cessiōez eternā. ¶ Ad scōdum di-
co q̄ nō valet similitudo in dō et in creaturis qz in creatu-
ris nō cōicaf x̄bo fecūditas voluntatis. in diuinis autem sic
¶ Ad terciū nego cōsequētiā. qz natura diuina nō pōt haberi
in vna p̄sona plurib⁹ productionib⁹. tñ vna p̄sona pōt plu-
rib⁹ sup̄pōitis cōicare naturā. Et plures p̄fōe possunt p
vnā productionē cōicare naturā. Et ad illud q̄ d̄r qd̄ sicut
spiratio passiua conuenit. ⁊. Dico q̄ nō valet. qz spiratio
passiua est cōstitutiuā p̄sonē ⁊ non spiratio actiua s̄ adue-
nit p̄fōis iā p̄cōstitutis. ¶ Ad q̄rtum nego maiorē qñ
sup̄pōita pducētia pducit vnico p̄ncipio et vna p̄ductiōe

sicut ē in pposito in pductiōe spūscti qua p̄r z filius pdu-
cūt sp̄m̄sc̄m̄. Cū licz p̄r z fili⁹ sit duo nō tñ pducūt sp̄m̄sc̄m̄.
vt duo s̄ vt vnū vt hētur i decretali p̄allegata li. vj. Cū lz.
dicāt duo spirātes nō tñ dicitur duo spiratores z hoc ē qz
spirāt ip̄z sp̄m̄sc̄m̄ nō inq̄tū duo s̄ inq̄tū vnū. ¶ Et si q̄rat
quō pōt eē cū sit due p̄sone z q̄ spirēt inq̄tū vnū: Dico q̄
li inq̄tū reduplicat p̄ncipiū formale z q̄a eadē ē volūtas q̄
ē p̄ncipiū formale spūscti in p̄re z in filio ideo pducūt ip̄z i
q̄tuz vnū vnica spiratiōe. ¶ Et si vltra q̄rat quō s̄ dicunt
p̄r z fili⁹ duo spirātes z nō dicunt duo spiratores. Dico q̄
spirās ē adiectiuū et spirator substantiuū. adiectia em̄ q̄tū
ad mōz significādi h̄nt numerz a suis sup̄oitis. substantiua
vō a se ip̄is f̄m̄ formā signatā et ideo p̄pter plalitatē suppo-
sitorz p̄r et fili⁹ dicunt duo spirātes: s̄ p̄pter vnitatem vis
spiratiue significate seu signate p̄ hoc nomē spirator q̄ vis
spiratiua ē vna p̄ncipiatio q̄ p̄r z filius p̄ncipiāt sp̄m̄sc̄m̄ p̄r
z filius dicitur vn⁹ spirator z vnū p̄ncipiū spūscti. Et sic
dico ad argumētū: Et etiā ad illō dictū cōe scilicet q̄ cū ac-
tio sit suppositi pluriū suppositoꝝ non est vna actio. Dico
q̄ hoc ē intelligēdū si qd̄ libet supposituz agat suo p̄ncipio
quo distincto a p̄ncipio quo alterius: ita q̄ plura suppo-
sita agant distinctis p̄ncipijs sed quando plura supposi-
ta agunt eodē p̄ncipio quo numerosicut est in proposito
tunc talium pluriū suppositoꝝ est vna actio. ¶ Et si
queratur quare spirator est substantiuū et non spirans:
cum videantur dicere eandem rem. Ad hoc dicit Richar-
dus libro primo distinctione. xij. qd̄ nomē verbale dicit p̄n-
cipium actus per moduz habitus et quietis z vt sic dicit in
dependentiam ab altero. Participiuz vero dicit actum vt
in fieri et consignificat tempus et sic significat dependenti-
am et vt dicit dependentiam non potest determinare de-
pendentiam alterius. Nomen vero verbale potest deter-
minare dependentiam alterius cum dicat independentiā.
¶ Ad quintum dico q̄ pater sufficienter producit spiritū-
sc̄m̄ et tñ filius etiam producit sp̄m̄sc̄m̄: s̄ nō duab⁹ pdu-
ctiōib⁹. s̄ vna p̄ductiōe tñ et vnico p̄ncipio argumen-

tū pcederet si p̄r et fili⁹ p̄ducerēt sp̄m̄sc̄m̄ d̄n̄ob̄is p̄nci
p̄js ⁊ duab⁹ spiratiōib⁹. Nā eodē mō probaret q̄ filius ⁊
sp̄s̄sanctus nō produciunt creaturas. ¶ Ad sextum dico
q̄ in filio nō est ita secūdu intellectus sicut volūtas. quia
intellectus vt cōmunicatur filio habet terminū adequatū
in patre p̄ducendo filiu⁹. ¶ Ad septimū dico q̄ damasce-
nus erat grecus ⁊ sic fuit. de opinione grecoꝝ: q̄ dictuz di-
xit damascenus añq̄ esset determinatū ab ecclesia roma-
na et anteq̄ factum esset decretale et sic negat hic damas-
cenus. ¶ Secūdo respōdeo ad alia argumēta que probāt
sp̄m̄sanctū non procedere per actū voluntatis. Et ad pri-
mū dico. q̄ non est incōueniēs eandē naturam cōmunica-
ri duabus productionib⁹ vt dixi in secundo phisicoꝝ et in
quarto metha. patet hoc a simili qz idem vbi acquirit per
motum rectum et per motū circularē secūdu phz. v. phis.
qui motus tantū distinguūt q̄ nō sunt adinuicem cōpa-
rabiles secūdu phm̄ septimo phisicoꝝ. ¶ Ad secundum
dico. q̄ ex illa diffinitione habetur q̄ sp̄s̄sanctus ex vi sue
productionis non est imago patris sicut filius. q̄ concedo
secundum Augustinū septimo de trinitate. Ad minoꝝ di-
co (vt dicit Richardus libro primo distinctione. xxviii.) q̄
sp̄s̄sanctus procedit per modū amoris de cuius processio-
nis ratione non est similitudo nature ad illum a quo p̄ce-
dit Filius autē procedit per modū nature de cuius proces-
sionis ratione est similitudo nature ad illū a quo procedit
quia generatio p̄fecta semp̄ requirit similitudinē nature i
genito ad generantem/ideo sibi cōuenit proprie esse ima-
ginem/quia ex modo suo procedendi inq̄ntum talis sibi
conuenit q̄ sit ad exp̄ssam patris imaginem: ⁊ sp̄s̄sancto
nō conuenit esse imaginem patris et filij ex modo suo p̄ce-
dendi licet eadem essentia sit in eo. ¶ Ad tertiu⁹ dico q̄ ali-
ud est amorē esse p̄cognitū/et aliud est obiectū esse p̄cog-
nitum dico enim qd̄ ad actū amoris est necē obiectū esse p̄-
cognitum: sed nō oportet ip̄az dilectionē esse p̄cognitaz
sic in proposito obiectuz est p̄cognitū scilicet essentia di-
uina sed non oportet dilectionez scilicet spiritūs sanctum eē

precognitum. Ad quartum nego minorem Et ad pba-
tionē cōcedo q̄ pductio spūscti est libera. Et ad illud q̄ di-
cī q̄ volūtas ē ad opposita dico quod est verū respectu
productionis ad extra. non tamen respectu productionis
ad intra et sic est determinata ad vnum. Et ad illud quod
dicī q̄ pductio libera nō ē necessaria nego istud qm̄ ipse
spūsctus libere et necessario pducit. q̄a necessariū et libe-
rū nō opponunt: s̄ bene necessariū et cōtingēs. Si autē q̄
ratur quō possunt stare necessitas et libertas. Dicēdū est
vt dicit Lādulphus q̄ volūtas pōt considerari tripliciter.
Primo fm̄ se et sic dicī libera et indifferēs. Secūdo res-
pectu sbe in q̄ est et sic si ē in eēna diuina sūdamentaliter ē ne-
cessaria et si in eēna creata ē cōtingēs. Tertio respectu ter-
mini producti nā si terminus ē infinnus et necessarius ipa
pductio erit necessaria et si terminus ē cōtingēs pducit con-
tingēter. Et sic dicit Scotus li. pri. di. x. q̄ ibi ē necessitas et
libertas q̄a sicut natura hēt suā ppriā necessitatē et suā cō-
tingētā inq̄tū pōt deficere ita volūtas habet suāz neces-
sitatē et suā libertatē mō predicto. Nā necessitas naturalis
nō stat cū libertate necessitas vō volūtatē bene pōt sta-
re cū libertate. Et sic spūsctus licet pducā necessario di-
citur tamē produci p modū libertatis q̄a pducitur per p̄n-
cipiū quod ex se est formaliter liberū Et si queratur que
necessitas est illa dico vt dicit Petrus de aquila. li. primo
di. x. q̄ non est necessitas coactionis: sed ē necessitas natu-
ralis determinationis: quia voluntas secunda per quāz p-
ducitur spiritussanctus est determinata ex se ad producen-
dum amorem sibi adequatum. Aliqui vero dicūt q̄ est ne-
cessitas requisite pfectionis: que ē quando aliquid ex ple-
nitudine perfectionis sue redundat in aliud. Et sic vt dicūt
illi certum est q̄ pater et filius producunt spiritussanctum
quia ex plenitudine perfectionis eorū redundat in illum.
Et si q̄ra q̄ volūtas diuina est principim̄ comunicā-
di naturā diuinam cum hoc non competat voluntati crea-
te coicāre naturā creatam. Ad hoc dicit Sco. li. pri. di. x. q̄
voluntas est principius coicādi naturāz nō volūtas vnde vo-
luntas.

litas / s̄ volūtas vnde infinita. q̄a infinitas ē .ppri⁹ modus
volūtatis diuine sicut cuiuslibet alteri⁹ attributi. Et hec s̄
isto. ca. (in q̄ tractat̄ de p̄ductiōe sp̄ss̄cti) dicta sufficiant.

**Unus ergo pater non tres patres:
vnus filius non tres filij: vnus sp̄ri
tussanctus non tres sp̄ritussancti.**

Postq̄ Atha. determinauit de p̄ductiōib⁹ p̄sonaz. Lōse
q̄nter determinat / quō in diuinis nō possunt eē plures pa
tres / nec plures filij / nec plures sp̄ss̄cti p̄ducti. ¶ Pro q̄
sunt aliq̄ notāda. Et p̄o ē notādū q̄ cū p̄ductiōes q̄ sunt ī
deo ad intra numerent̄ sc̄dm numerū p̄cipioꝝ nō possūt
eē pauiores q̄ due: q̄a vna tātū p̄ductio in deo ad intra eē
nō potest. Hoc p̄z vt dicit Scotus li. pri. di. ij. quia plurali
tas p̄cipioꝝ q̄uis debeat reduci ad tantam paucitatez
ad q̄ntā reduci potest cum sc̄dz. ¶ Hm̄ primo p̄h̄sicoꝝ pla
litas non sit ponēda sine necessitate: tamē p̄cipia p̄du
ctionū que sunt in deo ad intra nō possunt reduci ad vni
tatem propter oppositum siue diuersum modū p̄cipian
di: quia vnum inclinā libere: alteruz vero naturaliter / nec
vnū potest reduci ad aliud quia tūc illud q̄ reduceret eēt
imperfectum secundum totum genus suum. et sic sicut sūt
duo p̄ncipia productiua in deo habētia productiones ade
quatas que semper manent et sic oportet q̄ sint due pro
ductiones in deo. ¶ Secundo est notandum. q̄ sicut pro
ductiones que sunt in deo ad intra non possunt esse pauci
ores q̄ due: ita nec possunt esse plures q̄ due. Hoc enīz pa
ter: quia si possunt esse plures q̄ due vel essent diuersaruz
rationum vel eiusdez rationis: non diuersarum rationum
ex eo quia p̄ncipia formaliter sumpta nō sunt nisi duo di
uerfarum rationum que sunt intellectus ⁊ voluntas. Nec
possunt esse plures productiones q̄ due eiusdem rationis
hoc enīz patet primo quia si in deo possent esse plures p̄
ductiones eiusdem rationis possent esse et infinite ex eo
quia quecunq̄ causa potest plura eiusdem rationis qua

ratione pōt plura eadē ratiōe et infinita vt pz de intellec-
tu nostro / si possunt eē infinite pductiōes eiusdē ratiōis
necessario sunt / q̄a ibi nō ē pō sine actu: sed hoc ē impossi-
bile in deo. Secūdo pz ostensue q̄a qd̄ est de se hoc nō est
possibile in plura eiusdē ratiōis multiplicari / sed quelibet
haz duarū pductionū ē de se hoc: et per p̄is non potest de
se multiplicari in plura. Tertio patet q̄a q̄libet haz pduc-
tionuz est necesse esse / et secūdū Auicennaz primo sue me-
thaphisice. qd̄ est necesse esse nō potest multiplicari in plu-
ra eiusdē ratiōis. et per p̄is ille due productiones q̄ sunt
in deo nō sunt eiusdem ratiōis: nec possunt esse plures q̄
ille due. ¶ Tertio ē notandum q̄ non omnes persone in di-
uinis que habēt potentiā generādi possunt generare nec
omnes habentes potentiā spirandi possunt spirare. hoc
enim patet. quia filius habet potentiā generandi et simili-
ter spiritussanctus: et tamen nec filius nec spiritussanctus
generant. et spiritussanctus habet potentiā spirādi et ta-
men per illam non spirat. Nam filius et spiritussanctus ha-
bent illud q̄ est principiū quo generādi et sic habent potē-
tiam generādi / et spiritussanctus habet illud qd̄ est princi-
piū quo spirādi et sic hēt potentiā spirandi. Nam princi-
piū quo generādi est ipsa memoria secunda que non so-
lum est in patre sed etiam in filio et in spiritussancto. Prin-
cipiū quo spirandi est voluntas secunda / que non solum ē
in patre et in filio sed etiam in spiritusctō. ¶ Quarto ē no-
tandum ad declarationē precedentis notabilis. q̄ potētia
generandi accipitur dupliciter secūdū q̄ dicit Scotus li-
bro primo. di. viij. Uno modo fundamētaliter. et sic est qd̄
absolutū et isto mō potētia generādi ē ip̄a memoria secun-
da et isto mō sumpta ē in omib⁹ psonis qz sic sumpta dicit
pfectionez simpli / et quicqd̄ pfectiōis ē in vna psona est in
omibus. Scōo modo accipit pōa generādi formalit̄ scilicet p
respectū ad psonā genitā: et isto mō pō gñandi sumpta est
qd̄ respectiuū. et isto mō solum ē in patre potentiā gene-
randi. et nec ppter hoc aliqua pfectio deficit in filio ex eo
qz ratiōes (scōz qd̄ dicit Scot⁹) nec dicunt de se pfectiōz
f. iij.

simpliciter nec imperfectionē. et eodē modo potest dici de potentia spiritali spiritus sancti quia absolute supra et fundamentali est ipsa voluntas secunda que est in omnibus personis. Formaliter vero accipitur cum respectu ad spiritus sanctum. et sic est respectiva: et sic sumpta solum est in patre et in filio. **C**onstitis pre-suppositis pono istam conclusionem quod in divinis non possunt esse plures persone que tres. una iproducta que dicitur pater. Alia producta per actum intellectus que dicitur filius. Alia producta per actum voluntatis que dicitur spiritus sanctus ut dicit athanasius in simbolo. unus ergo pater et non tres patres. unus filius et non tres filii. unus spiritus sanctus et non tres spiritus sancti. **C**onstita conclusio probatur. Et primo sic. nam in divinis est tantum una persona iproducta. et una tantum producta per actum intellectus. et una tantum persona producta per actum voluntatis. que sunt ibi tantum tres persone et non plures. **C**onsequenter patet de se. anis vero probatur quod ad singulas eius partes. Prima enim pars (quod in divinis sit tantum una persona non producta) probatur. Et patet sic. quicquid potest esse plurificatum in pluribus suppositis et non determinatur ad certum numerum suppositorum per aliud a se si potest esse plurificatum in pluribus suppositis potest esse in infinitis: et si necesse est esse necessario est. sed tale suppositum est suppositum ingenuum. que si sunt plures persone in divinis non producere erunt infinite quod est falsum. **C**onsequenter sic. nulla pluralitas est ponenda sine necessitate secundum philosophum primo philosophorum: sed hic nulla est necessitas ad ponendum plures personas non productas. que etiam. **C**onsequenter sic. eadem natura non videtur ex se immediatissime habere plures modos essendi sed si essent plura supposita non producta in eadem natura tunc eadem natura immediatissime ex se haberet plures modos essendi. que etiam. **C**onsequenter vero pars scilicet. quod in divinis est tantum una persona producta per actum intellectus probatur sic. intellectus ut est memoria perfecta per aliquem actum suum est productivus termini adequati sed tale productum in divinis per memoriam perfectam est filius. ergo filius est terminus adequatus tali productioni et si est terminus adequatus est terminus semper manens illi productioni et semper producit. sed si posset esse plures filii sequeretur quod filius productus non esset terminus adequatus et semper manens illi productioni

quod est falsum. Et per consequens in diuinis non possunt esse plures persone producte per actum memorie perfecte. et sic non possunt esse plures filii. **S**ecundo sic. nam si in diuinis possent esse plures filii sequeretur quod filiatione ibi posset multiplicari sed hoc est falsum. **S**icut autem consequens sit falsum probatur sic. nam si filiatione in diuinis posset multiplicari tunc posset multiplicari ad aliquem certum numerum aut hoc esset ex ratione sua formali. et hoc non quia qua ratione possent esse due filiationes pari ratione et infinite. aut hoc esset ex parte principij puta memorie et hoc non quia qua ratione posset in duos filios eadem ratione posset in infinitos aut hoc esset ex aliqua alia pluralitate priori et hoc non quia nulla est prior. **S**icut et. **H**ic possunt fieri rationes que facte sunt de persona non producta. **T**ertia pars que est quod in diuinis est tamen una persona producta per actum voluntatis secunde probatur per easdem rationes factas de filio. quia sicut concludunt quod non sunt plures filii ita possunt concludere quod non possunt esse plures spiritus sancti. pro tanto quia sicut filii sunt terminus adequatus generationi et memorie secunde et semper manens. Ita spiritus sanctus est terminus adequatus productioni voluntatis secunde et semper manens. Et sicut filiatione non potest multiplicari ita nec spiratio passiva potest multiplicari per easdem rationes. Et sic patet quod non possunt esse plures que tres persone in diuinis. **S**anctus Thomas probat istam conclusionem in primo sententiarum di. vii. sic. quia cum forma non possit multiplicari nisi per materiam et in deo non ponitur ergo in deo nec possunt esse plures filiationes nec plures filii. **H**ic in hac ratione sanctus Thomas accipit quoddam falsum per fundamentum scilicet quod multiplicatio individuorum eiusdem rationis fiat per materiam: quod improbat Auzena in secundo sue meth. ca. vltimo et comentator in secundo de anima. in commentis secundo et tertio. De hoc autem in primo philosophorum satis large tractaui. Sunt etiam contra sanctum Thomam iuxta hoc aliqui articuli condemnati in vniuersitate parisiensi. **U**nus articulus dicit quod quia intelligentie non habent materiam deus non potest facere plures angelos eiusdem speciei quod est error. **A**lius articulus dicit quod deus non potest multiplicare individua sub vna specie si-

de materia q̄ ē error. Ali⁹ articulus ē q̄ forma nō sustinet
difficūdoz nisi p̄ materiā qd̄ ē error: h̄ericus de gādauo p̄
bat istā cōclusiōz sic: qz fecūditas in p̄fe ē totaliter exhausta
in p̄ductione filij. ⁊ p̄ p̄is nec ip̄e p̄f̄ pōt alios filios ḡiare
nec filius aliū filiū. Sco. n. li. p^o. di. ij. dicit q̄ nō ē bon⁹ mo
dus p̄bandi iste. ex eo qz qd̄ intelligit̄ p̄ exhaustiri / seu p̄ li
totalr̄ exhausta: vel q̄ āplus fecūditas nō manet sic dici
mus q̄ aqua exhansta nō manet in fōre: et isto mō fallum
ē q̄ fecūditas in p̄f̄ sit exhausta in p̄ductiōe filij cū semper
maneāt. Aut intelligit̄ q̄ nō manēt ad aliaz p̄ductionem.
Et isto mō petit principū. Quicqd̄ sit de istis opinionib⁹
cōclusio ē vera vt p̄z p̄ ratiōes prius factas. ¶ Scō p̄bat
cōclusio p̄ determinatiōz ecclie vt habet̄ de sum. tri. ⁊ fide
catho. ca. damnā⁹ vbi dicit̄. Nos aut̄ sacro cōsilio appro
bāte credim⁹ ⁊ cōfitemur q̄ vna qd̄ res ē q̄ veraciter est
p̄f̄ ⁊ filius ⁊ spūsc̄tū: ⁊ solūmō ē trinitas. Et hoc ē qd̄ dicit̄
Athanasius vnus ergo pater ⁊ non tres patres / vnus fili
us et non tres filij / vnus spiritussanctus et non tres spiri
tussancti. h̄ic Athanasius ponit vnitatē cuiuslibet persōe
et remouet errorem eorūz qui dixerunt q̄ in deo erāt plu
res patres ⁊ plures filij et plures spiritussancti. Dicit ergo
non tres patres id est non plures patres. ¶ Ponit h̄ic Atha
nasilus numerūz determinatum pro indeterminato sicut ē
in illo dicto saluatoris nostri Abat. xvij. non dico tibi septi
ties tantū sed etiam septuagies septies. i. quotiens pecca
uerit. Ita h̄ic cum dicit Athanasius non tres intelligit̄ non
plures. Et hoc dixit cōtra illos qui dicebant q̄ erant duo
patres. nā dicebant q̄ pater erat pater filij ⁊ filius erat pa
ter spūsc̄tū: qd̄ patet esse fallum ex p̄dictis in p̄cedentibus
capitulis qz spūsc̄tū vt dicit August. non p̄cedit quō
natus sed quō datus vel donatus. dicit vltra non tres filij
id est non plures filij vt de patre dictū ē. Et hoc dixit contra
eos qui dicebant q̄ in deo erant plures filij p̄ hoc q̄ filius
erat filius patris ⁊ spiritussanctus erat filius filij vel patris
⁊ filij. ¶ Per eandez ratiōez ostendit̄ esse fallum. s. q̄ spūsc̄an
ctus non p̄cedit quō natus vel genit⁹ s̄ quō datus vel do

nat⁹ vt dictū ē nō tres spūssācti id est nō plures spūsscti vt
de pfe dictū ē. Et h̄ fuit dictū p̄ eos q̄ dixerūt q̄ in deo erant
tres spūssācti. Per h̄ q̄ q̄libet persona dicebat spiritussctū
¶ Instat cōtra istā cōclusionē. z̄ p̄ dictū Athanasij. Et pro
bat q̄ in diuis possūt eē plures filij. p̄ducti p̄ actū memorie
et plures spiritusscti p̄ducti p̄ actū volūtatis secūde. Et p̄
mo p̄bat q̄ possunt eē plures filij Et p̄rio sic. nō min⁹ est
potēs de⁹ p̄ q̄ h̄o. s̄ h̄o p̄t plures filios ḡnare ḡz vs̄ pat.
¶ Secūdo sic. pluralitas pluriū p̄fectoz ē melior paucitate:
cuz̄ ḡ filij in diuis sit p̄fectissim⁹ pluralitas filioz erit melior
vnitate ¶ Tertio sic. Cū s̄m p̄m q̄rto metha. tūc vnūq̄bz
p̄fectū ē q̄ p̄t ḡnare sibi sile. s̄ filij ē p̄fectissim⁹ / ḡ potest
generare sibi simile z̄ sic non solum in diuinis possunt esse
plures filij / sed etiam plures patres. ¶ Quarto sic. nam fi
lius est expressa imago p̄ris ergo in oibus debet assimila
re patri que non repugnant distinctioni sui ipsius a patre:
sed filium generare alium filium non repugnat distinctioni
qua distinctus est a patre ergo videtur q̄ filius potest ge
nerare alium filium. ¶ Quinto sic. pater spirat et generat
ergo videtur q̄ sicut dedit filio potentiam spirandi quod
ita dedit ei potentiam generandi. z̄ per consequens filius
potest generare: z̄ si potest generat. quia frustra est poten
tia que non reducitur ad actum. Et philosoph⁹ tertio phi
sicozum dicit quod in perpetuis non differt esse a posse.
¶ Secūdo probatur qd̄ sunt plures spiritussancti produ
cti per actuz volūtatis. Et primo sic. voluntas infinita ha
bens obiectum amabile infinitum / est principiu⁹ producti
uum amoris infiniti qui est spūssāctus: sed in primo signo
originis pater anteq̄ producat filium habet voluntatem
infinitam habentem obiectum amabile infinitum: ergo in
illo signo producit amorem infinitum / sed talis amor pro
ductus est spūssanct⁹ z̄ nō ē ille q̄ p̄ducit a pfe z̄ filio s̄l vt
p̄z. q̄z p̄ducens nō ē posteri⁹ producete. s̄ in diuis sūt plu
res spūssancti producti. ¶ Secūdo sic quicqd̄ habet p̄nci
piū productiuū si hēt illud sine imp̄fectiōe z̄ si non impe
ditur potest producere p̄ tale principiu⁹: sed spiritussanct⁹

cum habeat volūtatez secundaz cōicatas sibi a patre z filio
habet principiū spirandi spūm sanctū. ergo pōt producere
spūm sanctuz: sed non se ipm / ergo alium. et per conseqns
sunt plēs spū sancti. ¶ Respōdeo ad ista. Et primo ad pzia
argumēta q̄ pbāt plēs eē filios in diuis z plures p̄ses. Ad
primū concedo maiores. Et ad minores dico q̄ posse gene
rare non cadit sub omnipotētia vt dixi superius z sic argu
mentum non valet. Et si queratur causa quare homo po
test plures filios generare et non deus pater. Dico secun
dum Sco. qz gñatio hōis ē imperfecta et limitata. z sic nō
potest habere in vno filio terminū adequatuz et semp stan
tem. et sic habet q̄ potest in plures filios. Gñatio autē q̄ est
in deo est p̄fectissima z semp stans et habet terminuz ade
quatum z semp stantē / z sic nō potest in alios filios. ¶ Ad
2^m dico q̄ cōcedo q̄ plalitas perfectoz est melior paucita
te vbi plura bona sunt finita z limitata etiaz si illa bōa pla
sunt possibilis. nō tamē pluralitas pluriū perfectoz est me
lior paucitate vbi illa bona sunt infinita seu illud bonum
est infinitū. Et sic dico ad minorē q̄ in diuinis non possunt
esse plures filij cū fili⁹ dei sit infinitus z infinitum bonū ido
non sunt meliores. ¶ Ad tertium dico q̄ illa p̄positio phi.
debet intelligi in solis generalibus et corruptalibus / vt pa
tet quia vt videmus multe sunt creature perfecte que nō
possunt generare sibi simile. vt patet de sole. ¶ Ad quartū
dico q̄ licet filius sit ymago patris non oportet q̄ assiletur
patri in posse gñare: et cuz dō: q̄ nō repugnat distinctōi. rē.
Dico q̄ licet nō repugnet distinctōi qua filius distinctus
ē a p̄re / repugnat tñ filio gñare cū nō habeat potētiā gñan
di formalr̄ sūptaz. s. vt est respectiua: repugnat etiaz gñati
oni in p̄re cuz in eo habeat terminū adequatum et semper
stantem scilicet filiu. ¶ Ad quintū p̄cedo p̄mā cōsequenti
am sed tñ nego q̄ p̄pter hoc q̄ fili⁹ possit gñare. Et ad illō
q̄ dicit q̄ frustra est potentia. rē. dico q̄ illa p̄positio est
vera si potētia in nulla persona est reducibilis ad actum et
sic dico q̄ potentia gñandi q̄ est in filio non est frustra. q̄a

licet in filio non reducat ad actū reducitur tñ in pfe : et ad dictum p̄bi. dico q̄ nō est ad p̄positū. ex eo qz licet in filio sit potētia gñandi eo modo quo dictuz est non est tñ posse generare. Et si queratur causa quare in filio non est posse generare sicut in patre si in eo est potentia generandi. Ad h̄ dicit quidā et cōmuniter omnes antiqui q̄ causa est q̄a in patre potentia gñandi est actiue/qua pater potest gñare. et in filio potentia gñandi est passiue tantum scilicet q̄ potest gñari. Scotus vero et sui veri sequaces dicūt aliter et melius quia aliter potētia gñandi est in patre: et aliter in filio. nam in patre est tā fundamētaliter q̄ formaliter scilicet respectiue. et in filio est solū fundamētalit̄ scilicet p̄t est memoria perfecta. et non formaliter. p̄t est cū respectu qz sic non cōcauit sibi eam pater cum in eo habeat terinuz a-
dequatū ¶ Sc̄o respondeo ad argumenta q̄ p̄bāt q̄ sunt plures sp̄s sancti. Ad primum p̄cedo maiorē. et ad miores dico q̄ licet in primo signo originis anteq̄ pater producat filiū sit volūtas. zc. non tñ pro illo signo p̄ p̄ducit amorem a-
dequatū memorie secunde ¶ Pro tanto quia vt superi⁹ dixi. s. q̄ volūtas habet duplicem actū. s. velle q̄ est actus essentialis et cōs tribus personis. z spirare qui est actus notionalis p̄ueniēs solū patri et filio: et intellect⁹ habet duplicem actū vt dictum est sup̄ius. s. intelligere q̄ est actus essentialis cōs tribus personis. et dicere seu gignere conueniens solum patri. Intelligere enim vt est actus eēnalis p̄cedit primū velle q̄ velle p̄cedit sōm actum intellectus qui est dicere. z dicere p̄cedit s̄m actuz voluntatis q̄ est spirare. Et sic dico q̄ primū velle p̄cedit gñatōez filij z spirare seq̄ ip̄az gñationē filij. z sic nō p̄cedit argu⁹. s̄ p̄. n. inter intellectū et volūtātē est ordo p̄pter duo. s. p̄ p̄ntiaz obiecti qz voluntas nō hēt obiectū nisi p̄ intellectū fiat p̄ns in rōe cogniti z p̄pter naturalē colligatiā potētiar. ¶ Ad s̄m dico q̄ illa maior tenz q̄ p̄ncipium. p̄ductiuū nō hēt iā in alio terminū a-
deq̄tū z semp̄ stātez. sicut hēt volūtas secūda in p̄fe z in filio. z sic sit in sp̄sctō. tñ sp̄sctūs nō pōt p̄ducere aliū sp̄sctūz p̄pter hoc quia ip̄e ē terius a-
deq̄t⁹ spiratōis.

Etia quia licet in eo sit principium spirandi fundamentalliter non tamen est in eo formaliter et respectiue. Et hec de isto capitulo dicta sufficiant.

Et in hac trinitate nichil prius aut posterius. nichil maius aut minus. sed tunc tres persone coeterne sibi sunt et coequales. Itaque per omnia sicut iam supra dictum est: et trinitas in unitate et unitas in trinitate veneranda sit. Qui vult ergo saluus esse: ita de trinitate sentiat.

Postquam Athana. deteriorauit de productione personarum et de numero earum. Locus sequitur deteriorat quod quibus una persona producat ab alia non tamen proprie habet hunc modum quod persona producat perdat duratione personam producat. Pro quod sunt aliquid non danda et per. est non dandum quod aliquid potest dici per alio (quod tunc ad personis spectat) quod dicitur. Uno. prioritate durationis. et de isto. loquitur philosophus vij. methaphisice. ubi dicit quod si est prior accitue non solum natura sed etiam tempore. Secundo modo prioritate nature. Prioritas enim nature secundum philosophum vij. methaphisice. ca. j. est quod potest esse sine posteriori et non e converso. Secundum Scotum li. ii. di. x. prioritas nature est presuppositio huius ab hoc et hec est melior notificatio. Franciscus enim in pri. distinctione xiiij. questione prima. dicit quod duplex est prioritas nature. prima est que est inter naturas et natura scilicet inter substantiam et accidens seu materiam et formam. et sic intelligitur dictum philosophi. Alia est inter formalitates et perfectiones in eadem natura et sic intellexit Scotus. et hec est tertia in diuinis quam in creaturis ut accepit philosophus prioritatem nature excludit in predicamento relationis ab illo modo ipsa relatiua quia unum non preexistit altero natura: quia relatiua sunt simul naturarum ut accepit

Phs ex eo qz vnū relatiū nō pōt eē sine alio. Tertio° pō-
ritate s^m nāfalē intelligētiā / z hīc accipit nāfalē intelligen-
tia (vt dīc Sco. li. p^ri. di. ij. z Petr^o de aq^la. li. j. di. xij.) nō p
actu rōis sⁱ i^qstū vnū s^m suā rōez q^dditatiuā ē p^o natū mani-
festare se intellectū q^s aliud. Quarto°. pōritate origis: pō-
ritas enī origis (vt dīc Sco. li. j. di. x.) ē a q^d q^s nā q^d est ab
alio ē posteri^o eo origine ¶ Scōo ē nōndū (vt dicit Pe. de
aquila. li. j. di. xij.) q^d cū sūtate vni^o mōi pōt stare pōritas al-
teri^o. Itā cū sūtate p^rmi mōi stat pōritas scōi mōi: vt p^rz de
subiecto z p^rzia passiōe. Et in diuinis p^rz in p^rfectōib⁹ attri-
butalib⁹. s. d. itellctū z volūtate z cū sūtate scōi mōi z cū mōi
stat pōritas q^rti mōi. qz rlatia sūt sūt nāfa z sūt nāli itelligen-
tia / z tū vnū p^rcedit aliō origie vt p^r filiū. ¶ Tertio ē nōndū
q^d p^rm^o mod^o pōritat^{is} dīc ip^rfectionez ex eo qz q^ri aliq^d ē
p^ri^o alio s^m duratiōez / s^m ē t^rpale z potētiāle / z omne potēti-
āle includit ip^rfectiōez. Scōs^o mod^o (vt accipit eū p^rhs)
sūt includit ip^rfectiōez. ex eo qz q^d ē p^ri^o altero s^m nāfalē
exstētiā est alterz in nāfa cū illo z s^m p^rcedit de nō eē ad eē /
s^m x^o q^d accipit illū modū Sco. nō dīc ip^rfectiōez vt dicit
Pe. de aq^l. li. j. di. xij. ex eo qz si c solū dicit p^rsuppōitiōz hui⁹
ab h^o z sic pōt stare cū idētitate nāfe: z pōt reperiri inter p^r-
fectiōes simplr vt in deo. Tertio aut mod^o nō includit ip^r-
fectionē vt p^rz. qz in dō repit inter p^rfectiōes simplr puta in-
ter intellectū z volūtate ¶ Quarto mod^o similiter non in-
cludit ip^rfectiōez / qz reperit in p^rsonas diuinas ¶ Ist^o p^r-
suppōit^{is} pono istā p^rclusionē q^d nec inter personas diuinas
nec in emanatōes eaz. Nec inter essentiā z p^rsonas z p^r-
fectōes est pōritas duratōis ita q^d vna sit p^ror alia duratiōe
vt dicit Athana. in sim. z in hac trinitate nihil p^rius aut po-
sterius / nichil maius aut min^o: sed tote tres p^rsonae sibi co-
e^rne sūt z coe^rales. ¶ Istā p^rclusio p^rbat z p^rio per ratiōes
Et p^rmo sic. nō ē ponendū in dō aliq^d q^d dicit ip^rfectionē
sⁱ pōritas seu ordo duratōis dīc ip^rfectionē. s. zc. ¶ Scōo
sic. nā si in diuis eēt p^rioritas duratōis h^o esset (vt dicebant
Ariani) inter p^rez z filiū: sⁱ inter p^rez z filiū nō est talis or-
do. s. zc. maior manifesta ē. mior x^o p^rbat. qz agens ex se

sufficiēs in nullo depēdens / pducēs p moduz naſe ⁊ ſine
mutatiōe / hēt pductiōez ſibi coeuā. ſ. tale agēs ē dō p re=
ſpectu gñatiōis ſilij / ſ. hz illā coeuā: ſ. de⁹ p̄ ē etn⁹ / ſ. et illa
gñatio ē etna. maior iſti⁹ palogiſmi patet qz ſi agēs nō pōt
hēre effectū ſibi coeuū ſ. eſt. v̄l qz depēdens / v̄l qz inſuffici=
ens / v̄l qz nō agit per mōz nature. v̄l qz agit per motū. oēs
iſte circūſtātie excludūt in illa maiori. etiā ad pbādū iſtaz
p̄cluſiōez poſſūt adduci p̄batiōes q̄s adducit Abḡ ſentē.
li. j. di. ix. **C**Scō p̄bat p̄cluſio p̄ dōctā Aug. ⁊ Ambro. ſ. Ar
ria. q̄ in ſētētia ſūt iſta / q̄ ſilij gēit⁹ eſt a p̄re nō tū p̄ an̄ fu
it q̄ ſilij: ſ. coetne ſibi ſt tres p̄ſōe. etiā ſic ſplendor q̄ gignit
ab igne ſi ignis eēt etn⁹ ſplēdor eēt ſibi coetn⁹. ſic ſilij ē p̄ri
coetn⁹. **T**ertio p̄bat p̄clu⁹ p̄ deſiatōz ecclie. vt hēt d̄ ſum.
trini. ⁊ ſi. catho. ca. firmiſ credim⁹. v̄bi d̄r q̄ vn⁹ eſt ſol⁹ ver⁹
de⁹ etnus: p̄ ⁊ ſilij ⁊ ſp̄ſſctūs. p̄ ſemp gñans / ſilij nāſcēs
ſp̄ſſctūs p̄cedēs. h̄ic papa ofidit eternitatē triū p̄ſonarū
qz ſi p̄ ſemp ē gñans. ſilij ſemp ē nāſcens p̄ nō p̄cedit ſiliū
duratiōe t̄pis. **C**l̄i d̄c Athana. ⁊ in hac trinitate nihil p̄us
aut poſteri⁹ / nihil maius aut min⁹: ſ. tote tres p̄ſōe coeter
ne ſibi ſūt ⁊ coeql̄es. h̄oc aut̄ dixit Athana. p̄tra arrianos
q̄ dicebāt ſiliū ⁊ ſp̄m̄ſctū puras creaturas / ⁊ poſteriores
p̄re duratiōe t̄pis: **D**ic̄ enī Athana. ⁊ in hac trinitate nichil
p̄⁹ aut poſteri⁹. i. nō eſt aliq̄s ordo duratiōis ſeu t̄pis / nichil
mai⁹ aut min⁹: ita q̄ vna p̄ſōa ſit maior alia. ſ. tote tres per
ſone ſibi coetne ſūt. ſ. in duratiōe / ⁊ coeql̄es ſcilicet in potē
tia / ⁊ in omnibus perfectiōibus. **F**undat Athana. dictum
ſuum in h̄is que ſuperi⁹ dixit in verſibus p̄cedentibus /
vt dicit in verſu ſequenti. **I**ta vt per omnia ſicut iam ſupra
dictum eſt: ⁊ quid eſt qd̄ ſupra dictum eſt dicit Athana. q̄
vnitas in trinitate et trinitas in vnitate veneranda ſit ſcilz
corde ⁊ ore. **L**orde enī credēda / et ore cōfitenda et q̄ eter
nus pater / eternus filius / eternus ſp̄irituſ ſāctus ⁊ cetera.
Ex iſtis dictis Athana. fundat intentionem ſuam / q̄ ſi vni
tas eſſentie in trinitate ⁊ trinitas in vnitate eſſentie eſt ve
neranda ⁊ omnes perſone ſunt eterne / ſequit̄ q̄ inter ip̄as
perſonas nichil ē prius aut poſteri⁹ nichil maius ſcilicet in

perfectione aut minus sed sunt sibi coeterne et coequales
et hoc tam ex parte essentie cum sit una indiuisa in omnibus
tribus personis. Et similiter ex parte relationum quia re-
latiua simul esse dicuntur. Ista enim sic credere corde con-
fiteri ore de summa trinitate necessariū est fidelibus vt sal-
uentur: quia aliter nullus potest saluari. Et dicit Athana. vlt-
tra in alio versu. qui vult ergo saluus esse ita de trinitate
sentiat: quasi dicat quod nullus potest saluari nisi sic credat de
trinitate. Et ideo perierunt miseri Arriani heretici: qui sic
de trinitate credere noluerunt. **C**onstat contra istam con-
clusionem et contra dictū Athana. Et probatur quod in diuinis
est prioritas et per personas quod persone non sunt sibi coeterne et
coequales. Et primo sic. nam in diuinis intellectus est pri-
or voluntate quia voluntas presupponit intellectum: et in-
telligere est prius quam velle vt sunt actus essentialis. ergo est
ibi aliquid prius et posterius et si est ibi prius et posterius
non sunt ibi omnia coeterne. **S**ecundo sic. essentia diuina est
prior omnibus personis et perfectionibus que sunt in diui-
nis: ergo in diuinis est aliquid prius et posterius: et per con-
sequens persone non sunt coeterne cum essentia nec per-
fectionis. **T**ertio sic. vbi est dependentia ibi est ordo du-
rationis secundū prius et posterius: sicut in diuinis est dependē-
tia quia filius a patre dependet et spiritus sanctus a pa-
tre et a filio. ergo ratio maior nota est de se. minor vero pro-
batur. nam in omni ordine posterius dependet a priori. sicut in-
ter patrem et filium est ordo prioris et posterioris. ergo filius
dependet a patre. **Q**uarto sic. nam vbi est idem esse et dura-
tio si esse habet principium et duratio habet principium. sicut in
filio dei et in spiritu sancto est idem esse et duratio. et esse habet
principium puta quia filius est a patre et spiritus sanctus a patre et filio.
ergo et duratio eorum habet principium. sicut duratio que habet
principium non est eterna. ergo generatio filij non est eter-
na nec productio spiritus sancti: et per personas sunt temporales. **Q**uin-
to sic. generatio et corruptio sunt mutationes opposite. sed
corruptioni necesse precedit esse. ergo ante generationem precedit non esse
sicut nullū tale est eternū. sicut ratio. **R**espondeo ad ista. Ad primū

dico q̄ p̄ter ordinē duratiōis est ordo nature: z naturalis i-
telligentie: z ordo originis. Et sic dico ad argumētuz, q̄ cō-
cedo q̄ intellect⁹ sit prior volūtate p̄zitate nature non tñ
prioritate duratiōis, z p̄t eē coeternitas inter intellectuz et
volūtate / z cū h̄ intellectū eē p̄zē (p̄zitate nafe) ip̄avolū-
lūtate. Cū (vt dicit Richard⁹ de sctō victore li. v. de tri. ca.
vij. z li. vij. ca. vij.) in diuis p̄t eē p̄zitas z ordo nafe cum
vnitate essentie. Cū dicit sic nafe illa p̄cessio p̄z ē que
p̄t s̄sistere in p̄sōaz dualitate scz in p̄re z filio q̄ illa q̄ nō
p̄t eē sine personaz trinitate s̄ in hac p̄sonaz p̄litate ni-
chil t̄pe pri⁹ / nichil t̄pe posteri⁹. s̄ q̄ nō p̄t eē pri⁹ t̄p̄aliter
p̄t esse pri⁹ nafe z eo ip̄o posteri⁹ nafe. Et si dicat cō-
tra istā respōsionē q̄ si in diuis nō ē p̄zitas z ordo durati-
onis / nec tā pax debz eē p̄zitas nafe: ex eo qz p̄zitas
nafe dicit ip̄fectiōz, qz dicit p̄litate nafe f̄m pri⁹ z poste-
ri⁹ / sicut ordo duratiōis dicit p̄litate priū t̄pis f̄m pri⁹ z po-
sterius. Ad h̄ dico q̄ ordo nature (vt accipit Sco. ordinem
nature li. j. di. x.) nō dicit imperfectionē. Et ad illud q̄ d̄z q̄
dicit p̄litate naturaz. zc. dico q̄ nō sēper dicit p̄litate
nafe. z ad similitudinē dico q̄ nō est s̄le de p̄zitate dura-
tionis z de p̄zitate nafe vt dicit p̄e. de aq. li. j. di. xij. qz
p̄zitas nafe stat in vna natura simplici / z p̄zitas dura-
tionis nō stat in vna p̄te t̄pis. Cū in deo nō p̄t ordo na-
ture vt accipit p̄hs. qz sic dicit ip̄fectiōez: s̄ p̄t vt acci-
pit Sco. z h̄ amota oi ip̄fectiōe. Ad f̄m p̄cedo q̄ eēna sit
prior tā p̄sōis q̄ attributis z rlatōib⁹ / s̄ nego q̄ illa p̄zitas
sit p̄zitas duratiōis: s̄ ē p̄zitas nafe intelligentie qm̄ illa
nata ē ex sua rōe pri⁹ teriare actū intelligēdi q̄ p̄sōe et q̄
attributa z rlatiōes. Et si dicat cōtra istā respōsionem q̄
in deo est vnicus actus intelligēdi simplicissim⁹ z per p̄ns
nō est ibi ordo prioris z posterioris naturalis intelligentie.
et sic si est aliquis ordo eēt ordo duratiōis. Ad hoc dico q̄
illa vnica intellectio simplicissima q̄ est in deo prius termi-
natur ad essentiā: sc̄o x̄o terminat ad q̄ditates. Et ideo nō
valet qz licet act⁹ intelligēdi sit vnicus z simplex q̄ditatiue
tam en potest ibi eē p̄zitas terminatiue. Et si dicatur q̄

si terminatiue est prioritas in actu intelligēdi in deo seque-
 retur q̄ intellectus diuin⁹ intelligit essentiā p̄mo / r̄ p̄ tūc
 nō intelligit attributa seu relatiōes: r̄ sic eēt in potētia ad
 intellectionē illaz p̄fectionū r̄ relationū. Ad hoc dico q̄ li-
 cet intellect⁹ diuin⁹ primo terminet ad essentialiaz q̄ ad alia
 nō p̄pter hoc est in potētia ad intellectionē illaz qz esse in
 potētia dicit ordinē duratiōis solū est ibi ordo naturalis i-
 tellectiōis. ¶ Ad tertiu⁹ nego minorē. Et ad probationē di-
 co q̄ de ratiōe posterioris nō est depēdere. Dependētia
 enī sequit̄ diuersā entitatē naturaz / r̄ vbi in p̄ducente et
 p̄ducto est eadē entitas nature numero / ibi est prioritas
 siue depēdētia posterioris a priori. Cū p̄hs diffinēs pri⁹
 quinto metha. nō diffinit ip̄m p̄ depēdere sed p̄ esse princi-
 pio p̄pinqui⁹. Et si querat̄ que prioritas ē illa qua pater
 est prior filio. Dico q̄ prioritas originis q̄ est vt dicit Sco-
 tus a quo q̄s / r̄ similr̄ filius est prior sp̄s̄sancto prioritate
 originis. ¶ Ad quartū dico q̄ maior est x̄a vbi esse geniti
 p̄cedit nō eē ita q̄ ante eē illi⁹ est nō esse. qd̄ tū nō cōcedit̄
 in p̄posito qz nullo mō in filio r̄ in sp̄s̄cto est intelligēdū
 nō esse ante eē. ¶ Ad quintū dico q̄ argumentuz bñ p̄bat
 de ḡnōne sūpta sub rōne mutatōis s̄ nō de ḡnōne sumpta
 sub rōne p̄ductōis: nā in deo nō ponit̄ ḡnatio sub rōne mu-
 tationis sed sub ratione p̄ductionis. Quō ḡnatio accipit̄
 sub ratione productionis dictuz est sup̄ius. Et hec de isto
 capitulo (in quo tractatur de coeternitate p̄sonaz et pro-
 ductione earum) dicta sufficiant.

**Sed necessariū est ad eternam salu-
 tem: vt incarnationem quoqz domi-
 ni nostri iesu christi fideliter credat.**

Postq̄ Athana. determinauit de articulis fidei ad trinita-
 tem p̄sonarum: et vnitatē essentie p̄tinentibus. Consequē-
 ter determinat de articulis fidei ad humanitatē christi p̄ri-
 nentibus. Et facit Athanasius hic tria. primo in primover-
 su per modum prohemij exhortatur nos ad habendum si-

dem de xpo. Scdo psequitur in sequenti versu. ibi [est er-
go fides recta]. Tertio pcludit in ultimo vsu. ibi [hec est
fides catho.] Circa primū sunt aliqua notāda: r primo
est notandū q̄ fuit possibile diuine potētie naturā hūanaz
vniri deo/ seu alicui supposito diuino. hoc. n. patet p̄ illud
q̄ dicitur luce p̄mo. nō erat impossibile apud deū om̄e x̄bū.
Etia patet p̄ illud q̄ dicitur ad ephesios. iij. de⁹ est q̄ potest
facere supabundanter q̄ petimus aut intelligim⁹: s̄ homo
potuit petere filiū dei incarnari vt patet in pphetijs videt
q̄ deus facere illā vnionē potuit. Scdo est notanduz q̄
quis quelibet psona poterat sibi vniri naturā humanam/
tū cōgruentius facta est illa vnio ī psona filij. Prima ratio
fuit qz psona filij est psona media inter psonas diuinas/ et
sic sibi magis ueniebat eē mediatorē inter deū r hoīem/
pp̄ hoc qz incarnatio est ordinata ad effectū mediatoris
Scda ratio est qz sicut est fili⁹ patris in diuinis ita ei ma-
gis cōueniebat vt esset fili⁹ matris in hūanis ne eēt p̄fusio
in pprietatib⁹. Et sic est dicendum q̄ non pater assumpsit
naturā humanā nec spūssanct⁹: s̄ solū filius. vt dicit Jo. p̄mo
et verbū caro factū est. Tertio est notanduz. q̄ sicut fuit
necessariū vniri naturaz humanā filio dei/ ita fieri hoībus
fuit necessariū pp̄ duo. Primū est vt dicit August. ī libro
de natura r gr̄a. vt totum hoīem in se beatificaret/ vt siue
ingredere^t interius siue egredere^t exterius ī creatore pa-
scua inueniret: pascua interius in cognitōe diuinitatis per
intellectū. pascua exterius in v̄s̄iōe carnis saluatoris oculis
corporalibus. Ex isto dicto Augusti. inferunt. Alexan. de
ales. in. iij. li. et Sco. r Pe. de aquila li. iij. Scotus di. viij.
Pe. in di. ij. q̄ licet adam non peccasset q̄ adhuc filius dei
fuisset incarnatus. Et pbant intentionez suaz non soluz in
dicto Aug. p̄allegato sed etia in quodaz dicto Bernhar.
sup ca. iij. Jone pphete. sup illud dictū Jone. pp̄ me hec
tēpestas orta est. Dicit sic Bernhar. vidit Lucifer creatu-
ram rationalez assumendā in vnitate filij dei vidit et inui-
dit. Unde inuidia fuit causa casus dyaboli et mouens ip-
sum ad tentandum hoīem vt p peccatū demereretur vni-

bilitatē ad deum. Scōm ppter qđ fuit necessaria hominibus vnio nature humane filio dei est vt hoīem lapsū redimeret vt dicit Ansel. li. de cōceptu virginali vbi dicit. qz ideo fact⁹ est homo vt hoīes redimeret qđ nō poterat homo nisi de⁹. z hoc est qđ dicit apls ad gala. iij. q. misit de⁹ filiū suū natū ex virgine factū sub lege vt oīms qui sub lege essēt redimeret. Quarto est notandū. q. pphete ante multa tēpora aduētus xpi z vnionis nature humane filio dei predixerūt z pphetauerūt illā vnionē esse fiendam. vt patet p illud dictū Isaye septimo. qui dixit. Ecce virgo cōcipiet z pariet filiū z vocabit̄ nomē ei⁹ hemanuel. qđ inter pretatur nobiscū de⁹. Hic dixit Isayas xpm esse deum et hoīem. et in. ix. ca. dixit. Puer nat⁹ est nobis et filius dat⁹ est nobis: cuius imperium sup humerz eius. et vocabitur admirabilis p̄siliarius de⁹ fortis pater futuri seculi. Scōo per illud dictū pphete Baruth in ca. iij. vbi dixit. qui pre parauit terram z repleuit eam pecudibus et mittit iolez et vadit hic est deus noster z nō estimabit̄ ali⁹ aduersus eū. hic adinuenit oēm viam discipline et tradidit illam Jacob puero suo: et israel dilecto suo z post hec in terris visus ē. et cū hominibus cōuersatus est. Per multas alias pphetias potest pbari vnionem nature hūane filio dei esse fiendam. Istis aut̄ p̄suppositis pono istam conclusionem. q. fuit necessarius omnibus qui p̄cesserunt aduētū xpi. z est necessarius omnibus qui sequūtur ipm aduentum christi. credere incarnatōem dñi nri ihu xpi ad salutem scilicet ad saluationem eternam. vt dicit Athanasius in simbolo. sed necessarium est ad eternam salutē vt incarnationē quoq; domini nostri Ihesu christi fideliter credat. Ista conclusio p̄batur primo per rationes. Et primo sic nullus potest venire ad gloriā nisi qui sperat venire: et nullus recte sperat nisi credat puenire ad gloriā p merita: quia spes p̄cedit ex gratia et meritis. sed non est credendum posse puenire p merita p̄pria. quia illa nō sufficiunt: z p consequēs est credendum q. qui est venturus ad gloriā puenit per merita alterius. sed talia merita non sunt nisi mediatoris.

ergo qui sperat saluari oportet q̄ habeat fidē de mediato
re. qz eius merita nō veniūt nisi in eos qui incorporantur
in eo p̄ fidē. Et p̄ consequēs tā illis qui p̄cesserunt eius ad
uentū q̄ illis qui secuti sunt ei⁹ aduentū necessarium fuit
et est credere ei⁹ incarnationē. ¶ Sc̄do sic. nam xp̄s est ca
put tot⁹ ecclesie ergo nullus potest saluari nisi fiat mem
brum eius: sed membrū xp̄i nō potest fieri nisi credat ī ip̄m
et p̄ consequēs sine fide sue incarnatōis nullus potuit nec
potest saluari. ¶ Sc̄do pbatur cōclusio p̄ dictū August. ad
optatū. illa fides sana ē qua credim⁹ nullū hoīem siue ma
ioris siue minoris etatis liberari a cōtagine z obligatione
peccati qd̄ prima natiuitate p̄traxit nisi p̄ vnuz hoīem me
diatores dei z hominis ihesum xp̄m cuius hominis eiusdē
qz dei fide: et illi sunt salui facti qui anteq̄ veniret in carne
crediderunt in carne venturuz. ¶ Tertio pbaf cōclusio p̄
definationez eccleie vt habet de sum. trini. z si. catho. ca.
firmiter credim⁹. vbi d̄z firmiter credim⁹ z simpliciter cōfi
temur q̄ vnigenitus dei filius ihesus xp̄s a tota trinitate
cōiter est incarnatus ex maria semp̄ virgine opatiōe sp̄s
sancti conceptus. hoc est qd̄ dicit Athana. in simbolo. sed
necessariuz est ad eternā salutē vt incarnationē quoqz dñi
nostri ihesu xp̄i fideliter credat. Unde hic Athanasi⁹ acci
pit incarnationē p̄ humanatione sicut enim caro aliquan
do accipitur pro tota hūanitate vel pro toto hoīe vt acce
pit beatus Johan. qm̄ dixit et verbum caro factum est. id
est verbū factū est homo ī eo q̄ assūpsit hūanitatē quā sibi
in vnitāte suppositi vniuit. Dicit vltra dñi nostri ihu xp̄i.
hoc aut̄ dicit Athana. p̄pter hoc quia incarnatio licet ef
fectiue facta fuerit a tota trinitate tū termiatue fuit facta
in filio. p̄pter hoc vt ille q̄ erat fili⁹ in diuinis dei p̄ris esset
fili⁹ matris. ¶ Est sciēdū q̄ vnio illa hūane nate ad dei fi
lium nō in verbo sed in humana natura est fundata quia
in deo nichil potest de nouo fundari: et notanter dixit ibi
ihesu xp̄i ex eo quia saluator noster his duobus nominib⁹
nominabatur. hoc nomen ihesus sibi impositum est ab an
gelo vt habetur Luce primo q̄ idem est q̄ saluator. quod

quid em nomē verbo incarnato pprie cōueniebat p tātō
 qm̄ si cut oīa p ip̄m facta sunt. vt d̄r Jo. primo qz pater om̄
 nia in sapiētia sua. i. per filiū suū fecit. ita natura humana
 p peccatū violata per verbū debuit reparari. Hoc nomen
 xps grece/hebrayce dicit̄ messias: et latine dicit̄ vnctus. qd̄
 quidē nomē est nomē propriū verbi in deitate simul et hu
 manitate subsistens. Dicit. n. athana. quoz ex eo qz quo
 q̄ est cōiunctio copulatiua et copulat precedētia cū sequē
 tibus/ quasi dicat nō solū est necessariū ad eternā salutem
 habere fidē de trinitate de qua dictū est/ sed etiā est neces
 sariū habere fidē de incarnatiōe dñi n̄ri ihu xpi de qua di
 cere pperam. ¶ Instatur cōtra istā cōclusionē. et cōtra di
 ctum Athana. Et probatur q̄ non sit necessariū ad salu
 tam habere fidez de incarnatione verbi. Et primo sic. nam
 in carnatio verbi seu vnio nature humane ad verbum nō
 fuit possibilis nec potuit fieri. ergo habere fidez de illa nō
 est necessariū. cōsequētia nota est/ qz de illo quod non
 est/ nec fuit/ nec erit/ nec poterit esse/ non est necessariū ha
 bere fidem. sed antecedens probatur multipliciter. Et pri
 mo: nam actus purus et infinitus non est alicui pponibilis
 nec vnibilis/ sed verbum diuinum est actus purus et infini
 tus. ergo r̄c. minor nota est. maior vero probatur. qz com
 pōnibile caret pfectione eius cum quo cōponitur: sed infi
 nitum nō caret aliqua pfectione. q̄ nec est alicui cōponibile
 ¶ Sc̄do pbatur sic. plus distant natura creata et increata
 q̄ contraria. sed cōtraria non possunt vniri vt dicit p̄ph̄s
 iij. metha. q̄ similiter natura creata et increata nō possunt
 vniri. ¶ Tertio sic. incarnare est agere q̄ incarnari est pati
 s̄ verbū diuinuz nō pōt pati q̄ nō pōt incarnari. ¶ Quarto
 sic. inter vnibilia debet esse pportio/ s̄ finiti ad infinitū
 nulla est pportio/ ergo natura hūana q̄ est finita non po
 test vniri verbo diuino qd̄ est infinitū. ¶ Quinto pbatur
 idem aīcedens sic. oīs dependētia terminatur ad aliquod
 independens absolutum. sed verbum diuinum non est ab
 solutū ergo nō potest terminare dependentiā hūane natu
 re ad suppositum: et p̄ p̄ns incarnatio verbi non fuit possi

billis. et sic videt habere fidē de ea nō est necessariū ad salu-
lutem. ¶ Scōm principale pbat sic. scz q nō sit necessariū
habere fidē de incarnatiōe verbi. Unde ap̄ls ad hebreos
xj. dicit oportet accedētē credere qz est. ⁊ qz remuneratoz
est: si ergo ap̄ls determinat sufficiētē illud qd erat fidei o-
portunū videt q hoibus sufficit credere. s̄ totū istud credi
potest nihil credēdo de hūanitate xp̄i: s̄ videt q sufficit ad
salutē sola fides de diuinitate. ¶ Tertio sic. fides q sufficiē-
ter dirigit ad sperandū ⁊ amandū sufficit ad salutē: sed fi-
des qua q̄s credit deū creatorē ⁊ remuneratozē suū suffici-
enter dirigit ip̄z ad sperādū ⁊ amādū: s̄ fide hūanitat̄is ex-
clusa fides soli⁹ diuinitatis ad salutē sufficit. ¶ Quarto sic
nā multi in lege nature ⁊ in lege scripture salui facti sūt si-
ne fide incarnatiōis xp̄i. s̄ videt q illa fides nō sit necessa-
ria nobis ad salutē. p̄na patet (vt dicit August. ad optatū)
qz illa fides que nos saluat saluos iustos antiq̄s faciebat.
antecedēs pbat qz pauci erant tā in lege nature q̄ in lege
scripture qui crederēt filiū dei esse incarnatū. ¶ Respon-
deo ad ista. Ad primū nego antecedēs. Et ad p̄bationem
dico q verū est q actus pur⁹ ⁊ infinitus nō est alicui vni-
bilis seu cōponibilis vt dicit petr⁹ de aquila li. iij. di. p̄i. vt
pars p̄ponit vel vni⁹ toti qz caret aliqua p̄fectiōe: s̄ bene
est vmbilis. i. potens terminare dependentiā alteri⁹ ad ip-
sum. Doctor seraphicus Bonauētura in eadē di. dicit ad
istud argumentū sic. q si pp̄rie accipiat p̄positio in plus se
habet vniō q̄ p̄positio. Vniō. n. dicit p̄mixtionē duoz i to-
to: siue vniant ad p̄stituēdū tertium siue nō. Cōpositio v̄o di-
cit p̄mixtionē aliq̄z ita q veniūt ad p̄stitutionē tertij: et in
om̄i tali p̄positiōe vniū est materiale respectu alterius. Et
ideo p̄positio semp̄ ip̄ortat imp̄fectionē in cōponentibus
vniō aut nō. Et ideo nō sequit si verbū diuinū non potest
alteri cōponi q nō possit p̄pter hoc alteri vniri t̄minans
eius dependentiā q̄ terminatio est ratio sup̄positalis. ¶ Et
si querat quō intelligit illud scilicet q verbū vnitur nature
hūane terminās eius dependentiā. Dico (vt dicit p̄e. de a-
quila vbi supra) q incarnatio nihil aliud est nisi terminatio

dependētie nature hūane ad suppositū diuinū. Et sic inde
 pendēs inq̄tuz independēs potest t̄minare dependentiaz
 alteri⁹ ad ip̄m qđ natū est habere talē terminū. sed suppositū
 diuinū est independēs / ⁊ dependentia nature huma-
 ne est nata habere p̄sonā p̄ termino ⁊ nō naturā. ⁊ p̄ p̄s
 p̄sona diuina independēs potest t̄minare dependentiā na-
 ture ad ip̄m / ⁊ hec est incarnatio. Et sic verbū diuinū sustē-
 tat naturā humanā assumptā sine informatōe qđ nō est sic
 de subiecto respectu accidētis / qz subiectū t̄minat depen-
 dentiā accidētis p̄ informatiōē. ⁊ in tali t̄minatiōe est imp-
 sectio / qz informari ab accūte est imp̄fectiōis: licet sustēra-
 re sit p̄fectio et sic verbū sustētat naturā humanā sine ifor-
 matiōe. ¶ Ad scđam p̄bationē accidētis dico qđ nō est si-
 mile de vnione p̄trarioꝝ ⁊ de vnione nature create ⁊ icrea-
 te / qz natura create ⁊ increata formalr nō repugnāt ideo
 possūt vniri. Cōtraria x̄o formalr repugnāt ideo nō pos-
 sunt vniri. Nec valet illud qđ d̄r qđ pl̄ distāt natura create et
 increata q̄ p̄ria. Hoc nō valet qz pl̄ distāt res diuersorum
 genēꝝ q̄ res eiusdē ⁊ t̄n res diuersoꝝ genēꝝ possūt vniri.
 Res aut̄ eiusdem generis non possunt vniri: sicut albedo
 et nigredo. vt dixi. vj. phisicoꝝ. ¶ Ad tertiam p̄bationē di-
 cunt quidā qđ sicut dicit P̄sicianus quedā sunt verba que
 in voce passiua significant actionē vt vniri. et quedā que
 in voce actiua significant passionē vt video. et hoc mo-
 do intelligendū est ī p̄posito cū d̄r verbum diuinum vniri
 nature humane non qđ verbum diuinum aliqd̄ patiatur.
 sed verbum diuinum vniuit sibi naturam humanam. Alij
 vero dicunt qđ nec vniri nec incarnari sunt pati: qz incarna-
 re et incarnari se habent sicut amare et amari. s̄ amari nō
 est pati ergo nec incarnari. ¶ Ad quartā p̄bationē illi⁹ aci-
 cedētis dico qđ maior est vera si intelligatur de p̄portione
 que attēditur in cōuenientia ordinis. si aut̄ intelligatur de
 p̄portione que est cōmēsuratio quātitatuz non est veruz
 ¶ Hūc aut̄ inter deuz et creaturaz ratōales est cōueniētia or-
 dinis: cum creatura rationalis sit in potētia obediētiāli ad
 deū. ideo p̄ceditur qđ est p̄portio q̄ sufficit ad hāc vnioneꝝ.

CAd quintā pbationē dico q̄ dependētia potest ēminari ad aliq̄s independēs dato q̄ illud nō sit absolutū. ⁊ sic est in pposito q̄ suppositū ubi est independēs. **E**st sciēduz q̄ hic accipit esse independēs p eē p se q̄d habet suppositū ⁊ esse dependēs p esse q̄d habet illud q̄d sustētatur ab alio. **C**Ad scōm principale dico q̄ ap̄ius ibi nō intēdit dēterminare totū q̄d est ad salutez necessariū. s̄ illō sine quo nō potest salu⁹ esse. dicit. n. q̄ hoc est oportunū s̄ nō dicit q̄ hoc sit sufficiēs: rāgit aut̄ illa duo potissime qz necessaria erāt om̄i statui nō t̄m nature lapse s̄ etiā statui innocētie. **C**Ad tertiu⁹ dico q̄ falsum est q̄ fides creatoris ⁊ remuneratoris sufficiēter dirigat ad sperandū ⁊ amandū scōm statum nature lapse qz cū spes pcedat ex meritis si q̄s speraret saluari ex meritis pp̄iis sine meritis mediatoris nō recte speraret: s̄ poti⁹ presumeret. ideo spes nō sufficiēter dirigit p fidē creatoris ⁊ remuneratoris. Similiter nec caritas qz nō t̄m debem⁹ amare deū qz creator ⁊ remunerator: s̄ magis qz redēpto. **C**Ad quartū nego aſcedens. **E**t ad pbationē dico q̄ duplex est fides scilicet explicita ⁊ implicita. si enī loq̄mur de fide explicita verū est q̄ multi fuerunt ante aduentū xp̄i qui salui facti sunt sine tali fide. Si aut̄ loquamur de implicita nō est verū. om̄is enī saluandū expectauerūt redēptorez futurū. **E**t etiā in suis sacrificijs ⁊ oblationibus hoc prefigurabāt in quib⁹ oibus significabatur xp̄s offerendus p peccatis. **U**n̄ quodāmodo p̄fitebantur facto occulte q̄uis verbo nō pferrēt manifeste. **E**t hoc est q̄d dixit Augustin⁹ ad optatū. q̄ illa fides que nos saluat: saluos antiquos iustos faciebat qz sicut nos credimus in carne venisse ⁊ ita illi venturū: scilicet aliq̄ explicitē ⁊ aliq̄ implicitē qd est credere explicitē vel ip̄licite dictū est sup̄ius. **E**t hec de isto capitulo dicta sufficiant.

Est ergo fides recta vt credamus ⁊ confiteamur: quia dominus noster iesus xp̄us dei fili⁹ deus ⁊ homo est.

Postq̄ Athana. deteriorauit quō erat necēariū ad salutē et-
nā credē incarnatiōez dei filij. Cōsequir defiat quō rōe illi
us ineffabilis vniōis idē christ⁹ est de⁹ ⁊ hō ita q̄ ē veruz
dicē q̄ d̄s est homo ⁊ homo est d̄s. ¶ Pro quo sunt aliqua
notanda. Et p̄mo est notandū. (vt dicit doctor seraphicus
Bonauētura li. iij. di. viij.) q̄ q̄n̄ due naēe sūt iūcte in vna p
sona seu in vno supposito necessario d̄ se inuicē p̄dicant̄ : si
accipiant cōcrete p̄p̄t illā maximā q̄ d̄r q̄cūq̄ vni ⁊ eidem
sūt eadē inter se sūt eadē. p̄ quā etiā fundari habet x̄r⁹ filo
sismi expositoriū q̄ p̄bat p̄hs in libro p̄orum. ea que dicit̄
tur de vno et eadem predicari de se inuicem ¶ Secundo ē
notandum q̄ in propositione in qua ponitur hoc verbum
fieri aliquando li fieri tenetur secundo adiacens aliquādo
tertio adiacens. quando tenetur sc̄do adiacens tunc acci-
pit esse subiectum simpliciter. sicut homo accipit esse quan-
do vero tenetur tertio adiacens tunc non accipit esse sim-
pliciter sed esse tale specificum. ¶ Tertio est notandum q̄
doctores theologi li. iij. di. viij. dicunt q̄ propter illaz ineffa-
bilem vniōē verbi ad hūanā naturā deus factus ē homo
Que quidem locutio multipliciter est distinguēda. q̄ illō
participium fact⁹ de tertio adiacente aut ponit rem suam
super totum vel circa predicatum absolute / vel circa subie-
ctum in comparatione ad predicatum. si p̄dat rem suam. s.
ipsam factionem super totum / vera est locutio quia est sen-
sus. deus factus est homo id est factum est vt deus eēt ho-
mo: et hoc quidem factum fuit in opere incarnatiōis. Si
autem ponat rem suam circa predicatum tunc ē sensus d̄s
factus est homo id est deus est homo qui quidez homo fa-
ctus est siue productus / et hoc quidem est verum. Si autē
ponat rem suam circa subiectum in comparatione ad pre-
dicatum sic sensus est. deus factus est homo id est de⁹ fecit
semetipsum hominem per humanitatis assumptionem. si-
cut homo facit semetipsum doctuz per doctrine acquisitio-
nem / ⁊ iste sensus similiter est verus. Primus enim sensus
est verus et consuetus secundum sensuz cōmunez / non ta-
men est verus secūdum locutionis virtutem / ex eo q̄ hoc

participium quod est factus cum sit masculini generis et actiuus
et adiectiue tentum non potest ponere rem suam circa co-
pulatū: sed necario potest quod ad virtutē finis circa subiectū
vel circa predicatū. Secundus autem sensus est verus et huius potest per ser-
monis virtutē et proprietatē est tamen propter usum communē. Tunc cum dici-
mus quod deus factus est homo non volumus dicere quod deus sit homo qui
productus est: sed volumus exprimere ipsam incarnationē siue uni-
onē diuine nature ad humanā. Tertius deus Iesus habet et secundum
condem usum et secundum locutionis proprietatē. Quarto est notandum
quod hoc participium factus de trino adiacente tria importat. scilicet. antecedentem
ex parte subiecti. et inceptum ex parte predicati. et transmutum ex parte
vtriusque: quod non est ex vi finis pro eo quod factum est implicat fieri. In
proposito autem cum dicitur deus factus est homo est reperiri antecedentem ex
parte subiecti: et inceptionem ex parte predicati. sed non est reperire
transmutationem in supposito dei. Ideo hic hoc participium
factus cadit a propria significatōe quod ad tertiam condi-
tionem. nec importat transmutationem sed unionem: nec signi-
ficatur quod filius dei sit suppositum transmutatōis cuius dicitur
deus factus est homo: sed significatur quod est suppositum na-
ture facte et sibi unite. Quinto est notandum. quod quibus omnes
doctores concedunt istam propositionem homo est deus propter
illam ineffabilem unionem verbi ad naturam humanam non ta-
men omnes concedunt istam homo factus est deus. Et quod
conceditur debet concedi sub illo sensu primo quod hoc participium
factus ponit rem suam circa totum scilicet sub isto sensu. scilicet.
homo factus est deus id est factum est ut homo esset deus
et hoc quidem verum est non tamen debet concedi sub ali-
is duobus sensibus secundum quod hoc participium factus potest
rem suam circa predicatū vel circa subiectū in ordine ad predicatū
Ex eo quod si determinat predicatum est Iesus: quod homo est deus
quod factus est. et hoc quidem est falsum. et si dicat circa subie-
ctum in ordine ad predicatum tunc est sensus: homo factus
est deus id est qui prius erat homo factus est deus postquam
et hoc quidem falsum est. quod esse hominem nullo modo ante-
cedit in illo supposito esse deum nec diuinum esse aliquate-
nus inchoatur. Istis presuppositis pono istam conclusionem

nem q̄ ratione illius ineffabilis vnionis verbi diuini et hu-
mane nature in vnitare suppositi verbi diuini christus est
verus deus et verus homo. vt dicit Athana. in simbolo ē
ergo fides recta vt credamus ⁊ confiteamur quia domin⁹
noster Ihesus xp̄s dei filius deus et homo est. **C**ista con-
clusio probatur ⁊ primo per ratiōes. Et primo sic. quādo-
cunq; sunt due nature in eodem supposito vna natura po-
test predicari de alia in concreto licet non in abstracto. vt
patet de albo et de musico. sed natura diuina et humana
vniuntur in eodem supposito filij ergo vna predicatur de
alia in concreto vt dicat̄ deus est homo ⁊ homo est deus: s̄
hec non posset esse vera nisi xp̄s in quo vniunt̄ ille due na-
ture eēt de⁹ ⁊ homo. ergo ⁊c. Hec ratio sumitur a Damas.
li. iij. ca. xj. vbi dicit deus est hō et homo est deus propter
eaz q̄ est s̄m̄ ypostasis vnionē. Et notanter dixi in argu⁹ (in
concreto) q; in abstracto hec nō est bona p̄dicatio nec ve-
ra humanitas est deitas nec et econuerso. **S**ecundo sic.
medium q̄ optime iungit extrema ad vtrūq; extremorū
pp̄at̄ scōz habitudinē subiciendi et predicandi. si ḡ xp̄s per-
fectus mediator ē inter deū ⁊ hōiez. ḡ de⁹ ⁊ hō t̄m̄ h̄nt h̄i-
tudinē respectu eiusdē s̄ q̄ t̄m̄ h̄nt h̄itudinē respectu eius-
de⁹ n̄c̄io d̄ se iuicē in p̄creto (⁊ d̄ illo respectu cui⁹ h̄nt illaz
h̄itudinē) p̄nt̄ et p̄ n̄s ē x̄m̄ dicere q; de⁹ ē homo ⁊ q; xp̄s
est d̄s ⁊ homo. Scōo p̄bat̄ p̄clu⁹. p̄ dictā scōz: vñ aug. j. de
tri. dicit talis fuit ista assumptio vt deum faceret hōiez ⁊ ho-
minez faceret deū. Et Bernhardus ad Eugeniū tantaz in-
q̄t tam exp̄ssam v̄m̄ vnionis in se p̄fert ea p̄sona q̄ deus
et homo vnus est xp̄s vt si duo de se predices nō erres. Et
Dama. li. iij. ca. xj. dicit vt supra allegatum est de⁹ inq̄t est
homo et homo est deus propter eam q̄ est scōm̄ ypostasim
vnionem. **T**ertio p̄batur conclusio p̄ dictum Iohannis
in euāgelio. Io. p̄. et verbum caro factum est. dicit Aug.
exponens illud dictuz q; caro accipit̄ ibi p̄ hoie. **Q**uar-
to p̄bat̄ conclusio per dictum simboli q; cantatur in eccle-
sia vbi dicit̄ de xp̄o q; natus est de maria virgine et homo
factus est. si homo factus ē ergo est homo. et cū nō desinit

esse deum est deus / et per nos christus est deus et homo. **¶** Quinto probatur conclusio per deterioracionem ecclesie ut habetur de sancto trinitate. et sic. catho. ca. firmiter credimus ubi dicitur quod unigenitus dei filius ihesus christus a tota trinitate coniter est incarnatus verus homo factus ex anima rationali et humana carne propositus / una in duabus naturis personis. **¶** Et hoc est quod dicit Athanasius. est ergo fides recta ut credamus et confiteamur. Unde licet ergo non ponitur illatiue sed inchoatiue. quia non precessit aliud unde inferri dicatur. Dicit enim quod fides recta est / id est vera: ut credamus et confiteamur scilicet ut credamus corde / et confiteamur ore eo modo quo superius dictum est in secundo capitulo quod est super tertium versus istius symboli. **¶** Et quid credere et confiteri debemus: dicit Athanasius. quia dominus noster ihesus christus dei filius deus et homo est. **¶** Ponit ibi / quia / non quod stet causaliter sed coniunctiue onaliter per quod. **¶** Et dicit postea dominus noster ihesus christus et hoc ratione redemptionis quia christus redemit nos a pena et a peccato et liberauit nos a diabolo: ut dicunt doctores theologi libro tertio distinctione decima nona. **¶** Et dicit ultra dei filius deus et homo est in hoc enim articulo continentur omnes articuli ad humanitatem christi pertinentes. **¶** Ex hoc enim quod christus dei filius deus et homo est procedimus ymo necesse est credere quod dei filius fuit conceptus de spiritu sancto id est virtute spiritus sancti / et quod fuerit natus ex maria virgine. **¶** Et omnia ista conueniunt non ratione diuinitatis / sed ratione humanitatis. **¶** Instatur contra istam conclusionem et contra dictum Athanasii. **¶** Et probatur quod christus non dicatur deus et homo. **¶** Et primo sic. nam si christus esset deus et homo sequeretur quod deus esset factus homo. sed sequens est falsum ergo et antecedens sequentia vero nota est de se. quod deus ab eterno et ratione diuinitatis non est homo. quod consequens sit falsum probatur. **¶** Et primo sic. nam si hec est vera deus factus est homo sequitur ergo quod deus est factus. consequentia probatur a simili: petrus factus est homo / ergo petrus est factus. **¶** Secundo probatur quod sequens primum sit falsum. nam illa propositio in qua ponitur hoc verbum fit non est vera nisi subiectum seu res significata per subiectum mutetur. sed

in deo q̄ est subiectū seti res significata p̄ subiectū nulla ca-
dit mutatio ergo r̄c. ¶ Secūdo p̄ncipaliter arguit sic. nam si
christ⁹ eēt d̄s ⁊ hō seq̄ret q̄ de⁹ eēt homo: s̄ h̄ est falsū ergo
et antecedēs p̄sequētia nota est. s̄ q̄ p̄sequēs sit falsuz p̄ba-
tu r. Et p̄mo sic. nā p̄ma diuidētia entī sūt maxie diuersa. s̄
finitum ⁊ infinitum sunt p̄ma diuidētia entis ergo sunt
maxime diuersa. sed maxime diuersa non p̄dicant̄ de se in
uicem. cum ergo deus sit infinitus et homo sit finitus. nō ē
benedictum deus est homo. ¶ Secūdo sic. maior est vni-
tas diuinarum personarum in essentia: q̄ nature diuine ⁊
humane in supposito xp̄i sed p̄pter illā vnionem vna per-
sona nō p̄dicat̄ de alia: vt si dicat̄ p̄r est fili⁹ vel econuerso
ergo propter naturarum vnionem in xp̄o nō ē bene dictū
deus est homo et econuerso ¶ Tertio sic. nam cum dicitur
deus est homo aut ista propositio est vera de per se aut p̄-
accidens. non de per se q̄ non dicit̄ de quolibet contento
sub deo / q̄ non de patre nec de sp̄s̄sancto. nec etiam est ve-
ra de per accidēs / quia nihil accidit deo: ergo nullo modo
est vera. ¶ Quarto sic. magis cōueniunt ea que sunt eius-
dem generis ⁊ vniuntur in vna persona / q̄ illa que sunt di-
uersorum genēz ⁊ vniuntur in vna persona: sed anima et
corpus vniuntur in vno hoīe et sunt in genere substātie. di-
uinitas ⁊ humanitas non sunt eiusdem generis / nec vniūnt̄
in vnitare nature sicut vniuntur anima et corpus: sed solū
vniuntur in vnitare suppositi. ergo cum hec sit falsa anima
est corpus et ecōuerso. ergo et hec est falsa deus est homo
et homo est deus. ¶ Quinto sic. nam cum dicitur deus est
homo / aut homo predicat̄ de deo / aut de petro: vniuocē:
aut equiuocē. si vniuocē ergo sub eadē ratōe dicitur de dō
⁊ de petro q̄d falsum est. si equiuocē ergo nō p̄tinet xp̄⁹ ho-
mo ad gen⁹ hominuz: ex quo homo de ipso et de alijs non
dicit̄ vniformiter. ¶ Sexto sic. nam cum dicitur deus ē hō
aut homo predicatur de deo absolute aut relatiue. si abso-
lute ergo dicitur de tribus personis: quia nomina absolu-
ta dicuntur de tribus personis sicut vult Augusti. si relatiue
omne relatiuū dicit̄ respectu alicuius: ergo homo dicitur

respectu alicuius: sed hoc est falsus ergo homo aliq modo
nō pdicat de dō. ¶ Respondeo ad ista. Ad p̄mum nego q̄
p̄ns sit falsus. ⁊ ad p̄mā pbationē nego p̄nam q̄ ibi illud p̄
ticipiū fact⁹ solū pōit rez suā supra subiectū cū nō sit ibi p̄
dicatū. s. supra deū cui nō p̄petit fieri simpliciter Unde quā
do fieri est f̄m̄ adiacēs subiectū accipit esse simpliciter q̄ nō ē
sic qm̄ est tertium adiacēs q̄ tūc subiectū accipit esse tale.
Et sic licet sit vera d̄s sc̄tūs ē homo sc̄dm q̄ expositū est in
notabilib⁹: nō tñ ē vera de⁹ ē fact⁹. Et ad similitudinē dico q̄
nō est bona q̄ h̄ p̄ticipiū sc̄tūs in creaturis p̄ter aīcessiōez
subiecti duo dicit. s. in ceptionē ⁊ trāsmutationē. ⁊ in dō nō
dicit in ceptionē nisi in ordine ad creaturā nec dicit trāsmu
tationē. s̄ dicit vnionē. ⁊ qm̄ non ponitur illud q̄ vnitur dō
h̄ p̄ticipiū fact⁹ nō potest dici de deo. ¶ Ad secūdā vero
pbationem dicunt quidam q̄ maior est vera in agente na
turali q̄ educit de potentia materie: nō aut̄ est vera in agē
te sup̄ naturali. Alij dō dicunt ⁊ meli⁹. q̄ in factione cōcur
rit aliqua determinatio que vel est factio per informatio
nem seu p̄ inherentiam vel p̄ vnionem q̄ est relatio. acci
piēdo aut̄ factionē vt est p̄ informationem vel p̄ inherenti
am illa requirit mutationem. sed illa que est p̄ vnionē q̄ est
relatio (sicut est in p̄posito) non arguit talem mutationem.
¶ Ad secūdum p̄ncipale concedo p̄nam et nego q̄ conse
quens sit falsum. Et ad primā pbationem. concedo q̄
prima diuidentia habent maiorem distantiam non tamen
habent maiorem repugnātiā. illa aut̄ que formaliter nō
repugnant possunt vniri in eodem supposito et vnū deno
minare alterum ⁊ sic se habens deus ⁊ homo ¶ Ad sc̄dā in
vero pbationē dico q̄ nō est simile de personis et essentia
et de diuersis naturis in eadem p̄sona. q̄ persona dicit en
titatem incōicabilem: natura vero dicit entitatem cōicabi
lem/ ideo quādo diuersę nature sūt in eodē supposito pos
sunt in concreto de se dici. ¶ Ad terciā vero pbationē
dicunt quidam q̄ accipiendo logice p̄ se ⁊ p̄ accidēs q̄ ista
p̄positio deus est homo est p̄positio de p̄ accidens q̄ p̄di
catum est extra intētionem subiecti/ et subiectus potest ex

istere non existente predicato. Alij vero dicunt q̄ neutro modo illoꝝ ē accipiēdo pprie p se ⁊ per acc̄s. p̄ se inq̄ nō p̄dicat cū nō sit eēntialis hitudo vni⁹ ad alter: nec p accidēs p̄dicat q̄ vniū nō est acc̄s alterius. sed sicut in xp̄o est singularis mod⁹ vnionis nature hūane ⁊ diuine: q̄ vnio nec ē eēntialis nec accidētalis. ita cū d̄: d̄s ē hō / ibi ē singularis modus p̄dicandi q̄ nec est p se nec p acc̄s: nec ē incōueniens q̄ talis modus p̄dicandi sub predicta diuisione non habeat p̄prehēdi. ¶ Ad quartaz p̄bationem dicunt q̄ dam q̄ nō est simile de anima ⁊ corpore et de duab⁹ nat̄is quia aia ⁊ caro significant ptes p̄stitutiuas in abstractiōe de⁹ aūt / et homo non in abstractione sed in cōcretionē significant: et hac de causa possunt de se inuicem dici quamuis in abstractione non de se inuicem predicant / hec enī ē falsa deitas est hūanitas / sicut est falsa caro est anima: ista tamē ē vera caro ē animata. Alij vero dicūt similiter q̄ nō valet similitudo q̄ anima et caro concurrūt in vnitāte hominis tanq̄ partes cōstitutiuē et pars non p̄dicatur de altera pre: essētia aūt diuina nō est in xp̄o tanq̄ pars. ¶ Ad quintaz p̄bationez dico q̄ sicut homo nec predicatur de p se nec de p accidens pprie. ita nec vniuoce nec equiuoce p̄dicatur de deo ⁊ de petro: non equiuoce quia nō est diuersa hominis significatio secundum q̄ dicitur de deo ⁊ de petro. ¶ Nec vniuoce quia licet homo retineat eandem significationem tunc dicitur de deo ⁊ de petro: tamen alio mō cōparatur ad petrum ⁊ alio modo ad deum. ad petrum enim comparatur p̄dicatione formali et essentiali. ad deum non sic cōparatur sed comparatur in vnione persōali sed sicut illa vnio fuit singularis ita est singularis modus p̄dicandi qui nec dicitur vniuoce nec equiuoce. ¶ Ad sextā probatiōem dico vt dicit Petrus de aquila q̄ homo est predicatum absolutū. Et ad illud q̄ d̄: q̄ si est p̄dicatū absolutū q̄ p̄dicat de trib⁹ persōis / nego istud / et ad Aug. dico q̄ Augusti. intellexit de predicatū absolutis ad intra. homo autē ē predicatū absolutū ad extra. Et hec de isto capi. (in quo tractat quō xp̄s est de⁹ ⁊ homo) dicta sufficiant.

Deus est ex substantia patris ante
secula genitus: et homo est ex substā
tia matris in seculo nat⁹. Perfectus
deus perfectus homo ex anima rati
onali et humana carne subsistēs: E
qualis patri secundum diuinitatez:
minor patre secundum humanitatē.

Postq̄ Athana. determinauit quō xp̄s est de⁹ et homo. Cō
sequit̄ determinat de emanatōib⁹ ei⁹ a p̄re et a matre. quō vt
est de⁹ est a p̄re genit⁹ ex substantia p̄ris et eq̄lis p̄ri. Et quō
vt ē hō est de s̄ba matris genit⁹ consistens ex carne et aīa rō
nali et sic vt est hō est minor patre. ¶ Pro quo sunt aliqua
notanda. Et p̄mo est notādum vt dicit Aug. de fide ad pe
trū q̄ xp̄s vt est d̄s et homo nat⁹ est ex p̄re et nat⁹ est ex ma
tre. Ex p̄re semp nascit̄. et ex matre est nat⁹ semel. Natiui
tas enī q̄ ē ex matre est hūana vt dicit idē Aug. in s̄mone.
¶ sup Johāne Altera nō q̄ est ex patre est diuina: natiuitas
enī q̄ est ex patre est p̄ quā efficimur. et altera q̄ ē ex matre
est p̄ quā reficimur. p̄ma est sine tempore. et altera in tē
pore. p̄ma est sine matre et altera sine patre. De patre si
ne matre xp̄s nat⁹ est tantum de⁹. Sed deus et homo nat⁹
est de matre sine patre. Ambas enim natiuitates fatemur
esse admirabiles atq̄ inperceptibiles. sed illam que est de
patre sine matre fatemur esse magis admirabilem et in p̄
ceptibilem. Nullus enim explicare potest quomō ex ma
tre natus est: multominus enarrare possum⁹ quō ex patre
sine matre natus est. Nostra mēs deficit (vt dicit Gregori
us) lingua sileat et non tantū hominum s̄ etiam angeloz.
¶ Scōo est notandū q̄ penes vtrāq̄ natiuitatez xp̄us d̄s
fil⁹ naturalis ex eo q̄ vtrāq̄ natiuitas consistit in p̄ductiōe si
milis ex simili secundum similitudinē et p̄uenientiā in nati

Nam filiatio est habitudo producti naturaliter similis producti
 in natura intellectuali vel sensitiva. Nam secundum naturam eternam
 generatur filius patris et generatur ex substantia patris. Secundum vero naturam temporalem
 generatur filius matri et ex substantia matris. Per hoc autem quod dicitur quod filiatio
 est habitudo producti naturaliter intelligitur quod spiritus sanctus non dicitur
 filius quia libere producit. Et per hoc quod dicitur similis in natura
 producitur datur intelligi quod vermis non dicitur filius hominis vel
 equi ex cuius substantia generatur. Et per hoc quod additur in
 natura intellectuali vel sensitiva datur intelligi quod planta non
 dicitur filia platee. Sed cum nichil positum in ista diffinitione
 respicit primo et per se supposita, sed naturam que communi-
 catur in generatione passiva et in christo sunt due generati-
 ones passive scilicet eterna et temporalis. Sequitur (ut di-
 cunt Scotus et Petrus de aquila l. iij. di. viij.) quod in christo
 sunt due filiationes reales una per respectum ad patrem et
 alia per respectum ad matrem. Tertio est notandum quod
 aliter christus dicitur ex substantia patris et est deus et aliter ex substantia matris
 ut est homo. Nam ex substantia matris est ut ex materia presupposita
 ex qua formatum est eius corpus sacratissimum operatione spiritus
 sancti. Ex substantia vero patris christus dicitur generatus non tamen ut ex materia
 nec quasi materia presupposita. Et ratio est ut dicit Scotus l. i. di. v. quod
 essentia divina in generatione eterna se habet ut terminus formalis. Et si
 dicatur quod terminus formalis generationis est relatio ex eo quod relatio di-
 stinguat et non essentia: et per hanc essentiam est materia vel quasi materia
 quod ex duobus non fit unum de per se nisi unum sit actus et reliquum
 potentia. Ad hoc est dicendum ut dicit Petrus de aquila l. ii. di. v.
 quod relatio vix est quod distinguit et determinat personam non
 tamen essentiam et sic dicitur actus personalis: non tamen est actus essentie et
 sic non est terminus formalis generationis. Et ad illud quod dicitur
 quod ex duobus in actu. etc. Dicit idem Petrus de aquila quod est
 vix in oppositis secundum philosophum viij. metha. ca. ultimo. non tamen te-
 net verum in simplicibus sicut est persona divina in qua con-
 currunt essentia et relatio formaliter distincta: quod nec est com-
 posita nec quasi composita: imo est ita simplex sicut essentia
 Tertio presupponitur pono istam conclusionem quod christus est
 deus est generatus ex substantia seu ex essentia patris. Et ut

est homo est genitus ex substantia matris. Ut dicit Athanasius in simbolo. deus est ex substantia patris ante secula genitus: et homo est ex substantia matris in seculo natus. **C**ista conclusio probatur. et primo q̄ christus vt est deus sit ex substantia patris. Et primo sic. Augusti. n. xv. de trini. capi. xix. dixit q̄ fili⁹ caritatis eius nullus ali⁹ est q̄ d̄ de s̄ba ei⁹ est genitus. s̄ x̄ps est fili⁹ caritatis patris ergo r̄c. **C**Secundo sic Damas. eni li. j. ca. viij. dicit q̄ generatio est de s̄ba generantis. s̄ x̄ps est genit⁹ a p̄re vere q̄ vere est ex s̄ba patris. **C**Tertio sic. p̄r genuit filiu⁹ et nō ex nihilo: q̄ sic eēt creat̄a q̄ genuit eū ex aliq̄ et nō ex aliq̄ alio q̄ de sua essentia q̄ x̄ps vt est genitus a p̄re est de s̄ba patris. **C**Secundo probatur sic. q̄ x̄pus vt est homo ē ex substantia matris. Et primo sic. non nascitur homo ex homine nisi ex carne: s̄ x̄ps vt est homo ē natus et conceptus ex maria virgine ergo verax et ea traxit carnem et per consequēs christus vt est homo est ex substantia virginis marie. **C**Secundo sic. Anselmus li. de conceptu virginali ca. xvij. dixit q̄ deus pater disposuit dare virgini Marie filium suum eternalit̄ genitus vt esset naturaliter idem dei patris et Marie filius: sed vt est filius naturalis dei patris est ex substantia patris ergo vt est filius naturalis virginis est ex substantia matris. **C**Tertio probatur conclusio quo ad ambas ptes per determinationē ecclesie vt habet de sum. tri. et si. catho. ca. firmiter credimus vbi dicit̄ vnigenit⁹ dei filius Ihesus x̄ps ex Maria semp̄ virgine spiritu sancto cooperante est conceptus verus homo est factus ex anima rationali et hūana carne composit⁹ In illo enim q̄ dicit̄ vnigenit⁹ dei filius Ihesus x̄pus papa determinauit x̄pm esse filium dei patris ex substantia patris Et in illo q̄ sequit̄ ex maria semper virgine. r̄c. deteriauit eē filium virginis Marie ex substantia eius: vt expresse dicit Athana. i. sim⁹ suple. x̄ps de⁹ est ex substantia patris an̄ sc̄a genitus: et homo est ex s̄ba matris in sc̄o natus. In hoc. n. vsu Athan. manifestat duos articulos. Un⁹ est de ḡnatiōe x̄pi eterna a p̄re. Et ali⁹ est de p̄ceptiōe et natiuitate ei⁹ t̄p̄a li a matre. **P**rimo. n. dicit q̄ x̄ps ē de⁹ ex s̄ba patris. **C**Pro q̄

est sciendum qd li ex in hoc passu dicit duo scilicet origina-
tionē ⁊ s̄balitatē vt sit talis sensus: x̄ps vt est de⁹ ē ex sub-
stantia p̄ris id est ch̄rist⁹ originat⁹ a p̄re vt cōsubstantialis ei
Nō est intelligendū qd originat⁹ a substantia patris sed a pa-
tre. qz essentia nec ḡnat nec ḡnat. Nec est intelligendum qd
christus vt ē dei filius de substantia patris habeat partē tm̄
essentie patris: sed est intelligendum qd habet totam essen-
tiam q̄ habet pater. Unde dicit sanctus Thom. li. p̄i. di. v
q̄. ij. ar. p̄i. Etiam in p̄i. p. q̄. xli. ar. iij. qd pater minus indi-
uisibilis existens ḡnando filium non transmisit partem sui
sed totam substantiam cōcabilem ei remanente distinctiōe
solum f̄m̄ originem vel f̄m̄ pprietatem relatiuam. Et sequit̄
vltra in dicto Athana. ante secula genitus id est ab eterno
Uñ Athana. dixit añ sc̄la pro eternitate vt planius explica-
ret. dicit vltra Athana. qd est homo ex substantia matris sci-
licet a matre p̄parata ad illam generationem: que substan-
tia matris (vt dicit Anselmus) erant sanguines purissimi ⁊
ḡnis Abarie per purissimos sanguines intelligit Ansel.
vt dicit Bonauētū. li. iij. di. iij. in dubijs litteralibus humo-
rem qui proprius est ad corporis formationem ex quo ca-
ro x̄pi formata fuit. Ille aut̄ humor aliquando vocat̄ caro
aliquando vocatur sanguis aliquando semen: ⁊ hoc secūdū
diuersam cōparationem Sanguis enim d̄r in comparatio-
ne ad illud vnde processit. Caro in comparatione ad illud
qd ex ipsa fit. Semen vero dicit̄ propter hoc quia semen ē
substantia corruptibilis median̄s inter generans et genera-
tum quod est via ad compositum viuū generandum ex
quo fuit formatum corpus sanctissimum christi operatiōe
non solum spiritus sancti sed etiam totius sanctissime trini-
tatis vt habetur ex determinatione ecclesie vt habetur de
sum. trini. et fi. catho. ca. firmiter vbi dicitur qd vnigenitus
dei filius Ihesus christus a tota trinitate cōmuniter est in-
carnat⁹ ex Abaria semper virgine spiritus sancto cooperan-
te cōceptus et in seculo natus id est in hoc mundo tēpora-
liter natus Unde x̄ps dicitur natus in hoc seculo quando
fuit conceptus in ytero virginis: de qua natiuitate dicitur

Ath. pri. qđ in ea natum est de spiritu sancto est Etiam dicitur natus in hoc seculo quando egressus est de utero virginis et mundo se manifestavit in ciuitate Bethleem ō qua natiuitate dicitur Ath. ij. et similiter Luc. ij. vt est ex substantia patris genitus dicit vltra Athana. est perfectus deus. Ratio est ista nam gñans gñat sibi simile scilicet homo hominē leo leonez; pater enī est perfectus deus qz ōs nō potest eē impfectus et gñat filiū sibi simile / ergo filius ē pfectus deus sicut pater: quia sicut homo generat filiū hominem / ita deus pater generat filium deum: et sicut pater est pfectus deus ita filius est pfectus deus: Ut autē est ex sba matris genit⁹ est perfectus homo: vt dicit Atha. vltra. scilicet ex anima rationali et humana carne subsistens Nam perfectio eēntialis hōis (F^m p^m secūdo de anima.) est ex anima rationali et corpore. Dicit Athana. subsistens id est existēs qz sbsistētia in psona christi nō est ex anima et carne sicut in ceteris hominibus in quibus est subsistētia que est ratio suppositalis. qz quilibet homo compositus ex corpore et anima rationali est persona et suppositum / in christo non ē sic. quia natura assumpta a verbo non ē persona nec suppositum: et sic non est subsistens qz supposita in verbo diuino Ideo in hoc loco Athana. im. pprie accepit et dixit subsistens qz nōiauit sbsistētia pro existentia. ¶ Considerandum est qz xp̄s in hoc ostendit vt est homo habere veram carnem et veram animam rōnalez vt dicit Magister li. iij. di. xv. qz assūpsit et habebat defectus naturales et communes nature humane scilicet defectus pene sed non culpe: nec omnes pene / sed quos ei accipere expediebat et sue dignitati nō derogabat. Dicit vltra Athana. qz xp̄s inq̄tum est genitus ex substantia patris est equalis patri secundum diuinitatem vt superius pbatum est: sed inq̄tum est homo ex substantia matris est minor patre / secūdū humanitatem. ¶ Instatur contra istam p̄clusionē. Et contra dictum Atha. Et pbat qz christ⁹ nō ē de⁹ geit⁹ ex sba patris Et p̄mo sic nā si xp̄s vt ē ōs gñat ex sba patris aut li ex: dicit distinctōez eēntie: aut nō / si p̄mo mō ḡ eēna ē distincta in p̄e.

et filio q̄ est falsuz: si sc̄do mō sicut fili⁹ ex essentia p̄ris ita pater est ex eēntia filij. ¶ Sc̄do sic. Th̄ Anselm. li. de p̄ces- sione sp̄s̄sancti ca. p̄ri. dicit nec n̄afa p̄mittit nec intellect⁹ capit existentēz de aliq̄ eē illud de q̄ existit. s̄ xp̄s vt ē deus est subst̄ntia p̄ris ḡ nō ē de s̄ba p̄ris. ¶ Sc̄do p̄bat cōtra cō- clusionē q̄ xp̄s nō sit ex s̄ba v̄ginis Āharie Et p̄mo sic. naz si xp̄s vt ē hō eēt ex s̄ba v̄rgis seq̄ret q̄d v̄go Āharie eēt mater dei. sed h̄ p̄ns ē falsuz ḡ z añs. Cōsequētia nota ē ex eo q̄ si xp̄s eēt genitus ex s̄ba v̄rginis: v̄go Āharie eēt ma- ter xp̄i z sic cū xp̄s sit de⁹ p̄ p̄ns virgo Āharie eēt mater dī q̄ aut̄ p̄ns sit falsū p̄bat Et p̄rio sic. nā mat̄ ē p̄s̄balis christo f̄m̄ hūanā n̄afaz: ḡ nō ē dei genitrix. ¶ Sc̄do sic. p̄p̄t assūp- tionē enī hūane nature a filio deus p̄ nō dicit hōis geitor nec similit̄ virgo maria dicēda est dei genitrix. ¶ Sc̄do sic. nam si virgo maria eēt realiter mater xp̄i sequeret q̄ i xp̄o essent due filiatiōes realiter distincte s̄ istud p̄ns est falsum ḡ et añs. Cōsequētia nota est de se p̄tāto q̄z vbi sūt duo sū- damēta realia et duo termini reales ibi sunt due relatiōes reales: sed si xp̄s ē fili⁹ v̄rgis realiter in eo sunt duo sūda- menta realia scilicet natura hūana z diuina z sūt duo t̄mi- ni realit̄ distincti. s. pater z mater. q̄ aut̄ p̄ns si falsū probat

• Et p̄mo sic. nā filiatio cōstituit filiū ergo vbi sūt due filia- tiones sunt ibi duo filij: s̄ xp̄s nō est duo filij. zc̄. ¶ Secūdo sic. naz sancti ponunt q̄ pater non est incarnatus. nec sp̄s̄ sanctus sed solus filius ne esset confusio in proprietatibus sed si in xp̄o essent due filiatiōes reales non videtur vita ri confusio in proprietatibus ergo zc̄. ¶ Tertio sic. filiatio enim est suppositi et non nature quia licet natura sit nata non tamen conceditur filia sed in christo est vnū suppositū ergo et vna filiatio tantum ¶ Quarto sic. si in christo eēnt due filiatiōes reales vna ad p̄rem et alia ad mat̄ez pari- ratōe et in quolibet filio essent due relationes reales q̄ vi- detur incōueniens ex eo q̄ tunc seq̄retur q̄ duo accidētia eiusdem sp̄ei possunt esse in eodem subiecto q̄ est maxime falsum. ¶ Respondeo ad ista Ad primum dico q̄ li ex non semper dicit distinctionē respectu casus cui immediate adiu

gitur Et sic dico q̄ respectu substantie patris ⁊ filij nō dicit
distinctionem realez. Et ad illud q̄ dicitur q̄ tūc p̄f esset de
substantia filij ⁊c. dico q̄ illa propositio ex hic accipitur cō
substātaliter ⁊ originaliter sit. dico aut̄ simul qz non dicit s̄
cise originem nec precise cōsbalitatē sed dicit vtrūqz sub h̄
sensu filius est ex substantia patris id est filius originatur a
patre p̄balis ei ⁊ sic per li ex denotatur origo filij a patre
et ipsum accepisse eandem essentiam quam habet pater. ⁊
sic non sequit̄ q̄ si filius dicat̄ esse ex substantia patris q̄ p̄
pter hoc pater dicatur ex substantia filij. ¶ Ad secundum
dico q̄ Anselmus in auctoritate preallegata loquitur secun
dum q̄ hec propositio ex vel de accipitur originaliter tātū
volens dicere q̄ nec natura permittit nec intellectus capio
q̄ ille qui oritur ab aliquo sit ille a quo oritur. ¶ Secundo
Respondeo ad argumenta que probant christuz non esse
realiter filium virginis genitum ex substantia eius. Ad p̄i
mum concedo consequentiam: ⁊ nego q̄ consequēs sit fal
sum. Et ad primaz probatiōez dico vt dicit Bonauentura
li. iij. di. iij. q̄ beata virgo dicitur mater dei: non propter h̄
q̄ genuerit christum secundum naturam diuinam sed pro
pter cōicatiōez ydiomatum ⁊ misterij incarnatōi s̄ exp̄ssio
nē. Quā illa rō non valet beata virgo non est mater dei s̄
diuinam naturam q̄ nō est mater dei: cuz sit mater illius q̄
est deus ⁊ consubstātalit̄ ei secundum hūanā naturā. Ad
secundam p̄bationem dico vt dicit Bonauentu. q̄ de⁹ pa
ter potest dici genitor hominis licet non consueuimus ita
vti illo vocabulo qz illa appellatio nō sic facit ad exp̄ssioz
pie fidei sicut illa q̄ appellam⁹ virginez matrē dei. ¶ Ad s̄
p̄cedo p̄nam et nego q̄ p̄ns sit s̄m. ⁊ ad p̄mam p̄bationem
nego q̄ vbi sūt mltē filiatiōes q̄ ibi sint mlti filij nec vbi sūt
mltē p̄nitates q̄ ibi sint multi p̄fes. qz secreta (vt dicit Sco.
⁊ etiā oēs veri sui seq̄ces) nō multiplicant nisi multiplicata
tam forma q̄ supposita sicut etiam pater qz in christo po
nuntur due volūtates nō tū d̄z q̄ x̄ps sit duo volētes. ¶ Ad
sc̄dam vero probatiōnē dico q̄ si pater fuisset incarnat⁹ sit
isset confusio in p̄prietatibus qz idem fuisset pater ⁊ filius

in quibus in christo ponantur esse filiationes reales non sequitur propter hoc confusio in proprietatibus quia idem est filius utraque filiatione. Ad tertiam autem probationem dico ut dicit Scotus et sui sequaces li. iij. di. viij. quod illa maior non bene accipitur cum dicitur quod filiationis est suppositi quia filiationis est habitudo producti naturaliter similis producenti in natura intellectuali ut sensitiva: et cum in christo sint due nature scilicet diuina et humana licet non sit nisi unum suppositum sunt tamen ibi due habitudines una respectu patris cui christus est similis in natura diuina. et alia respectu matris cui est similis in natura humana. Hoc enim patet nam si natura assumpta dimitteretur a verbo statim esset persona et suppositum sine aliquo absoluto adueniente et ille homo esset uel filius uirginis matris et non per aliquam filiationem de nouo aduenientem ex eo quia nulla relatio realis potest alicui aduenire nisi per aduentum alicuius absoluti in aliquo extremo et per consequens in christo sunt due filiationes reales. Ad quartam probationem dicunt quidam quod non est simile de christo et de alijs filiis quia in christo sunt due nature et due generationes passiuæ: in alijs autem filiis non est sic. Alij uero dicunt ad istam rationem quod non habent inconuenienti consequens positum quia in quolibet filio est una filiationis ad patrem et alia ad matrem quod patet quia mortua matre alicuius remanente patre corrumpitur filiationis que est ad matrem: ergo hec et illa non sunt una filiationis. Et ad illud quod dicitur quod tunc sequeretur quod plura accidentia eiusdem speciei essent in eodem dico secundum quod dicit Scotus in questionibus methaphisicis quod concedo quod plura accidentia eiusdem rationis relatiua possunt esse simul in eodem subiecto: licet non absoluta nisi sint accidentia intensionalia. Et propter istud dictum non est intelligendum quod ille due filiationes que sunt in christo sint eiusdem rationis specificæ quia ut dicit Petrus de aquino li. iij. di. viij. differunt plusquam genere nec est intelligendum quod relatio filij qua refertur ad patrem sit accidens. Et hec de isto casu. (in quo tractatur de productionibus christi quantum ad utramque naturam) dicta sufficiant.

Qui licet deus sit et homo non duo
tamē: sed vn' est xp̄s. Vn' autez non
cōuersione diuinitatis in carne: sed
assumptione humanitatis in deuz.
Vnus omnino non confusione sub
stantie: sed vnitate persone. Nam si
cut anima rōnalis et caro vnus est
homo: ita de' z homo vn' ē christus.

Postq̄ Atha. deteriorauit de emanatiōib' xp̄i ex p̄re z ma
tre z quō vt ē a p̄re ex sba ei' est perfect' d̄s ec̄lis p̄fi sc̄dm
diuinitatē. z vt est a matre ē p̄fect' z ver' hō minor patre
sc̄bz hūanitātē. Lōseq̄r determinat de veritate q̄stū ad vni
tatem p̄sone Et p̄mo p̄ratiōem: et secūdo p̄ exemplum vt
patet in illo versu. nam sicut anima rationalis. zc. ¶ Pro q̄
sunt aliqua notanda z p̄mo est notāduz q̄ inter personam
et supposituz z singulare est differentia qz se habent tanq̄
supius et inferius Vñ p̄sona quattuor requirit p̄mo q̄ sit
singularis. secūdo p̄ se existens. tertio q̄ sit rationalis nate
quarto q̄ adhuc nō sit perfectiua seu cōicabilis nec p̄ ifor
mationē nec p̄ idētitatez sicut est cōicatio q̄ cōicatur natu
ra supposito. Et sic est dicendum q̄ tria supposita in diuis
sunt p̄sone: et omnes angeli / et omnes hoies existentes in
actuali existentia p̄ se existentes. Anima vero sepata nō ē
p̄sona qz nō habet vltimaz cōditionē. nec nāta hūana assū
pta a verba diuino est persona p̄pter hoc qz nō est p̄ se exi
stens cum sit assumpta a verbo diuino. Suppositum requi
rit tres cōditiōes scz p̄mam secūdaz z q̄rtaz. Singulare ve
ro cum sc̄da illaruz cōditiōnū contentat. Nam ad esse sin
gularis sufficit q̄ habeat esse existens in actuali existentia
que existentia in aliquibus est cum subsistentia propria vt
est in suppositis que habent esse per se / z in aliquibus est

et subsistētia alterius scilicet quando suppositaē in aliō
et sustentatur ab illo sicut existentia accidentiū. et subsistē
tia nature humane assumpte a verbo diuino. ¶ Secundo
est notandum q̄ verbum diuinum assumens naturam hu
manaz nō assūpsit psonā hūane nature. hoc. n. p. 3. q. 2. pso
na vt dictū est in p̄cedenti notabili dicit̄ q̄tuor. et nata hūa
na assūpta a v̄bo diuino nō est p se existēs cū sustēteretur a
v̄bo. Unde circa istud errauit Entites nesciēs distiguere
inter psonā et naturā p eo q̄ vidit̄ i x̄po eē duplicē naturā
intellerit in x̄po esse duplicē psonam. Etiam circa istud er
rauit Hescorius nesciēs similiter distiguere inter naturā
et personam: p eo. n. q̄ vidit̄ q̄ in x̄po non poterat esse nisi
vna psona dixit̄ q̄ in x̄po non erat nisi vna natura. Unde
sicut duo fuerunt errores in diuinis. s. Arrij et Sabellij p
eo q̄ nescierunt distiguere inter naturā et psonaz. sic duo
fuerunt errores circa incarnationē x̄pi videlicet Entitis et
Hescorij. Catholica v̄o ecclia p mediū istoz error̄ ptran
sit dicēs in diuinitate plures esse psonas et vnā naturaz. et
in x̄po esse vnā psonam et plures naturas. Et si dicat̄ q̄ ad
dignitatez singularis rationalis nature spectat vt illud sin
gulare sit psona. sed natura assumpta in x̄po est magis no
bilis q̄ si esset in aliquo alio hoīe. s̄ si in alio non amitteret
rationem persone videtur q̄ in ch̄sto habeat eam potissi
me. Ad hoc est dicendum q̄ natura assumpta in ch̄sto eo
ipso est nobilioz quia in nobilioz supposito stabilitur. Un
de ordinatio ad dignius quāuis auferat rationem super
positionis non auferit dignitatis proprietatem. Unde da
to q̄ deus aliquem assumeret qui iam est persona ille desi
neret esse persona: et nihil tamē dignitatis amitteret: esset
enim persona secundum naturam assumentem quāuis nō
secundum naturam assumptam. ¶ Tertio est notandum
q̄ sicut est dicendum q̄ verbum diuinum assumens natu
ram humanam non assumpsit personam. ita est dicendum
q̄ non assumpsit hominem. hoc enim patet: quia homo si
gnificat humanam naturam in concretionē ad supposituz
de quo supposito vere predicatur scdm̄ quandam idemp-

titatē. vt dicēdo iste est homo. verbū autem assumēdi dno
importat de sua ratiōe videlicet distinctionē assumētis ad
assumptū ⁊ iporat ordinē quēdaz respectu ei⁹ qđ natura
liter antecedit ipam assumptionē. ⁊ respectu ei⁹ qđ sequit̃
Nā res assūpta naturaliter ipam assūptionē antecedit q̄-
uis posset dici simul t̄pre. Cōiunctio x̄o et vnio assumētis
ad assumptū psequit̃ ipam assumptionē: ideo dupl̄ ē falsa
filius dei assūpsit hoīem. Primo ppter defectū distinctōis
qz hō p̄dicatur de filio dei. et qđ assumit nō predicat̄ de as-
sumēte ppter distinctionē realē. Sc̄bo ppter defectum ordi-
nis qz p̄paratio hūanitat̄ ad p̄sonā vel ypostasim psequi-
tur ipam assumptionē ⁊ nō antecedit. res aut̄ assūpta an-
cedit. Et si aut̄ dicat̄ q̄ Augu. in expositiōe simboli. et An-
sel. in li. de incarnatiōe dicūt exp̄sse q̄ fili⁹ dei assūpsit hoīez
Dicendū est (vt dicit Bonauē. li. iij. di. v.) q̄ sancti illi ali-
quādo loquūt̄ multū exp̄sse: et accipiūt hoīem in dictis
suis abstractiue p̄ nat̄a hūana que est p̄posita ex corpore
et aīa rationali et nō cōcretiue p̄ re nature. Et si q̄rat̄ ex q̄
filius dei non assumpsit hoīem nec p̄souam. qđ q̄ assūpsit:
Est dicēduz q̄ assūpsit hūanitatez. ¶ Un̄ est sciēduz q̄ no-
men hūanitat̄ p̄sueuit tripliciter accipi. Uno° p̄ hūanita-
tez p̄nt̄ intelligi p̄ncipia cōstitutiuā hoīem Alio° p̄ hūa-
nitatez potest intelligi forma toti⁹ p̄is totuz p̄positū. Ter-
tio modo p̄ hūanitatē potest intelligi p̄prietat̄ conse-
quēs ipm hoīem inquātuz est homo. Omnibus autē istis
modis dicendū et concedendū est filium dei assumpsisse
humanitatē. Si enīz nomine hūanitat̄ intelligāt̄ ipa
p̄ncipia constituentia hoīem scilicet anima et caro absq̄
dubio est verum q̄ filius dei assumpsit humanitatez id est
animam et carnem. Et iāz si nomine humanitat̄ intelli-
gatur forma totius adhuc habet veritatē q̄ filius dei assū-
psit humanitatē id est formam humanam secundum il-
lud q̄ dicit̄ ad philippēses secundo. humiliāuit semetiipm
formam serui accipiens. Etiam si nomine hūanitat̄ intel-
ligatur ipsa p̄pria p̄prietat̄ cōsequens adhuc habet veri-
tatē q̄ filius dei assumpsit hūanam naturam quia nō so-

lum nostram humanam naturam assumpsit sed etiam pro-
prietates consequentes sicut dicit Johannes Damascen⁹
Et si dicatur. q̄ non videt̄ istud dictū eē vep̄ de sc̄o r̄ t̄tio
modis accipiendo hūanitatē ex eo q̄ sc̄o q̄ dicit Dama-
scen⁹ q̄d semel assūpsit nūq̄ dimisit: r̄ t̄m̄ in triduo sue mor-
tis nec erat forma toti⁹ nec erant proprietates. Ad h̄ ē di-
cendū vt dicit Bonentura li. iij. di. v. q̄ dictum Damasceni
est intelligendum quantum ad principia nature que prius
fuerūt assūpta scilicet aīa et caro q̄tum vero ad coassump-
ta veritatē non habet sicut sunt illa que in secundo modo
et tertio dicuntur nūq̄ enim dimisit corpus et animam li-
cet alia deposuerit. Et si dicatur q̄ si in triduo non dimisit
corpus et animam ergo in triduo fuit homo. Dicendum ē
q̄ illud non sequitur ex eo quia principia hominis non fa-
ciunt hominem nisi inquātum ad inuicem vn̄untur in vni-
tate persone q̄ tamen in triduo non erant sic: quia non e-
rant vn̄ita. Et quia corpus et anima non erant vn̄ita in
triduo: christus non habuit ipsam formam totius conse-
quentē ip̄am vn̄ionē partiū nec pprietates nature hūane
Et si dicatur q̄ si sic esset q̄ in triduo verbum esset vn̄itum
corpori et anime separatis sequeretur q̄ esset vn̄itum du-
•plici vn̄ione. Ad hoc dicit Bonauētura libro tertio distin-
ctione vicesima prima q̄ vn̄io verbi ad naturam humanā
dicitur tribus modis. Vno modo dicitur vn̄io actio vn̄iē-
tis. Et isto modo non est ibi nisi vn̄ica vn̄io. quia vn̄ica vn̄i-
one actiua vn̄iuit sibi verbum carnem et animam. Alio
modo dicitur vn̄io passio vn̄ibilis et isto modo similis non
est ibi nisi vn̄ica vn̄io: quia nō fuit ibi nisi vn̄ica passio. qz
caro et anima non fuerunt vn̄ita ipsi verbo in vn̄ionis pri-
mordio vt diuisa sed vt piuncta in vnam substantiaz et na-
turam. Tertio modo dicitur vn̄io relatio vn̄itoruz. et isto
modo est dicendum. q̄ cum relatio habeat plurificari ad
plurificationez extremoz. et extremuz illius vn̄ionis erat
humana natura constans ex corpore r̄ anima que concu-
rebant in vnum secundum actum et poterant esse distincta.
hic est q̄ q̄dū corp⁹ et anima fuerūt piuncta vn̄iebantur

verbo vnica vnione in actu / et duplici vnioe in potētia. et
dū fuerūt separate aīa et caro vniebātur duabus vnioni-
bus in actu relatiuo q̄ prius erāt plures in potētia: qz rela-
tio ex parte carnis ⁊ aīe erat alia ⁊ alia quando erāt sepa-
rate. ¶ Quarto est notandū. q̄ ppter vnionē verbi diuini
seu nature diuine ad naturā humanā nō est intelligenduz
q̄ xps sit cōpositus ex illis / nec q̄ in xpo natura diuina et
hūana faciāt cōpositionē ex eo qz vbi est cōpositio ibi est
mutatio in vtroqz extremoz et similiter impfectio sed in
xpo ex pre diuinitatis nulla fuit mutatio nec aliqua impfe-
ctio nec p̄ p̄ns in xpo est p̄positio. Et si dicat q̄ damascen⁹
li. iij. dicit oppositū vbi dicit q̄ i dño ihu xpo duas naturas
cognoscimus vnā ypostasim ex vtroqz compositam.
Ad hoc est dicendum vt dicit Bonauē. li. iij. di. vi. q̄ com-
positio dupliciter potest dici. Vno modo proprie dicitur
compositio aliquoz duoz habentium mutuam inclinatio-
nem ad constitutionem tertij: et hoc modo psona xpi non
potest dici composita. Alio modo dicitur cōpositio large
que est quedam positio vnus cum alio / que proprie dicit̄
vnio: et sic vnio verbi siue nature diuine et hūane isto mo-
do dicitur largo modo cōpositio: et sic Damasce. loquens
de xpo accepit largo mō ⁊ iproprie cōpositionem. ¶ Istis
presuppositis pono istam cōclusionem q̄ q̄uis in xpo sint
due nature. s. diuina et humana nō tamē xps est duo sup-
posita nec due psonae sed vnū supposituz et vna psona tm̄.
Et dicit Atha. in simbolo. Qui licet ds sit ⁊ homo nō duo
tamen sed vnus est xps. ¶ Ista p̄clusio pbatur et primo p
dicta sanctorū. Unde Damasce. in libro. iij. de diuina natā
dicit q̄ diuina natura humanaz sibi vnuit in vnā suam y-
postasim: nominat ibi ypostasim suppositum. Etiam hyla-
rius de trinita. ca. ix. dicit cum non sit aliud filius dei et ali-
ud filius hominis requiri oportet quis sit clarificatus. Ex
istis dictis videt̄ q̄ nō est duo supposita. qz nō est aliud et
aliud nec per cōsequens alius et alius. ¶ Secundo proba-
tur conclusio per rationes. Et primo sic. Unde secundum
Boetiū in li. de vnitae ⁊ vno. omne qd̄ est ideo est qz vnuz

numero est: s̄ x̄ps est ḡ necesse est esse vnū simplr̄ ⁊ in actū
⁊ per p̄s nō duo. ¶ Sc̄do sic. indiuiduū cōstat ex pp̄rieta-
tibus quaz̄ collectionē impossibile est i altero reperiri s̄m
Porphi. in p̄dicabilib⁹: s̄ quicqd̄ dicit̄ de filio dei dicit̄ de
filio hoīs et ecōuerso. ḡ filius dei ⁊ fili⁹ hoīs in x̄po nō dif-
ferūt numero sicut duo indiuidua. Et p̄ p̄sequēs x̄ps non
potest dici duo indiuidua siue duo supposita licet i eo sint
due nature q̄z̄ quelibet est indiuidua: nec p̄pter hoc dicit̄
x̄ps due nature. s̄ bene d̄r̄ q̄ in eo sunt due nature. ¶ Ter-
tio p̄bat̄ p̄clusio p̄ determinationē eccl̄ie vt habet̄ de sum.
trini. et fi. catho. ca. firmiter credim⁹. vbi d̄r̄ q̄ vnigenitus
dei fili⁹ ihs̄ x̄ps ex maria semp̄ virgine ver⁹ homo fact⁹ ex
aīa rōnali et hūana carne cōpositus vna i duab⁹ naturis
p̄sona viā uite manifest⁹ demōstrauit. Et h̄ dicit̄ Athana.
Qui licet supple x̄ps deus sit ⁊ homo scilicet propter vni-
onem diuine nature et humane: non duo tamen. id est. nō
est duo supposita nec due persone. hoc autem dixit contra
Entitem hereticum qui dicebat q̄ in x̄po erant due p̄sone
Et sequit̄ vltra in dicto Athana. sed vnus est x̄ps: est enīz
x̄ps vnus masculine/ et feminine s̄lr̄ est vna p̄sona/ non t̄m̄
est vna natura nec plures nature nisi intelligat̄ cōiunctim
et non diuisim/ sicut dicimus q̄ idem homo est corpus et
anima cōiunctim licet non diuisim. Deinde Athan. ostendit
q̄ x̄ps est vnus et dicit̄ q̄ non est vnus p̄ p̄uersionem
nature in naturam/ in versu sequēti in quo dicit̄ Athana.
Vnus aut̄ nō conuersione diuinitatis in carne: sed assum-
ptione hūanitat̄ in deo. Vnus omnino nō p̄fusione sub-
stantie sed vnit̄ate p̄sone. Dicit̄ primo q̄ x̄ps est vnus nō
t̄m̄ per cōuersionē diuinitatis in carne. i. in hūanitate sicut
alimētum efficitur vnum cum eo qd̄ nutrit̄. Non enīz erat
hoc possibile ex eo qz̄ deus est purus actus et omnino in-
transmutabilis/ sed est vnus per assumptionē hūanitat̄
in deum id est in diuinam personam scilicet vt esset vnum
in persona cum deitate. p̄ hoc enim factū est vt christus
qui est deus et homo esset vnus. id est. vna persona. Est
vnus omnino vt dicit̄ vltra Athana. i. est omnino vna per

sona: nō tamen cōfusione substātie id est essentie sicut ele-
menta dicūtur esse vnū in mixto: scdm illos qui ponūt ele-
mēta eē formalr in mixto. s̄ vnus omīno vnitate p̄sone / qz
in chris̄to nō sunt due p̄sone sed vna p̄sona. Manifestat z
declarat Athana. dictū suū p̄ exēplum in sequēti versu di-
cens. Nā sicut aīa ratiōalis z caro vnus est homo / ita de⁹
z homo vnus est chris̄tus. quasi dicat qz sicut ex aīa ratiōa-
li z corpore in reliquis hoīb⁹ vnus est homo. i. vna ē ho-
minis p̄sona: ita de⁹ z homo vn⁹ est chris̄t⁹. i. vna est dei z
hoīs p̄sona q̄ est chris̄tus. Et si dicat q̄ istud dictū Athan.
videt p̄tradidere quarto notabili in quo fuit dictū q̄ chri-
stus nō erat cōpositus ex diuinitate z hūanitate. h̄ic atha-
na. videtur dicere q̄ qz dicit qz sicut aīa rationalis et caro
vn⁹ est homo: ita deus z hō vn⁹ est chris̄tus. s̄ sic est q̄ hō
est cōpositus ex carne z aīa rationali. s̄ et chris̄tus est cō-
positus ex deitate z hūanitate. Aliter enī esset falsa simili-
tudo. Ad hoc est dicendū q̄ nō est omnimoda similitudo
inter aīam z carnē / z inter diuinitatē z humanitatē. nō enī
est similitudo q̄stuz ad extremoz cōpositionē / s̄ q̄stuz ad
hoc q̄ sicut aīa z caro cōcurrūt ad vnitatē p̄sone: sic etiam
diuinitas z hūanitas in xp̄o in vnitate p̄sone p̄currūt quā-
uis hoc fiat alio et alio modo: quia in nobis caro z anima
concurrunt ad vnitatem persone per compositionem que
est vnio partium ad constitutionem tertij: et in chris̄to con-
currunt diuinitas et humanitas solum per vnionem. que
vnio est prior compositione vt dicit Petrus de aquila li-
bro primo distinctione. xxxiiij. et potest stare sine compo-
sitione cum omne prius potest esse sine posteriore. Unde
quadruplex dissimilitudo est inter corpus z animam in cō-
stitutione hominis z inter diuinitatem et humanitates que
vniuntur in persona chris̄ti. Primo in hoc quia ex anima
et corpore resultat aliqua vna natura que prius non erat
et non est sic in xp̄o. Secundo modo in hoc q̄ ex vnione
anime et corporis in ceteris hominibus resultat persona.
que prius non erat quod non est sic in chris̄to: quia illa p̄-
sona que prius erat ante vnionem est post vnionem. Ter

tio in hoc quia nec corpus nec anima est natura completa
et in christo non est sic. Quarto in hoc quia nec corpus nec
anima est aliquid subsistens. et in christo verbum est perso-
na subsistens. Est autem similitudo de qua intellexit Atha-
nasilus quam superius dixi. ¶ Instatur contra istam con-
clusionem. et contra dictum Athanasij. Et probatur quod christus
sit duo supposita et due persone. et non unum suppositum
nec una persona tantum. Et primo sic. nam anima rationa-
lis unita carni facit personam sed verbum diuinum assump-
sit animam coniunctam carni. ergo assumpsit personam.
minor nota est. maior potest probari per diffinitiones Boetij
qui diffiniens personam dicit quod persona est indiuidua substan-
tia rationalis nature. Talis enim est natura assumpta a ver-
bo ut dicit Damascus. quod assumpsit naturam in aethere. ¶ Se-
cundo sic. nam persona non significat nisi personam. sed filius dei
assumpsit quod virgo genuit. sicut virgo erat persona videtur
quod deus ex ea personam et suppositum assumpsit. et sic patet quod
in christo sunt due persone et duo supposita. Hoc enim potest
probari per dicta Augustini et Iulij. Unde Augustinus
ad Felicianum dixit aliud est filius dei et aliud filius homi-
nis: sed quod est aliud et aliud est duo. ergo etc. Etiam Iulius
in. ix. de trinitate dicit. christus homo Ihesus cum sit
aliud et aliud est duo. ergo etc. ¶ Tertio sic. christus secundum
quod deus est unum unitate increata secundum quod homo est
unum unitate creata: si ergo unitas creata et increata est
alia et alia ergo christus est duo. ¶ Quarto sic. una na-
tura in pluribus personis facit illas personas esse unum.
sicut pater et filius et spiritus sanctus in trinitate sunt unum
in essentia ergo pari ratione plures nature in una persona
facient illam personam esse duo sed christus est una per-
sona in duabus naturis ergo christus est duo. ¶ Respon-
deo ad ista. Ad primum dico ad maiorem quod illud est verum
quando anima et caro non coniunguntur digniori sicut est
in nobis. Caro enim et anima humanitatis christi fuerunt con-
iuncte verbo diuino. Et ad diffinitiones Boetij dico quod est
insufficiens quia deficiunt sibi due particule. scilicet quod talis

indiuidua substantia sit per se subsistens et ulterius non sit pre-
ctiua et humanitas assumpta a christo non est per se existens. Ad
secundum concedo quod beata virgo genuit personam. scilicet filium dei non secundum
diuinam naturam sed secundum humanam. Et ad auctoritates Augustini
et Iulij dico quod ille predicaciones sunt improprie et debent
sic exponi. christus est aliud et aliud id est alterius et alterius
nature. et ex hoc non sequitur quod christus sit duo supposita nec
due persone. sed solum quod in christo sunt plura. scilicet. plures na-
ture. et ratione illarum naturarum sunt plura esse et non plura esse
subsistentie sed plura esse existentie. quia cum unitate subsistentie
in christo stant duo esse existentie sicut stant due nature secundum
Scotum et omnes eius veros sequaces. Quod patet quia esse est
formalis terminus generationis secundum philosophum quinto philosophorum. et in
christo est duplex generatio et consequens duplex esse non esse sub-
sistentie sed existentie. Etiam quia in christo est verum esse ver-
bi incarnati. et anima informando corpus dat sibi verum
esse existentie quod esse existentie non est esse verbi diuini. igitur
est aliud. et per consequens sunt in eo plura esse existentie.
Hoc enim patet quia cum relatio presupponat fundamen-
tum et unio nature humane ad diuinam sit relatio cuius
fundamentum sit natura humana per consequens videtur
quod natura humana habet proprium esse existentie. aliud ab esse
existentie diuine nature. Patet etiam quia si deus dimitteret
illam naturam assumptam ipsa non acquireret aliquod no-
uum esse seu aliquam entitatem licet acquireret alium modum con-
sistendi quia sequeretur quod esset perfectior in seipso quam in supposito diui-
no. si natura sic diuisa haberet nouum esse. ergo similiter
existens in supposito diuino habet proprium esse. sed illud
non est esse verbi incarnati. ergo est aliud. non aliud esse sub-
sistentie sed esse existentie. Quidam arguunt contra istam respon-
sionem et dicunt quod ista responsio non est bona nec est vera
Et dicunt quod videtur contradicere conclusioni. ex eo quia si in christo
sunt plura esse existentie in christo esset plura esse subsistentie
et sic christus esset duo. quod est contra conclusionem et contra
dictum Athana. Et probant primo sic. natura humana per
fectius existit in supposito diuino quam in supposito huma-

no: s̄ si natura hūana eēt in supposito hūano h̄et t̄m̄ vnū eē
z nō h̄et aliud eē ab eē suppositi. s̄ existēs in supposito di
uino nō h̄et aliud eē ab eē suppositi diuini. ¶ Sc̄do sic. di
uina p̄sona sicut cōicat nature hūane subsistētiā ita cōicat
existētiā: s̄ p̄sona diuina sic cōicat nature humane subsistē
tiam q̄ nō est ibi nisi vnum esse subsistentie ergo similiter
non est ibi nisi vnum esse existentie. ¶ Tertio sic. nam esse
non est sine ente s̄ vbi sūt pla eē ibi sūt plura entia: s̄ xp̄us
nō ē plura entia qz tūc eēt vnū p̄ accidēs ergo in xp̄o nō
sūt plura eē. ¶ Respōdeo ad ista secundum Scotum z se
cūdum om̄s eius veros sequaces Ad primum concedo q̄
sicut natura humana existens in supposito proprio nō ha
bet aliud eē s̄sistētie ab eē s̄sistētie suppositi pp̄ij ita eti
am existens in supposito diuino non habet aliud esse subsi
stentie ab esse subsistentie suppositi diuini: sed hoc non ob
stante habet aliud esse existentie ab esse existentie verbi di
uini incarnati. Etiam potest dici q̄ similitudo non valet qz
natura humana idētificatur realiter cum supposito prop̄o
quod tamen non est sic cū supposito diuino. ¶ Ad secun
dum nego maiorem quia non est simile de subsistentia z de
existētia quia subsistentia nature humane supletur per s̄s
sistentiam extrinsecam id est per suppositum diuinum qd̄
est independens sed existentia nature humane ibi nō sup
pletur sed quemadmodum ponitur ibi formaliter natura
humana ita ponitur ibi formaliter eius existētia. ¶ Ad ter
cium nego consequentiam quia concretum non numera
tur absq̄ numeratione suppositi: sicut patet d̄ homine ha
bente duas scientias qui non dicitur duo scientes ita in p̄
posito nō sequitur sunt duo esse ergo duo entia. Sicut di
cimus q̄ in christo sunt due voluntates et tamen non seq̄
tur q̄ christus sit duo volentes. ¶ Ad tertium argumentū
principale factum contra conclusionem dico q̄ equiuocā
ibi de esse vnuz quia si accipiatur esse vnum secundum q̄
deus pro esse existentie concedo q̄ in christo sunt duo esse
et q̄ christus est vnum vnitate increata secundum q̄ deus:
et secundum q̄ homo id est secundum humanitatem est

vnum vnitare creata. Si autem accipiatur in argumen-
to esse vnum secundum q̄ deus pro esse substantie non est
verum q̄ christus sit vnum secundum q̄ deus vnitare in-
creata / et vnum secundum q̄ homo vnitare creata quia
in christo est solum vnum esse subsistentie quia vt dixi sub-
sistentia nature humane supletur per subsistentiam extrin-
secā verbi diuini. ¶ Ad q̄rtum dico. q̄ nō ē simile qz nafa
diuina sic ē in plurib⁹ psonis q̄ de qlibet p̄dicat nō solū in-
p̄cretōe s̄ in abstractōe: Et ideo cū ip̄a sit vna necesse est il-
las tres ypostases eē vnū scz in eēntia tñ due nafe ita con-
currunt in vnā personā christi q̄ natura humana non va-
let predicari in abstractione de persona christi sed soluz in
concretionē. Ideo eē subsistentie non numeratur in christo
ad nūerationē naturaz. Et hec de isto capi. dictā sufficiāt.

Qui passus est pro salute nostra.

Postq̄ Athana. deteriorauit de vnitare p̄sone xp̄i. Lōseq̄r
definiat de alijs q̄ncz articlis ad hūanitatē ptinentib⁹. Et
p̄mo deteriorat in hoc versu de trib⁹ articlis. s. de passiōe ei⁹
z de descēsu ei⁹ ad inferos z de ei⁹ resurrectiōe De p̄. s. d
passiōe xp̄i sūt aliq̄ notāda ¶ Et p̄mo ē notādū q̄ scōz q̄ di-
cit Anselm⁹ in libro cur de⁹ z homo: necesse fuit hōiez redi-
mi hoc enim p̄bat Ansel. sic. si non fuit necesse hōiez redi-
mi ergo fuit factus frustra: hoc eniz patet qz homo creat⁹
est ad diligendum deū er fruendum ip̄so: aut ergo deus de-
ducat homines ad hūc finē aut nō. si non ergo frustra fuit
creatus. si sic cum iam lapsus eēt per peccatum necesse fu-
it ipsum redimi. ¶ Secundo est notandum secundum idēz
Anselmum ibidem q̄ necesse fuit hominē redimi per satis-
factionem. hoc enim probat Ansel. sic iniust⁹ est omnis ho-
mo q̄ nō reddit deo q̄ debet / sed null⁹ iniust⁹ admittit ad
beatitudinē ergo qui non reddit deo q̄ debet non salua-
bitur. sed homo non reddit deo q̄ debet nisi satisfaciendo
pro offēsa / ergo debuit natura humana redimi per satisfac-
tionem. ¶ Tertio est notandū. secundum q̄ dicit idem
Anselmus ibidem q̄ illa satisfactio non potuit fieri per pu

rum hominem seip per puram creaturam. hoc enim Ansel.
probat sic. nullus satisfacit pro peccato hominis nisi reddat
deo aliquid maius omni eo pro quo homo non debuit pec
care: sed pro omni eo quod esse potest homo non debuit
peccare ergo nullus satisfacit pro peccato hominis nisi red
dat deo aliquid maius quod est et esse potest / sed nullus
purus homo nec pura creatura hoc potest reddere ergo
purus homo non potuit satisfacere pro peccato. Etiam h^o pa
tet q^d debuit satisfacere pro peccato hominis debuit restituere homi
que per peccatum perdidit que sunt gratia et gloria: sed nul
lus purus homo seu pura creatura potuit ista duo restitu
ere homini / ergo nulla creatura pura potuit satisfacere pro
peccato. Quarto est notandum secundum quod dicit idem
Anselm. ibidem quod fuit necessarium istam satisfactionem fi
eri per christum qui est deus et homo hoc enim probat An
sel. sic ille potuit satisfacere pro peccato hominis qui habet
in se aliquid maius omni eo quod est sub deo et qui spon
te se offerret deo et qui potuit vincere diabolum per aspe
ritates: sicut primus homo submisit se diabolo per persua
siones. sed hec omnia fuerunt in christo quia nichil est aspe
rius morte christi. et in christo est aliquid maius omni eo
quod est sub deo / qui etiam se sponte obtulit deo: ergo neces
se fuit per mortem christi hominem redimi et diabolum pul
cari. Et si dicat quod non fuit de necessitate homines sic per christum
redimi secundum quod dicit Augustinus et Leo papa et Gregorius.
Unde Augustinus. ix. de trinitate. ca. iij. dicit quod alius modus redi
mendi homines quam per mortem christi deo non defuit. Leo enim
papa in sermone de ramis palmarum dicit quod omnipotentia
filij dei in qua est equalis patri potuisset liberare genus hu
manum solo impio voluntatis sue. Gregorius in moralibus
dicit qui nos fecit existere ex nichilo ipse reuocare etiam
sine morte et passione sua potuit. Ad hoc est dicendum ut
dicit Petrus de aquila li. iij. di. xix. quod necessitas est duplex
scilicet absoluta et ordinata. Si loquimur de necessitate ab
soluta sic est dicendum quod non fuit necessarium genus hu
manum redimi per passionem christi sicut patet per dicta san
ctorum immediate allegata. Si autem loquimur de necessitate

ordinata que dicitur necessitas consequentie ex eo quia presupponit ordinationem diuinam. sic est dicendum quod necessarium fuit genus humanum redimi per mortem christi secundum quod dixit Anselmus. Et si gratia que ordinatio diuina fuit ista presupposita redeptione nature humane faciente per mortem christi. Dico ut dicit Petrus de aquila ubi supra quod deus ab eterno vidit ista quoniam. In primo signo intellexit se tanquam summum bonum. in secundo signo intellexit omnes creaturas. in tertio signo aliquos homines predestinauit et circa aliquos habuit actum negatiuum. in quarto signo vidit homines casuros in adam. et in quinto signo prouidit de remedio eorum quomodo debebant redimi per passionem filii sui tanquam per meritum. Quinto est notandum quod passio christi fuit tantum satisfactoria et tantum toti sanctissime trinitati accepta quod per eam meruit christus omnibus quantum ad sufficientiam peccati remissionem gratie infusionem pene eterne liberationem et pene temporalis diminutionem diabolice potestatis et ianue celestis apertionem. Assignant quidam causam et rationem istam nam persona infinita potest sufficienter satisfacere per infinitis habendo meritum infinitum: sed persona christi est infinita ergo potuit sufficienter satisfacere pro infinitis habendo meritum infinitum. Alij vero dicunt quod hec ratio non est sufficiens. ex eo quia presupponit falsum scilicet quod meritum christi fuerit infinitum. Et quod illud sit falsum probant sic. nulla forma est perfectior in agendo quam sit in essendo: quia agere nunquam excedit esse sed esse in natura in qua christus merebatur est finitum ergo non habuit meritum infinitum. Etiam actiones mensurantur secundum rationes agendi: non secundum rationem agentis ergo illa operatio est finita que est a ratione agendi finita sed meritum christi secundum naturam creatam est a ratione agendi finita et per consequens meritum non fuit infinitum. Declaratur hec ratio per exemplum. quia licet videre in christo esset a persona infinita non tamen erat infinitum quia erat a ratione agendi finita. Et si queratur quomodo ergo christus meruit omnibus omnia supradicta si meritum eius erat finitum. Dicunt isti

q̄ pp̄ hoc quia omne creatum in tantum est bonū in q̄tū
est volitū a deo ideo tñ est meritū q̄tum acceptatur a deo
meritū aut̄ xp̄i licet sit finitū acceptat̄ tamē a deo tanq̄ in/
finitū ideo sufficit p̄ infinitis extēsiue. Et sic meruit omib⁹
supradicta q̄tū ad precij sufficientiā. ¶ Sexto ē notādū q̄
q̄uis xp̄s meruit oib⁹ supradicta quātū ad precij sufficien-
tiā nō tñ oib⁹ meruit illa q̄tū ad efficientiāz efficacitā. Ra-
tio siue causa ē ista qz agēs nō agit nisi in passum dispositū
quia secūdum p̄hm in. ij. de anima: actus actiuorum sunt
in paciente disposito sed non omnes sunt dispositi ad ha-
bendam gratiam per quā fit remissio peccatorum mortali-
um: nec sūt dispositi ad habendā gloriā: ergo christus non
meruit ista omnibus quantum ad efficientiam. Et hoc ex-
presse dicit Augustinus li. ij. di. xx. christus sacerdos et preci-
um nostre reconciliationis qui se in ara crucis obtulit deo
patri pro omnibus q̄tum ad precij sufficientiam. sed pro
electis tantum q̄tum ad efficientiam qz predestinat⁹ tantū
salutem efficit. ¶ Tertio presuppositis pono istam conclusio-
nem. qz xp̄s vt nos redimeret a potestate diaboli et a pecca-
tis et a pena eterna debita nobis pro peccatis passus est
mortem crudelem. vt dicit Athanasius in sum. qui passus est
pro nostra salute. ¶ Ista conclusio probatur. Et primo qz
christus passus est mortem vt nos liberaret a potestate di-
aboli. Unde Iohannis duodecimo dicitur nunc iudicium
est mundi nunc princeps huius mundi eijcietur foras. si q̄
diabolus foras per christum est eiectus: videtur qz a pote-
state eius per xp̄m liberati sumus. Etiam apoca. xx. vidi
angelū descēdentē de celo et apprehēdit draconē q̄ ē diabo-
lus sed per istū angelū sicut sc̄i exponūt intelligitur christ⁹
si ergo ab isto angelo diabolus est religatus in eius passio-
ne videtur qz amiserit super nos posse. ¶ Secundo pro-
batur conclusio quantum ad aliam partem scilicet qz xp̄us
per suam mortem nos redemit a peccatis. Hoc patet per
illud qd̄ dicitur ysaya liij. generationē eius quis enarra-
bit qui abscisus est de terra viuentium omnes nos declina-
uimus vnusquisqz in viam suam et dñs posuit in eo iniqui-

tatem omnium nram vulnerat⁹ e⁹ ppter iniquitates nostras/ at-
 trit⁹ est ppter scelera nra: et liuore ei⁹. i. sanguine ei⁹ asperfo
 sanati sum⁹. Ilic ysaïas pphetizauit qd xps erat passurus
 turpissimam mortem vt nos redimeret a pctis. Etiam Apocali.
 pmo dicit qd xps lauit nos a pctis nostris in sanguine suo. eti-
 am ad hebre. ix. dicitur qd sanguis xpi qui per spiritum san-
 ctum semetipsum obtulit immaculatum: emundabit consci-
 entias nostras ab operibus mortuis. sed opa mortua sunt
 peccata ergo per passionem xpi fuit emundatio a peccatis
Tertio probatur conclusio qstum ad aliam partem scilicet
 qd christus per suam mortem liberauit nos a pena etna
 Unde dicit ambrosius saluari non possumus nisi vnigeni-
 tus dei filius moreretur pro nobis debitoribus mortis. i.
 pene eterne. Etiam prima Petri secundo dicitur. peccata
 nostra pertulit in corpore suo super lignum. Istud dictum
 exponit Magister libro tertio distinctione. xix. vbi dicit qd
 portare peccata nostra supra lignum est portare penam pec-
 catorum nostrorum. Etiam zacharie nono dicitur de christo
 tu autem in sanguine testamenti tui eduxisti vinctos de lacu
 in qd non erat aqua. s. refrigerium. Etiam ad colo. ii. qd xps est
 delens qd aduersum nos erat cirographum decreti qd erat fructus
 nobis huiusmodi cirographum decreti erat obligatio nra ad penam etnam.
Quarto probatur conclusio qstum ad omnes partes p de-
 minationem ecclesie vt habetur de sum. trini. et si. catho. ca-
 pi. firmiter credim⁹ vbi dicit qd christus scdm diuinitatem
 est immortalis et impassibilis: idem ipse secundum humani-
 tatem factus est passibilis et mortalis qui etiam pro salute
 humani generis in ligno crucis passus et mortuus est. Et
 ideo dixit Athana. in simbo. qui passus est pro salute nra.
 Et sciendum est qd passio xpi fuit causa nostre salutis mlti-
 pliciter primo p modum meriti. fuit enim data gratia xpo
 homini non solum sicut singulari persone sed sicut capiti to-
 tius ecclesie. s. vt ab ipso redudaret ad membra. et sic opera
 eius erant meritoria p alios. Secundo passio xpi fuit causa no-
 stre salutis p modum satisfactionis. fuit enim sufficiens imo
 super habundans recopensatio p pcto. i. p offensa primi ho-

minis ⁊ totius generis hūani. Tertio passio xpi fuit causa
nre salutis p modū sacrificij. nā in cruce xps oblat⁹ ē vt deū
nob pacificaret iux illd ad ephe. v. tradidit semetipm p no
bis oblationē ⁊ hostiā dō in odorē suauitatis. Et ad Roma
nos v. dī q recōciliati sum⁹ deo p mortē filij ei⁹. Quarto
passio xpi fuit causa nre salutis p modū redēptōis. qz ille di
citur redimere qui precio oblato liberat aliquem a seruitu
te. Christus autē oblato precio sue vite corporalis libera
uit nos a seruitute peccati pene ⁊ diaboli. Quinto passio
christi fuit causa nostre salutis per modum cause efficiētis
non principalis sed instrumentalis. Operabatur enim ver
bum diuinum per humanitatem quasi per instrumentum
¶ Instatur contra istam conclusionē. Et cōtra dictū Atha
nasi. Et probatur qz christus non nos redemit per passio
nem suam ab omnibus illis et sic videtur qz non fuit cau
sa nostre salutis. Et primo sic maxime enī crudelitatis est
hominem iustissimū morti tradere pro quacūqz causa. sed
christus fuit iustissimus ergo crudelissimū fuit ex quacūqz
causa tradere ipsum morti. ergo talis modus satisfaciēdi
nullatenus debuit a deo acceptari: ⁊ si non debuit accepta
ri a deo: videtur qz per illam mortem non liberauit nos a
diabolo nec a peccato nec a pena eterna. ¶ Secundo sic.
maxime peruersitatis est et iniusticie damnare innocentē
vt absoluat nocens: sed nos omnes sicut oues errauim⁹
vt dicitur ysaye. liij. et ipse christus peccatum non fecit: vt
dicitur ibidem ergo videtur qz iniuste fecit deus pater si in
eo posuit iniquitates omnium nostrum. ¶ Tertio sic. Un
de ad ephe. vj. dicitur non est nobis colluctatio aduersus
carnem et sanguinem sed aduersus mundi rectores tene
brarum harum. ergo adhuc demones nos impugnant et
huic mundo pncipantur: et per consequens non sumus
liberati a potestate diaboli. ¶ Quarto sic. adhuc sunt ali
qua peccata per que diabolus detinet homines hic et in
futuro abluenda supplitia. ergo si detinētur propter alicu
ius peccati memoriā videtur qz per passionem christi nō
sunt deleta omnia peccata. ¶ Quinto sic. christus per

passionem suam aut liberavit homines a pena eterna aut a pena temporalis. non a pena temporalis quia eisdem penis temporalibus subiaceamus nunc quibus subiacebant illi qui erant ante passionem. nec a pena eterna quia nullus qui erat in inferno dampnatus: fuit per passionem xpi liberatus et multi nunc vadunt ad infernum ergo videtur qd per passionem christi non sumus ab aliqua pena liberati. **R**espondeo ad ista. Ad primum dico. qd deus eum non tradidit infligendo mortem et precipiendo alijs qd ipsi eum traderent sed permittendo et voluntatem eius acceptando: et ideo nulla fuit in deo crudelitas. Unde dicit Anselmus in libro cur deus et homo Unde si dicatur illum pater tradidisse morti vel voluntate patris passus esse et aliud consimile intelligendum est non quia pater eum coegerit inuitum sed quia suscepit voluntatem eius.

Ad secundum dico qd verum est si innocens dampnatur inuitus tamen si innocens velit se offerre et exponere pro salute nocentis nihil prohibet quin obligatio eius debeat acceptari. Et isto modo in proposito est intelligendum fuisse qd xps non coacte sed voluntarie pro salute nostra sustinuit passionem. **A**d tertium dico qd ante passionem christi diabolus habebat duplicem potestatem vt dicit Bonaventura. li. iij. di. xix. Una erat qua attrahebat omnes ad se et etiam quantumcumque essent iusti attrahebat eos ad limbum. Alia potestas erat qua impellebat homines ad malum. Prima potestas eius fuit per passionem christi totaliter amputata. ita qd nullum potest trahere ad infernum nisi illum qui moritur in peccato mortali. Nullum enim iustum potest ad limbum trahere. Secunda vero potestas fuit debilitata per passionem christi. ita qd quantumuis nobis incumbat pugna non tamen elongatur a victoria nisi interueniat nostra negligentia. Secundum quod dicitur prima ad Corinthios decimo fidelis est deus qui non permittit nos tetari ultra quam possumus sed facit cum tetatione puentum. **A**d quartum dico qd dupliciter est loquendum de effectu passionis christi scilicet aut quantum ad sufficientiam aut quantum ad efficaciam. Quantum ad sufficientiam se extendit ad omnes

Si vero quantum ad efficaciam sic se extendit solummodo a re
atu originalis peccati quod per baptismum deletur, et actualis
quod per penitentiam deletur, illi enim per peccata actualia te-
nentur a dyabolo qui voluntarie se subiiciunt ei. Ad quoniam
tunc dico quod quicquid christus pro passionem suam non liberat a pe-
na eterna eos qui sunt in malo obstinati tamen liberat eos
qui volunt ad ipsum conuerti quantum possunt, liberat etiam
ab aliquibus penis temporalibus ad quas essemus obliga-
ti merito peccatorum nostrorum nisi interueniret passio christi
Et hec de isto capitulo (in quo tractatur quomodo christus
mortuus est pro redemptione et salute nostra) dicta sufficiant

Descendit ad inferos.

Postquam Athana. determinauit quomodo christus nos redemit
per passionem et mortem suam. Consequenter determinat quomodo
descendit eius sanctissima anima coniuncta et unita diuinitati
ad inferos scilicet ad limbum ubi erant sancti patres ut eos
ita redemptos pro passionem suam liberaret et extraheret ut secum
eos duceret in gloriam. Pro quibus sunt aliqua notanda. Et primo est
notandum quod infernum dupliciter accipitur. Aliquam infernum accipitur pro
pena, aliquam pro loco pene. Etiam descendere ad inferos dicitur du-
pliciter. Uno modo aliquis potest dici descendere ad inferos quod de-
scendit ad penam. Alio modo quod descendit ad locum pene. De christo enim
dicimus quod descendit ad inferos non tamen ad penam quod hoc non con-
ueniebat ei: sed ad locum, scilicet ad illam partem inferni in qua erant iu-
sti qui detinebantur merito peccati primi parentis: qui quidem pars
consuevit limbum appellari: ad illam inquam descendit non compulsus
necessitate sed sua voluntate et potestate. Secundo est notandum
quod causa quare christus voluit descendere ad inferos fuit ad eripiendum
illos qui detinebantur illic compediti et quicquid hoc posset fa-
cere non descendendo voluit tamen ad eos descendere propter duo.
Primum est propter consolationem victorum: nam maior fuit
eis consolatio de presentia ipsius anime Ihesu christi et ma-
ior fuit dignationis ostensio in hoc quod ipse personaliter vo-
luit descendere ad eos. Secundum est propter confusionem
aduersariorum scilicet ut ipsi demones confunderentur ex sua

präsentia et sicut vicerat eos in terra in natura assumpta
sic aia eius de eisde triumpharet apud inferos ipsos vinctos
expoliado. ¶ Tertio est notandū. q̄ de inferno nō libera-
uit om̄s aias existētes in eo. s̄ soluz liberauit aias electoz
suoz scilicet eoz qui erāt mēbra ipsius. Quāuis enim pas-
sio xpi oibus suffecerit: nō tamē influit nisi in ei⁹ mēbra / r
ideo soli p̄ passionē xpi salui facti sunt qui vel erāt ei⁹ mē-
bra qm̄ passus est vel futuri erant p̄ conuersionē ad ipsum
Quoniā ergo multi erant in inferno qui nec membra chri-
sti erāt / nec membra futuri erant / quia nō erāt in statu me-
rendi ideo non omnes xps eripuit de inferno / sed tantum
eripuit electos qui eius membra erant r in eius fide salui
facti sunt et liberati a profundo inferni id est a loco dam-
natorum. Dicit enim Gregorius in quadam omelia infra
octauas pasche q̄ ante passionem christus dixit in resurre-
ctione sua dñs adimpleuit si exaltatus fuero a terra omnia
traham ad me: omnia enī trahit qui de electis suis apud
inferos nullum reliquit: omnia abstulit vtiq; electa. Et si
aūt dicatur q̄ etiam liberauit animas damnatorum qui
erant in profundo inferni: quod patet quia liberauit ani-
mā Job qui erat ibi vt ip̄emet dixit vt habetur Job. xvij.
in pfūdiz inferni descēdit aia mea. Ad hoc est dicendum.
q̄ dictū Job intelligit de loco vbi erant anime scōz patrū
q̄ est pfunditas inferni: qz in inferno est locus vbi est pena
damni et pena sensus: et iste est locus profundissimus / et
iste locus est damnatorum. Est alius locus qui deputatus
est his qui soluz sunt puniendi ad tempus pena damni et
pena sensus: et iste est purgatorius. Est alius qui deputa-
tus est his qui puniendi sunt perpetuo pena damni tantū
et iste est locus vbi sunt pueri qui mortui sunt ante annos
discretionis sine baptismo. Et de istis tribus locis non in-
tellexit Job. Est alius locus in inferno vbi erant sancti pa-
tres qui puniebantur solum pena damni ad tēpus. s. vsq;
ad passionē xpi et de isto intellexit Job. ¶ Quarto est no-
tandū q̄ nō statim quo xps descendit ad inferos aias scōz
rumpatrū liberauit s̄ expectauit vsq; in diem tertiū. s. vsq;

dū resurrexit vt dicit Augustin⁹ de fide ad petrū q̄ aīa xp̄i
die tertio reuertēte ab inferis idem deus sc̄dm̄ carnem qui
ī sepulchro latuit resurrexit. Et in decimo octauo libro de
ciui. ca. xiiij. dicit idem Augu. q̄ tādū debuit corpus xp̄i
in sepulchro recludi q̄dū eius aīa fuit in inferno cū factis
patrib⁹ ⁊ hoc vt simul aīa eius educeret de inferno et cor-
pus de sepulchro. Et si dicatur q̄ oppositum videtur dici
luce vicesimo vbi dicit q̄ xp̄us dixit latroni hodie eris me
cū in paradiso. Ad hoc dicit August. q̄ in illo verbo no
mine paradisi non intelligitur locus celi empirei: nec loc⁹
paradisi terrestris. s̄ ipsa clara et aperta dei visio quā ip̄e
latro v̄e habuit in inferno vbi erāt sc̄ti patres. Nam tunc
habuerunt omnes sancti patres p̄fectam visionē ⁊ p̄fectā
fruitionē de diuinitate q̄ cōiuncta erat anīe xp̄i secū dū
quā aīa descēdit ad infernū. Cū dicit Damasc. si mortu⁹ est
xp̄s vt homo et sancta aīa ab eius corpore diuisa est diui-
nitas tamen inseparabilis ab vtroq̄ p̄manit. cuz corpore
erat in cruce ⁊ cum anīa in inferno. C̄ Istis presupposi-
tis pono istam conclusionem q̄ xp̄us secundum animam
v̄nitam diuinitati descēdit ad inferos vt sanctos patres li-
beraret id est animas sanctorū patrum qui erant ibi. Ut
dicit Athanasius descendit ad inferos. C̄ Ista conclusio p̄-
batur. Et primo sic. Unde dicit Damascenus ad inferna
anima deificata descendit vt quemadmodum his que in
terra sunt: ita et his que in inferno sunt: et in tenebris et in
ymbra mortis sedent superlucēscat. C̄ Secundo sic. sicut
christus nos docuit per aduentum suum in carne: ita etiā
detentos in inferno liberauit per egressum suum a carne
sed adueniendo in terris vt nos doceret nobiscum conuer-
satus est et vixit ergo moriēdo ad inferna descēdit. C̄ Ter-
tio probatur conclusio per determinationem ecclesie. vt
habetur de summa trinitate et fide catholica capitulo fir-
miter credimus. vbi postq̄ papa dixit q̄ christus pro salu-
te generis humani passus et mortuus subiunxit vltra. de-
scendit ad inferos. Hoc enim dictū est Athanasij. similiter
non secundum corpus sed secundum animam coniunctaz

diuinitati. Corp⁹ enī remāsit in cruce ⁊ postea fuit ī sepulchro similr vnitū diuinitati. Ille enī descēsus nō dī de diuinitate sed de aīa xpī ex eo qz diuinitas est imutabilis ⁊ est vbīqz. Et si aliquādo de ea dicatur descēdere vel ascēdere hoc est dictū impropriū scđm q dicit Alexāder de ales lib. iij. in summa. i. per nouam operationē factam vel nouum effectum factum. Et sic dicitur descēdisse in ytero virginis quia ibi naturam humanam sibi vniuit.

Instat cōtra istā pclusionē. Et pbat q xpūs seu aīa xpī nō descēdit ad inferos. Et p̄o sic. vñ Aug. ad Dardanuz Et etiam sup Genes. ad litteraz dixit. non facile in scripturis nomē inferni in bono inuenit. s̄ in xpō nihil malī attribuentuz est ḡ videt q nō descendit ad inferna. **S**ecūdo sic. optimo debet optim⁹ locus sed anima xpī erat optima et infernus erat locus vilissimus. ergo nunqz videtur fuisse pueniēs q anima xpī descēderet ad inferna. **T**ertio sic. maioris potestatis est liberare subditos de manu aduersarij sola voluntate et virtute q̄ presentia corporali ergo si christus iam triumphauerat in cruce de dyabolo videtur q non oportebat ipsum ad inferuum descendere ad liberandum suos. **Q**uarto sic. per mortem christi illi qui prius descenderant ad infernum merebantur ascendere in celum ergo si idem non est causa oppositorum videtur q christus moriendo non descenderit ad inferos.

Quinto sic. nam si christus descendit ad inferos descendit ad liberandas animas detentas: in inferno vel ergo liberauit omnes animas ibi detentas: vel liberauit aliquas et non omnes. nō est dicendum q omnes liberauit: vt patet per illud quod dicitur isaye vltimo. de damnatis q vermis eorum non morietur et ignis eorum non extinguetur Nec est dicendum q aliquas liberauit ⁊ non omnes. quia si sic. sequeretur q christus non obtinuit plenam victorīaz sed semiplenaz de dyabolo. Etiam qz in cruce p omnibus passus est: ⁊ per cōsequēs si descēdit ad inferos omnes debuit liberare. **R**espōdeo ad ista. Ad primum dico ad illud dictuz Augu. q est vez qz ad infernū nullus descendit

preter solū xpm nisi ad penā damni vel ad penam sensus:
ideo dici ipm nō de facili inueniri in bono qz hoc cōuenit
soli xpo. ¶ Ad scdm dico qz vex est de loco q̄ debet alicui
p remuneratiōe. xps aut nō descēdit ad infernū tanq̄ ad
locū remuneratiōis sibi debitū: s̄ poti⁹ descēdit ad ipm frā
gendū z expoliandū. ¶ Ad tertiu dico. qz triūphare in pre
sentia licet nō sit ostensiuū tāte virtutis. tñ est ostensiuum
maioris dignatiōis. Xps aut in liberatiōe nra poti⁹ intēde
bat nob ostēdere dignatiōis affectū q̄ virtutis imperium
Abalebat enī qz haberem⁹ spm dilectiōis z amoris q̄ spm
seruitutis z timoris. ¶ Ad quartuz dico qz est descēsus or
dinat⁹ ad ascensum z hoc modo descendit xps: qz descen
dit vt faceret alios ascendere. Et iste descensus non est cō
trarius ascensui nec est ex causa contraria. Est alius descē
sus qui venit ex impotentia ascendendi z hic descensus re
pugnat ascensui et de isto descensu concedo qz xps non de
scendit ad inferos sed bene primo modo. ¶ Ad quintum
dico qz concedo qz non liberauit christus omnes animas
detentas in inferno sed solū illas que erāt in limbo. Et ad
illud qd̄ dicitur qz tunc nō habuit plenā victoriam de dra
bo. o. dico qz falsum est: mali enim p peccatum quasi nichil
facti sunt et ad non esse tendunt. et ideo ipsoꝝ defectus in
nihilum cōputatur. Et ipa i nullo minuit plenitudo victo
rie si ipi nō liberant: sicut i nullo est diminuta plenitudo ci
uitatis supne p absentia maloꝝ. Et ad aliud qd̄ dicit qz p oi
bus in cruce passus est rē. Dico qz vex est qz p oibus pas
sus est q̄tuz ad sufficientiaz sed solū p electis q̄tum ad ef
ficientiam. Et sic non liberauit existentes in pfundo loco
inferni nec puulos qui erant in limbo: ex eo quia ipsi ideo
non fuerunt liberati qz non erant in statu in quo essent ca
paces gratie xpi: nec merita xpi nō poterant eis suffraga
ri nec satisfactio eius pro peccato ade ad eos habebat ex
tendi. Ad illos enim se extendit qui membra eius efficiunt
tur per fidem vel per aliquod sacramentum fidei. Unde si
cut puuli decedentes in originali carent in ppetuuz beata
vita sic et illi qui iam in infernū descenderunt per peccatū

mortale. Et hec de isto capitulo (in quo tractatur de descē
su christi ad inferos) dicta sufficiant.

Tertia die resurrexit a mortuis

Postq̄ Athana. deteriorauit de morte xpi ⁊ de descensu aie
ei⁹ ad inferos. Lōsequir deteriorat de ei⁹ resurrectōe sc̄tā ter
tia die post passionē. ¶ Pro q̄ sūt aliq̄ notāda Et p̄mo ē no
tandū. q̄ xps sicut mortu⁹ ē p̄ salute nra ita debuit resur
gere p̄p̄t iustificationē nostraz. vt dicit ad Roma. quarto
traditus est propter peccata nostra et resurrexit p̄p̄t iu
stificationē nostrā. Unde si non resurrexisset fides fidelīū
fuiſset in eis deperdita. Crediderant enim eum esse homi
nem purum et non deum ⁊ hominem. Etiam debuit resur
gere propter iustificationem nostraz: quia erat opinio mul
torum antiquorum q̄ nulla erat resurrectio futura fienda.
et in hoc christus dedit nobis certitudinem d̄ nostra resur
rectione quia ipse prius resurrexit. ¶ Secūdo est notādū
q̄ non statim nec in eodem die debuit christus resurgere:
et hoc similiter propter fidei nostre confirmationem. Nam
si statim quando fuit mortuus vel in eodem die fuerat re
suscitat⁹ dixissent iudei eum non fuisse vere mortuum. ⁊ sic
in nobis fuerat perdita fides de eius morte pro salute no
stra. Et sicut nō debuit statim resurgere ita nec pueniebat
eius resurrectio differri vsq̄ ad generalem resurrectionē
omnium. Ratio est ista qz nostre fidei certitudo qua credi
mus nos resurrecturos fundata est supra veram resurre
ctionē xpi. ¶ Ad hoc autē q̄ p̄stet nobis de veritate resurre
ctionis duo cōcurrunt. Primum est q̄ oportet q̄ constet d̄
veritate mortis. Secundū est q̄ oportet q̄ cōstet de veri
tate cōiunctōis iterate anime ⁊ carnis. Veritas mortis xpi
nō constitisset nobis si christus statim resurrexisset. s̄ potu
isset suspicari ipsum finxisse se mortuum. Veritas enim ite
rate coniunctionis anime ⁊ corporis non cōstitisset si xps
adhuc non resurrexisset imo potius posset quis desperare
q̄ spectare. ¶ Et si dicatur vt dicitur ad hebreos secundo.
q̄ debuit per omnia fratribus similari. et per consequens

vt eēt filius nob̄ debuit dilatare ei⁹ resurrectionē vsq; in diē
iudicij. Ad hoc est dicēdū vt dicit Alexand. de ales li. iij. q̄
illud dictū Pauli intelligit̄ in hīs q̄ erāt necessaria ad no-
strā redēptionē / z q̄ pueniebāt sue dignitati: q̄ aut̄ differre
tur sua resurrectio nō erat necessariū nostre redemptioni /
imo noceret nec etiā cōueniebat sue dignitati: q̄ sua cōdi-
tio nō ē filii nostre cōditioni: q̄ sua ē a principio celesti vt
dicit̄ prima ad corint. xv. quia non ritu humano: sed nutu
diuino conceptus est. Nostra vero conditio est de princi-
pio terreno: ideo non debuit diu stare sub terra sicut z nos
Et ideo Dauid. loquens de christo in psalmo. xv. dixit. nō
dabis sanctus tuū videre corruptionē. ¶ Tertio est notan-
dum q̄ christus distulit resurrectionem suam vsq; ad terti-
am diem et non amplius. q̄ p̄ tēp⁹ illud vere poterat ma-
nifestare fuisse mortuū. redeiuit igit̄ (sicut dicit fides n̄ra) p̄
triduū in sepulchro / non tñ p̄ tres dies integros z p̄pletos
sed per vltimam partem diei vener̄ et per primam partē
dominici diei et per totam sabbati diē / ita q̄ requiescit illa
intelligenda est per triduū vt dicit Augustinus per sinech-
dochen. ¶ Quarto est notandum. q̄ de hora qua christus
resurrexit inter doctores est controuersia. Nam quidā vi-
dentur dicere q̄ resurrexit in mediā nocte: quidā xō q̄ re-
surrexit in auroza. Ratio hui⁹ diuersitatis est p̄ eo q̄ cōsi-
derāt diuersimode in illa dilatiōe p̄gruētis q̄tū ad nūeruz
horaz. Nam aliqui incipiūt cōputare tempus ab hora sexta
q̄ crucifixus est christus et tenebre facte sunt sup̄ vniuersā
terram: z isti protendunt tempus vsq; ad mediam noctem
inter diem sabbati z diem dominicum / et sic computant tri-
ginta et sex horas. quia tunc erat equinoctiuz vernale qñ
christus dñs passus est. Aliqui inceperunt computare a se-
ro in quo positus fuit in sepulchro: et protendunt tempus
vsq; ad diluculum dñici diei. z tam isti q̄ illi eandē p̄siderāt
congruentiam tante dilationis. Ideo enim christus distu-
lit per triginta et sex horas vt in hoc significatur liberatio
et victoria perfecta. Ille enim numerus est ex senario
numero in se directo / qui quidem numerus est primus

numerus perfectissimus secundum arithmeticum. ut dicit sanctus Bonaventura.
li. iij. di. xxij. pro eo quod componitur ex duobus ternariis tanquam
ex tribus aliquotis quod numerus ternarius est primus numerus per-
fectus ut dicit idem doctor in di. ij. p. li. pro eo quod est primus nu-
merus qui componitur directe ex omnibus partibus. scilicet ex parte
aliquota et ex parte non aliquota: que sunt unus et duo. et nu-
merus senarius componitur ex tribus bis sumptis tanquam ex tribus
aliquotis directe. et ex duobus ter et ex uno multiplicato sex
vicibus tanquam ex tribus aliquotis. et sic est primus numerus per-
fectissimus: cum componatur non solum ex numero primo perfecto quod
est ternarius sed ex partibus ternarii tanquam ex partibus aliquotis
que sunt duo et unus. Est alia congruentia quia in triginta et
sex horis sunt due noctes et unus dies. ita quod salua est ibi
proportio a simplici ad duplicem. ut dicit Augustinus in quo significat
quod Christus una sua simplici morte abstulit duas nostras vetusta-
tes: que quidem intelliguntur per duas noctes. Et hanc rationem
assignat Augustinus et habet in glossa super illud luce. xxiiij. oportuit
pati Christum. Dicit glossa merito una die et duabus noctibus
in sepulchro iacuit: quod per lucem. i. gratiam sue mortis quam
tamen in carne erat tenebris nostre duplicis mortis que in carne
et anima erant oppositae. **I**stis presuppositis pono istam con-
clusionem quod Christus tertia die a die mortis sue resurrexit. **U**t
dicit Athanasius in simbolo. Postquam enim dixit quod passus est pro
salute nostra: subiunxit tertia die resurrexit a mortuis. **I**sta con-
clusio probatur. **E**t primo sic. Unde ut habetur Matthei du-
odecimo dixit Christus sicut Ionas hois erit in corde terre. **E**t per
Christum si tribus diebus fuit corpus Christi in sepulchro sequitur
quod die tertio resurrexit. **S**cdo sic. unde Iohannis scdo dicit quod
Christus dixit soluite templum hoc et in tribus diebus excitabo il-
lud. **E**t subiungit euangelista quod hoc intellexit de templo corpo-
ris sui. **T**ertio probatur per communem ecclesie obseruantiam que
mortem eius in die veneris celebrat: et resurrectionem in die
tertia scilicet in die dominico. **Q**uarto probatur conclusio per de-
terminationem ecclesie. ut habetur de summa trinitatis. et filii. et catho-
lica. firmiter credimus ubi dicitur. quod postquam papa dixit quod descendit

ad inferos subiicit resurrexit a mortuis descendit in aia ⁊
resurrexit in carne. Et h̄ ē q̄ dixit Athana. q̄ t̄cia die resur-
rexit. ¶ Unde ē sciēdū vt d̄r p̄ma ad corinth. xv. x̄ps fuit p̄-
mus q̄ resurrexit ad vitā imortalē. Ip̄e enī fuit q̄ resurrexit
p̄mitie dormientiū. Causa est vt dicitur ibidē. Quoniam
q̄dez p̄ hōiez mors. s. p̄ Adā ⁊ p̄ hōiez resurrectio mortuo-
rum scilicet p̄ x̄p̄s. ¶ Instat p̄tra istā p̄clusionē ⁊ d̄ dictū atha-
nasij. Et p̄mo sic. Unde actū sc̄o d̄r de x̄po. quē d̄s susci-
tauit a mortuis q̄ impossibile erat detinere eum / si nō po-
tuit detineri: ḡ videt q̄ statim resurrexit alioqn̄ detent⁹ fuit.
¶ Sc̄o sic. op⁹ nostre redēptionis statim post mortē con-
summatum fuit ḡ glouificatio corporis x̄pi iam non debuit
amplius differri. Et ita corpus christi non debuit in sepul-
chro per triduum relinqui. ¶ Tertio sic. si christus distulit
resurrectionem suā vsq̄ in diē tertiu⁹: aut aia x̄pi in illo tri-
duo appetebat vniri suo corpori / aut non. Si non appete-
bat: ergo non habuit naturam aliarum animarum. si vero
appetebat ergo retardabat a cōtēplatione p̄fecta si corp⁹
eius nō reddebat ei. s̄ hoc est incōueniēs: ergo videt q̄ sta-
tim corp⁹ ei⁹ debuit suscitari. ¶ Respōdeo ad ista. Ad p̄-
mum dico. q̄ detētio dicit violētā / x̄ps autē distulit resur-
re ad tertiā diē nō p̄t violētā s̄ p̄t merā volūtātē. ⁊
ideo non erat detentio sed rationalis expectatio. ¶ Ad se-
cundum dico q̄ licet opus nostre redemptionis esset consu-
matum / non tamen innotuerat nobis: ad hoc autem q̄ no-
bis valeret necesse erat vt nobis innotesceret. Et ad hoc
q̄ nobis certitudinaliter innotesceret / necesse erat resurre-
ctionem differri. ideo non absq̄ causa / s̄ propter salutē nō-
stram resurrectionem suam distulit in diē tertia. ¶ Ad ter-
tium dico. q̄ anima christi appetebat vniri corpori. Et ad
illud quod dicitur q̄ tunc retardabatur a cōtēplatione.
Dico q̄ non retardabatur propter hoc a cōtēplationis
perfectione: propter vnionem ipsius ad verbum et tantā
plenitudinē gratie que in ipso erat vt nō solū separa a cor-
pore / verum etiam existens in corpore passibili non retar-
daretur a cōtēplatione diuina: non sic est in alijs anima

bus reperiri. Nec est mirandū si illa sanctissima anima in-
ter omnes animas habuit priuilegium singulare. Et hec d̄
isto capitulo dicta sufficiant.

Ascendit ad celos sedet ad dexteraz dei patris omnipotentis.

Postq̄ athana. in versu precedēti deteriauit de tribus ar-
ticulis scilicet de passiōe / r de descensu ad inferos / r de re-
surrectione x̄pi. Cōseqūr in p̄nti x̄su determiat d̄ alijs duo
bus articlis. s. de ei⁹ ascēsiōe ad dexterā dei p̄ris: r de eius
aduētū in fine mūdi ad iudicandū mūdū. Circa primuz.
s. de ascēsiōe x̄pi in celū sūt aliq̄ notāda. Et p̄mo est nōndū.
q̄ ē differētia int̄ ascēsiōē r assūptōez r euolatiōē. Quo-
niam ascensio ē pp̄ria virtute ascendere r hoc fuit pp̄rium
ch̄risto. Assumptio vero est ascendere virtute alterius as-
sumentis: sicut fuit assumptio bt̄e virginis Marie in celuz
q̄ ascendit virtute x̄pi assumēt̄ q̄ fili⁹ specialiter obsequiū
matri. Eleuatio aut̄ est ascēdere in celū ministerio angelo-
rum: sicut ē ascēsiō aiāz beatāz in celū. C̄sc̄o ē notādūz
q̄ ianua paradisi fuit aperta tam per passiōē q̄ per resur-
rectionem q̄ per ascensionem ch̄risti. Sed aliter per ascen-
sionem / et aliter per resurrectionem / et aliter per passiōē
Nam in morte ch̄risti statim fuit aperta q̄tum ad merituz
Sed in resurrectione q̄tum ad egressum sc̄toz patrum de
limbo. In ascensione vero q̄tum ad ascensum in celū. Nā
sicut ip̄e fuit qui descendit de celo p̄ carnis assumptionem
ip̄e debuit esse primus: qui erat ascensurus in celum primo
et virtute pp̄ria: alij virtute eius. C̄tertio ē notandūm
q̄ x̄ps nōn debuit statim post suam resurrectionem ascen-
dere in celum sed per aliquos dies debuit ascensionem su-
am differre. Et hoc propter nostre fidei confirmationem
vt per multa argumenta ostenderet se vere resuscitatum.
Nam difficultius erat probare euidenter eius resurrectōez
q̄ eius mortem. Quoniam mori assuetuz est resurgere ve-
ro a mortuis est contra cursum siue preter concursum na-
ture. Ideo maiora signa requirebantur que euident̄ ostē

derent cum resuscitatus q̄ illa q̄ ostenderunt enī esse mortuū. Et ideo vt dicit b̄tus Luc. actuū p̄. p̄buit seipsum viuū post passionē suā p̄ multa argumēta p̄ q̄draginta dies loquēs de regno dei. Sup̄ qd̄ dictū dicit Leo papa q̄dragenari⁹ hodie diez expletus est numer⁹ ad vtilitatē nostre eruditōis impēsus vt dū a dño in h̄ spatio mora corporalis extēdit fides resurrectōis documētis necessariis muniret.

C Istis presuppositis pono istam conclusionem q̄ sicut de-
cuit xpm̄ resurgere a mortuis / ita debuit ascendere in celū
post resurrectionē et sedere ad dexteram dei patris. Et dī-
cit Athanasi. in simbolo. ascendit in celum ⁊ sedet ad dex-
teram dei patris omnipotentis. Ista conclusio probatur.

Et primo probatur q̄ debuit xps̄ ascendere in celū ex pre-
sui. Nam locus debet p̄portionari locato sic scilicet q̄ qua-
le sit locatum talis sit locus: sed xps̄ post suam resurrectio-
nem (vt dicitur ad Roma. vj.) vitam immortalem et absq̄
miseria inchoauit et mundus iste est locus miserie et cor-
ruptionis: ergo christus post suam resurrectionem debuit
in celum ascendere q̄ est locus delectationis ⁊ beatitudinis

Et ideo dixit ipse vt habet Johan. xvj. exiui a patre et ve-
ni in mundum ⁊ iterum relinquo mundum et vado ad pa-
trem. Super quod dicit Augustinus exiui a patre. qz de
patre est in mundum venit / quia in mundo suum corpus
assumptum ostendit. relinquit mundum corporali distensi-
one perrexit ad patrem hominis ascensione / nec mundus
relinquit presentie gubernatione: quia in mundū venit exi-
ens a patre vt non deserēt patrem.

C Secundo probatur
conclusio ex patre sanctorum patrum. Unde quauis ia-
nuā paradisi esset aperta quantum ad meritum: ⁊ facti pa-
tres essent liberati a limbo / tamen nullus potuit ascendere
in celū nisi xps̄ ascēderet prius / qz sicut xps̄ fuit resurgēs
p̄mictie dormitiū / ita debuit esse primus omniū in celum
ascendentiū. Et per p̄sequēs vt anime sctōrum patrū in ce-
luz ascēderent debuit xps̄ ascendere in celū. Un̄ ad ephē.
iij. dicit ascendens xps̄ in altum captiuam duxit captiuita-
tem. i. secū duxit sctōs p̄res q̄ p̄us erāt captiui

C Tertio p̄

batur ꝑdu° ex pte aploꝝ et ex pte nostra. Ex parte aposto-
loꝝ ut apostolis mitteret spiritum sanctum ut dixit ipse
Et habetur Johan. xvi. expedit vobis ut ego vadam q̄a
si non abiero paraclitus non veniet ad vos et si autē abie-
ro mittam eum ad vos. Ex parte vero nostra ut apud pa-
trem intercederet pro nob̄ ut dicitur p̄ma Johannis sc̄o/
aduocatum habemus apud d̄m n̄m iesum xp̄m et ip̄e est
propitiatio pro peccatis nostris. Quarto probatur con-
clusio ꝑ determinationē ecclesie. q̄ sicut debuit ita ascendit.
ut habetur de sum. trini. et si. catho. ca. firmiter credim⁹ ubi
dicitur q̄ ch̄stus resurrexit a mortuis et ascendit in celū/
sed descendit in anima scilicet ad inferos. Et resurrexit in
carne ascenditq̄ pariter in utroq̄. et hoc est q̄ dicit Atha-
na. ascēdit ad celos sedet a dexterā dei patris om̄ipotētis
p̄tio. n. dicit Athan. ascendit ꝑpter hoc quia nō eleuabat̄
in virtute alterius sicut alij sancti eleuātur in celum sed vir-
tute propria ascendit. Et si dicatur ut dicitur actuum pri-
mo q̄ nubes suscepit euz. Ad hoc est dicēduz ut dicit Ale-
xander b̄ ales in sc̄io. q̄ hoc fecit ch̄stus nō ut ministerio
nubis indigeret s̄ ut ostenderet apostolis q̄ ois creatura
erat parata obseq̄ creatori suo. Dicit vltra: Ad celos id est
super omnes celos ut dicitur ad ephē. iiii. Unde ascendit
ch̄stus vsq̄ ad conuexum sup̄remi celi. ut dicit Richard⁹
li. iij. di. xx. ita q̄ nichil de celis est supra ipsum. Et hoc est
q̄ dixit David in ps̄. xviii. a summo celo egressio eius et oc-
cursus eius vsq̄ ad summū eius. Et dicit vltra Athanasi.
et sedet ad dexteram dei patris hic dextera accipit ꝑ silitu-
dinem et nō ꝑ proprietatez qz in deo patre nec est dextera
nec sinistra. Dextera eniz potioꝝ partem corporis habet
ita per similitudinez qui potioꝝibus bonis alicuius fruitur
dicitur sedere ad eius dexteram. Et qz ch̄sto ratione hu-
manitatis cōuenit ex tempore et ratione diuinitatis ab et
no q̄ fruatur potioꝝibus bonis patris ꝑceteris beatis. ideo
dicitur sedere ad dexteram dei patris. Et hoc est q̄ dicitur
ad ephēse. ꝑimo benedictus deus et pater d̄ni nostri Ihe-
su ch̄risti qui suscitauit illum a mortuis et constituit euz ad

dexteram suam in celestibus super omnem principatum et potestatem et virtutem et dominationem. Alio modo accipitur dextera dei per similitudinarie pro potestate iudiciaria quaz deus pater dedit christo: vt idem christus dixit vt habetur **A** Math. ultimo. data est michi ois potestas in celo et in terra. Et **J**ohan. quinto ca. dicit qd dixit xp̄s p̄ non iudicat quemquam sed omne iudicium dedit et filio. Alio. accipitur similitudinarie p̄ participatiōe honoris dei quem honoret deus pater cōicauit humanitati xp̄i ratione vnionis cū diuinitate. nā hūanitas xp̄i est adorāda adoratiōe latrīe qua adorāt deus vt dicit theolo. li. iij. di. ix. nō p̄pter se vt dicit **P**etr. de aq. in ea. di. f. p̄pter diuinitatez cui est vnita: om̄ibus istis modis xp̄s dicit sedere ad dexterā dei p̄ter dicit **A**tha. Et si dicatur qd oppositū est illud qd dicit b̄tis **L**uc. in actibus Apostolorū de beato Stephano. vt habet actuum septimo vbi dicitur qd dixit beatus Stephanus ecce vido celos apertos et iherusalem stantem a dextris virtutis dei ergo si b̄tis Stephanus vidit xp̄m stantē: videt qd ipse nō sedet ad dexteram. Ad hoc est dicendum vt dicit **B**regori. sedere iudicatis est stare pugnantis vel adiuuantis. Stephanus vero in laborum certamine positus stantem vidit quem adiutorem habuit. sed hunc post ascensionē **A**habitus sedere ascribit quia post assumptionis sue gloriā in fine iudicabit. Dicit vltra Athanasius omnipotentis. Dicit pater omnipotens propter appropriationem: ex eo quia licet omnes tres persone sint eque omnipotentes appropriatur patri omnipotentia propter hoc quia alie persone ab eo recipiūt oipotētā et omnē p̄fectionē sicut filio appropriatur sapiētia p̄pter h̄ qd ē noticia p̄ducta a p̄re p̄ intellectū: et bonitas attribuit sp̄sctō p̄pter h̄ qd ē amor p̄ductus p̄ volūtatez. Aliq̄ vero dicūt qd pater d̄ omnipotens p̄ appropriationē ne forte putet̄ ex antiq̄tate et senio esse debiliozem filio et sp̄ritū sancto. **I**nstat̄ contra istam conclusionē et contra dictum Athanasij. Et probatur qd christus nō debuit post resurrectionē ascendere in celū sed debuit spectare vsq̄ in finē mūdi. Et p̄mo sic. **I**stā xp̄s naturā hūanā assū

psit ppter salutē hominū / r p ascensionē nichil acq̄siuit nec
ex parte corpis cū h̄ret post resurrectionē iam glorificatus
nec ex parte anime cum ab instanti sue cōceptionis habe-
ret eā beatā in v̄s̄iōe r fruitōe diuinitatis. s̄ magis fuerat
salutare hominibus stare cum eis vsq̄ ad consummationē
seculi: ergo non debuit post resurrectionem celū ascendere.
¶ Secundo sic. Unde Math. vltimo dicit q̄ dixit christus
ego vobiscum sum vsq̄ ad consummationē seculi. r per cō-
sequens vt adimpleret qd̄ nobis promisit nō debuit ascen-
dere in celum ante diem iuditiū. **¶** Ad ista **R**pondeo. Ad
primum dico q̄ concedo q̄ christus assumpsit hūanam na-
turam ppter salutē nature hūane. s̄. ppter salutē n̄am. Et
ad illud q̄ d̄r q̄ in ascendēdo in celuz nichil acq̄siuit. Dicit
sc̄t̄s Tho. in vlti. pre q̄. vii. ar. p̄. q̄ aliqd̄ de nouo christū
acq̄rere stat dupliciter vt q̄stū ad ea q̄ sūt ad decētiaꝝ loci qd̄
est ad b̄n̄ esse gl̄ie: vt q̄stū ad ea q̄ sūt ad eēntiaꝝ gl̄ie siue f̄m
corp̄ siue f̄m aiām. isto ° x̄ps celuz ascendēs nichil acq̄siuit.
sed p̄mo modo sic. etiam fuit sibi quoddā nouuz gaudium
non q̄ tunc inciperet gaudere sed habuit tunc nouum mo-
dum gaudendi qz tūc gauisus est de re impleta. Et ad illd̄
quod dicitur q̄ fuerat magis salutare stare cum hominib⁹
et cetera. Dico q̄ magis salutare fuit hominibus celū ascē-
dere q̄ stare p̄ presentia corporalez cuz hominibus vsq̄ ad
diem iuditiū et hoc propter tria. p̄imum est propter fidei
meritum r augmentū q̄ est de non v̄s̄is. Sc̄dm̄ est propter
spei subleuationem. Unde in hoc q̄ naturam suam huma-
nam in celo collocavit dedit nobis spem illuc pueniēdi vt
ipse dixit vt habet Johā. xiiij. expedit vobis vt ego vadā
vado vobis parare locū vt vbi ego suꝝ r vos sitis. Terciuū
est ad dirigendum caritatis affectuz in celestia. **¶** Un̄ ad Lo-
locen. iij. dicit que sursum sunt sapite non q̄ sūt super terraz
Et si dicatur contra illud q̄ dictū est in responsione. s̄. q̄ ac-
q̄siuit nouū modū gaudendi. r̄c. **¶** Cōtra si sic esset sequerēt
q̄ statim post resurrectionē debuit ascendere. sed nō statim
ascendit. s̄ nichil acquisiuit. **¶** Consequentia patet ppter h̄
qz nulla anima beata est purior q̄ anima x̄pi. s̄ anime sc̄t̄o.

rum qui modo moriuntur statim euolant ut omnia que habitare sunt acquirant. et persequens et xps statim post resurrectione debuit ascendere si nouuz modū gaudendi decreuit ei quando ascēdit ut nichil q̄ habitur⁹ erat sibi deficeret. Ad hoc dico q̄ psequētia illa non ualet Et ad p̄bationem dico q̄ non est simile de xpo ⁊ de alijs animab⁹ beatis quia causa quare anime beatorum statim euolat in celum est qz caput eoz est supra et nec est aliud ex pte ipoz nec ex parte nostra q̄ eis debeat retardare: q̄ nō fuit sic in xpo. quia ut dictū est superi⁹ ex pte nostra erit aliud ppter qd̄ debuit retardare ei⁹ ascensionez. s. ppter iustificatōez nostram ne in nobis deperderet fides. Et etiā ut dicunt ali qui propter cōsolationē apostolorum: Et sic non est simile. Ad secunduz principale dico. q̄ promisit semp tenuit et tenebit ut dicit Augusti. super illud dictum xpi Johā. xvj. exiui a patre. ⁊c. Dicit Augusti. reliquit mundum corporali distensione. perrexit ad patrem hominis ascensione nec mūdum reliquit presentie gubernatione: qz in mūdū uenit exiens a patre ut non desereret patrem. Et hec de isto capitulo (in quo tractat de ascēsiōe xpi) dicta sufficiant.

Unde venturus est iudicare uiuos et mortuos.

Postq̄ Athanasius determinauit de ascensione christi ad dexteram dei patris. Consequenter in eodem versu determinat de ultimo christi aduentu ad iudicandum mundum cum potestate magna ⁊ maiestate. C̄ Pro q̄ sunt aliqua notanda. Et p̄mo est notandum q̄ ad hoc ut omnibus clare manifestetur diuine iusticie p̄fectio ordinauit diuina p̄uidētia esse futurū vniuersale iudiciū. Qd̄ erit omnib⁹ manifestum. In quo electi sui p̄mij ⁊ reprobī sui supplitij recipient complementuz. Tunc enī augebit supplitiū reproborum ⁊ gaudium electoz. C̄ Secundo est notandū q̄ propter tres causas diuina p̄uidētia ordinauit illd̄ iudiciū vniuersale p̄ria. p̄gruū ē. n. finalit̄ separi oēs malos ab oib⁹ bōis. Ad n. mal⁹ uiuit cū bono: f̄m q̄ dicit Augu. nisi vel ut mal⁹ cor-

rigat̄ v̄l vt bon⁹ p̄ eū exerceat. Sed istā separationē p̄gruū
est finalit̄ fieri p̄ gñalē sententiā r̄p̄ p̄his ē p̄gruū fieri p̄ gñale
iudiciū. Sc̄da causa ē p̄p̄t̄ h̄ q̄ in secretis iudicijs q̄ fiunt
circa singulas personas licet sit iustitia nō tñ est oib⁹ ma-
nifesta: et sic est rationale q̄ de⁹ habeat aliq̄d iudiciū gñale
le i q̄ manifestē sententiā r̄ iustitiale q̄ in iudicijs p̄ictaribus
Tertia causa ē p̄p̄t̄ h̄ q̄ vnusq̄sq̄ ascribat̄ regno v̄l car-
ceri tota multitudo nisi ad regnū debet aliq̄n teriari ad pos-
sidendū illud. et tota alia multitudo debet carceri vindica-
ri vt sit seq̄stratio duarū ciuitatū r̄ familiarū vt dicit augu.
sed illud debet fieri p̄ quādā sententiā gñalē ¶ Tertio est no-
tandū q̄ iudiciū illud gñale executiue fiet per xpm̄ deū et
hōiem (licet auctoritatiue fiet a tota trinitate) qui non tan-
tum iudicabit in nasa diuina s̄m̄ quā ē creator s̄ etiā s̄m̄ hu-
manā s̄m̄ q̄ ē redēptor. q̄ ad h̄ iudicabit vt electi admittan-
tur ad regnum eternum ad q̄d nō sufficerēt dona creatōis
et reprobi ab illo regno imperpetuū excludant̄. quia nō re-
ceperunt efficaciam in hac vita beneficij redēptōis s̄ non
eodez modo iudicabit enim sc̄dm̄ naturam diuinam p̄n-
cipali auctoritate vel potestate ordinaria. secundum x̄o hu-
manam naturam potestate delegata. ¶ Quarto est notan-
dum. ad maiorem declarationē precedētis notabilis q̄ ad
hoc q̄ iudiciū sit firmum duo concurrunt scilicet. aucto-
ritas et potestas. Auctoritas enim insententiādo. Et po-
testas in retribuendo premium secundum meritum. si alte-
rum istorum deficiat non est firmum iudiciū. Hec duo p̄n-
cipaliter sunt in christo vt est deus: Nam in ipso est au-
toritas ad sententiandum quia dñs omnium est et nos
omnes serui eius sumus. est etiam potestas ad retribuē-
dum quia potentissimus est: et non est qui contra eum se
valeat erigere vel eius sententiā irritare. Hec duo cōi-
cauit tota trinitas christo homini auctoritatem dando ei
dominiū sicut dicitur. actiū tertio. dominū fecit deus Ihe-
sum potestatem etiam cunctam sibi subiciendo. vt dicitur.
Mathei vltimo. data est michi omnis potestas. Et ideo
ipse est qui constitutus est iudex viuorum et mortuorum

sicut dicitur actuum decimo. quoniam igitur iudicialia potestas respicit illa duo iam dicta et illa sunt in deo per naturam et in christo homine per gratiam: ideo iudicialia potestas est christi secundum diuinitatem per naturam: et secundum humanitatem collata per gratiam. unde secundum utramque naturam habet auctoritatem. sed secundum diuinitatem principalem et naturalem et secundum humanitatem commissam.

Quinto est notandum. quod cum potestas primaria iudicandi sit in deo et potestas commissa in christo homine latio sententiae debet fieri a christo homine secundum humanitatem ex eo quod si fieret secundum potestatem primariam cum sancta nichil det non esset verus iudex secundum humanitatem: sed quoniam sancta operatur cum recipiat a prima ratio iudicandi residet penes utramque. sancta enim recipit a prima ideo latio sententiae fiet a christo secundum humanitatem sed quod christus deus et homo est sententia eius non esset tanquam iudicis delegati sed tanquam principalis. et ideo ab illa sententia propter utramque potestatem eius nullus poterit appellare.

Istis praesuppositis pono istam conclusionem. quod in fine saeculi veniet christus cum potestate magna iudicare omnes homines tam bonos quam malos. Ut dicit Athanasius in simbolo. **U**bi postquam Athanasius dixit quod christus ascendit in celum etc. Statim subiunxit in eodem versu. inde venturus est iudicare viuos et mortuos.

Ista conclusio probatur per Augustinum. xx. li. de ciui. ca. j. vbi dicit tenet omnia ecclesia dei veri christi de celo esse veturum ad viuos et mortuos iudicandos.

Secundo probatur per dictum christi Athanasius. xxvj. vbi dicit quod dixit amodo videbitis filium hominis venientem cum potestate magna et maiestate. et hoc idem dixit matth. xv. vbi explicit ponit iudicium per eum sciendum.

Tertio probatur ista conclusio per determinationem ecclesie ut habet de summa trinit. et si. cath. ca. firmiter credimus vbi dicitur quod christus est venturus in fine saeculi iudicaturus viuos et mortuos et redditurus singulis secundum opera sua tam reprobus quam electis. Dicit enim Athanasius primo. inde venturus est id est a summo celo et a suprema parte eius iudicare. Sicut dixit angelus discipulis christi. ut habet actuum primo viri galilei quod stans aspicientes in celum hic Ihesus qui assumptus est a vobis in celum sic veniet. scilicet iudicare quemadmodum modum vidistis enim euntem in celum. Est enim veturus iu-

dicare quantū ad premiū ⁊ ad penā ⁊ quantū ad corpora
et quantū ad aias. Dicit vltra Athana. viuos et mortuos
quidā exponūt istud sic. i. bonos ⁊ malos. nā p viuos intel
ligūtur q deputati erūt ad vitā eternā. Et p mortuos q de
putati erūt ad suppliciiū eternū. Alij xō exponunt istud di
ctuz sic q p viuos intelligūtur illi q nondū mortui sunt sed
āte iudiciū tūc moriētur qz illi raptim morient ⁊ statim re
surgēt. Aborient. n. qz oib⁹ hoib⁹ statutū est mori vt habe
tur genef. iij. ⁊ s̄m qd̄ d̄r ad roma. vj. et cū stati resurgēt re
putabūt q̄si sēp viuere ⁊ nō eē mortuos. ¶ Instat p̄ra istā
p̄clonez. Et pbat q xpus nō veniet iudicare hoies in fine
mūdi. Et p̄ sic. vnde Johā. xij. d̄r q dixit xps nūc iudiciuz
est mūdi. ergo iudiciū nō est futurū qz mūdus nō debz iu
dicari bis. ¶ Secō sic. Un̄ naū p̄ d̄r nō iudicabit ds bis in
idipm s̄m aliā trāslationē: in nra est nō p̄surget duplex tri
bulatio. s̄ nūc iudicat de⁹ de singlis opib⁹ hois: cū cuilibet
post mortē retribuit penā vel gloriā. s̄ eos itez nō iudica
bit. ¶ Tertio sic. nā rei nō adducunt ad iudiciū nisi ad hoc
vt iudex certificet de causa. s̄ oia certa sunt xpo: s̄ nullum
est futurū iudiciū vniuersale fiendū p xpm. ¶ Respondeo
ad ista. Ad primū dico q s̄m qd̄ exponit Augu. in omelia
liij. sup Johā. illud verbū intelligit de iudicio q fecit xpus
q̄i p suam mortē iuste liberauit de fuitute dyaboli genus
humanū q pbat p hoc q imediate post verbū predictum
subiungitur nūc princeps hui⁹ mūdi eijcietur foras. ¶ Ad
secundū dico q non iudicabit deus bis in idipsum. quia iu
diciuz quo iudicat modo est cuiuslibet persone singularis
per se nec est oibus manifestum nec retribuit totum pre
mium nec totum supplicium qz punit animas ⁊ nō in cor
poribus et similiter p̄miat de lege cōmuni. Illud aut iudi
cium erit oibus simul et oibus manifestum: et reddet cui
libet sui p̄mij et sui supplicij complementū: et totuz cōposi
tum ex corpore et anima iudicabitur. Sic ergo patet q nō
iudicabit bis in idipsuz qz penaz quā aiabus antea infixe
rat itez nō infliget s̄ q de erat supaddet. ¶ Ad tertū dico
q maior ē falsa imo etiā in iudicio hūano iudice existente

certo de causavocant hoies ad iuditiū vt assistētib⁹ ⁊ reio
manifestet causa p q̄ sentētia ē pferēda. Et hec de isto ca=
pi. (in q̄ tractat quō erit iudiciū vniuersale fiendū per chri=
stum) dicta sufficiant.

**Ad cuius aduentum omnes homi=
nes resurgere habēt cū corpib⁹ suis:
et redditurī sunt de factis pprijs ra=
tionem: ⁊ qui bona egerunt ibunt in
vitam eternam: qui vero mala in ig=
nem eternum.**

Postq̄ Atha. defiauit quō xp̄s in fine mūdi ē ventur⁹ iu=
dicare bonos ⁊ malos. Lōseq̄r determinat quō oēs hoies
hūt resurgē ⁊ se resp̄ntare in illo iudicio in p̄spectu xp̄i: et
sibi corā oib⁹ reddere rōez de oib⁹ q̄ fecerāt. ¶ 1° q̄ sūt
aliq̄ notāda. Et p̄mo ē notādū. q̄ recta fides dicit corporū
hoim resurrectionē futurā eē fiendā vt p̄ illud q̄ dicitur
Job xix. in nouissimo die de fra surrectur⁹ sū. Et p̄ illud q̄
dicitur Jobā. xj. scio. n. qz resurget in resurrectione in nouissimo
die. Hoc enim exigit primo remuneratio diuine iusticie q̄
homini retribuit sicut et meruit: et cum anima meruit i cor=
pore debet remunerari in ipso et si demeruit debet puniri
in ipso. Secundo hoc exigit confirmatio glorie que omnē
appetitum anime complebit vel quietabit. anima enim ha=
bet appetitū naturalez ad corp⁹ q̄ patet qz etiā nō vult se=
parari a corpore etiam existente misero: sed cuz beatitudo
sit quies oim desiderioꝝ: sequit̄ q̄ ad hoc q̄ p̄fecte beatifi=
cet̄ q̄ ania redeat ad corpus. Tertio hoc exigit p̄fectio na=
ture que cōsistit in toto cōposito nō in altera eius pte ⁊ cū
p̄fectio glorie p̄supponit p̄fectionez nature est necesse to=
tuz hoiem ⁊ nō tm̄ animaz glificari. ¶ Sc̄do est notandum
q̄ hec resurrectio futura erit omnū hominū tā bonozum
q̄ maloz. Hoc enīz patet p̄ illud qd̄ dicitur Johan. quinto

veniet hora in qua omnes qui in monumentis sunt audient
vocē filij dei et qui audierit vivet. Etiam patet per illud quod dicitur
prima ad corinthios. xv. omnes quidem resurgemus / sed non omnes immuta-
bimur. Tertio est notandum quod post resurrectionem statim
omnes personaliter apparebunt in iudicio coram christo ut scientie
singulorum in presentia iudicis singulis pateat: primo ad divi-
ne iusticie manifestationem. Secundo ut unusquisque recipiat se-
cundum merita siue bonum siue malum ut dicit Paulus. Tertio
ut singuli iudicentur quoad humanam naturam videantur ad solatio-
nem electorum et reproborum ampliorē afflictionem. Nam tunc tamen
reprobi affligentur aspectu iudicis. ut dicitur apocalypsis. vi. et dicent
mōtib⁹ et petris cadite super nos et abscondite nos a facie se-
dētis super thronum et ab ira agni. Quarto est notandum ut
dicit Augustinus. li. pri. de tri. ca. penultimo quod boni et mali vide-
buntur iudicē sed proculdubio eum mali non poterunt videre nisi secundum
formam qua filius hominis est / gloriam tamen eius non videbunt nec oculo
corporali nec intellectuali nisi in quibusdam effectibus de quibus
dolebunt sed eam boni videbunt et quantum ad gloriam corpo-
ris oculo corporali. et videbunt gloriam anime eius oculo mentali
quo et divinam eius naturam clare videbunt. Quinto est no-
tandum quod cum omnes fuerint in iudicio coram iudice iudex disce-
prabit cum illis ut dicitur Joelis quarto. que disceptatio non
tamen erit mentalis ut aliqui dixerunt sed etiam erit vocalis ut
dicit Richardus. li. iij. di. xlvij. ex eo quod christus qui iudicabit deus
est et homo: et ideo iudicabit modo divino et humano et ex
hoc erit maius gaudium sensibile bonorum et maior dolor sen-
sibilis reproborum. mentalis et vocalis etiam erit citatio omnium quod
et mentaliter ad iudicium vocabuntur. et vocaliter per mysterium an-
gelorum. secundum illud quod dicitur Matthei. xxij. mittet angelos
suos et congregabit electos suos a quatuor ventis quod fa-
cient angeli cum tuba ut dicitur ibidem et exponit Augustinus
li. iij. di. xlvij. Etiam mentalis et vocalis erit reproborum ac-
cusatio. Accusabunt enim eos conscientie eorum secundum quod
ut dicitur Apulus ad Romanos. ij. et eorum iniquitas que erit om-
nibus manifesta. Christus vero accusabit eos vocaliter et dicet
eis ut dicitur Matthei. xxv. esuriivi et non dedistis michi mandu-

care rē. Et nec hoc erit cōtra formā recti iudicij q̄ iudex p
ponet cōtra eos qz ip̄e pcedet ex officio suo. Etia testifica
tio erit mētalīs z vocalis ita q̄ om̄s videbūt p̄scientiā cu
iuslibet z in p̄sciētis pprijs testificabit̄ quilibet esse verus
illud de q̄ p̄sciētia cuiuslibet reprobi accusabit̄ ip̄m. Angeli
etiā illi qui fuerūt custodes eoz specialr̄ testificabūtur con
tra eos. Etia sentētia diffinitiuā nō tm̄ mētaliter sed etiam
vocalit̄ pferet̄. vt videt̄ sonare dictum sacre scripture. vt
habet̄ matthei. xxv. vbi d̄r q̄ dicet x̄ps his q̄ erūt a dextris
venite. Sexto est notandū q̄ illa disceptatio z totū iudi
ciū fiet ī breui t̄p̄e. qz vt dicit̄ Richar. li. iij. di. xlvij. pbabile
est q̄ nō tendet̄ p̄ horā multū plixā: scdm̄ q̄ videt̄ Augu.
sentire li. xx. de ciuit. ca. xxvj. vbi d̄r q̄ iudex p̄uncet p̄sciē
tias reproboz sine vlla f̄monis plixitate. Tū illa vocalis
disceptatio nō est cū quolibet singulari noiatim nec de q̄
libet opere singulari: s̄ sicut saluator narrat in euangelio.
Septimo est notandū q̄ ī illo iudicio erit de meritis z de
demeritis disceptatio: z p̄ meritis z demeritis retributio.
Quantum enim ad retributionē om̄s iudicabūtur qz au
gebūt suppliciiū maloz tā hoim̄ q̄ angeloz: et gaudium bo
noz tā hoim̄ q̄ angeloz: boni enī angeli q̄uis tā habeant
suā retributionē essentialē tm̄ p̄ mysterio qd̄ nobis exhi
dēt recipiēt aliq̄d accidētale gaudiū. Et mali angeli p̄ ma
lis que nobis pcurabāt graue recipiēt suppliciiū. Post re
surrectionē etiā corpoz reproboz hoiz augebit̄ suppliciiū
et electoz augebit̄ premiū. q̄tuz̄ v̄o ad discussionē nō om̄s
iudicabūtur qz scdm̄ Grego. li. xxvj. moralū vltra mediū
Et etiā scdm̄ Abagm̄ li. iij. di. xlvij. ca. iij. Alij iudicabunt̄
z p̄ibūt: vt illi q̄ aliqua bona habuerūt pmixta suis malis
s̄ mala finaliter ponderauerūt. Alij v̄o nō iudicabūtur et
peribūt vt illi q̄ mala fuerūt impmixta bonis vt illi q̄ fun
damēto fidei caruerūt. Alij iudicabūtur z saluabūtur vt il
li q̄ bona fuerūt pmixta malis s̄ bona p̄pōderauerunt
et p̄ualuerunt. Alij non iudicabuntur et saluabuntur vt
illi quoz merita fuerunt ita p̄fecta q̄ nullis malis aut pau
cissimis fuerunt pmixta vt viri perfecti et etiam paruuli

purgati ab originali peccato / q̄ decesserūt ante vsuz liberi
arbitrij / etiā sc̄i āgeli. ¶ Istis presuppōitis pono istā cō=
clusionē q̄ oēs hoies tā boni q̄ mali resurgēt in cor̄pib⁹.
pprijs et p̄ntabūtur in iudicio finali vt recipiāt sentētiā fi=
nalē s̄m eoz opa vt dicit Atha. in simbolo. ad cui⁹ aduētū
oīs hoies habēt resurgere cū cor̄porib⁹ suis: et reddituri
sūt de factis pprijs rationē. z q̄ bona egerūt ibūt in vitam
eternā / z q̄ vero mala in ignē eternū. ¶ Ista p̄clo p̄bat p̄
p̄ dictū xp̄i math. xxv. vbi d̄r cū venerit fili⁹ hoīs in maie=
state sua z oīs āgeli cū eo: tūc sedebit sup sedē maiestatis
sue z congregabūtur āte eū oīs gētes z tūc dicet eis adinui=
cē. s. bonos a dextris z malos a sinistris: z tūc dicet his qui
a dextris erūt. venite b̄ndicti p̄ris mei p̄cipite regnū qd̄ vo=
bis paratū est a p̄stitutōe mūdi. Et his q̄ a sinistris erūt di=
cet ite maledicti in ignē eternū q̄ vob̄ parat⁹ est cū dyabo=
lo z āgelis ei⁹ a p̄stitutōe mūdi. ¶ Sc̄do p̄bat p̄clo p̄ dictū
pauli vt habet. ij. ad corinth. v. vbi d̄r oīs nos manifesta=
ri oportet āte tribunal xp̄i: vt recipiat vnusquisq̄ p̄p̄a cor=
poris p̄t gessit siue bonū siue malū. ¶ Tertio p̄bat p̄clo
p̄ dictū grego. q̄ dixit sup matheū. xxv. in extremo iudicij
die cū ap̄tis celis z ministratib⁹ āgelis z xp̄s in sede maie=
statis sue apparuerit / oīs electi paritq̄ reprobi corā ip̄o.
stabūt vt iusti dei munere sine fine gaudeāt. Et iniusti in
p̄petuū gemāt de vltione supplicij. ¶ Quarto p̄bat p̄clo
p̄ dictū Iob̄elis ca. xx. vbi d̄r magn⁹ erit dies aduēt⁹ d̄ni
z terribilis valde / et q̄s sustinebit illū: turbent̄ oīs habi=
tatores terre qz dies d̄ni est dies tenebrar̄ z caliginis dies
nubis z turbinis similis ei nō fuit a p̄cipio z post eū non
erit / ante faciē ei⁹ ignis vorans / z post eū exurēs flāma / z
nō est q̄ effugiat eū / viri in vijs suis gradiētur z nō declina=
būt a semitis suis. ¶ Quinto p̄bat p̄clo p̄ determinationē
ecc̄le vt habet de sūma trinu. et si. catho. ca. firmē credim⁹
vbi d̄r q̄ xp̄s est v̄tur⁹ in fine sc̄i iudicatur⁹ viuos z mor=
tuos z redditur⁹ singlis sc̄dm opa sua: taz reprobis q̄ ele=
ctis / qui omnes cuz suis pprijs resurgent cor̄poribus que
nunc gestant vt recipiant secundum opera sua siue bona

fuerint sūte mala. illi cū dyabolo penam perpetuam: et isti
cū xp̄o gl̄iam sempiternā. Et hoc est qđ dicit Atha. ad cui⁹
aduentū om̄s hoies resurgere habēt cū corporib⁹ suis .i.
i cui⁹ aduentu. s̄l. n. xp̄s veniet ad iudiciū: ⁊ nos resurgem⁹
ad vitā corporalē s̄ nō om̄s ad vitā eternaz resurgem⁹. qz
quidā resurgēt ad gloriā. ⁊ quidā ad penā eternā. Et om̄s
vt dicit Atha. resurgēt cū corporib⁹ suis. s̄. cū corporibus
pprijs q̄ hic in mūdo habuerūt. Adultis eniz nichil addeť
ad supplementū debite quātītatis qz vt dicit Augu. xx. de
cui. ca. xv. vnusquisq; suā recipiet mensurā quā habuit si
senex ē mortu⁹ vel fuerat habitu⁹ si senex fuerat mortu⁹
Et ideo in paruulis adijciēť aliqđ de materia extranea ad
supplementū debite quātītatis viri p̄fecti. Boni resurgēt cū
oib⁹ q̄ habuerūt q̄ erāt ad decorē nature ⁊ nō cū supfluis
nafe nec cū deformitatib⁹ q̄s habuerūt in hac vita. Mali
resurgēt cū oib⁹ deformitatib⁹ q̄s habuerūt in hac vita et
cū oib⁹ defectib⁹. Dicit vltra Atha. ⁊ reddituri sunt de fa
ctis pprijs rationē. Reddere aut̄ rationē de factis pprijs
nō est aliud q̄ p̄ singulis bonis vel malis factis dare deo
p̄putū corā oib⁹ p̄ quib⁹ p̄miabūtur vel puniētur. Red
det enī de⁹ vniciq; scđm opa sua vt patet p̄ illud qđ dicit
vltra Atha. Et q̄ bona egerūt ibunt in vitā eternā: q̄ vero
mala in ignē eternū. Dicit enī p̄mo et q̄ bona egerūt ibūt
in vitā eternam intelligendum est de illis qui in bono p̄
seuerauerunt vsq; in finem: vt dixit ch̄istus Athathei. x.
qz qui incipit bona agere si non p̄seuerat vsq; in finem nō
ibit in vitā eternā. Unde dicit xp̄s vt habet Lu. ix. nemo
mittens manum ad aratrū et aspiciēs retro aptus est reg
no dei. Dixit enim Athana. in vitāz eternaz id est in vitāz
sine fine que vita est gloriā celestis. et qui vero mala in ig
nem eternū id est in penā et suppliciu⁹ ignis q̄ nūq; finiet̄
sicut dictūm est de vita eterna. Ille ignis vt dicunt p̄muni
ter doctores li. iiii. di. xliiij. est eiusdem speciei cum isto ig
ne quē nos videm⁹. Et potest cruciare corpora dānatoz
actiōe reali affligendo nō aut̄ consumendo. Animas vero
damnatorum et sp̄s malignos cruciat actione intentiona

li. Nam spūs patit̄ ab igne passione que est tristitia. in quā
tum apprehendit ignem sub ratione discōuenientis. Et h̄
dupliciter primo vt detinens ipsum inuoluntarie. Secun-
do vt immutans obiectiue. ¶ Unde est sciendum. q̄ intel-
lectus spiritus siue angeli siue anime. primo determinatur
perpetuo ad intense p̄siderandū ignē sub ratione obiecti.
Secūdo apprehēdit istā determinationē ad talem cōside-
rationem. Tertio odit et istud odiū oritur ex affectione cō-
modi ei q̄ vult quodcunq; obiectuz pro vt sibi delectabile
fuerit cōsiderare nec hoc nec illud. Quarto seq̄tur appre-
hensio nō tantū nuda istius cōsiderationis s̄ etiā certa ap-
prehensio de euentu sepatōis intense et p̄petuo glie. Qui-
to ex hoc seq̄tur tristitia et sic patiunt̄ spūs passiōe q̄ est tri-
stitia: nō t̄m patiunt̄ dolores vt aliq̄ dixerunt. ex eo qz talis
passio sequit̄ appetituz sensitiuū qui non est in spū. Et si q̄
ratur q̄ est d̄ra inter actionē realez et intentionale. Dicendū
s̄m̄ Sco. et oēs ei⁹ seq̄ces q̄ qñ ignis agit actione reali agit
vniuoce et qñ agit actione int̄tionali agit equoꝛe immu-
tando potētiaz. actio realis pōt eē sine intentionali. vt qñ
ignis cōburit lignū et tūc nō causat dolorē. Actio v̄o int̄-
tionalis que est p̄ imutationē potētie potest esse sine actio-
ne reali vt est in demonibus et in aiabus separatis dāna-
tis et tūc causat tristitiā et nō dolorē sensibilē. Aliquando
sunt simul iste due actiōes vt in aiālib⁹ brutis. et tunc cau-
sant dolorē sensibilē. Et aliquādo causant tristitiā et dolo-
rem simul vt in hoībus. et post diē iudicij sic esse poterit in
damnatis. ¶ Et si dicatur quomō erit q̄ ignis in corpori-
bus dānatorum aget actione reali et non comburet et con-
summet ea: dicendum est quia ideo ignis non consummet
corpora dānatorū. qz deus nō coaget cū illo ad talem con-
sumptionē. ¶ Cū est scienduz q̄ vt dicit Petr⁹ de aquila
li. iij. di. xliij. q̄ causa secūda naturalis nō agit nisi prima
causa coagete: sed in igne ponūtur inter alias due actiōes
quarū vna est ad calefactionē et incendiū et alia est ad cō-
sumptionē. deus aut̄ potest coagere ad primā esto q̄ non
coagit ad secūda et sic ille ignis inferni potest agere ad

incendium esto et q̄ non coagat ad consumptionem. Et si
dicatur etiam q̄ in demonibus et in animabus nō est sen-
sus qui possit immutari intentionaliter cum non habeant
organa sensuum. Dicendum est. (vt dicit Landulphus in
distinctione supradicta) q̄ licet in demonibus nō sit sensus
qui possit immutari intentionaliter est tamē aliquid equi-
pollens. Ex quo enim non repugnat potentiam spiritua-
lem immutari intentionaliter sicut potentia sensitua tam
demonēs quam anime dampnate possunt immutari secun-
dum aliquam potentiam spiritualem. ¶ Instatur contra
istam conclusionem. Et contra dictum Albanasij. Et pro-
batur q̄ non omnes homines resurgent nec omnes in cor-
pore et in anima venient ad iudicium. Et p̄mo sic. Unde
dixit Dauid in psalmo primo non resurgent impij in iudi-
cio. ergo non resurgent om̄s hoīes q̄ impij nō resurgent.
¶ Secūdo sic. aīa hūana nūq̄ fuisse sepata a corpore nisi p̄us
fuisse sepata a deo/ exceptis aīa xp̄i et aīa br̄e virginis er-
go a simili nō debēt aīe sepate reuniri corporib⁹ nisi prius
vniant deo: sed aīe dampnatorū nūq̄ vniant deo ḡ nec cor-
porib⁹ suis. ¶ Tertio sic. nā mors vt dicit Augu. xij. de tri-
nita. ca. xvj. debet homini p̄p̄t p̄ctūm originale. s̄ in puillis
• decedētib⁹ cuz p̄ctō originali semp̄ manebit ip̄m originale
p̄ctūz ḡz ip̄a mors. et p̄ p̄ns nō resurgēt oēs hoīes ¶ Quar-
to sic. nam resurrectio erit p̄p̄t plenā retributiōez merito-
ruz sed paruuli taz purgati a peccato originali q̄ illi qui in
peccato originali moriuntur non meruerunt nec demeru-
erunt. ergo nec illi nec isti resurgent. ¶ Quinto sic. Unde
Danī. xij. dicitur multi s̄ hijs qui dormiūt in puluere eui-
gilabunt. ergo cum hoc nomen multi sit partitiuum/ si mul-
ti euigilabunt videtur quod non omnes et per consequēs
non omnes resurgent. ¶ Sexto sic: non debet participare
in premio quod prestat impedimentum merito sed corpus
prestat impedimentum merito/ vt patet per illud quod di-
citur ad Salathas quinto. caro concupiscit aduersus spiri-
tum. ergo non debet participare cuz anima in premio. par-
ticiparet autem si iterum vniretur anima ipsi. ergo videtur

q̄ nec omnes boni resurgent. ¶ Respondeo ad ista. Ad p̄-
mum dico vt dicit Richardus li. iij. di. xliij. q̄ illud verbū
intelligitur vel de resurrectione sp̄uali finali in presenti iudi-
tio misericordie: vel intelligitur de resurrectione gloriosa
in qua resurgent iusti in iudicio et iste sensus est melior q̄
primus. ¶ Ad secundum dico q̄ non est simile quia si ani-
me non fuissent separate a deo puniri non deberent et ex
consequenti nec a suis corporibus separari cum ea natura
liter appetant: anime autem reproborum suis corporibus
reunirentur non propter eorum consolationem sed sue dā-
nationis criminum. ¶ Ad tertium dico q̄ quous originale
peccatum sit causa mortis meritoze non tamen est causa
permansionis in morte corporali. ¶ Ad quartam dico q̄
quouis in paruulis non sit actus merendi vel demeren-
di: in illis tamen in quibus remissum est peccatum origi-
nale gratia gratum faciens est radix merendi. In illis au-
tem in quibus non est remissum peccatum ouginale ra-
dix demerendi est habitualis concupiscentia. Et ideo re-
surgent tam isti quā illi. resurgent enim illi qui decesserunt
sine peccato originali vt plenam habeant beatitudinem q̄-
tum ad corpus et animam. Alij vero qui in originali pecca-
to decesserunt resurgent propter istam causam. quia p̄ pec-
cato originali obligatur homo ad penam dampni. pecca-
tus originale ptrahit aiā p̄ sui vnionē cū carne infecta. et
ideo conueniens est vt anime paruulorū decedentiū in ori-
ginali carentiam visionis dei p̄petuo paciant̄ suis corpo-
ribus vnite: p̄ quorū contagionē incurrerūt obligatōez ad
talem penam. ¶ Ad quintum dico vt dicit August. li. xx. c. 8
ciuitate q̄ multi in dicto danielis intelliguntur id est omnes
nam talis modus loquendi frequēter inuenitur in scriptu-
ra. Aliqui vero dicunt q̄ dictum danielis intelligitur de il-
lis qui resurgent ad gloriam optinendam: quoniam non om-
nes sic resurgent sed multi scilicet electi. reprobj vero resur-
gent ad mortem eternam: electi vero ad vitam eternam.
¶ Ad sextum dico q̄ in corpore nostro duo sunt scilicet na-
tura et yiciositas corporis. Natura enim nō prestat impe-
dimentum merito. sed yiciositas corporis. Et ideo in electi

non resurget viciositas corporis. sed natura. Et hec de isto capitulo (in q̄ tractatur quomodo omnes homines resurgunt et resuscitati ibunt in iudicium) dicta sufficiant.

Hec est fides catholica: quas nisi q̄s q̄s fideliter firmiterq̄ crediderit saluus esse non poterit.

Postq̄ Athana. determinauit de articulis fidei quos fideles habent credere. Consequēter determinat illud q̄ in p̄ncipio per modū p̄hemij dixit. Nam in p̄ncipio dixit q̄ ad salutem eternaz erat necessaria fides catholica. In isto uerbo dicit q̄ absq̄ dubio peribit ille qui nō crediderit ea q̄ in isto simbolo posita sūt: in quibus fides catholica. i. vnīuersalis consistit. ¶ Pro quo sunt aliqua notanda. Et primo est notandum q̄ illud p̄prie et p̄ se ptinet ad obiectū fidei p̄ q̄ homo beatitudinem consequitur. Via autem hominibus ueniendi ad beatitudinem est misteriuꝝ incarnationis et passionis xp̄i. Ideo misteriuꝝ incarnationis aliquantulum oportuit omni tempore esse creditum apud omnes: tamen diuersimode ut in p̄ncipio huius symboli dixi i p̄ncipio capiti. scilicet secundū diuersitatem temporū et personarum. Nam ante statum peccati homo scilicet adam habuit explicitam fidem ut dicit sanctus Thomas. in sc̄da sc̄de q̄. ii. arti. vii. de christi incarnatione sc̄dm q̄ ordinabatur ad cōsumationē glorie: non autē sc̄d̄ q̄ ordinabatur ad liberationē a pctō p̄ passionē et resurrectionem q̄ homo non fuit p̄sc̄s peccati futuri. Post pctū autem fuit explicitē creditū misteriuꝝ xp̄i nō solū q̄ ad incarnationē s̄ etiā q̄ ad passionē et resurrectionē q̄ b̄ hūanū gen̄ a pctō et morte liberat. aliter. n. nō p̄figurassēt xp̄i passionē q̄busdā sacrificijs et an̄ lege et sub lege q̄ q̄dē sacrificioꝝ significatū seu signatū explicitē maiores agnoscebāt. miores autē sub uelamine illoꝝ sacrificioꝝ credētes ea diuinit̄ eē disposita de xp̄o uēto q̄ sacrificia q̄ ad misteria xp̄i p̄tinebāt tāto difficili⁹ cognouerūt q̄to xp̄o p̄p̄ndores fuerūt. post tēpus autē ḡe reuelat

te tam maiores q̄s minores tenentur habere fidem explici-
tam de mysterijs christi et precipue q̄tum ad ea que in ec-
clesia solennizantur cōmuniter et publice proponuntur. vt
dixi in primo capitulo huius simboli. ¶ Secundo est notā-
dum. q̄ mysterium christi explicite credi nō potest sine fide
trinitatis quia in misterio christi hec continentur q̄ filius
dei carnem assumpserit et q̄ per gratiam spiritus sancti mū-
dum renouauerit / et q̄ de spiritu sancto conceptus fuerit.
Et ideo eodem modo quo mysterium christi ante christum
fuit quoddam explicite creditum a maioribus. Et implici-
te et quasi obumbrate a minoribus. ita et etiam mysterium
trinitatis. Et ideo post tempus gratie diuulgate etiam te-
nentur omnes explicite credere misterium trinitatis vt sal-
ui fiant. et omnes qui renascuntur in christo hoc adipiscū-
tur per inuocationem trinitatis. Secundum illud quod di-
citur Math. vltimo. euntes docete omnes gentes baptizā-
tes eos in nomine patris et filij et spiritus sancti. ¶ Tertio ē
notandum vt dicit sanctus Thomas. secūda secunde que.
v. ar. iij. q̄ hereticus est qui discredit vnum articulum fidei
et si plures articulos discredit magis est hereticus: et si om-
nes discredit est infidelis. ¶ Quarto est notandum q̄ here-
ticus nec habitum fidei formate habet nec informis. Quia
ratio est quia species cuiuslibet habitus rerum dependet
ex formali ratione obiecti / qua sublata species habitus re-
manere potest. Formale autem obiectum fidei est veritas
prima secundum quod manifestatur in scripturis sacris et
doctrina ecclesie. Unde quicumq; non inheret sicut infal-
libili et diuine regule doctrine ecclesie que procedit ex ve-
ritate prima in scripturis sacris manifesta ille nō habet ha-
bitum fidei. sed ea que sunt fidei alio modo tenet q̄ per fi-
dem: sicut si aliquis teneat immediate aliquam conclusio-
nem non cognoscens medium illius demonstrationis: ma-
nifestum est q̄ non habet eius scientiam sed opinionem so-
lum: sic manifestum est q̄ ille qui inheret doctrine ecclesie
tanquā infallibili regule omnibus assentit que ecclesia do-
cet alioquin si de hys que ecclesia docet que vult tenet / et

q̄ vult nō tenet nō iā hēt ecclie doctrie sic infallibili regule/
s̄ p̄p̄volūtati. ⁊ sic manifestū ē q̄ hētic⁹ q̄ p̄naci⁹ discredid
vnū vl̄ plures articulos fidei nō est parat⁹ sequi in oib⁹ do
ctrinam ecclesie: et talis hereticus circa vnuz articulū fidē
non hēt de alijs articulis s̄ opinionē quādam secūdū p̄p̄riā
volūtātē. Et talis nō potest saluari sicut fuerūt Aphanichei
et Arriani ⁊ plures alij in diuersis erroribus circa articu
los fidei catholice positi. Et si q̄ratur q̄ si nō dissentit p̄naci
titer: Dicēdū est q̄ nō est heretic⁹ s̄ errās. ¶ Istis p̄suppo
sitis pono istā p̄clusionē q̄ necesse est oib⁹ vt saluetur tene
re fidē nō solū implicītā s̄ etiā explicītā de misterijs xp̄i. s. d̄
incarnatiōe ⁊ de natiuitate ⁊ passiōe ⁊ de resurrectiōe ⁊ a
scēsiōe ⁊ de aduētū ad iudiciū: ⁊ etiā de misterio sc̄issime
trinitatis. vt dicit Athana. in simbo. hec est fides catholica
(s. quā supra p̄ totū simbolū dixim⁹) quā nisi q̄sq; fideliter
firmit⁹ crediderit salu⁹ eē nō poterit. Ista p̄clu. p̄bat. Et
p̄mo de misterijs christi p̄ Augu. ad optatū q̄ dixit q̄ illa fi
des sana est qua credimus nullū hoiez siue maioris siue p̄
uule etatis liberari a cōtagione mortis ⁊ obligatione pec
cati nisi p̄ vnū mediatorē dei ⁊ hominū Ihs xp̄m. ¶ Se
cundo p̄bat conclusio de misterio trinitatis. Nam illud te
net homo de necessitate explicite credere sine cuius inuo
catiōe homo nō potest regnari. sed misterium trinitatis est
huiusmodi ergo r̄c. maior nota est. minor vero patet p̄ illud
q̄ dixit xp̄s apostolis vt habetur Atha. vltimo. ite bapti
zantes om̄s gētes in nōie p̄ris ⁊ filij ⁊ sp̄s sancti. ¶ Tertio
p̄batur conclusio. tam quo ad misterium trinitatis q̄ ad
misterium xp̄i p̄ determinationē ecclesie. vt habet d̄ sūma
trini. ⁊ si. catho. ca. firmiter credim⁹. vbi dicitur firmiter cre
dimus ⁊ simpliciter cōfitemur q̄ vnus est verus deus eter
nus immensus oipotēs pater ⁊ filius ⁊ sp̄s sanct⁹ tres qui
dem p̄sonę sed vna essentia simplex omnino. Et sequit̄ vl
tra q̄ vnigenit⁹ dei fili⁹ Ihs xp̄s a tota trinitate cōiter est
incarnatus ex maria semper virgine verus homo fact⁹ ex
anima rationali et hūana carne p̄positus qui p̄ salute hūa
ni generis in ligno crucis passus ⁊ mortu⁹ est et resurrexit

et ascēdit in celū ventūrus in fine scđi iudicaturus viuos et
mortuos / z redditurus singulis p^m opera sua. Et subdit vl
tra papa ibidem vna vero est fidelium vniuersalis ecclesia
extra quā nullus oino saluatur q̄si dicat q̄ extra fidez quā
tenet vniuersalis ecclesia. s. de sūma tri. z de misterijs xp̄i nul
lus pōt saluari. Et h̄ est qđ dicit Athanasi. hec est fides ca
tholica. hic Athana. concludit q̄ in p̄ncipio p̄ modum pro
hemij p̄posuit. Et dicit primo. hec est fides catholica id est
hec supradicte sūt res prinentes ad fidez catholicaz. quaz
nisi quisq; fideliter firmiterq; crediderit salu⁹ eē nō poterit
Dicit notanter fideliter: id est nō aliter quā fidelū ecclesia
credit tenet et seruat. Dicit vltra firmiter. i. indubie qz du
bius in fide infidelis est vt dicitur de hereticis capi. primo
Nam q̄ in p̄ncipio Athana. dixit integraz inuiolatamq;
seruauerit hic dicit firmiterq; crediderit. credere / seruare
tenere. p̄ eodem in hoc simbo. habent̄ seu accipiūtur. Dicit
vltra saluus esse nō poterit. id est nō poterit saluari seu cō
sequi vitam eternam. ¶ Instatur contra istam conclusio
nem et contra dictum Athana. Et p̄batur q̄ non sit de ne
cessitate credere explicite misteria christi nec misterijz tri
nitatis. Et primo sic. nam nō tenemur nos explicite crede
re q̄ angeli ignorant: quia explicatio fidei sit per reuelatio
nem diuinam que prouenit ad homines mediantibus an
gelis / sed angeli misterium incarnationis ignorauerunt.
Unde querebāt angeli (vt habetur in psalmo xxiiij.) q̄s est
iste rex glorie. Et ysaie. iiii. q̄s est iste q̄ venit de edom. zc.
Et per consequēs nos nō tenemur explicite credere miste
rium incarnationis nec antiqui tenebantur. ¶ Scđo sic. cō
stat beatum Johan. baptistam de maioribus fuisse et pro
pinquissimuz xp̄o de quo dixit xps̄ Ath. xj. q̄ inter natos
muliez null⁹ eo surrexit maior. sed beat⁹ Johan. baptista
nō videtur xp̄i misterijz incarnatōis explicite cognouisse
cum a xp̄o quesiuerit tu es qui venturus es an alium expe
ctamus vt habetur Ath. xj. ergo et nos qui sum⁹ inferio
reseo: de necessitate nō tenemur habere fidez explicitaz d̄
xp̄o. ¶ Tertio sic. multi gentiliū salutem adepti sunt per

mysterium angelorum ut dicit dionysius de celesti hierachia. capi. ix. sed gentiles non habuerunt fides de christo nec explicite nec implicite ut videtur quia nulla eis reuelatio facta est sed videtur quod credere explicite mysterium christi non fuit. nec est hominibus necessarium ad salutem. Quarto sic. de mysterio trinitatis. Unde apostolus ad hebreos. xi. dicit credere oportet accedere ad deum quia est inquirentibus se remunerator. sed hoc potest credi absque fide trinitatis. sed non oportet habere fidem explicite tam de trinitate. Quinto sic. illud solum tenemur explicite credere in deo quod est beatitudinis obiectum. sed obiectum beatitudinis est summa bonitas que potest intelligi sine personarum distinctioe. et per se non est necessarium credere explicite trinitatem. Respondeo ad ista. Ad primum dico quod angelos non omnino latuit mysterium regni dei sicut dicit Augustinus. quito super genesis ad litteram. quasdam tamen rationes huius mysterii perfectius cognouerunt christo reuelate. Ad secundum dico quod iohannes baptista non quasiuit de aduentu christi in carne quasi hoc ignoraret cum ipse expresse confessus est dicens. ut habetur iohannes. pro. ego vidi et testimonium perhibui quia hic est filius dei. Unde non dixit tu es qui venisti sed tu es qui venturus es: querens de futuro. Similiter non est credendum quod ignorauerit eum ad passionem venturam. Ipse enim dixerat ut habetur iohannes. pro. ecce agnus dei ecce qui tollit peccata mundi preueniens eius immolationem futuram. et tamen hoc alij prophete ante predixerunt precipue isayas. ut patet isaye. liij. potest ergo dici ut dicit Gregorius quod inquisiuit ignorans an ad infernum esset in propria persona descensurus. Sciebat autem quod virtus passionis extendenda erat usque ad eos qui in limbo detinebantur secundum illud quod dicit zacharie ix. tu quoque in sanguine testamenti tui emisisti vincos de lacu in quo non erat aqua. Nec hoc tenebatur credere explicite antequam esset impletum quod per semetipsum deberet descendere. Vel potest dici sicut dicit Crisostomus. quia non quasiuit quia ipse ignoraret sed ut per christum satisficeret eius discipulis. Unde et christus ad discipulorum instructionem respondit ostendens signa operum ut dicit mattheus. xi. Ad tertiam dico quod multis gentiliis facta fuit reuelatio de christo ut patet

per ea que predixerunt. Nam Job. xix. dixit scio quod redemptor meus uiuit. Sibilla etiam prenunciavit quedam de christo ut dicit Augu. Inuenitur etiam in hystorijs romanoꝝ quod tempore Constantini Augusti. et helene matris eius inuentum est quoddam sepulchrum in quo iacebat homo auream laminam habens in pectore in qua scriptum erat Christus nascetur ex uirgine et credo in eum o sol sub helene et constantini temporibus iterum me uidebis. Si qui tamen saluati fuerunt quibus reuelatio non fuit facta non fuerunt saluati absque fide mediatoris quia et si non habuerunt fidem explicitam habuerunt tamen fidem implicitam in diuina prudentia credentes deum esse liberatorem hominum secundum modos sibi placitos et secundum quod aliquibus uirtutem cognoscentibus ipse reuelasset. ¶ Ad quartum dico quod illa duo explicito credere de deo omni tempore etiam quo ad omnes necessarium fuit non tamen est sufficiens omni tempore quo ad omnes quia non in tempore gratie reuelate in quo omnes homines tenentur credere mysterium trinitatis. ¶ Ad quintum dico quod summa bonitas dei secundum modum quo nunc intelligitur perfecte potest intelligi absque trinitate personarum sed secundum quod intelligitur in seipso prout uidetur a beatis non potest intelligi sine trinitate personarum. Et hec de isto capitulo (in quo tractatur quomodo fides misteriorum christi et misterij trinitatis est necessaria: et de toto psalmo quicumque uult in quo tractatur de articulis fidei tam ad diuinitatem et distinctionem et perfectionem earum quam ad christum hominum pertinentibus) dicta sufficiant. Ad honorem dei et utilitatem illorum qui ad facultatem theologicam et cognitionem diuinorum insudare uolunt ut per ea que hic scripta sunt diuina misteria contemplantes eternam beatitudinem consequantur.

¶ Tractatus super psalmum Quicumque uult per referendum in christo Seraphici ordinis fratrem Petrum de Castro uol in sacra pagina magistrum compilatus. Rursus Tholose reuisus diligenter fideliterque examinatus: Paphilone impressus finit.

¶ Sequitur Tabula scti presentis tractatus capitulorum
intimationes vt exinde queritantes ad suum propositum
materiam quancq; suis in locis et facilius inueniant et ex-
pedicius.

¶ In Primo De veritate fidei quo ad effectum ipsius
ibi. Quicumq; vult saluus esse ante omnia opus est. rē.

De fide q̄tum ad illa que creduntur ibi. Fides autem ca-
tholica hec est. rē.

De distinctione personarum. ibi. Alia est enim persona pa-
tris alia filij. rē.

De vnitae essentie diuine. ibi. Sed patris et filij. rē.

De perfectionibus attributalibus diuinarum personarum
ibi. Qualis pater talis filius. rē.

Quomodo nulla persona est creata in diuinis. ibi. Incre-
atus pater increatus filius. rē.

De immensitate perfectionum diuinarum. ibi. Immensus
pater immensus filius. rē.

De eternitate trium personarum. ibi. Eternus pater. rē.

De omnipotentia trium personarum. ibi. Similiter omni-
potens pater omnipotens filius. rē.

De esse personarum et vnitae ipsarum in esse diuine essen-
tie. ibi. Ita deus pater. rē.

Quomodo quelibet persona est dominus creaturarum. ibi.
Ita dominus pater. rē.

Quomodo omnes tres persone sunt vnus dominus vni-
uersi. ibi. Et tamen non. rē.

Quomodo pater est a se et quomodo filius ē genitus a pa-
tre. ibi. Pater a nullo est factus. rē.

De productione spiritus sancti. ibi. Spiritus sanctus a pa-
tre et filio. rē.

Quomodo in diuinis nō possunt esse plures patres nec
plures filij nec plures spiritus sancti. ibi. Vnus ergo pater
non tres patres. rē.

De coeternitate personarum et productionum earum. ibi.
Et in hac trinitate. rē.

¶ Sequuntur nunc capitula secunde partis huius tractatus
In quibus de articulis fidei quibus ad humanitatem christi tractatur

¶ In primo capitulo huius secunde partis tractatur quomodo
fuit necessarium omnibus qui precesserunt aduentum
christi et qui sequuntur credere incarnationem christi ad habendam
vitam eternam. ibi. Sed necessarium est. etc.

Quomodo christus est deus et homo. ibi. Est ergo fides. etc.

De productionibus christi quantum ad utramque naturam. ibi.

Deus est ex substantia patris. etc.

De unitate persone christi. ibi. Qui licet deus. etc.

Quomodo christus mortuus est pro redemptione nostra
ibi. Qui passus est. etc.

De descensu christi ad inferos. ibi. Descendit ad inferos. etc.

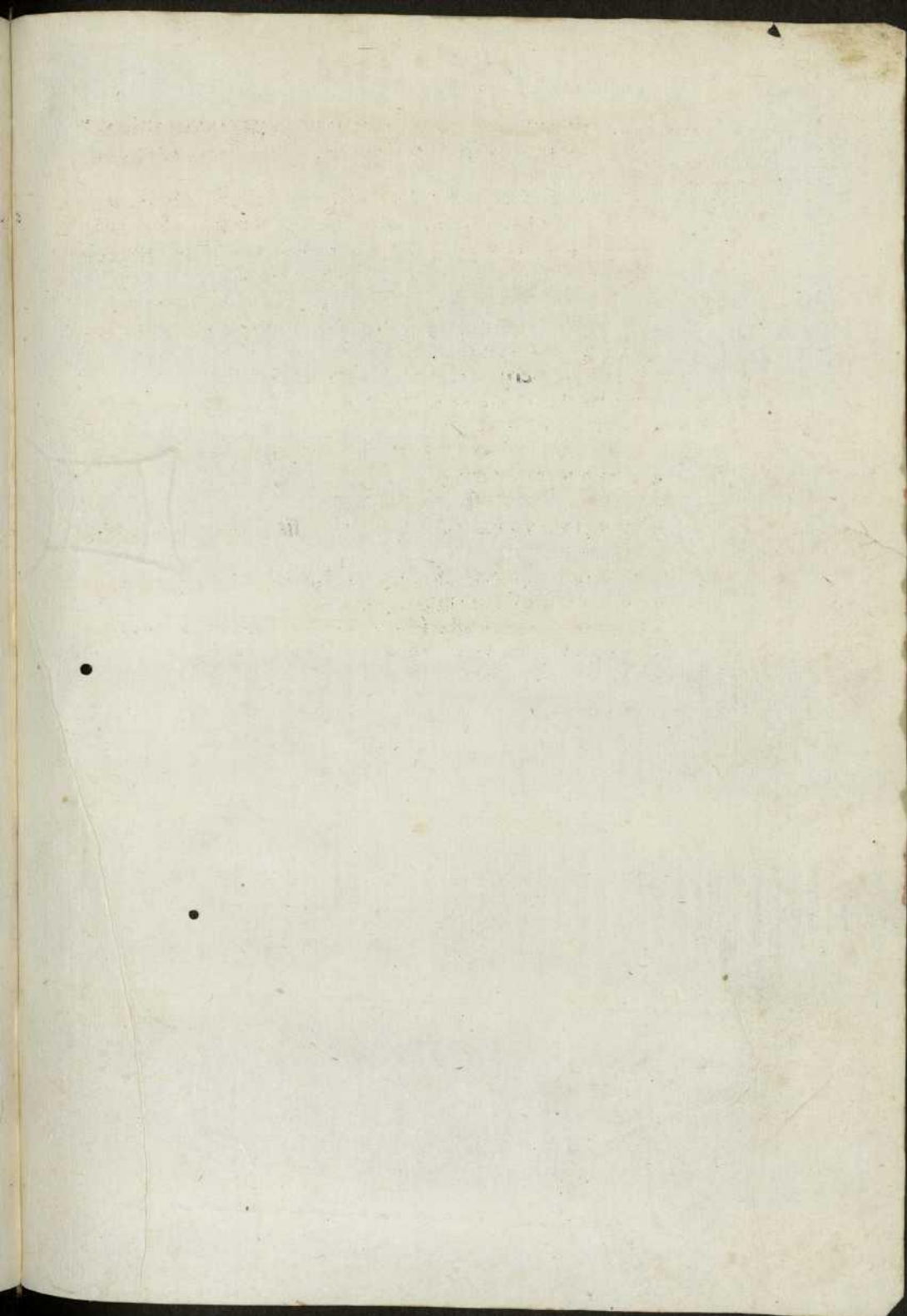
De resurrectione christi. ibi. Tertia die.

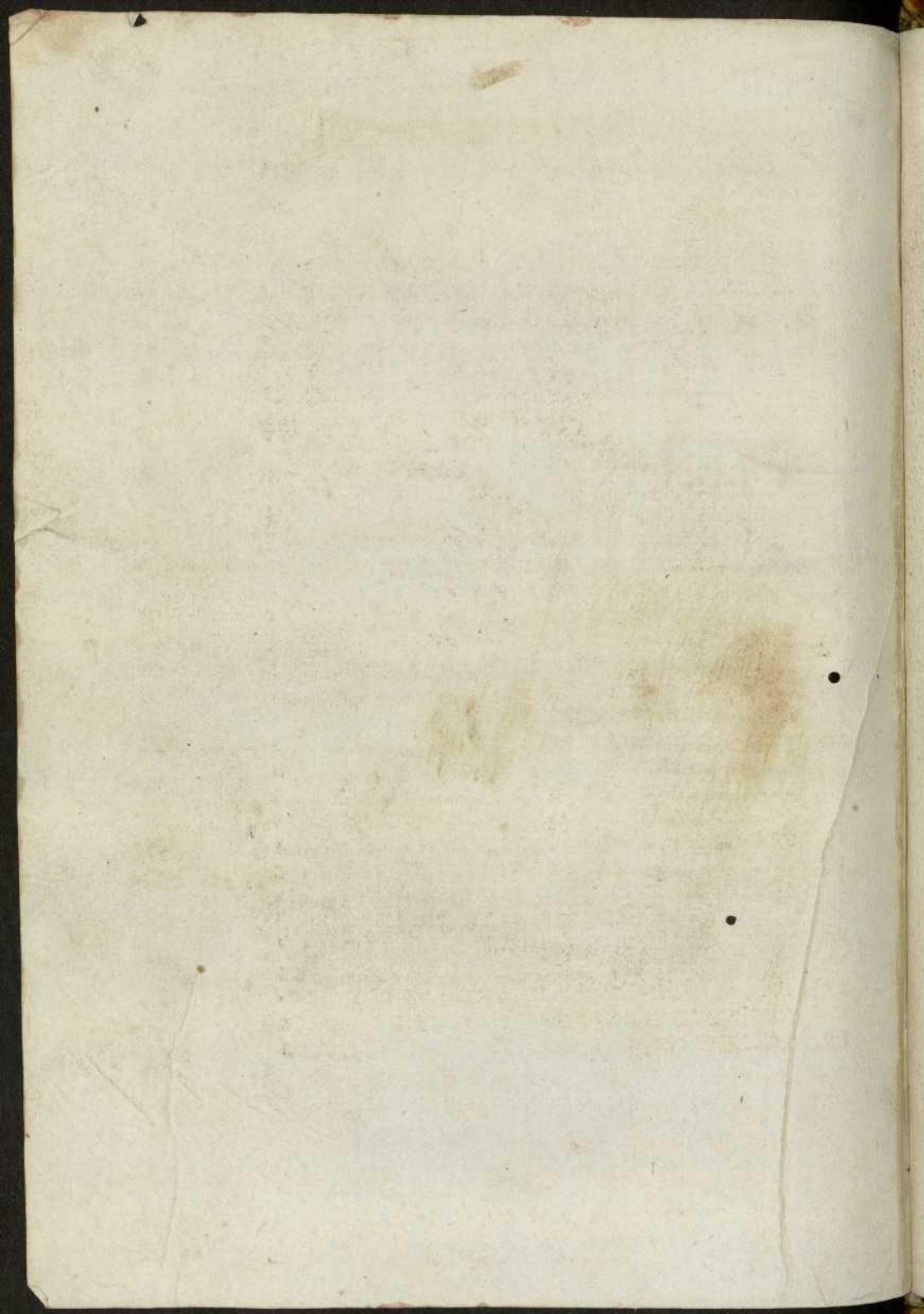
De ascensione christi. ibi. Ascendit.

Quomodo erit iudicium vniuersale fiendum per christum
ibi. Unde venturus est. etc.

Quomodo omnes homines resurgent et resuscitati ibunt
ad iudicium. ibi. Ad cuius aduentum.

Quomodo fides misteriorum christi et misterij trinitatis
est necessaria. ibi. Hec est fides catholica.

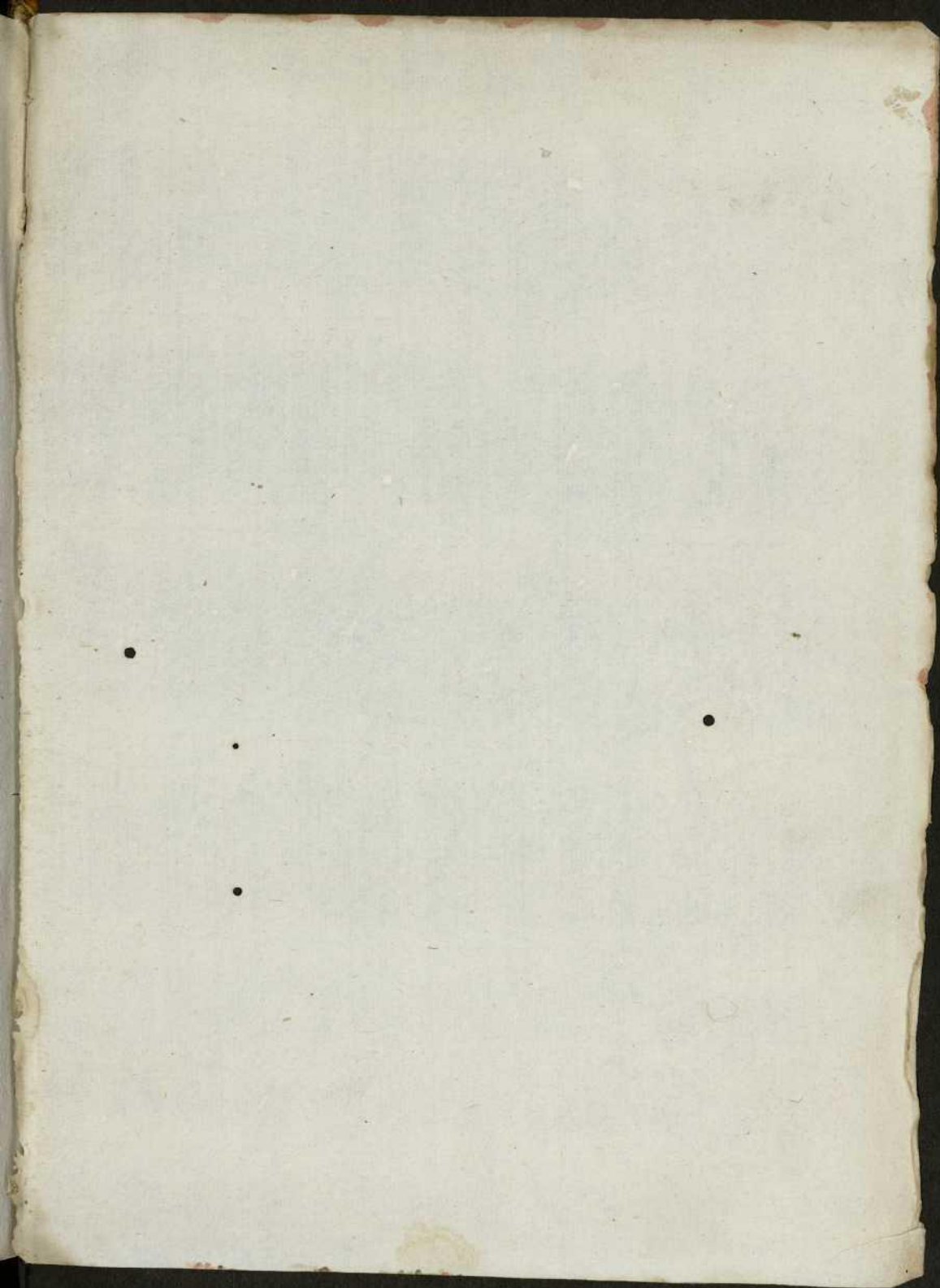

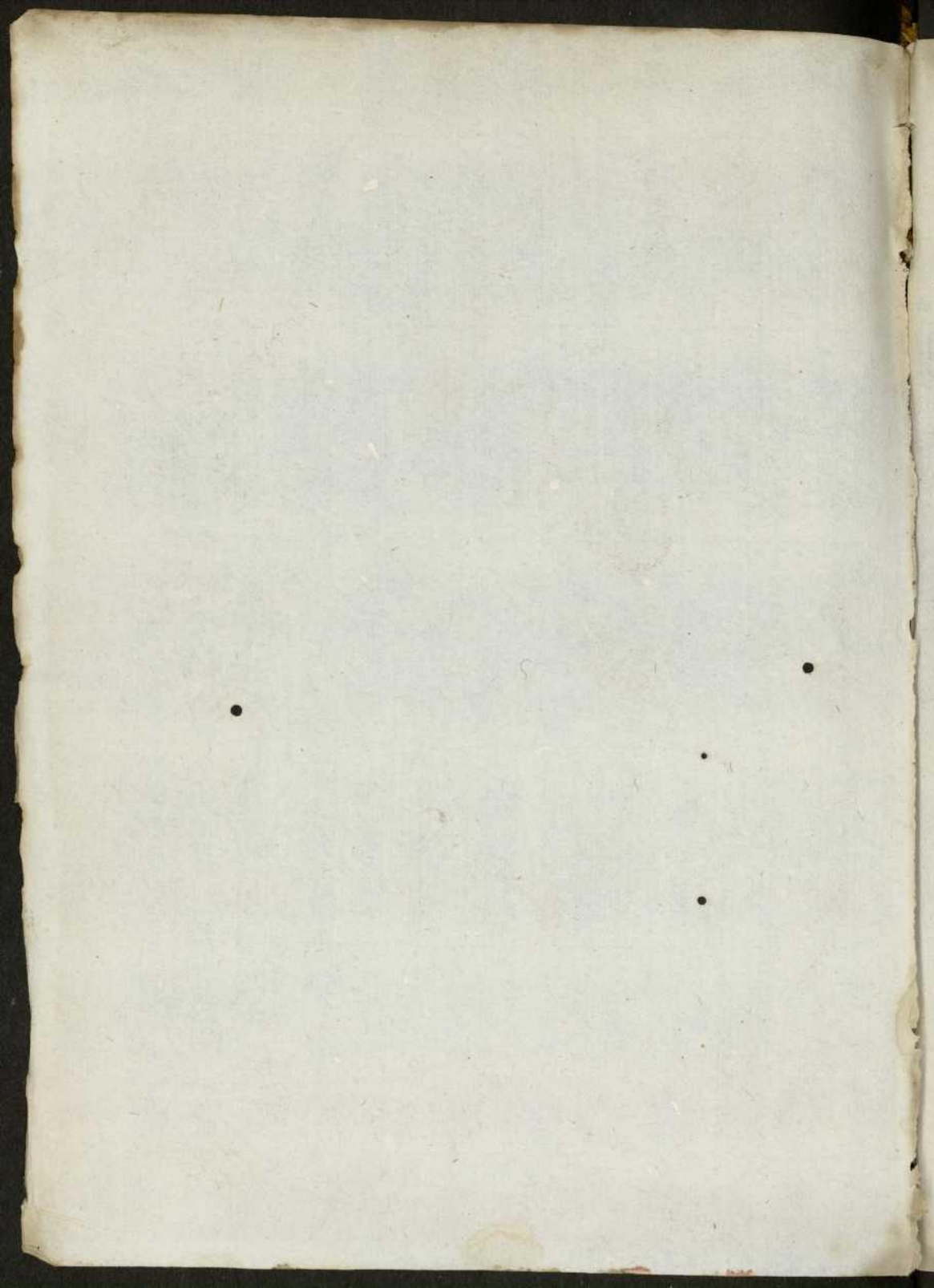

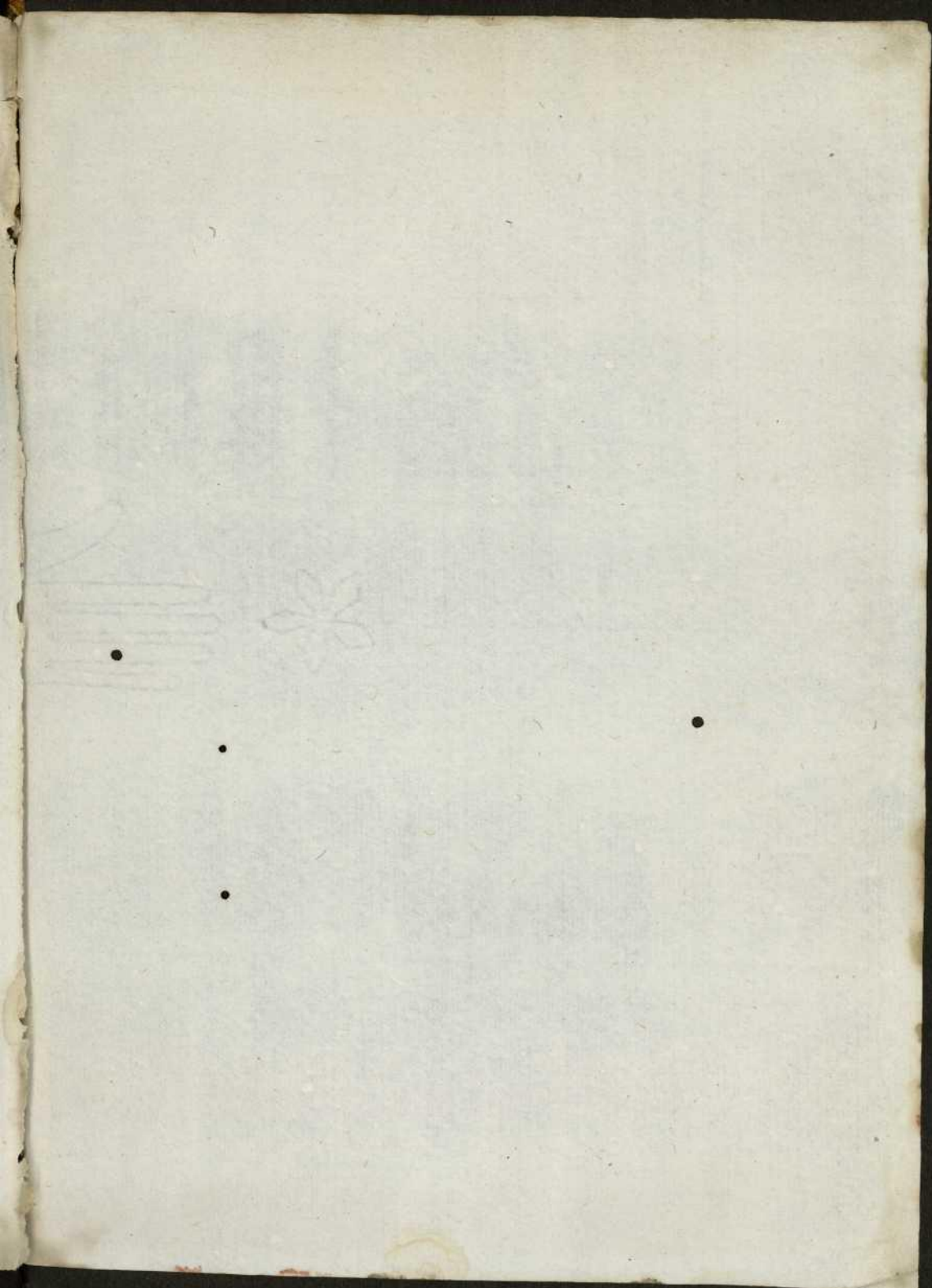

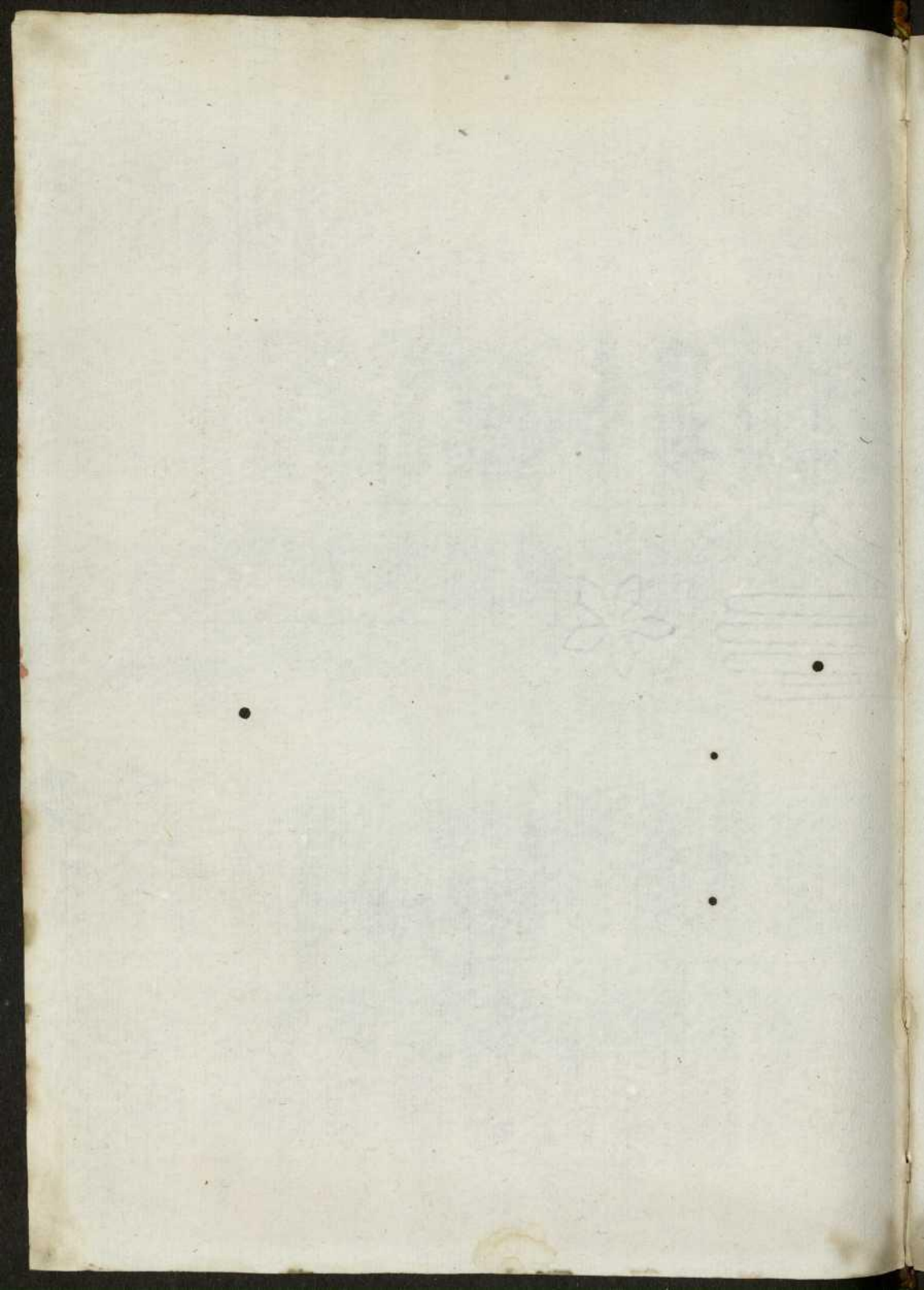

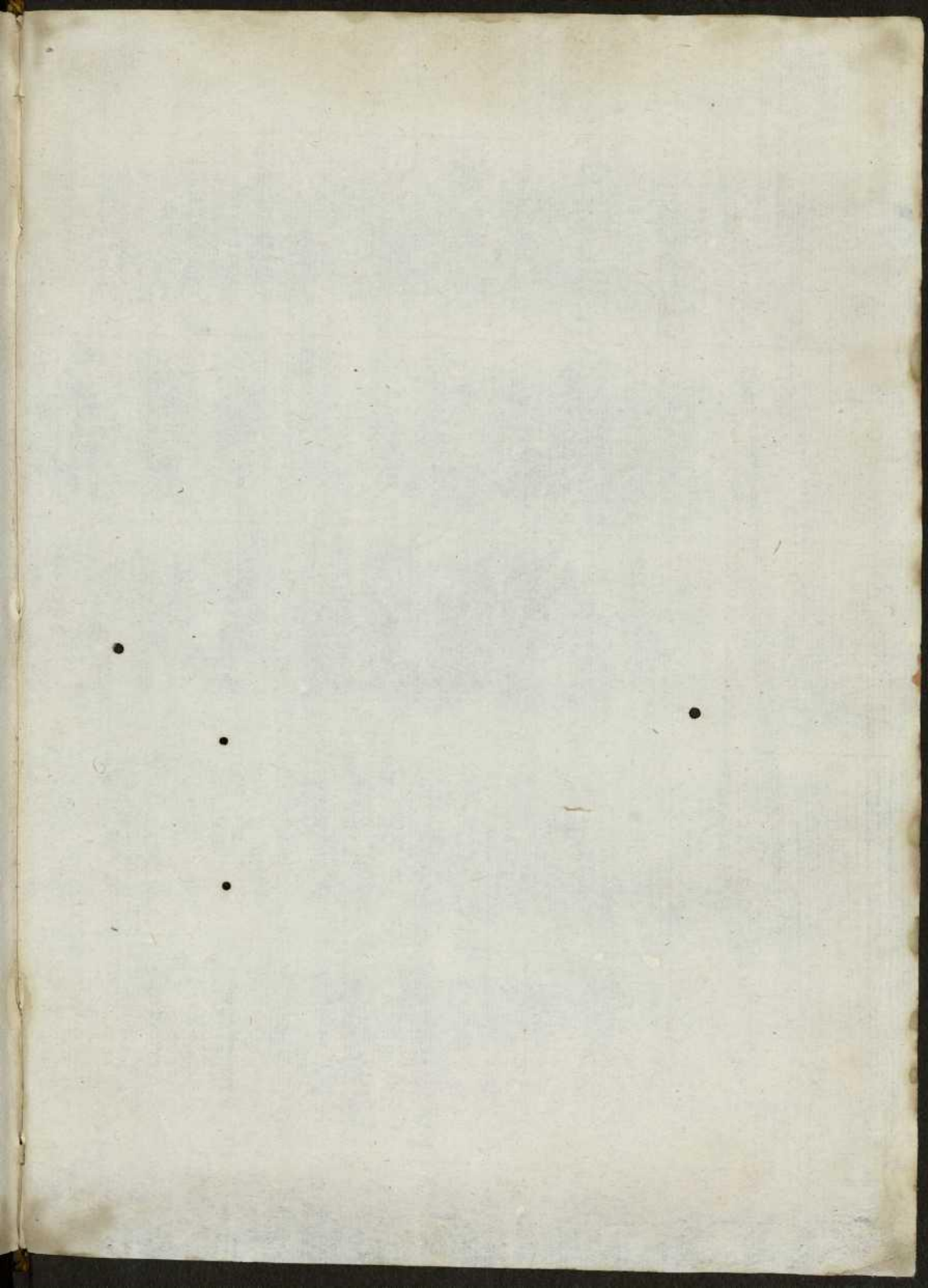

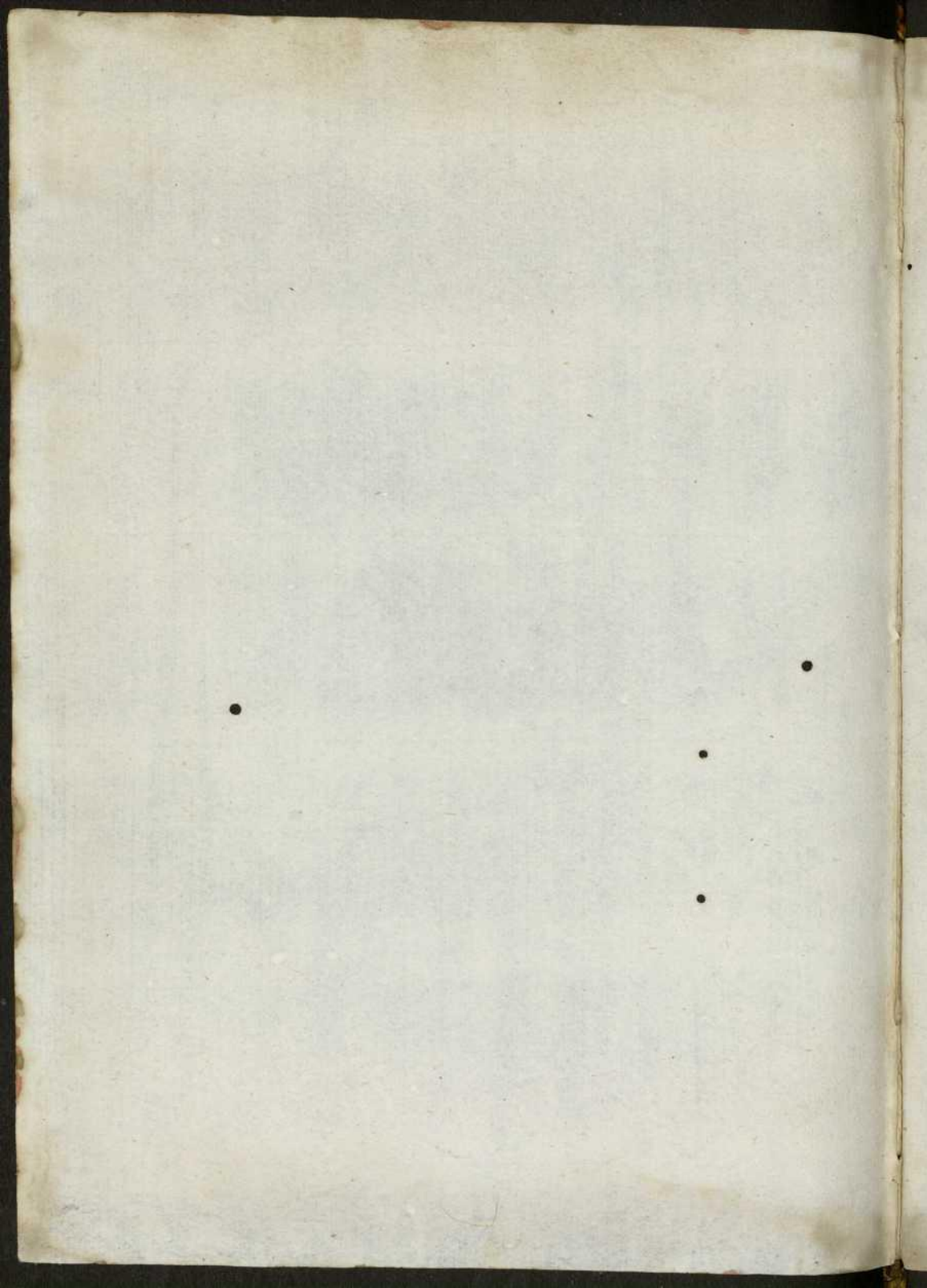

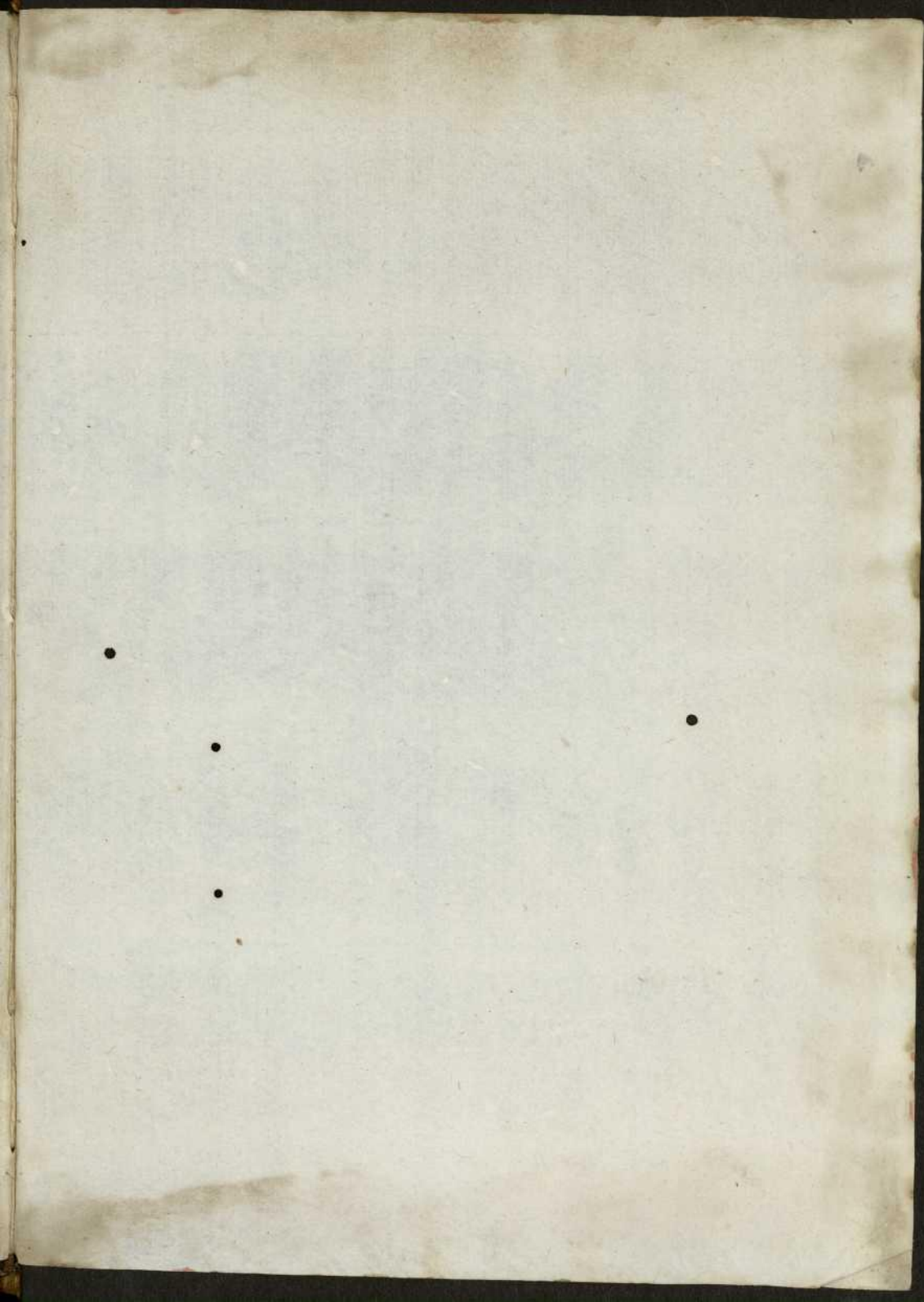

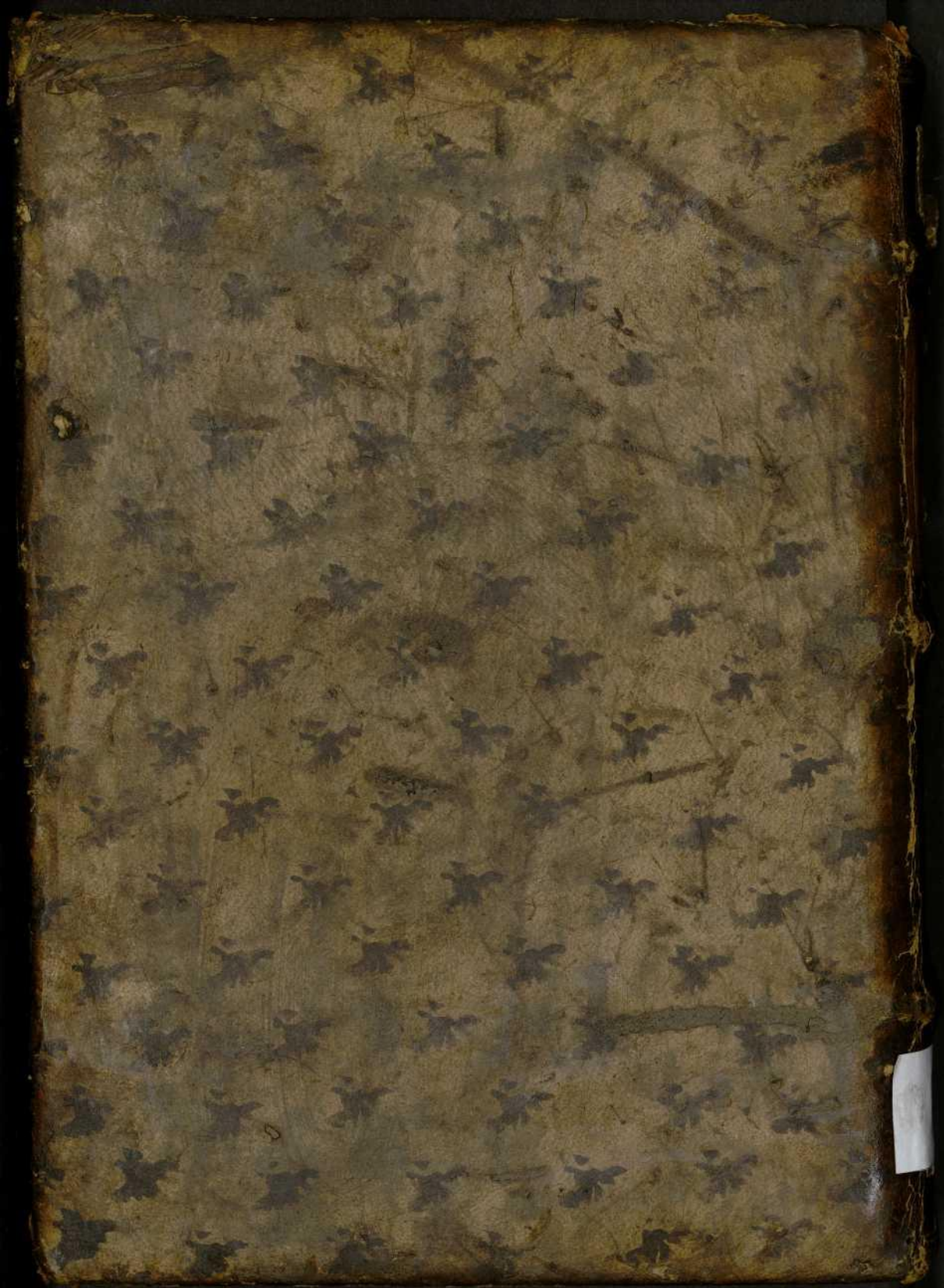

ESTANTE 3.º

Tabla 2.ª

N.º 6

42

313

CASTRIC
EXPOS
IN SIME
SATHAN

inc - 146